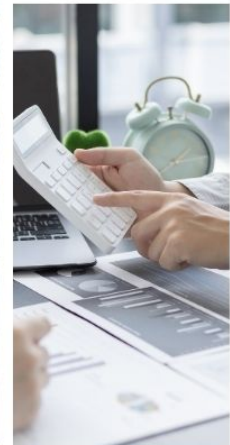

รายงานการสังเคราะห์

แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบบริหารงาน
ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
ภายใต้กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมที่ 6

จัดทำโดย

นายรัชพงศ์พัฒน์ สีหะนาม

2566

คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รายงานการสังเคราะห์

แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบบริหารงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)

ภายใต้กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมที่ 6

เสนอต่อ

กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

โดย

นายรัชพงศ์พัฒน์ สีहनาม

คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ธันวาคม 2566

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	4
บทที่ 1 บทนำ.....	5
1. หลักการและเหตุผล.....	5
2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	7
3. ขอบเขตการศึกษา.....	8
3.1 ด้านเนื้อหา.....	8
3.2 ด้านสถานที่.....	8
3.3 ด้านเวลา.....	8
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม.....	10
2.1 แนวคิดด้านการพัฒนาสังคม.....	10
2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อกิจกรรม Social forum.....	17
2.2.1 แนวคิดด้านการพัฒนาผู้สูงอายุ.....	17
2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลกลุ่มเปราะบางในสังคม.....	20
2.2.3 ยุทธศาสตร์และนโยบายแก้จนของจีน.....	24
2.3 แนวคิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	26
2.4 ยุทธศาสตร์และแผนงานที่เกี่ยวข้อง.....	30
2.5 แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.....	51
2.6 แนวทางการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัย.....	52
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
บทที่ 3 วิธีการศึกษา.....	61
3.1 วิธีการสังเคราะห์.....	61
3.2 วิธีการดำเนินการสังเคราะห์.....	62
3.3 ขั้นตอนการดำเนินการสังเคราะห์.....	62
3.4 การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล.....	63

บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	64
4.1 กิจกรรมการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการพัฒนาสังคม.....	64
4.1.1 เวทีวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคม Social Forum.....	64
4.1.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการ.....	106
4.2 กิจกรรมนิเทศ ติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	110
บทที่ 5 สรุปผล และข้อเสนอแนะ.....	118
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	118
5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งการวิจัยกระทรวง พม.	122
บรรณานุกรม.....	127
ภาคผนวก.....	129
ภาคผนวก ก.....	130
ภาคผนวก ข.....	137

บทคัดย่อ

แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบบริหารงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มีวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบและโครงสร้างการวิจัยของกระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์
- 2) เพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์งานวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงาน และ
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารงานวิจัย

การศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดกิจกรรมที่ 4 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการเพื่อบูรณาการงานวิชาการและวิจัยระหว่างกระทรวง สถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิชาการอื่น ทั้งของรัฐและเอกชน และทบทวนแผนปฏิบัติการ ววน. และโครงการวิจัยเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณ กิจกรรมที่ 5 การประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาระบบบริหารงานด้านการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เวทีสภาการพัฒนากำลังคน (Think tank) 4 ครั้ง และกิจกรรมที่ 6 จัดเวทีวิชาการ Social Forum แบบผสมผสาน 4 ครั้ง และจากการสังเกตการณ์ ผลการศึกษาพบข้อสังเกตที่ควรดำเนินการ ดังนี้ จัดให้มีการขับเคลื่อนงานวิจัยตาม Roadmap ของกระทรวงพม. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2567-2570 พัฒนารอบนโยบายการวิจัยด้วยการกำหนดนโยบายการวิจัยที่ครอบคลุมตามแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของกระทรวง พม. พ.ศ. 2566-2670 พัฒนาแนวทางการจัดตั้งคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของกระทรวง พม. ด้วยการแสวงหาความร่วมมือด้านการพัฒนาบุคลากรการวิจัยจากหน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันการศึกษาที่มี MOU กับกระทรวง พม. หรือหน่วยงานภาควิชาการอื่นที่มีความเชี่ยวชาญ ลงทุนในโครงการฝึกอบรมและเสริมสร้างขีดความสามารถสำหรับบุคลากรกระทรวง พม. ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนจัดให้มีการนิเทศติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงพม. อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ ระบบบริหารงานวิจัย, แผน ววน. กระทรวง พม, การพัฒนากำลังคน

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ด้วยภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ คือ การพัฒนาสังคมการสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคม การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชน ตามโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของกระทรวง เพื่อรับผิดชอบภารกิจการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต คือ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหารของกระทรวงในการพัฒนายุทธศาสตร์และแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ จัดสรรทรัพยากรและบริหารราชการทั่วไป เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวง กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) มีภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ และการส่งเสริมสวัสดิการเด็กและเยาวชน จนถึงอายุ 25 ปีบริบูรณ์ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว (สค.) มีภารกิจในการพัฒนาศักยภาพสตรี ส่งเสริมความเสมอภาคเท่าเทียมระหว่างเพศ ส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิสตรี ความหลากหลายทางเพศและสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว กรมกิจการผู้สูงอายุ (ผส.) มีภารกิจในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ การจัดสวัสดิการและคุ้มครองพิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) มีภารกิจในการคุ้มครอง การส่งเสริมสิทธิและสวัสดิการของคนพิการ กรมพัฒนาสวัสดิการสังคม (พส.) มีภารกิจในการพัฒนาสังคม การจัดสวัสดิการสังคม การสังคมสงเคราะห์ การคุ้มครองพิทักษ์สิทธิ และการให้บริการแก่กลุ่มคนไร้ที่พึ่ง ผู้ทำการขอทาน สมาชิกนิคมสร้างตนเอง ราษฎรบนพื้นที่สูง และกลุ่มเป้าหมายพิเศษ การเคหะแห่งชาติ (กคช.) มีภารกิจในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) มีภารกิจในการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนให้เข้มแข็งในทุกกระดับ และสำนักงานธรรมาวุเคราะห์ (สธค.) มีภารกิจในการสนับสนุนทางการเงินแก่ประชาชนผู้เดือดร้อนทางการเงินเฉพาะหน้า นอกจากนี้โครงสร้างดังกล่าว ยังมีหน่วยงานปฏิบัติระดับจังหวัด คือ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) บ้านพักเด็กและครอบครัว สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครอง นิคมสร้างตนเอง และสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (สสว.) จำนวน 11 เขตทั่วประเทศ มีภารกิจในการพัฒนางานด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้สอดคล้องกับพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย ศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์และสภาพแวดล้อมเพื่อคาดการณ์แนวโน้มของสถานการณ์ทางสังคมและผลกระทบรวมทั้งให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาสังคมและจัดทำยุทธศาสตร์ในพื้นที่กลุ่มจังหวัด

แม้ว่ากระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จะมีหน่วยงานระดับจังหวัดจำนวนมาก แต่ปัญหาส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในระดับพื้นที่ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งของกระทรวง เพราะที่ผ่านมา การบริการทางสังคมมักอาศัยหน่วยงานในระดับพื้นที่ของกระทรวงอื่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล และอำเภอ จึงทำให้กระทรวงประสบปัญหาในการทำงานเชิงรุก ประกอบกับหน่วยงานจะให้ความสำคัญกับการกิจหลักตามกฎหมายก่อนเป็นลำดับแรก

เมื่อมีการปฏิรูประบบส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (ระบบ ววน.) มีการจัดสรรทุนให้หน่วยงานในระบบบ้างประมาณไปดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการวิจัย โดยส่วนใหญ่การบริหารจัดการทุนวิจัยให้หน่วยงานว่าจ้างที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อดำเนินโครงการวิจัยบางส่วน หรือร่วมมือในการทำวิจัย การปฏิรูประบบนี้ด้านหนึ่งเป็นผลดีต่อกระทรวง ในการพัฒนาระบบและกลไกความรู้และบุคลากร ช่วยปิดช่องว่างเรื่องข้อจำกัดด้านทรัพยากร แต่ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานวิจัยที่ยังพบอยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดทักษะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีความจำเป็นต่อการวิจัยเชิงพื้นที่ ตลอดจนต้องเพิ่มทักษะการวิจัยแบบ R2R ที่มีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของกระทรวง 2) บุคลากรที่รับผิดชอบงานวิจัยมีงานในความรับผิดชอบที่หลากหลาย ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความทุ่มเทเพื่อการทำงานวิจัย 3) บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน หน่วยงาน/องค์กรไม่มีหลักเกณฑ์การนำความสำเร็จจากการสร้างผลงานวิจัยมาให้คุณประโยชน์ต่อตัวนักวิจัย เช่น ใช้ประกอบการพิจารณาประเมินเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่ง 4) การทำงานวิจัยเป็นการเพิ่มภาระงาน สำหรับหน่วยงานที่องค์กรไม่มีโครงสร้าง และบุคลากรกลุ่มการวิจัย รวมถึงไม่มีการกำหนดตำแหน่งนักวิจัยที่ครบถ้วนทุกหน่วยงาน เพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบขับเคลื่อนงานโดยตรง 5) บุคลากรมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้าย ทำให้ขาดองค์ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะในการทำงานวิจัย ส่งผลให้ต้องเกิดพัฒนาและสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่อยู่เสมอ เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการวิจัย เป็นต้น 6) ขาดระบบนิเทศการสอนงานในองค์กร การถ่ายทอดองค์ความรู้ การจัดการความรู้ knowledge management จากผู้มีประสบการณ์ ส่งผลให้บุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติงานใหม่ไม่มีองค์ความรู้ในการต่อยอดงาน 7) บุคลากรผู้รับผิดชอบงานวิจัยของหน่วยงาน โดยเฉพาะหน่วยงานในภูมิภาคไม่สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลสำคัญเชิงสถิติ เพื่อนำไปใช้ประกอบการกำหนดประเด็นการวิจัย และใช้ประกอบการวิเคราะห์ขับเคลื่อนงานวิจัยได้ 8) บุคลากรไม่สามารถอ่าน และวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมเพื่อนำไปประกอบการขับเคลื่อนงานวิจัยได้ ส่งผลให้ข้อเสนอโครงการวิจัยไม่แหลมคม และได้รับงบประมาณโครงการวิจัยน้อย 9) สัดส่วนของบุคลากรกับรูปแบบการจัดทำงานวิจัยที่ต้องทำต่อเนื่องทุกปี ทำให้ได้ผลงานวิจัยไม่มีคุณภาพ เน้นเพียงปริมาณ และ 10) กระทรวงฯ ยังไม่มีเวทีวิชาการ เพื่อนำเสนอและแลกเปลี่ยนผลงานวิจัยโดยตรง

ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2567-2568 ที่ได้มีการกำหนดแผนงาน (Roadmap) โดยปี พ.ศ. 2568 ที่ต้องการเน้นการขับเคลื่อนงานวิจัยประเด็นท้าทายสังคมและการวิจัยเชิงพื้นที่

แบบมีส่วนร่วม เพื่อตอบโจทยการพัฒนาคน พัฒนาสังคมในบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564 ที่ให้เหตุผลว่าด้วยการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต และที่ผ่านมารัฐได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่โดยที่ผู้รับทุนหรือนักวิจัยไม่สามารถเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมได้ด้วยข้อจำกัดด้านกฎหมายและกฎระเบียบของภาครัฐ จึงไม่มีการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อให้มีการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ อันจะเป็นประโยชน์ทั้งการต่อยอดการวิจัยและต่อเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม และเป็นแรงจูงใจให้มีการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพิ่มขึ้น สมควรกำหนดให้ผู้รับทุนหรือนักวิจัยสามารถเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดจากเงินสนับสนุนของภาครัฐ กำหนดให้มีกลไกการบริหารจัดการและติดตามการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งกำหนดมาตรการบังคับใช้สิทธิโดยรัฐในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของผู้เป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมและประโยชน์ส่วนรวม ประกอบกับมาตรา 12 ซึ่งระบุว่าผู้รับทุนหรือนักวิจัยซึ่งเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม มีหน้าที่บริหารจัดการผลงานวิจัยและนวัตกรรม และรายงานการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมต่อผู้ให้ทุนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และตามแผนและกลไกการใช้ประโยชน์ที่ได้ยื่นไว้ตามมาตรา 8

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาคน และระบบบริหารงานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ จึงได้จัดทำข้อเสนอแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบบริหารงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมฉบับนี้ขึ้น เพื่อพัฒนาและสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานวิจัยของกระทรวง ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งการอบรมให้ความรู้แก่นักวิจัย การติดตามและประเมินผลการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับงานวิจัย เป็นต้น โดยมีเป้าหมาย คือ การพัฒนาคน พัฒนาระบบ และพัฒนาเครือข่ายทุนเสริมวิชาการแก่กระทรวง

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบและโครงสร้างการวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วยระบบและกลไกการบริหารงานนักวิจัยระบบข้อมูลและสารสนเทศความรู้ งานวิจัยและภาคีเครือข่ายวิจัยวิชาการในการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัยของกระทรวง

2.2 เพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์งานวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารงานวิจัยและรองรับการติดตามประเมินผลการบริหารงานวิจัยของหน่วยรับการจัดสรรทุนวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมในอนาคต

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 ด้านเนื้อหา

แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบบริหารงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม มุ่งพัฒนาทักษะนักวิจัยของกระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษ ตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานวิจัยภายใต้แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2566 – 2570 และแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2566-2570 โดยดำเนินการผ่านกิจกรรมที่ 4 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อบูรณาการงานวิชาการและวิจัยระหว่างกระทรวงสถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิชาการอื่น ทั้งของรัฐและเอกชน และทบวงแผนปฏิบัติการ ววน. และโครงการวิจัยเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณ กิจกรรมที่ 5 การประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาระบบบริหารงานด้านการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เวทีสภาภาพการพัฒนากำลังคน (Think tank) 4 ครั้ง และกิจกรรมที่ 6 จัดเวทีวิชาการ Social Forum แบบผสมผสาน 4 ครั้ง

3.2 ด้านสถานที่

กรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด (จ. นนทบุรี จ.ชลบุรี และ จ.นครราชสีมา)

3.3 ด้านเวลา

ระยะเวลา 6 เดือน (เมษายน – กันยายน 2566)

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เกิดการพัฒนาทักษะนักวิจัยของกระทรวงการพัฒนากำลังคนและความมั่นคงของมนุษย์ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม ของกระทรวงฯ โดยสามารถผลิตและพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ และสร้างรูปแบบกิจกรรมหลักสูตรในการพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมได้ ซึ่งสามารถสร้างเส้นทางอาชีพ และแรงจูงใจในการทำวิจัย และสร้างระบบประเมินผลการทำงานที่ตอบสนองการวิจัยให้มีประสิทธิภาพ

- 2) เกิดการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัยของกระทรวง พม. ที่มีประสิทธิภาพ โดยสามารถสร้างระบบบริหารงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ สร้างระบบสารสนเทศ แพลตฟอร์ม ฐานข้อมูล ระบบจัดเก็บงานวิจัย ส่งเสริมการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และพัฒนานวัตกรรมทางสังคมของกระทรวง พม. และสร้างเครือข่ายวิชาการด้านการพัฒนาสังคม โดยสอดคล้องกับเป้าหมายเพื่อการส่งเสริมให้กระทรวง พม. เป็นองค์กรความรู้เพื่อการพัฒนาสังคมดีคนมีคุณภาพ เตรียมคนทุกช่วงวัย รองรับสังคมสูงวัย เสริมพลังทางสังคม ลดคนจนข้ามรุ่น
- 3) เกิดการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรม (องค์ความรู้ เทคโนโลยี ผลงานเชิงสร้างสรรค์ การบริหารจัดการในรูปแบบใหม่ บทสังเคราะห์เชิงนโยบาย หรือประสบการณ์) ที่เป็นผลผลิตจากการวิจัยและนวัตกรรม ไปใช้ประโยชน์ในด้านนโยบาย เศรษฐกิจ สังคม หรือวิชาการ

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดด้านการพัฒนาสังคม

การพัฒนาสังคม หมายถึง การพัฒนาความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของบุคคล ชุมชน และสังคม โดยรวมอย่างก้าวหน้า มันเกี่ยวข้องกับความก้าวหน้าของสถาบันทางสังคม ระบบ และกระบวนการที่ส่งเสริมความเสมอภาค ความยุติธรรม การไม่แบ่งแยก และความสามัคคีในหมู่ประชาชน การพัฒนาสังคมครอบคลุมด้านต่างๆ รวมถึงการศึกษา การดูแลสุขภาพ ที่อยู่อาศัย การจ้างงาน ความเท่าเทียมทางเพศ การลดความยากจน และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนมีโอกาสและการเข้าถึงทรัพยากรที่เท่าเทียมกัน ทำให้พวกเขามีชีวิตที่เติมเต็มและมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามแนวคิดด้านการพัฒนาสังคม เกี่ยวข้องกับปรัชญา แนวคิด แนวทาง กลยุทธ์ทางการพัฒนาสังคม ซึ่งคัดสรรจากกรอบการวิเคราะห์จากการใช้แนวคิดที่หลากหลาย เพื่อการมีมุมมองที่เปิดกว้างในรูปแบบของการมองแบบองค์รวมเป็นพื้นฐาน ทฤษฎีที่เน้นการพัฒนาดน การพัฒนาสังคม ตามกรอบของวิถีชีวิตที่พึงปรารถนาของสังคมไทยในอนาคต และเน้นทฤษฎีที่ไม่มีรากฐานมาจากแนวคิดของเหตุและผล และการวิเคราะห์จะถึงเฉพาะในส่วนที่เน้นต่อการนำการเปลี่ยนแปลงทางด้านความเจริญ ความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยในการตอบโจทยที่พึงปรารถนา การกระทำที่ทำให้เกิดพลังร่วมของคนในสังคมเป็นพื้นฐาน การพัฒนาสังคมจะวิเคราะห์เน้นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คือกระบวนการพัฒนาที่สำคัญ (1) เกี่ยวข้องกับด้านสังคม เช่น การศึกษา สาธารณสุข สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ฯลฯ (2) ศูนย์กลางการพัฒนาคนด้วยการมีเป้าประสงค์ทำให้เกิดการจัดการตนเองได้และเกิดการพัฒนากิจการพึ่งตนเอง (3) การทำงานเป็นเครือข่ายของประชาชนเพื่อประชาชน เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานความเป็นสหวิทยาการ (4) ใช้กลยุทธ์การทำงานที่หลากหลายสอดคล้องและสมดุลต่อการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการภายในของสถาบันทางสังคมต่าง ๆ ตามเป้าหมายการเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิต (ดิเรก ฤกษ์หรั่ง, ม.ป.ป.)

แนวคิดหรือความคิด แสดงถึงความสัมพันธ์ของเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีเหตุมีผลที่ยังไม่ได้มีการทดสอบ แต่กำหนดขึ้นจากพื้นฐานของการกระทำของตนเองหรือจากการรวบรวม สังเกตปรากฏการณ์ทางสังคม หรือปฏิสัมพันธ์กันของคนกับคน สังคม กลุ่ม แล้วนำมาประมวลด้วยการสังเคราะห์และวิเคราะห์ในประเด็นที่สำคัญ แล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอดให้เห็นภาพรวมทั้งรูปธรรมและนามธรรม เพื่อใช้ในการนำของการกระทำในสถานะที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมในการบรรลุเป้าหมาย แนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาสังคม ได้แก่

แนวคิดการร่วมมือร่วมใจด้วยการอาสาสมัคร เป็นแนวคิดที่เกิดจากการที่สังคมมีการปลูกฝังให้มีการแบ่งปันทำให้คนอยู่ด้วยการไม่เบียดเบียนกัน แต่ส่งเสริมสนับสนุนกันให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและกระทำด้วยอาสาสมัครที่ไม่หวังผลตอบแทน

แนวคิดด้านเครือข่าย เน้นการสร้างเครือข่ายในกระบวนการทำงานร่วมกันของกลุ่มคนที่มีปัญหาหรือความต้องการร่วม ความสนใจร่วม แล้วกลายเป็นกลุ่มหรือเครือข่ายที่เป็นทางการที่มีผลประโยชน์ร่วม จะเน้นไปในเรื่องของความเท่าเทียมกัน ความมีอิสระปกครองตนเองไม่ขึ้นกับใคร การสนับสนุนส่งเสริมที่เป็นประโยชน์ต่อกันในเรื่องการถ่ายผ่านที่ทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมาย การแสวงหาจุดร่วมที่ทำให้เกิดความสมานฉันท์หรือข้อตกลงร่วมกันที่เกิดประโยชน์ร่วมแก่ทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันด้วยการมีผู้ประสานงานที่เหมาะสม ด้านการระดมพลังสมองและกำหนดการปฏิบัติการที่เหมาะสม

แนวทางการพัฒนาสังคม

1) แนวทางทางตรงและทางอ้อม (direct & indirect approach)

แนวทางทางตรง เป็นการ "สั่งการ" หรือการ "ชี้นำ" หรือการดำเนินการที่ เรียกว่า แนวทางจากบนลงล่าง แนวคิดการช่วยให้กลุ่มเป้าหมายช่วยตนเองในรูปแบบนี้เจ้าหน้าที่ไปคิดแทนชาวบ้านว่าเขาต้องการอะไรที่แท้จริงภายใต้รากฐานความคิดว่า กลุ่มเป้าหมายขาดกรอบของความคิดและประสบการณ์ จึงเกิดไม่สิ้นสุดของการขาดการพัฒนาการพึ่งตนเองแนวทางอ้อม เริ่มนำเข้ามาใช้โดยกรมการพัฒนาชุมชนของไทยเพื่อให้เกิดการกำหนดจากล่างขึ้นบนมากที่สุด เน้นรูปแบบ "การชี้แนะ" ตามกรอบของบทบาทที่สำคัญพื้นฐานสี่ประการ (การกระตุ้น การเร่งปฏิริยา การช่วยสร้างองค์กร การชี้แหล่งข้อมูลสารสนเทศ) และเน้นการพัฒนาการพึ่งตนเองเป็นพื้นฐานด้วยกระบวนการกลุ่มที่เสริมแรงการมีพลังร่วมที่เกิดผลทวีคูณ

2) แนวทางการพบกันครึ่งทาง (interparticipant approach: among top-down & bottom-up approach) จาการากฐานของแนวคิดกลุ่มคนที่เป็นชนชั้นนำในแต่ละสังคมควรทำตนให้เป็น "ศูนย์รวมทางจิตใจ" เป็นกัลยาณมิตรที่ดีคอยช่วยชี้แนะไม่ใช่ชี้นำหรือคุมอำนาจสั่งการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ตรวจสอบได้ไม่เป็นการติดตัวบุคคลมากกว่าแนวคิด ทำให้เกิดความตระหนักในคุณค่ามนุษย์มากขึ้นกว่าเดิม

3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต (quality of life approach) แนวทางนี้เน้นการมีและเพิ่มคุณค่าของมนุษย์ที่เท่าเทียมกันอย่างน้อยต้องบรรลุความจำเป็นพื้นฐานตามแนวทางของธนาคารโลกและของสหประชาชาติ ในโครงการคุณภาพชีวิตตามความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) สร้างผลงานทำให้เกิดการเก็บข้อมูลทุกชุมชน/ชนบทแบบสำรวจสำมะโนประชากรทุกปี โครงการคุณภาพชีวิตฯ นี้กำหนดกลยุทธ์สำคัญที่ เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานได้แก่

- ความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของทั้งเจ้าหน้าที่ชุมชนทำให้ชุมชนมีการรวมเครือข่ายด้วยการบูรณาการกันเอง เจ้าหน้าที่ร่วมกันสนับสนุนในรูปแบบการพัฒนาเชิงบูรณาการในด้านที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต

- ประชาชนเป็นปัจจัยชี้ขาดเพราะคำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน คือ การกำหนดปัญหาาร่วมของชุมชนตามการพัฒนาคุณภาพชีวิต ตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) แต่ประชาชนเป็นปัจจัยชี้ขาดว่าจะกำหนดระดับความสำคัญเพียงใด เจ้าหน้าที่ต้องเปลี่ยนระบบการเข้าถึงด้านการถ่ายทอดใหม่
- การแก้ไขปัญหาาร่วมของ ชุมชนควรจะใช้เงินจากกองทุนกลางที่ได้กำไรมาทำการพัฒนา
- การสร้างเครือข่ายที่บูรณาการระหว่างหมู่บ้านต่อหมู่บ้านในแต่ละอำเภอในการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยี

4) แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (sustainable development approach) การพัฒนาที่ยั่งยืนควรมีองค์ประกอบของพื้นฐานของแนวคิดประกอบด้วย (1) การเข้าใจความหมายของการพัฒนาที่แตกต่างจากการเจริญเติบโต (2) เส้นไขของการบรรลุการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน การพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้เป็นการเปลี่ยนมุมมองจากการทำธุรกิจที่แสวงหากำไรเพียงอย่างเดียวให้ควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อทางด้านสิ่งแวดล้อมสังคม และคุณภาพชีวิตด้วย ซึ่งเป็นการทำธุรกิจให้เกิดมูลค่าเพิ่มในระยะยาวขององค์กร และทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียขององค์กรมีความเชื่อมั่น มีการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก้าวแรกของการทำการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต้องเริ่มต้นจากทัศนคติและความคิดเชิงบวกของผู้บริหารในเรื่องนี้และการกระจายทัศนคติและความคิดเชิงบวกแก่บุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้กลายเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรและผู้เกี่ยวข้องขององค์กร

5) แนวทางความร่วมมือรับผิดชอบต่อสังคม (corporate social responsibility approach: CSR) ความสำเร็จในการทำ CSR ต้องใช้เวลา ความอดทน และความตั้งใจในการสร้าง ซึ่ง เครือ SCG ยึดหลักปฏิบัติเหมือนกับการฝึกพนักงานที่ต้องตรงกับสายงาน และความต้องการที่จะนำไปใช้ ดังนั้น การทำ CSR จะเกิดประสิทธิผลได้เร็ว หากตรงกับความถนัดและความต้องการของพนักงานด้วย และมีการกำหนดตัวชี้วัดงานที่สำคัญในการประเมินกระบวนการ ซึ่งมุ่งไปสู่ตัวชี้วัดที่เป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญด้วย

6) แนวทางและกระบวนการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนอย่างต่อเนื่อง จะเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางที่ได้รับการมอบอำนาจในการตัดสินใจภาพของตน เพื่อสร้างพลังในการสั่งสม ทรัพยากรทุนด้านต่าง ๆ การบูรณาการของเครือข่ายที่จะรองรับการสนับสนุนเชิงบูรณาการ แนวทางนี้มาจากแนวคิดที่เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน แนวทางการพัฒนาการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนนี้มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนได้แก่

- การมีโครงสร้างที่พึงประสงค์ด้านสังคมที่มีกระบวนการที่สอดคล้องกันที่ผ่านการเน้นสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนด้วยทรัพยากรทุน
- การมีแนวคิดที่นำการประกอบการที่เหมาะสม ในด้านการกำหนดโครงสร้างที่เหมาะสม การสร้างเครือข่ายอาชีพ การเน้นเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ การสร้างจิตสำนึกในการร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แนวคิดการพัฒนาสังคม หมายถึงกระบวนการปรับปรุงความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิต และโอกาสสำหรับบุคคลและชุมชนภายในสังคม โดยเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม เศรษฐกิจ การส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคม รวมไปถึงการจัดการกับความไม่เท่าเทียมทางสังคม ซึ่งการพัฒนาสังคมนั้น ครอบคลุมแง่มุมต่างๆ รวมถึงมิติทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม

โดยแก่นแท้แล้ว การพัฒนาสังคมมุ่งเน้นไปที่การเสริมศักยภาพบุคคลและชุมชน และเพื่อรับรองว่า ประชาชนทุกคนจะมีหลักประกันทางสังคมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น การศึกษา การดูแลสุขภาพ ที่อยู่อาศัย และโอกาสในการจ้างงาน ในประเทศที่เป็นประชาธิปไตยการพัฒนาสังคมยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการทำงานร่วมกันทางสังคม การส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมของชุมชน ขณะที่ประเทศที่มีการปกครองอื่น เช่น ระบอบคอมมิวนิสต์แบบสาธารณรัฐประชาชนจีน การพัฒนาสังคม ก็จะเน้นการจัดการโดยรัฐเป็นสำคัญ แต่ทั้งนี้ ทุกระบอบมีเป้าหมายเดียวกัน คือ เพื่อต้องการขจัดความยากจนและสร้างหลักประกันขั้นพื้นฐาน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนประเทศตนเองให้มีความอยู่ดีกินดี ไม่ขัดสน เช่นเดียวกัน โดยน่านโยบายและโครงการต่างๆ ไปใช้ในการจัดการกับประเด็นทางสังคม เช่น ความยากจน ความไม่เท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติ และการกีดกันทางสังคม เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกที่ยั่งยืน การลงทุนในการพัฒนาสังคมช่วยให้สังคมมุ่งมั่นสู่ความยุติธรรมทางสังคม ความอยู่ดีมีสุข และความก้าวหน้าโดยรวมได้มากขึ้น

ดังจะเห็นได้ว่า เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2558 องค์การสหประชาชาติได้ออกหมุดหมายสำคัญเพื่อกำหนด เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นและต่อยอดมาจากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) ที่ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2543 และสิ้นสุดในปี พ.ศ. 2558 SDGs เป็นการเรียกร้องให้ดำเนินการเพื่อยุติความยากจนในระดับสากล ปกป้องโลก และรับประกันว่าทุกคนจะสามารถมีชีวิตอยู่อย่างสงบสุขและความเจริญรุ่งเรือง ได้ภายในปี 2030

สำหรับเป้าหมาย SDG ทั้งหมดมี 17 ประการ ครอบคลุมประเด็นต่างๆ มากมาย เช่น ความยากจน ความหิวโหย สุขภาพ การศึกษา ความเท่าเทียมทางเพศ น้ำสะอาด และสุขาภิบาล พลังงานสะอาดที่ราคาไม่แพง งานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐานของอุตสาหกรรม ความไม่เท่าเทียมกัน ที่ลดลง เมืองและชุมชนที่ยั่งยืน การบริโภคและการผลิตอย่างรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม สันติภาพและความยุติธรรม ฯลฯ โดยตระหนักว่าปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวพันกันอย่างลึกซึ้ง

นับตั้งแต่มีการนำไปใช้ SDGs ได้รับการยอมรับในระดับโลกและกลายเป็นกรอบการทำงานสำหรับรัฐบาล องค์กร และบุคคลทั่วไปในการ ชี้นำการกระทำของผู้นำเชิงนโยบายไปสู่อนาคตที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น ความคืบหน้าได้รับการติดตามผ่านตัวบ่งชี้และเป้าหมายต่างๆ และกำลังพยายามระดมทรัพยากรและความร่วมมือเพื่อให้บรรลุ

เป้าหมาย SDGs แสดงถึงความมุ่งมั่นร่วมกันในการสร้างโลกที่ดีขึ้นสำหรับคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีใครทิ้งไว้ข้างหลัง สิ่งเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นแผนงานในการจัดการกับความท้าทายที่เร่งด่วนที่สุดในโลก และสร้างอนาคตที่ครอบคลุม เสมอภาค และยั่งยืนมากขึ้นสำหรับทุกคน

ดังนั้น ในบริบทของการพัฒนาสังคม SDG มุ่งหวังที่จะสร้างสังคมที่ไม่แบ่งแยกซึ่งให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่และสิทธิของบุคคลทุกคน พวกเขาพยายามส่งเสริมการรวมกลุ่มทางสังคม ลดความไม่เท่าเทียม และรับประกันว่าทุกคนจะสามารถเข้าถึงโอกาสและบริการได้อย่างเท่าเทียมกัน เป้าหมายการพัฒนาสังคมบางส่วนภายใต้แนวคิด SDG ได้แก่

- **เป้าหมาย 1: ไม่มีความยากจน** ยุติความยากจนในทุกรูปแบบ โดยรับประกันการคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนยากจนและกลุ่มเปราะบาง
- **เป้าหมาย 3: สุขภาพที่ดีและความเป็นอยู่ที่ดี** รับประกันชีวิตที่มีสุขภาพที่ดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนทุกวัย รวมถึงการเข้าถึงบริการดูแลสุขภาพที่จำเป็น
- **เป้าหมาย 4: การศึกษาที่มีคุณภาพ** รับประกันการศึกษาที่มีคุณภาพที่ครอบคลุมและเท่าเทียมกันสำหรับทุกคน โดยส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- **เป้าหมาย 5: ความเสมอภาคทางเพศ** บรรลุความเท่าเทียมทางเพศและมอบอำนาจให้กับผู้หญิงและเด็กผู้หญิงทุกคน โดยจัดการเลือกปฏิบัติและความรุนแรง
- **เป้าหมาย 10: ลดความไม่เท่าเทียมกัน** ลดความไม่เท่าเทียมภายในประเทศและระหว่างประเทศ ส่งเสริมการรวมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

ความพยายามในการบรรลุเป้าหมายเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างรัฐบาล องค์กรภาคประชาสังคม ธุรกิจ และบุคคลทั่วโลก SDGs มีเป้าหมายเพื่อสร้างอนาคตที่ยั่งยืนและเสมอภาคสำหรับทุกคน โดยจัดการกับความท้าทายในการพัฒนาสังคม

กลยุทธ์การพัฒนาสังคม

- 1) คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนามนุษย์เท่านั้นที่กำหนดชีวิตของตนและมีสิทธิความเป็นมนุษย์ในการกำหนดวิถีชีวิตที่เหมาะสม จึงต้องมีการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่มีความเสมอภาค มีคุณค่าในการเป็นมนุษย์ด้วยการเพิ่มคุณค่า และการสร้างสรรค์คุณค่า โดยจะเน้นในเรื่องของการพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะคิดและความเชื่อทางบวก และมนุษย์เป็นผู้กำหนดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีขึ้นมา มีนวัตกรรมใหม่เข้ามาแทนสิ่งที่ล้าหลัง
- 2) ประชาชนในหมู่บ้านนั้นเป็นคนชี้ขาดในการเลือกและกำหนดชีวิตของตนเองเอง โดยใช้แนวทางการกำหนดปัญหาจากข้อมูลของรัฐ เช่น จปฐ. เป็นกรอบปัญหา

3) การเริ่มต้นจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ได้แก่ วิถีชีวิตในชุมชน คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีปัญหาพร้อม ความต้องการร่วม ความสนใจร่วมที่ก่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกัน ระดับความพร้อมของแกนนำเครือข่ายและ ทรัพยากรคนที่เป็นระดับผู้สร้างกระแสและผู้ยอมรับเร็วที่สามารถผลักดันให้เกิดกลไกการขับเคลื่อนให้เกิดขึ้น ในชุมชน

- 4) การสร้างพลังร่วมจากการรวมตัวเป็นเครือข่าย
- 5) การพัฒนาแบบบูรณาการ
- 6) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
- 7) การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

แนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต

สังคมมนุษย์เป็นสังคมที่ต้องการความเจริญก้าวหน้า ต้องการชื่อเสียง เกียรติยศ เงินทองการ ยอมรับจาก วงสังคม และประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งไม่มีใครเลยจะสามารถปฏิเสธได้ว่า ในแต่ละวันนั้นมนุษย์ต้อง ค้นหานหาสิ่งที่ตนพึงปรารถนาเพื่อให้ได้มา ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องและรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ปัญหาที่สำคัญคือจะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตสู่ความสำเร็จได้อย่างไร ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตนั้น นอกจากปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัยแล้ว การศึกษานับเป็นตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตอีกข้อที่สำคัญ เห็นได้ว่าประเทศที่มีอัตราการศึกษาระดับสูงของประเทศอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงนั้น ย่อมถือว่าประชากรในประเทศนั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ เป็นต้น (นุศรา ทองรอด, 2555) คุณภาพชีวิตนั้นเป็นการรับรู้ถึงความพึงพอใจในการดำรงชีวิตการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีใน ด้านต่าง ๆ ที่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อการดำรงชีวิตและส่งผลกระทบต่อคุณภาพ ชีวิตในทิศทางที่ดี ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และการมี คุณภาพชีวิตที่ดีนั้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่ตนเองและสังคม

การพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 มิติ ดังนี้

- 1) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย ได้แก่ การให้ความสำคัญกับสุขภาพ รู้จักบริโภคอาหารอย่าง ถูกสุขลักษณะและครบ 5 หมู่ การออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์
- 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ เป็นการสร้างเสริมสุขภาพจิตที่ดี รู้จักควบคุมอารมณ์ โดยการหมั่นฝึกให้ทาน การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การเข้าร่วมกิจกรรมสันตนาการ การฝึกสมาธิ เป็นต้น
- 3) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม เป็นการสร้างการยอมรับ และยกย่องจากสังคม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น การใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน และการปฏิบัติตนโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

4) การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา เป็นการเพิ่มทักษะทางด้านความรู้ให้กับตนเอง เช่น การอ่านหนังสือ การเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ การศึกษาข้อมูลด้วยตนเอง เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิต

การพัฒนาคุณภาพชีวิต ถือว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำเพราะปัญหาคุณภาพชีวิตของคนนั้นส่วนใหญ่สาเหตุมาจากคนนั่นเอง เช่น ปัญหาจำนวนประชากรมากเกินไป ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาทางสังคม รวมถึงค่านิยมต่าง ๆ ของสังคม ดังนั้นหากจะกล่าวถึงแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตควรพิจารณาที่องค์ประกอบคุณภาพชีวิตว่ามีสิ่งใดเป็นองค์ประกอบอยู่บ้าง มีหลายหน่วยงานได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตว่าควรมีองค์ประกอบแตกต่างกัน ดังนี้

องค์การสหประชาชาติ มีแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต 9 องค์ประกอบ คือ

- 1) ด้านสุขภาพ
- 2) ด้านการบริโภคอาหาร
- 3) ด้านการศึกษา
- 4) ด้านอาชีพและสภาพของงานที่ทำ
- 5) ด้านบ้านเรือนที่อยู่อาศัย
- 6) ด้านหลักประกันทางสังคม
- 7) ด้านเครื่องนุ่งห่ม
- 8) ด้านสถานที่พักผ่อนและเวลาพักผ่อน
- 9) ด้านสิทธิมนุษยชน

อาร์ ซี ชาร์มา (Sharma) ผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก อ้างถึงใน คมกฤษ พิมพิลา (2557) กล่าวถึงองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตไว้ 5 ประการ คือ

1) มาตรฐานการครองชีพ มาตรฐานความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของประชากร เกี่ยวข้องกับรายได้ต่อบุคคล สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย และการสังคมสงเคราะห์ สิ่งต่าง ๆ นี้ เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้มาตรฐานการครองชีพของมนุษย์เปลี่ยนแปลงได้

2) การเปลี่ยนแปลงของประชากร เป็นการเปลี่ยนแปลงประชากรอันเป็นผลมาจากการเกิด การตาย และการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย ส่งผลให้ประชากรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มจำนวนหรือลดลง การเปลี่ยนแปลงประชากรมีผลกระทบต่อสถานการณ์หลายด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการจัดบริการสาธารณสุขไปรษณีย์ต่าง ๆ ล้วนมีผลต่อคุณภาพชีวิต

3) ระบบสังคมและวัฒนธรรม มนุษย์เมื่อรวมกันมากจำเป็นต้องมีระบบ มีกฎเกณฑ์ที่เรียกว่ารูปแบบการปกครอง กฎหมาย และมีแนวปฏิบัติอันเกิดจากความเชื่อและศรัทธาในลักษณะเดียวกันเพื่อให้การดำรงชีวิตร่วมกันมีความสุข ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

4) กระบวนการพัฒนา เป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องกันและสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคม สภาพแวดล้อมและทรัพยากร ด้านคุณภาพชีวิตทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและประเทศ ประชากรแต่ละกลุ่มจะต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายมีคุณภาพชีวิตที่ดี

5) ทรัพยากร เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์จะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพจะมีผลทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิตอยู่ในระดับสูง

จากองค์ประกอบของการพัฒนาคุณภาพชีวิตดังกล่าว สามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้เป็น 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 การพัฒนาเชิงรุก ประกอบไปด้วย

- ปรับปรุงประสิทธิภาพการพัฒนา ทั้งด้านทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่
- ปรับปรุงโครงสร้างการผลิตและการบริการ เพื่อลดต้นทุนสร้างการผลิต ซึ่งจะสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดียิ่งขึ้น

แนวทางที่ 2 การพัฒนาเชิงแก้ปัญหาในอดีต เป็นการกระจายความเจริญและสร้างความเป็นธรรมเพื่อให้กลุ่มคนที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมได้รับประโยชน์จากการพัฒนามากขึ้น

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับหัวข้อกิจกรรม Social forum

2.2.1 แนวคิดด้านการพัฒนาผู้สูงอายุ

รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุมีบทบัญญัติและข้อกำหนดที่มุ่งเน้นการปกป้องสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุ การปกป้องสิทธิและความเสมอภาคของผู้สูงอายุ หลายประเทศมีรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองสิทธิและความเสมอภาคของผู้สูงอายุ เช่น สิทธิเรียกร้องการดูแลรักษา สิทธิในการเข้าถึงบริการทางการแพทย์ สิทธิในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก และสิทธิในการประกันสังคม การสนับสนุนและการดูแลผู้สูงอายุ มีกฎหมายที่กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนและการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การสนับสนุนให้บริการดูแลสุขภาพและการดูแลเบ็ดเสร็จที่เหมาะสม การสนับสนุนให้บริการที่พึงพอใจสำหรับผู้สูงอายุที่มีความต้องการพิเศษ และการสนับสนุนในด้านที่ต่างๆ เช่น การดูแลสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการใช้ชีวิตที่สะดวกสบายในวัยที่มากขึ้น

การพัฒนาผู้สูงอายุเป็นแนวคิดที่สำคัญในสังคมที่มีการเจริญเติบโตของประชากรผู้สูงอายุ ซึ่งนับจากผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป การพัฒนาผู้สูงอายุมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่ดีและมีคุณภาพอย่างมีความสุข โดยให้ความสำคัญกับด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) สุขภาพที่ดี: การพัฒนาผู้สูงอายุควรเน้นการดูแลสุขภาพที่ดีโดยการให้บริการด้านการแพทย์และการดูแลสุขภาพที่เหมาะสม รวมถึงการส่งเสริมการออกกำลังกายและการบำบัดทางกายภาพ
- 2) การพัฒนาทางสังคม: ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนและการช่วยเหลือในการเข้าร่วมกิจกรรมสังคม ซึ่งสามารถเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเป็นส่วนตัวได้ รวมถึงการสร้างพื้นที่สำหรับกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ
- 3) การพัฒนาทักษะและการเรียนรู้: ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การเข้าร่วมคอร์สอบรม กิจกรรมกลุ่มสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์และเพิ่มความรู้ใหม่ๆ
- 4) การดูแลส่วนบุคคล: การพัฒนาผู้สูงอายุควรมีการดูแลส่วนบุคคลที่เหมาะสม โดยให้ผู้สูงอายุมีโอกาสนั่งอยู่ในสังคมร่วมกับครอบครัวและเพื่อนฝูง รวมถึงการสนับสนุนในเรื่องการเงิน การดูแลสุขภาพจิตและการดูแลสุขภาพทางจิต
- 5) การให้บริการด้านเทคโนโลยี: การพัฒนาผู้สูงอายุควรเน้นการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในด้านต่างๆ เช่น การใช้สื่อออนไลน์ เข้าถึงข้อมูล และการมีชีวิตที่สะดวกสบายยิ่งขึ้น

ผู้สูงอายุมีศักยภาพและความรู้สึทางที่จะสร้างคุณค่าและมีส่วนร่วมในสังคม การพัฒนาผู้สูงอายุ คือ กระบวนการที่ช่วยให้พวกเขามีชีวิตที่มีความสุขและคุณภาพในช่วงวัยที่ใกล้เคียงกับการเกษียณอายุ และสังคมควรทำหน้าที่ในการสนับสนุนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้สูงอายุเหล่านี้ สำหรับประเด็นที่ต้องพิจารณาและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ นั้น โดยทั่วไปจะมีผู้ศึกษาในแต่ละด้าน ดังนี้

สุขภาพทางกายและจิตใจ สุขภาพทางกายและจิตใจ ของผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและความพึงพอใจของพวกเขา ดังนั้นการดูแลและสนับสนุนในด้านทั้งสองเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีชีวิตที่มีความสุขและเต็มที่ได้รับประสบการณ์ในช่วงวัยที่มากขึ้น เช่น การดูแลสุขภาพสมอง การดูแลทางสังคมและจิตวิทยา การให้การสนับสนุนทางจิตวิทยาเพื่อผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา การสนับสนุนให้มีการจัดการกับความเครียด การช่วยเหลือในการรับมือกับภาวะซึมเศร้าหรือความสูญเสีย

การเงินและการเกษียณอายุ เป็นด้านสำคัญที่ผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญและวางแผนล่วงหน้า เพื่อให้พวกเขามีความมั่นคงทางการเงินและความมั่นคงที่มั่นคงในช่วงวัยที่มากขึ้นการเงินและการเกษียณอายุเป็นเรื่อง

ที่ซับซ้อนและควรมีการวางแผนล่วงหน้า การเลือกทางเลือกทางการเงินที่เหมาะสมและการเก็บเอาประสบการณ์การเงินจากผู้เชี่ยวชาญเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถมีเงินที่มั่งคั่งและมั่นคงในช่วงวัยที่มากขึ้น

สังคมและความเชื่อมั่น เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุ เนื่องจากการมีความสัมพันธ์ทางสังคมและความรู้สึกที่มั่นคงช่วยสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขให้กับพวกเขา การสนับสนุนทางสังคม ผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนในการเข้าร่วมกิจกรรมสังคม และมีโอกาสสร้างความสัมพันธ์และความเชื่อมั่นกับผู้อื่น การเชื่อมต่อกับกลุ่มเพื่อนที่มีความสนใจเดียวกัน เข้าร่วมคลับ หรือเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร

สังคมสำหรับผู้สูงอายุ 1) เชื่อมต่อสังคม การเชื่อมต่อกับสังคมเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สูงอายุควรทำ เพราะมันช่วยให้พวกเขาารู้สึกไม่โดดเดี่ยวแต่ยังมีความเป็นส่วนตัว ควรสนับสนุนให้พวกเขามีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น กลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานอดิเรก กิจกรรมอาสาสมัคร หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสนใจเฉพาะของพวกเขา 2) การสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อนฝูง ครอบครัวและเพื่อนฝูงเล่นบทบาทสำคัญในการสร้างสัมพันธ์ภาพและความรักให้กับผู้สูงอายุ การมีการสนับสนุนและการดูแลจากครอบครัว ทำให้พวกเขารู้สึกว่ามีคนที่รักและอยู่ข้างๆ ความเชื่อมั่นในความรักและความสนใจจากครอบครัวและเพื่อนฝูงส่งผลให้พวกเขามีความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีมากขึ้น

ความเชื่อมั่นสำหรับผู้สูงอายุ 1) ความเชื่อมั่นในตนเอง: การมีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สูงอายุควรพัฒนา เนื่องจากมีผลต่อความเป็นอิสระ ความมั่นคง และความพึงพอใจในชีวิต การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองอาจมาจากการตั้งเป้าหมายในชีวิต การปรับตัวและการเรียนรู้ รวมถึงการพูดคุยกับคนที่ให้กำลังใจและการสนับสนุน 2) ความเชื่อมั่นในการเปลี่ยนแปลง: การยอมรับการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญในช่วงวัยที่มากขึ้น ผู้สูงอายุควรพร้อมที่จะปรับตัวและทำความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น การปรับตัวกับสภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลง การยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการปรับตัวกับบทบาทที่ต่างจากเดิม

การสนับสนุนจากครอบครัว ครอบครัวเล่นบทบาทสำคัญในการดูแลและสนับสนุนผู้สูงอายุ การสนับสนุนและการสนใจจากครอบครัวช่วยเสริมสร้างความรักและความมั่นคงให้กับผู้สูงอายุ ครอบครัวสามารถช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและคุณค่าให้กับผู้สูงอายุได้ การดูแลและการสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุควรคำนึงถึงความเป็นอิสระและความสมดุลของชีวิต การสนับสนุนที่เหมาะสมสามารถช่วยให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขในช่วงวัยที่มากขึ้นได้

ดังนั้น สังคมและความเชื่อมั่นเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขให้กับผู้สูงอายุ การสนับสนุนในด้านทั้งสองจะช่วยให้พวกเขารู้สึกมั่นใจในตนเองและมีการเชื่อมั่นในความรักและความสนใจที่มีต่อตนเอง การดูแลและการสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุขในช่วงวัยที่มากขึ้น การดูแลและการสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลกลุ่มเปราะบางในสังคม

ศูนย์จัดการกลุ่มเปราะบาง (Vulnerable people centers): หรือที่เรียกว่าศูนย์ชุมชนหรือศูนย์บริการสังคม เป็นสถาบันที่มีเป้าหมายเพื่อให้การสนับสนุนทรัพยากร และความช่วยเหลือแก่บุคคลหรือกลุ่มคนที่ถือว่าเปราะบาง ศูนย์เหล่านี้มักมุ่งเน้นไปที่ประชากร เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ลี้ภัย หรือผู้ที่เผชิญกับความท้าทายทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยบริการทางสังคมที่จัดเตรียมโดยศูนย์เหล่านี้อาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเทศและความต้องการเฉพาะของประชากรเป้าหมาย อย่างไรก็ตามบริการทั่วไป ได้แก่ การดูแลสุขภาพ การให้คำปรึกษา การศึกษาและการพัฒนาทักษะ การสนับสนุนทางสังคม การฝึกอาชีพ ความช่วยเหลือทางกฎหมาย และการเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน เช่นอาหารและที่พักอาศัย ในหลายประเทศศูนย์ประชาชนที่เปราะบางสามารถพบได้ทั้งในเขตเมืองและชนบท และการจัดตั้งมักได้รับอิทธิพลจากความต้องการและลำดับความสำคัญของท้องถิ่น แหล่งเงินทุนอาจรวมถึงการจัดสรรจากรัฐบาล เงินช่วยเหลือ การบริจาคจากบุคคลหรือองค์กร และความร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) หรือแม้กระทั่งหน่วยงานระหว่างประเทศ โดยองค์กรหลักที่เป็นผู้ให้บริการนี้มีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ โดยมีทั้งผ่านศูนย์ของราชการ ชุมชนท้องถิ่น หรือองค์กรพัฒนาเอกชน โดยศูนย์ที่ประสบความสำเร็จมักจะเน้นความร่วมมือและการเป็นหุ้นส่วนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานรัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ สถาบันการศึกษา และกลุ่มชุมชนท้องถิ่น

ในกรณีของประเทศไทยนั้นการกระจายอำนาจที่เริ่มดำเนินการมาภายหลังพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจหลายฉบับตั้งแต่ทศวรรษที่ 2540 เป็นต้นมา บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะผู้รับผิดชอบดูแลกลุ่มเปราะบางต่างๆก็เริ่มถูกพูดถึงมากขึ้น และในปัจจุบันหลายพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้เข้ามาเป็นผู้เล่นคนสำคัญในการดูแลจัดการกลุ่มเปราะบางและผู้คนที่ต้องการความช่วยเหลือต่างๆ ในหลายประเทศ รัฐบาลท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งและดำเนินการศูนย์สำหรับกลุ่มคนที่เปราะบาง ศูนย์เหล่านี้มักเป็นส่วนหนึ่งของระบบสวัสดิการสังคมที่ครอบคลุมมากขึ้นและได้รับทุนจากภาษีท้องถิ่นหรืองบประมาณของรัฐบาล ซึ่งการได้รับเงินสนับสนุนจากท้องถิ่นทำให้ศูนย์เหล่านี้จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการเฉพาะของชุมชนท้องถิ่นและสอดคล้องกับนโยบายและลำดับความสำคัญของท้องถิ่นมากขึ้น นอกจากนี้ในหลายประเทศยังได้มีการผลักดันให้การดูแลกลุ่มเปราะบางต่างๆดำเนินงานโดยชุมชน โดยศูนย์ดำเนินการโดยชุมชนมักริเริ่มและจัดการโดยองค์กรชุมชนท้องถิ่น กลุ่มไม่แสวงหาผลกำไร หรืออาสาสมัคร ศูนย์เหล่านี้ที่พึ่งพาทรัพยากรของชุมชน รวมถึงการบริจาค อาสาสมัคร และการเป็นหุ้นส่วนกับธุรกิจหรือผู้ให้บริการในท้องถิ่น เพื่อให้มีสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในระดับรากหญ้า ศูนย์เหล่านี้มักถูกก่อตั้งขึ้นโดยผู้ที่มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นและความต้องการของชุมชน ศูนย์ที่ดำเนินการโดยรัฐบาลท้องถิ่นหรือชุมชนมักมีข้อได้เปรียบในด้านความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการของท้องถิ่นมากกว่า การปรับแต่ง และการปรับแต่งบริการเพื่อ

ตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เปราะบางได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปแล้วศูนย์ที่ดำเนินการโดยชุมชน จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เข้มแข็ง โดยเกี่ยวข้องกับชาวบ้าน อาสาสมัคร และผู้นำชุมชนในกระบวนการตัดสินใจ การพัฒนาโครงการ และการให้บริการ การมีส่วนร่วมของชุมชนนี้ช่วยสร้างความไว้วางใจ เพิ่มความตระหนักรู้ และ ทำให้แน่ใจว่าการบริการต่างๆของศูนย์มีความเหมาะสมทางวัฒนธรรม และละเอียดอ่อนต่อประเพณีและค่านิยมในท้องถิ่น ถึงแม้ว่าศูนย์ที่ดำเนินการโดยรัฐบาลท้องถิ่นหรือชุมชน จะมีข้อได้เปรียบในการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับบริบทของท้องถิ่นพวกเขาอาจเผชิญกับความท้าทายเนื่องจากทรัพยากรที่จำกัด ข้อจำกัดด้านเงินทุนการสรรหาและการรักษาอาสาสมัครและการเข้าถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะทางอาจเป็นข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น ที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและประสิทธิผลของ ศูนย์เหล่านี้ ซึ่งปัญหาหาดังกล่าวมักสามารถถูกขจัดเช่นได้ด้วยการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง ศูนย์ที่ดำเนินการโดยรัฐบาลท้องถิ่น หรือชุมชนมักจะร่วมมือกับพันธมิตรภายนอก เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรทางศาสนา สถาบันการศึกษา หรือ ผู้ให้บริการด้านสุขภาพ หรือความเชี่ยวชาญที่อาจไม่มีในชุมชนท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว

สิ่งสำคัญคือต้องสังเกตว่ารูปแบบและแนวทางเฉพาะของศูนย์ที่ดำเนินการโดยรัฐบาลท้องถิ่นหรือชุมชน อาจแตกต่างกันอย่างมากในแต่ละประเทศและภูมิภาค ศูนย์เหล่านี้ถูกกำหนดโดยนโยบายท้องถิ่น ทรัพยากร ปัจจัยทางวัฒนธรรม และพลวัตของชุมชน ในส่วนต่อจากนี้จะทำการกล่าวถึงประเทศที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการจัดการศูนย์ที่ให้การช่วยเหลือกลุ่มคนเปราะบางและไร้ที่พึ่งที่น่าสนใจ

สวีเดน: สวีเดนมีระบบศูนย์ช่วยเหลือผู้เปราะบางในท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาอย่างดี ซึ่งเรียกว่า "Socialtjänsten" หรือบริการทางสังคม ศูนย์เหล่านี้ ดำเนินการโดยเทศบาลท้องถิ่น ให้บริการและความช่วยเหลือที่หลากหลายแก่บุคคลที่เปราะบาง รวมถึงผู้สูงอายุ เด็ก และครอบครัว ผู้ทุพพลภาพและผู้ลี้ภัยโดยเสนอความช่วยเหลือด้านการรักษาพยาบาล ที่อยู่อาศัย ความช่วยเหลือ การจ้างงาน และการบูรณาการทางสังคม การเน้นย้ำของสวีเดนในด้านสวัสดิการสังคมทางการเงินที่ครอบคลุมและบริการตามชุมชนทำให้เป็นตัวอย่างที่น่าสนใจ

ออสเตรเลีย: ออสเตรเลียมีแนวทางแบบกระจายอำนาจไปยังศูนย์ประชาชนที่เปราะบางในท้องถิ่น ซึ่งเรียกว่า Community Hub ศูนย์กลางเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความสามัคคีของชุมชนและสนับสนุนบุคคลที่เปราะบาง โดยเฉพาะผู้ลี้ภัยและผู้ย้ายถิ่น ความช่วยเหลือ และการเข้าถึงการดูแลสุขภาพและการศึกษา โดยปกติแล้ว Community Hub จะจัดตั้งขึ้นใน พื้นที่ที่มีการตั้งถิ่นฐานของผู้ลี้ภัยสูง อำนวยความสะดวกในการรวมกลุ่ม และเสริมศักยภาพบุคคลในการสร้างความสัมพันธ์ภายในชุมชนท้องถิ่นของตน

แคนาดา: ในแคนาดา ศูนย์ช่วยเหลือผู้เปราะบางในท้องถิ่นมักจะเรียกว่า Community Resource Centers (CRCs) หรือ Neighborhood Centers การไร้ที่อยู่อาศัย ความรุนแรงในครอบครัว หรือปัญหา

สุขภาพจิต CRC เสนอบริการต่างๆ รวมถึงการให้คำปรึกษา การฝึกอาชีพ การดูแลเด็ก อาหาร ความช่วยเหลือและโครงการชุมชนต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคมและตอบสนองความต้องการของประชากรที่เปราะบาง

บราซิล: บราซิลมีรูปแบบเฉพาะของศูนย์ผู้เปราะบางในท้องถิ่นที่เรียกว่า "Centros de Referência de Assistência Social" (CRAS) หรือศูนย์อ้างอิงความช่วยเหลือทางสังคม CRAS เป็นหน่วยกระจายอำนาจที่จัดตั้งขึ้นโดยเทศบาลท้องถิ่นเพื่อให้บริการช่วยเหลือทางสังคมแก่บุคคลและครอบครัวที่เปราะบาง ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การสนับสนุนรายได้ การเข้าถึง โปรแกรมทางสังคม การดูแลสุขภาพ การศึกษา และการพัฒนาชุมชน CRAS มุ่งเน้นไปที่มาตรการป้องกัน

ญี่ปุ่น: ในญี่ปุ่น ศูนย์ช่วยเหลือผู้เปราะบางในท้องถิ่นเรียกว่า "ศูนย์โคมิกัน" หรือศูนย์ชุมชน เป็นศูนย์ที่ชุมชนดำเนินการเป็นหลักภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งกิจกรรมที่ทำมักเกี่ยวข้องกับ วัฒนธรรม การสร้างอาชีพ การให้ความรู้ นันทนาการ กิจกรรมสำคัญของชุมชน ซึ่งศูนย์ดังกล่าวไม่ได้เน้นเฉพาะกลุ่มคนเปราะบางหรือคนไร้ที่พึ่งแต่ยังรวมถึงคนกลุ่มอื่นๆ ชุมชนอีกด้วย ผ่านการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

นอกเหนือจากบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้นแล้ว ปัจจุบันการให้บริการทางสังคมของกลุ่มคนเปราะบางและไร้ที่พึ่งก็มีการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนอย่างเห็นได้ชัด 1) การบริจาคและอาสาสมัคร โดยในรูปแบบแรกคือรูปแบบที่สังคมไทยคุ้นชินกันดีในรูปแบบของการบริจาคหรือ หรืออาสาสมัคร ซึ่งบริษัทและธุรกิจภาคเอกชนสามารถบริจาคเงินได้โดยการให้เงินทุนหรือบริจาคให้กับศูนย์ผู้เปราะบางในท้องถิ่น การบริจาคเหล่านี้สามารถสนับสนุนการดำเนินงาน โครงสร้างพื้นฐาน และบริการของศูนย์ บางบริษัทมีโครงการหรือมูลนิธิด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรโดยเฉพาะ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางสังคม รวมถึงกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อประชากรกลุ่มเปราะบาง นอกจากการบริจาคเงินแล้ว ภาคเอกชนสามารถให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ แก่ศูนย์ในท้องถิ่น ซึ่งอาจรวมถึงการบริจาคสิ่งของ อุปกรณ์ หรือทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับกิจกรรมของศูนย์ ตัวอย่างเช่น บริษัทอาจบริจาคคอมพิวเตอร์ เฟอร์นิเจอร์ หรือ สื่อการศึกษาเพื่อยกระดับการให้บริการของศูนย์ฯ นอกจากนี้ในส่วนของอาสาสมัครองค์กรภาคเอกชนสามารถสนับสนุนให้พนักงานของตนใช้เวลาและทักษะเป็นอาสาสมัครที่ศูนย์ผู้เปราะบางในท้องถิ่น ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษา การสอนพิเศษ การจัดกิจกรรมหรือการให้ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพ โปรแกรมอาสาสมัครของพนักงานอาจเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บริษัทเอกชนมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชนและสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ หน่วยงานภาคเอกชนสามารถสร้างความร่วมมือและความร่วมมือกับศูนย์ประชาชนที่เปราะบางในท้องถิ่น ความร่วมมือเหล่านี้อาจมีรูปแบบต่างๆ เช่น การให้บริการแบบมืออาชีพ การแบ่งปันความเชี่ยวชาญ หรือเสนอการฝึกอบรมและโอกาสในการสร้างศักยภาพในการริเริ่มร่วมกับศูนย์ต่างๆ เพื่อพัฒนาโปรแกรมที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะหรือให้บริการพิเศษ นอกจากนี้ บริษัทภาคเอกชนมักมีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและ

กระบวนการแก้ปัญหาที่เป็นนวัตกรรมใหม่ที่สามารถเป็นประโยชน์ต่อศูนย์ประชาชนที่เปราะบางในท้องถิ่น การติดตาม และประเมินผล หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการให้บริการทางสังคมต่างๆ

3) การพัฒนาไปสู่วิสาหกิจเพื่อสังคม องค์กรภาคเอกชนบางแห่งจัดตั้งกิจการเพื่อสังคมหรือธุรกิจเพื่อสังคมที่มีส่วนร่วมโดยตรงในการดำเนินงานของศูนย์ผู้เปราะบาง กิจการเหล่านี้สร้างรายได้ในขณะเดียวกันก็บรรลุพันธกิจเพื่อสังคมด้วย ตัวอย่างเช่น บริษัทอาจสร้างโครงการฝึกอบรมอาชีพภายในศูนย์ฯ จัดหาโอกาสการจ้างงานให้กับบุคคลที่เปราะบางและสร้างรายได้เพื่อสนับสนุนกิจกรรมของศูนย์

ถึงแม้ว่าการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนจะสามารถนำทรัพยากรและความเชี่ยวชาญอันมีค่ามาสู่ศูนย์ประชาชนที่เปราะบางในท้องถิ่นได้ แต่สิ่งสำคัญคือต้องรักษาสมดุลและทำให้แน่ใจว่าจุดสนใจหลักยังคงอยู่ที่การตอบสนองความต้องการและความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลที่เปราะบาง การทำงานร่วมกันควรได้รับคำแนะนำ โดยคำนึงถึงจริยธรรมและประโยชน์สูงสุดของประชาชนเป้าหมาย การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในศูนย์คนเปราะบางในท้องถิ่นอาจแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประเทศ ชุมชน และลักษณะของภาคเอกชนในภูมิภาค โดยในส่วนต่อไปจะพูดถึงกรณีศึกษาที่น่าสนใจจากการมีส่วนร่วมของเอกชนจากพื้นที่ต่าง ๆ ของโลก

สหราชอาณาจักร (UK): ในสหราชอาณาจักรมีตัวอย่างของบริษัทเอกชนที่ร่วมมือกับศูนย์ผู้เปราะบางในท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม ตัวอย่างเช่น บางบริษัทได้ร่วมมือกับสถานสงเคราะห์คนไร้บ้านเพื่อจัดหาโอกาสในการจ้างงานและการฝึกทักษะให้กับบุคคลที่ประสบปัญหาการไร้บ้าน วิธีการนี้ไม่เพียงแต่สนับสนุนความยั่งยืนทางการเงินของศูนย์เท่านั้น แต่ยังช่วยให้บุคคลที่เปราะบางได้งานทำและสร้างชีวิตใหม่โดยพึ่งพาการสนับสนุนจากภาครัฐน้อยมาก

สหรัฐอเมริกา (US): ในสหรัฐอเมริกา องค์กรเอกชน มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนศูนย์ผู้เปราะบางในท้องถิ่นผ่านโครงการริเริ่มด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ตัวอย่างเช่น บางบริษัทได้จัดทำโครงการให้คำปรึกษาโดยพนักงานของบริษัททำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำและสนับสนุนเยาวชนที่ด้อยโอกาส นอกจากนี้ การบริจาคขององค์กรและการสนับสนุนจากธุรกิจเอกชนได้ช่วยปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและขยายบริการในศูนย์ที่จัดไว้สำหรับประชากรที่เปราะบาง เช่น การให้บริการผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัว หรือการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย

เยอรมนี: ในเยอรมนี มีตัวอย่างที่น่าสนใจของโครงการร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (PPP: Public private partnership) ในศูนย์ช่วยเหลือผู้เปราะบางของท้องถิ่น โดยบริษัทเอกชน (ในภาคบริการด้านสุขภาพและบริการสังคม เป็นส่วนใหญ่) ร่วมมือกับเทศบาลท้องถิ่นเพื่อจัดตั้งและดำเนินการศูนย์ช่วยเหลือกลุ่มคนเปราะบางและไร้ที่พึ่งตามชุมชนโดยบริษัทเอกชนมีหน้าที่ดำเนินการในเรื่องของความรู้ เครื่องไม้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและงบประมาณ ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับความต้องการของชุมชน

แอฟริกาใต้: ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคเอกชนและศูนย์ผู้เปราะบางในท้องถิ่นเพื่อจัดการกับความท้าทายทางสังคมต่างๆ ตัวอย่างเช่น บางบริษัทได้สนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยในชุมชนที่ด้อยโอกาส จัดหาทรัพยากรโครงสร้างพื้นฐานและการสนับสนุนด้านการศึกษารวมถึงการเข้าถึงคุณภาพ การศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กกลุ่มเปราะบางและมีส่วนช่วยในการพัฒนาโดยรวมของเด็กๆ ที่ด้อยโอกาส

อินเดีย: ในอินเดีย มีกรณีของบริษัทเอกชนร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นในการจัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมอาชีพสำหรับประชากรชายขอบและกลุ่มเปราะบาง โอกาสในการจ้างงาน การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านการฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตร และความเชื่อมโยงของอุตสาหกรรมช่วยลดช่องว่าง ระหว่างการฝึกอบรมและโอกาสการจ้างงาน

ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าภาคเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในศูนย์ผู้เปราะบางในท้องถิ่นได้อย่างไรโดยให้การสนับสนุนทางการเงิน ความเชี่ยวชาญ โครงสร้างพื้นฐาน โอกาสการจ้างงาน และทรัพยากร ยังมีกรณีอื่น ๆ อีกมากมายจากประเทศต่าง ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในศูนย์ให้ความช่วยเหลือประชาชนกลุ่มเปราะบางและคนไร้ที่พึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทบาทของเอกชนในประเด็นดังกล่าวไม่จำกัดแต่เพียงในเรื่องของการบริจาคและงานอาสาสมัครอีกต่อไป แต่เริ่มมีบทบาทในฐานะผู้ให้บริการกลุ่มดังกล่าวมากขึ้นเรื่อย ๆ

2.2.3 ยุทธศาสตร์และนโยบายแก่นของจีน

โครงสร้างการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของจีน

การเมือง : โครงสร้างทางการเมืองของจีนสามารถอธิบายได้ว่าเป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมที่มีระบบพรรคเดียว พรรคคอมมิวนิสต์จีน (CPC) เป็นพรรครัฐบาลและมีอำนาจและอิทธิพลสำคัญในประเทศ หน่วยงานที่มีการตัดสินใจสูงสุดคือสภาประชาชนแห่งชาติ (NPC) ซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติของรัฐบาล มีประธานาธิบดีและสภาแห่งรัฐซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร ประธานาธิบดีทำหน้าที่เป็นประมุขแห่งรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำสภาแห่งรัฐ ในฐานะหัวหน้ารัฐบาล นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานทางการเมืองอื่นๆ ในระดับต่างๆ รวมถึงรัฐบาลระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่นซึ่งมีส่วนช่วยในการกำกับดูแลโดยรวมของจีน

เศรษฐกิจ : โครงสร้างเศรษฐกิจจีนสามารถอธิบายได้ว่าเป็นเศรษฐกิจแบบผสมผสาน ซึ่งผสมผสานองค์ประกอบของทั้งสังคมนิยมและระบบทุนนิยม รัฐบาลมีบทบาทสำคัญในการชี้นำและควบคุมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็อนุญาตให้เอกชนเป็นเจ้าของและกลไกตลาดดำเนินการได้ เศรษฐกิจของจีนพึ่งพาการผลิตและการส่งออกเป็นอย่างมาก โดยมีอุตสาหกรรมต่างๆ เช่น อิเล็กทรอนิกส์ สิ่งทอ ยานยนต์ และเครื่องจักรเป็นปัจจัยหลัก ประเทศนี้เป็นที่รู้จักในชื่อ "โรงงานของโลก" เนื่องจากมีความสามารถในการผลิตขนาดใหญ่

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา จีนยังมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาภาคบริการ รวมถึงการเงิน เทคโนโลยี และการท่องเที่ยว รัฐบาลได้ดำเนินการปฏิรูปต่างๆ เพื่อส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศและส่งเสริมการเติบโตที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม รัฐวิสาหกิจ (SOE) ยังคงมีบทบาทสำคัญในเศรษฐกิจจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมเชิงกลยุทธ์ เช่น พลังงาน โทรคมนาคม และการขนส่ง อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและการเป็นผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งมีส่วนทำให้เกิดพลวัตโดยรวมของเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของจีนมีเอกลักษณ์เฉพาะด้วยความไม่เสมอภาคในระดับภูมิภาค โดยจังหวัดชายฝั่งทะเลได้รับการพัฒนาและเจริญรุ่งเรืองมากขึ้นเมื่อเทียบกับภูมิภาคภายในประเทศ มีการพยายามลดช่องว่างนี้ผ่านโครงการริเริ่มต่างๆ เช่น Belt and Road Initiative ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความเชื่อมโยงและการพัฒนาเศรษฐกิจทั่วทั้งเอเชียและยุโรป โดยรวมแล้ว โครงสร้างเศรษฐกิจของจีนกำลังพัฒนา โดยมีการปฏิรูปและนโยบายที่กำลังดำเนินอยู่ซึ่งมุ่งเป้าไปที่การรับประกัน การเติบโตที่ยั่งยืนและสมดุล

สังคม : ระบบสังคมในประเทศจีนเป็นโครงสร้างที่เน้นการจัดระเบียบของสังคมภายในประเทศ ประเทศจีนมีระบบสังคมที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งได้รับอิทธิพลจากประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และอุดมการณ์ทางการเมือง พรรคคอมมิวนิสต์จีนมีบทบาทสำคัญในระบบสังคม เป็นพรรครัฐบาลและมีอิทธิพลอย่างมากต่อแง่มุมต่างๆ ของสังคม รวมถึงการเมือง เศรษฐกิจ และนโยบายทางสังคม จีนมีวัฒนธรรมกลุ่มนิยม โดยเน้นความสำคัญของค่านิยมที่มุ่งเน้นชุมชนและกลุ่ม สิ่งนี้สะท้อนให้เห็นในระบบสังคม โดยเน้นไปที่ความสามัคคีทางสังคม ค่านิยมของครอบครัวที่มีรากฐานมาจากลัทธิขงจื้อ เน้นย้ำถึงความสำคัญของความกตัญญู การเคารพผู้อาวุโส และความผูกพันในครอบครัวที่เข้มแข็ง สิ่งสำคัญคือต้องทราบว่าระบบสังคมในประเทศจีนมีความซับซ้อนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่างๆ เช่น นโยบายของรัฐบาล การพัฒนาเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สำหรับการจัดระบบสวัสดิการสังคมของจีน เรียกว่า ระบบ “Hukou” หรือ “หูโขว่” เป็นระบบทะเบียนบ้านที่จัดหมวดหมู่บุคคลเป็นผู้อยู่อาศัยในชนบทหรือในเมือง กำหนดการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ด้านสวัสดิการสังคม รวมถึงการศึกษา การดูแลสุขภาพ และที่อยู่อาศัย ระบบหูโขว่ได้รับการปฏิรูปอย่างค่อยเป็นค่อยไปในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เพื่อให้ประชาชนมีความยืดหยุ่นและความคล่องตัวมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของจีนในปัจจุบัน

พัฒนาการทางสังคมของจีนมีความโดดเด่นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ประเทศมีความก้าวหน้าที่สำคัญในด้านต่างๆ รวมถึงการศึกษา การดูแลสุขภาพ การบรรเทาความยากจน การขยายตัวของเมือง และสวัสดิการสังคม จีนได้ดำเนินนโยบายเพื่อปรับปรุงการเข้าถึงการศึกษา ส่งผลให้อัตราการรู้หนังสือสูงขึ้น และเพิ่มการลงทุนในโรงเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รัฐบาลยังมุ่งเน้นไปที่การขยายความครอบคลุมด้านการรักษาพยาบาล การปรับปรุงคุณภาพของบริการทางการแพทย์ และลดอัตราความยากจน

ความพยายามในการขยายเมืองของจีนได้นำไปสู่การพัฒนาเมืองสมัยใหม่ด้วยโครงสร้างพื้นฐานและมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น ประเทศได้ลงทุนอย่างมากในการสร้างเครือข่ายการคมนาคม รวมถึงรถไฟความเร็วสูง ทำให้การเดินทางสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ จีนยังได้ดำเนินโครงการสวัสดิการสังคมเพื่อให้การสนับสนุนกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และบุคคลที่มีรายได้น้อย นอกจากนี้ จีนยังส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาสีเขียวอย่างแข็งขัน รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการเพื่อลดมลภาวะ เพิ่มการใช้พลังงานหมุนเวียน และปกป้องทรัพยากรธรรมชาติ มีการพยายามแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ความเสมอภาคทางเพศและสิทธิของชนกลุ่มน้อย

นโยบายสวัสดิการสังคมในประเทศจีน

นโยบายสวัสดิการสังคมของจีนมีการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญตลอดหลายปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้การคุ้มครองทางสังคมและการสนับสนุนแก่พลเมืองของตน สิ่งสำคัญประการหนึ่งของนโยบายสวัสดิการสังคมของจีนคือการจัดตั้งระบบประกันสังคมที่ครอบคลุม ระบบนี้ประกอบด้วยประกันภัยหลัก 5 ประเภท ได้แก่ การประกันบำนาญ ประกันสุขภาพ ประกันการว่างงาน ประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน และประกันการคลอดบุตร โปรแกรมเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการดูแลสุขภาพแก่บุคคลและครอบครัวในยามที่ต้องการ

นอกจากนี้ จีนยังได้พยายามขยายโครงการช่วยเหลือทางสังคมเพื่อกำหนดเป้าหมายกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้มีรายได้น้อย ครอบครัว ซึ่งรวมถึงการอุดหนุนค่าครองชีพขั้นพื้นฐาน ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย และการสนับสนุนด้านการศึกษา และจีนยังได้ดำเนินนโยบายเพื่อจัดการกับความยากจนและความไม่เท่าเทียมกัน รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายเพื่อขจัดความยากจนขั้นรุนแรงและปรับปรุงมาตรฐานการครองชีพของชาวชนบท ซึ่งรวมถึงโครงการริเริ่มต่างๆ เช่น โครงการบรรเทาความยากจน การเข้าถึงการศึกษาและการดูแลสุขภาพ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชนบทนโยบายสวัสดิการสังคมของจีนยังมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมการจ้างงานและสิทธิแรงงานอีกด้วย รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการเพื่อปกป้องสิทธิของแรงงาน ปรับปรุงสภาพการทำงาน และให้โอกาสในการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะ สำหรับนโยบายสวัสดิการสังคมของจีน

2.3 แนวคิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในส่วนนี้จะเป็นการทบทวนนิยาม ความหมาย และองค์ประกอบการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยมีนักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าว ดังนี้

2.3.1 นิยาม /ความหมายการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564 ให้นิยามว่า “ผลงานวิจัยและนวัตกรรม” หมายความว่า ข้อค้นพบหรือผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยหรือ การสร้างนวัตกรรม โดยการค้นคว้า การทดลอง การสำรวจหรือการศึกษา รวมถึงองค์ความรู้ การประดิษฐ์ กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ กระบวนการบริการ หรือการจัดการในรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นข้อค้นพบใหม่หรือพัฒนาให้ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญและนำไปใช้ประโยชน์ได้ ไม่ว่าจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาหรือไม่ก็ตาม และ “การใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม” หมายความว่า การใช้หรืออนุญาตให้ใช้สิทธิในผลงานวิจัยและนวัตกรรมในการผลิตผลิตภัณฑ์ การจัดทำบริการ การปรับปรุงกรรมวิธีการผลิต การจัดโครงสร้างองค์กร การบริหารจัดการ หรือการดำเนินการอื่นใดในเชิงพาณิชย์หรือสาธารณประโยชน์ หรือการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ในการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หรือวิจัยเพื่อพัฒนาต้นแบบ ผลิตภัณฑ์หรือต่อยอดผลงานนั้น และให้หมายความรวมถึงการจำหน่ายไอออนผลงานวิจัยและ นวัตกรรมโดยมีประโยชน์ตอบแทนที่คำนวณเป็นเงินได้ด้วย

โดยให้เหตุผลว่าด้วยการวิจัยและพัฒนาวัตกรรม เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต และที่ผ่านมารัฐได้ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่โดยที่ผู้รับทุนหรือนักวิจัยไม่สามารถเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมได้ด้วยข้อจำกัดด้านกฎหมายและกฎระเบียบของภาครัฐ จึงไม่มีการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดขึ้นไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น เพื่อให้มีการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ อันจะเป็นประโยชน์ทั้งการต่อยอดการวิจัยและต่อเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม และเป็นแรงจูงใจให้มีการวิจัยและสร้างนวัตกรรมเพิ่มขึ้น สมควรกำหนดให้ผู้รับทุนหรือนักวิจัยสามารถเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมที่เกิดจากเงินสนับสนุนของภาครัฐ กำหนดให้มีกลไกการบริหารจัดการและติดตามการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ รวมทั้งกำหนดมาตรการบังคับใช้สิทธิโดยรัฐในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประโยชน์ของผู้เป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรมและประโยชน์ส่วนรวม ประกอบกับมาตรา 12 ซึ่งระบุว่าผู้รับทุนหรือนักวิจัยซึ่งเป็นเจ้าของผลงานวิจัยและนวัตกรรม มีหน้าที่บริหารจัดการผลงานวิจัยและนวัตกรรม และรายงานการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรมต่อผู้ให้ทุนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด และตามแผนและกลไกการใช้ประโยชน์ที่ได้ยื่นไว้ตามมาตรา 8

พระราชบัญญัติการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562 ให้นิยามการนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ว่า มาตรา 28 ให้กระทรวงและ สกสว. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล คณะบุคคล ชุมชน หน่วยงานของรัฐ หรือหน่วยงานภาคเอกชนนำผลงานวิจัยและนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ทั้งในเชิงนโยบาย เชิงพาณิชย์ เชิงสังคม และเชิงสาธารณประโยชน์ ให้หน่วยงานของรัฐสนับสนุนทุนวิจัยและนวัตกรรมแก่บุคคล คณะบุคคล ชุมชน หน่วยงานอื่น ของรัฐ หรือหน่วยงานภาคเอกชน ตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กำหนด

ในระเบียบของสถานนโยบาย ในการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมแก่บุคคล คณะบุคคล ชุมชน หรือ หน่วยงานภาคเอกชน ให้มุ่งเน้นโครงการวิจัยและนวัตกรรมซึ่งมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) มีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคง รวมทั้งการเสริมสร้างขีดความสามารถ ในการแข่งขันของภาคการผลิตและภาคการบริการของประเทศ

(2) สามารถตอบสนองต่อการสร้างความรู้ใหม่ ยกระดับนวัตกรรม ปรับปรุงกระบวนการผลิต และบริการ แก้ปัญหาเชิงเทคนิค ทดแทนการนำเข้าเทคโนโลยี หรือมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ

(3) มีความเป็นไปได้สูงที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม

(4) ส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนหรือวิสาหกิจเพื่อสังคมให้ดำเนินการในเชิงพาณิชย์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) ส่งเสริมการนำทรัพย์สินทางปัญญาสาธารณะ ทรัพย์สินทางปัญญาที่ผู้ทรงสิทธิหรือเจ้าของ อนุญาตหรือยินยอมให้ใช้ทรัพย์สินทางปัญญานั้น รวมทั้งทรัพย์สินทางปัญญาที่สิ้นอายุการคุ้มครอง ตามกฎหมาย ไปใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการวิจัยและนวัตกรรม และการพัฒนาเพื่อต่อยอดความรู้ และเทคโนโลยี

(6) ลักษณะอื่นตามที่สถานนโยบายกำหนด

พระมหาเสรีชน นริสุโธ (2563) ให้ความนิยามการนำไปใช้ประโยชน์ของงานวิจัยว่า เป็นการนำไปใช้ ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในโครงการ/โครงการวิจัย และรายงานการวิจัยอย่างถูกต้อง สามารถนำไปสู่ การแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนถึงการนำไปใช้จนก่อให้เกิด ประโยชน์ได้จริงตามวัตถุประสงค์ และได้การรับรองการใช้ประโยชน์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการนำไปใช้ ประโยชน์ของงานสร้างสรรค์ จะต้องปรากฏชัดชัดตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของโครงการสร้างสรรค์ซึ่ง ได้นำเสนอรายงานขั้นตอนการสร้างสรรค์ ผ่านการวิเคราะห์และสรุปผลตามผลงานอย่างเป็นระบบสามารถนำ ผลงานและรายงานการดำเนินงานไปใช้ประโยชน์ได้จริงตามวัตถุประสงค์ และได้นำเสนอผลการนำไปใช้จาก ผู้เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงาน องค์กร ชุมชนและท้องถิ่น เป็นต้น

2.3.2 องค์ประกอบการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

สุภาพร กลิ่นนาค. (2561) กล่าวไว้ว่า การใช้ประโยชน์จากงานวิจัย หมายถึง การนำไปใช้ประโยชน์ตาม วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในโครงการ/โครงการวิจัย และรายงานการวิจัยอย่างถูกต้อง สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาได้ อย่างเป็นรูปธรรมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนถึงการนำไปใช้ จนก่อให้เกิดประโยชน์ได้จริง ตามวัตถุประสงค์ และได้รับการรับรองการใช้ประโยชน์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1) การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ หมายถึง พิจารณาจากการอ้างอิงผลงานวิจัยที่มีการตีพิมพ์ ในวารสารวิชาการ โดยไม่นับการตีพิมพ์วารสารวิชาการ ได้รับหนังสือเรียนเชิญเป็นวิทยากรเพื่อให้ความรู้

ในกรอบของผลงานวิจัยจากหน่วยงานต่างๆ โดยการอ้างอิงผลงานวิจัย หมายถึง ผลงานที่มีคุณค่าหรือเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ ย่อมต้องมีบุคคลหรือนักวิชาการอื่นนำผลงานไปอ้างอิงซึ่งสามารถตรวจสอบได้ในเชิงปริมาณด้วยจำนวนและความถี่ในการอ้างอิง การอ้างอิง 4 ประเภท คือ

- 1) การอ้างอิงในวารสารใน/หรือต่างประเทศ (ซึ่งปัจจุบันมีหน่วยบริการตรวจสอบการอ้างอิงได้)
- 2) การนำไปอ้างอิงในการจัดทำหนังสือ หรือรายงานของหน่วยงานระดับกรม
- 3) การนำไปอ้างอิงของหน่วยงานในระดับรัฐวิสาหกิจ 48 หน่วยงาน
- 4) การอ้างอิงโดยบริษัทมหาชน

2) การใช้ประโยชน์นโยบาย หมายถึง การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ต่าง ๆ และนำไปดำเนินการให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติผ่านโครงสร้างของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนา แก้ปัญหา ปรับปรุง ปฏิรูป ซึ่งจะเป็นการพัฒนาภาคส่วนต่างๆ ให้มีความเข้มแข็ง

3) การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ/สังคม หมายถึง การนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนา แก้ไขหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ให้กับชุมชน และก่อให้เกิดการสร้างการเรียนรู้ให้กับคนในสังคมได้อย่างแท้จริง

4) การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ หมายถึง การเน้นให้เห็นการใช้งานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรมในเชิงพาณิชย์ เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้เติบโตและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งผลได้จากการ วิจัยสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจในเรื่องหนึ่ง ๆ ได้

พระมหาเสวีชน นริสุโสโร (2563) กล่าวไว้ว่า การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้

1. การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ คือ การนำข้อมูลจากงานวิจัย องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นไปใช้ในเชิงทางวิชาการ เน้นการพิสูจน์ ตรวจสอบประเด็น หรือทฤษฎีต่างๆ ที่เกิดขึ้นก่อนแล้ว เพื่อให้เกิดความเข้าใจพื้นฐานพัฒนา ส่งเสริม และเพิ่มพูนความรู้ในทางด้านวิชาการ

2. การใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ คือ การนำองค์ความรู้จากการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนา แก้ไขหรือเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ให้กับประชาชน และก่อให้เกิดการสร้างการเรียนรู้ให้กับคนในสังคมได้อย่างแท้จริง ผลงานวิจัยที่นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชนในเรื่องต่างๆ ที่ทำให้คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจของประชาชนดีขึ้น ได้แก่ การใช้ประโยชน์ด้านสาธารณสุข ด้านการบริหารจัดการสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยภาคประชาชน ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

3. การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย หรือระดับประเทศ คือ การนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ต่างๆ และนำไปดำเนินการให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ

ผ่านโครงสร้างของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนา แก้ปัญหา ปรับปรุง แก้ไข ปฏิรูป ซึ่งจะเป็นการพัฒนาภาคส่วนต่างๆ ให้มีความเข้มแข็ง

4. การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ คือ งานวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ หรือนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เป็นต้น การเน้นให้เห็นการใช้งานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรมในเชิงพาณิชย์ เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้เติบโตและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจในเรื่องหนึ่งๆ ได้

2.4 ยุทธศาสตร์และแผนงานที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะเป็นการทบทวนยุทธศาสตร์และแผนงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580), แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13, ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และแผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อจัดทำข้อเสนอในการปรับปรุงพัฒนาแผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ปี 2566 – 2570

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคอนในทุกระดับและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม โดยการประเมินผลการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ ประกอบด้วย

- 1) ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
- 2) ชีตความสามารถในการแข่งขัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้
- 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
- 4) ความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม
- 5) ความหลากหลายทางชีวภาพ คุณภาพสิ่งแวดล้อม และความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ
- 6) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาวที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบ

และทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนายกระดับไปสู่การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาเทคโนโลยีที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ไปสู่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงบริการพื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้งไว้ข้างหลังการพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ”

สำหรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับพันธกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านความเท่าเทียมและความเสมอภาคของสังคม และ
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ

โดยแต่ละยุทธศาสตร์มีเป้าหมายและประเด็นการพัฒนา ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ด้านความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย

มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกရာช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

2) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดีรอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มียัศลัก อุดม ออบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สามและ

อนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

4) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์ สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกยุติธรรมตามหลักนิติธรรม

นโยบายจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (2565-2569)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดทำทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 โดยกำหนดแนวทางการพัฒนาโดยเริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ การบรรลุเป้าหมายในมิติต่าง ๆ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยแผนกลยุทธ์รายหมุดหมาย 13 หมุดหมาย

ซึ่งมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 ของกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 4 หมายความว่า ได้แก่ (สำนักงานการพัฒนารัฐวิสาหกิจและสังคม แห่งชาติ, 2564)

- หมายความว่า 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัยเติบโตได้อย่างยั่งยืน
- หมายความว่า 9 ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลงและความคุ้มครองทางสังคมเพียงพอเหมาะสม
- หมายความว่า 12 ไทยมีกำลังคนที่มีขีดสมรรถนะสูง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต
- หมายความว่า 13 ไทยมีภาครัฐสมรรถนะสูง

หมายความว่า 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัยเติบโตได้อย่างยั่งยืน ได้แก่

เป้าหมายที่ 3 การพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่อย่างยั่งยืน มีความพร้อมในการรับมือและปรับตัวต่อ การเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างทั่วถึง

กลยุทธ์ที่ 1 คือ การสร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานราก แบ่งเป็นกลยุทธ์ย่อย

- กลยุทธ์ย่อย 1.2 สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจชุมชน โดยสร้างเสริมองค์ความรู้ให้กับชุมชน จากสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อสร้างความสามารถในการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทุนทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงศักยภาพของพื้นที่ส่งเสริมการพัฒนาการผลิตสินค้า และบริการที่มีคุณภาพ มาตรฐาน มีความปลอดภัย โดยใช้งานวิจัยเทคโนโลยีนวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลเพื่อการวางแผนการผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ยกระดับและเพิ่มขีดความสามารถ ในการแข่งขัน ให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ด้วยตนเองอย่างยั่งยืน สนับสนุนการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และกลุ่มเกษตรกรรวมทั้งส่งเสริมการถือหุ้นโดยสมาชิก ในชุมชน สร้างความเข้มแข็งสถาบันการเงินในระดับชุมชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุนของผู้ประกอบการ และธุรกิจชุมชน โดยให้สถาบันการเงินในพื้นที่มีบทบาทในการทำหน้าที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการบริหาร เงินทุน สภาพคล่องและการบริหารจัดการหนี้สินอย่างเป็นระบบ และพัฒนาสินเชื่อรูปแบบใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับ ความต้องการและศักยภาพของชุมชน

- กลยุทธ์ย่อยที่ 1.4 แก้ปัญหาของกลุ่มเปราะบางในเมือง โดยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงระบบโครงสร้าง พื้นฐานเมือง อาทิ การออกแบบเมืองตามหลักอารยสถาปัตย์จัดให้มีระบบสวัสดิการที่ครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม ในเมือง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มเปราะบางให้มีสุขภาพกายและจิตใจที่สมบูรณ์และส่งเสริมศักยภาพ เครือข่ายชุมชนเมือง ในการช่วยเหลือและดูแลกลุ่มเปราะบางเบื้องต้น ทั้งในภาวะปกติและเมื่อเกิดภัยพิบัติ

กลยุทธ์ที่ 2 การส่งเสริมกลไกความร่วมมือภาครัฐ เอกชน ประชาชนและประชาสังคมเพื่อการพัฒนาพื้นที่ และเมือง แบ่งเป็นกลยุทธ์ย่อย

- กลยุทธ์ย่อยที่ 2.3 ส่งเสริมการพัฒนาเมืองอัจฉริยะที่พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงและภัยพิบัติรวมทั้งตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะตามเป้าหมายในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ. 2561 - 2580 ด้วยความร่วมมือจากภาคเอกชน ประชาชน และประชาสังคมในพื้นที่ ประเมินความพร้อมด้านดิจิทัล ของเมืองและเสริมสร้างความสามารถเมืองที่มีศักยภาพให้พร้อมยกระดับเป็นเมืองอัจฉริยะ ด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลที่เหมาะสม ออกแบบกลไกภาคประชาชน เพื่อร่วมวางแผน การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีในการบริหารจัดการเมืองอย่างโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ

หมุดหมายที่ 9 มุ่งตอบสนองต่อเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 จำนวน 2 เป้าหมาย

เป้าหมายที่ 1 คริวเรือนยากจนข้ามรุ่นมีโอกาสในการเลื่อนสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม จนสามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้อย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ 2 คนไทยทุกช่วงวัยได้รับความคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอ

กลยุทธ์ที่ 1 การแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นแบบมุ่งเป้าให้คริวเรือนหลุดพ้นความยากจนอย่างยั่งยืน

- กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 ให้ความช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของคริวเรือนยากจนข้ามรุ่น เพื่อสร้างสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมต่อการเติบโตของเด็ก โดยให้ความสำคัญคุ้มครองทางสังคมอย่างเฉพาะเจาะจงในกลุ่มที่มีข้อจำกัดด้านศักยภาพ พร้อมทั้งมุ่งเน้นการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและรายได้สูงขึ้น ผ่านการพัฒนาทักษะอาชีพ การหางานที่เหมาะสมกับศักยภาพของคริวเรือน บริบทของพื้นที่ และทิศทางการพัฒนาประเทศ ตลอดจนสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและทรัพยากรที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ พร้อมทั้งจัดหาพี่เลี้ยงในการให้คำแนะนำช่วยเหลือตลอดกระบวนการ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 พัฒนากลไกการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่นในระดับพื้นที่ มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพ และเพิ่มบทบาทของหน่วยงานส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นในการแก้ปัญหาความยากจนข้ามรุ่น พร้อมทั้งบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนกลยุทธ์การพัฒนา โดยใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในการระบุคริวเรือนยากจนข้ามรุ่น ปัญหาความจำเป็นความต้องการ แนวทางการดำเนินการปฏิบัติและการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด ในการลดปัญหาความยากจนข้ามรุ่นอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 2 การสร้างโอกาสที่เสมอภาคแก่เด็กจากคริวเรือนยากจนข้ามรุ่น

- กลยุทธ์ย่อยที่ 2.1 สนับสนุนคริวเรือนยากจนข้ามรุ่นให้สามารถเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่ครรภ์มารดาจนถึงปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ พัฒนาระบบการให้เงินอุดหนุนเพื่อสนับสนุนการเลี้ยงดูเด็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยการแก้ไขปัญหาผู้มีสิทธิ์ที่ตกหล่น ปรับใช้วิธีการจ่ายเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไข รวมทั้งปรับปรุงหลักเกณฑ์และสิทธิประโยชน์ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

- กลยุทธ์ย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีคุณภาพ จัดสรรเงินอุดหนุนและทรัพยากรที่จำเป็นแก่เด็กจากคริวเรือนยากจนข้ามรุ่น เพื่อแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา

ในโรงเรียนและการเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน ทั้งแหล่งเรียนรู้บนพื้นที่กายภาพและพื้นที่เสมือนจริงหรือออนไลน์ พร้อมทั้งพัฒนาระบบการเฝ้าระวัง และติดตามช่วยเหลือเด็กยากจนให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษาหรือการพัฒนาทักษะอาชีพตามความเหมาะสม

กลยุทธ์ที่ 3 การยกระดับความคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนทุกช่วงวัย

- กลยุทธ์ย่อยที่ 3.1 ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เพิ่มการเข้าถึงสถานรับเลี้ยงเด็ก 0-2 ปีที่มีคุณภาพ เพื่อให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองของเด็กสามารถกลับเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยที่เด็กยังอยู่อาศัยกับพ่อแม่ได้โดยสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่มีความพร้อมขยายการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ครอบคลุมเด็กอายุ 0-2 ปี และส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กที่มีคุณภาพในชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 3.2 ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อสร้างหลักประกันสำหรับวัยแรงงาน ส่งเสริมการออมเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับวัยเกษียณอายุด้วยการจูงใจให้แรงงานนอกระบบเข้าร่วมระบบการออมภาคสมัครใจ ช่วยให้ผู้ออมสามารถวางแผนการออมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 3.3 ยกระดับความคุ้มครองทางสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ มุ่งสนับสนุนระบบสวัสดิการทางเลือกที่จัดโดย อปท. และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการบูรณาการข้อมูลด้านสวัสดิการและเงินช่วยเหลือทั้งหมดของผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันความซ้ำซ้อนและเอื้อต่อการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ยากจนแบบเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเพิ่มการเข้าถึงบริการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยการเพิ่มศักยภาพของบริการดูแลระยะยาว ด้านสาธารณสุขในระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และสนับสนุนบทบาทของ อปท. สถานบริการเอกชนผู้ดูแลอิสระ และสมาชิกในครอบครัวที่ผ่านการฝึกอบรมทักษะที่จำเป็นและได้รับการรับรองมาตรฐานแล้วตลอดจนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่อาศัยในบ้านตนเอง ด้วยการสนับสนุนการปรับปรุงที่อยู่อาศัย ให้เหมาะสม โดยเฉพาะในผู้สูงอายุที่ยากจน ควบคู่ไปกับการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีทางเลือกของที่อยู่อาศัย ที่หลากหลาย ทั้งบ้านพักสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ และที่อยู่อาศัยที่ออกแบบ เพื่อผู้สูงอายุอย่างเพียงพอต่อความต้องการ

กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมให้มีประสิทธิภาพ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 4.1 บูรณาการระบบความคุ้มครองทางสังคม โดยเริ่มตั้งแต่การกำหนดเป้าประสงค์ของการจัดความคุ้มครองทางสังคมร่วมกัน การกำหนดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นในการจัดความคุ้มครองทางสังคมให้ชัดเจน รวมถึงการเชื่อมโยงฐานข้อมูลให้ทุกหน่วยงานสามารถทำงานบนฐานข้อมูลเดียวกันต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยการสนับสนุนให้กลุ่มเปราะบางและผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสในการเลื่อนขั้นทางเศรษฐกิจและสังคมสูงขึ้น รวมทั้งการพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ ในด้านการสร้างหลักประกันและความคุ้มครองทางสังคมเพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงในชีวิต

นอกจากนี้ หมายเหตุที่ 9 ยังมีความสอดคล้องกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติใน 2 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นเป้าหมาย สังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมใน 2 ประเด็นเป้าหมาย คือ สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคม เพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

หมายเหตุที่ 12 ประเทศไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต มุ่งตอบสนองเป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 จำนวน 2 เป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนาคนสำหรับยุคใหม่ โดยการพัฒนาคนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติการพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย สามารถสร้างงานอนาคต และสร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะที่มีความสามารถในการสร้างและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งการมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม ด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทั้งการพัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาทางเลือกในการเข้าถึงการเรียนรู้สำหรับผู้ที่ไม่สามารถเรียนในระบบการศึกษาปกติ นอกจากนี้ หมายเหตุที่ 12 ยังมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติใน 3 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นเป้าหมาย ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในประเด็นเป้าหมาย คนไทยเป็นคนดีคนเก่ง มีคุณภาพพร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสังคมไทยมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อและสนับสนุนต่อการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต และด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในประเด็นเป้าหมายสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศในทุกระดับ

เป้าหมายที่ 1 คนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉบับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข

เป้าหมายที่ 2 กำลังคนมีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย และสามารถสร้างงานอนาคต

เป้าหมายที่ 3 ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยในทุกมิติ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 พัฒนาเด็กช่วงตั้งครรภ์ถึงปฐมวัยให้มีพัฒนาการรอบด้านมีอุปนิสัยที่ดี โดยการเตรียมความพร้อมพ่อแม่ผู้ปกครองและสร้างกลไกประสานความร่วมมือ เพื่อดูแล หญิงตั้งครรภ์ให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพ และดูแลเด็กให้มีพัฒนาการสมวัย ตั้งแต่อายุในครรภ์ - 6 ปี การพัฒนาครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัย

ให้มีความรู้และทักษะการดูแลที่เพียงพอ มีจิตวิทยาการพัฒนารองของเด็กปฐมวัย สามารถทำงานร่วมกับพ่อแม่ ผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเรียนรู้ของเด็ก

ปฐมวัยให้มีพัฒนาการสมวัยตามหลักการพัฒนาสมองและกระบวนการเรียนรู้แก่เด็ก ควบคู่กับการ พัฒนาการด้านร่างกาย สาธารณสุข และโภชนาการ เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีอย่างรอบด้าน ก่อนเข้าสู่วัยเรียน การยกระดับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ได้มาตรฐาน และจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ สำหรับการดำเนินงาน เพื่อให้เป็นกลไกการพัฒนาเด็กปฐมวัยรายพื้นที่ที่มีคุณภาพ การสร้างสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลปกป้องเด็กปฐมวัย ให้มีพัฒนาการที่ดีรอบด้าน สติปัญญาสมวัย โดยการมีส่วนร่วมของ ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน รวมถึงพัฒนา ระบบสารสนเทศ เด็กรายบุคคลเพื่อการส่งต่อไปยังสถานศึกษาและการพัฒนาที่ต่อเนื่อง

- กลยุทธ์ย่อยที่ 1.5 พัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลเมืองมีคุณค่าของสังคม โดยพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม ให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ภูมิปัญญา ที่สั่งสม มาตลอดช่วงชีวิตสู่คนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิด การสืบสานและต่อยอดการพัฒนาสังคมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับคนต่างวัย และส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ ผู้สูงอายุได้ทำงานตามศักยภาพ รวมทั้งพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ที่ทันสมัยและหลักสูตรระยะสั้น เพื่อพัฒนาความรู้ สมรรถนะทางดิจิทัลและทักษะทางธุรกิจและการใช้ชีวิต ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุแต่ละกลุ่ม พัฒนาสภาพแวดล้อม ที่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ให้สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และการสร้างความเข้าใจ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง ของผู้สูงอายุแก่คนวัยอื่น ๆ รวมทั้งพัฒนานวัตกรรมรองรับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

หมุดหมายที่ 13 ไทยมีภาครัฐสมรรถนะสูง

เป้าหมายที่ 1 การบริการภาครัฐ มีคุณภาพ เข้าถึงได้

เป้าหมายที่ 2 ภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูง คล่องตัว

กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพในการให้บริการภาครัฐที่ตอบโจทย์สะดวกและประหยัด

- กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 ยกเลิกภารกิจการให้บริการที่สามารถเปิดให้ภาคส่วนอื่นให้บริการแทน โดยยกเลิกภารกิจที่ไม่มีความจำเป็นที่ภาครัฐต้องดำเนินการ โดยพัฒนากลไกและสร้างแรงจูงใจให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน วิสาหกิจเพื่อสังคม องค์กร นอกภาครัฐ และภาคีการพัฒนาอื่น ๆ เข้ามา ดำเนินการหรือร่วมดำเนินการในลักษณะนวัตกรรมการให้บริการในการตอบสนองความต้องการของประชาชนและ การพัฒนาประเทศ ที่มีการร่วมรับผลประโยชน์และความเสี่ยงในการดำเนินการ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 1.2 ทบทวนกระบวนการทำงานควบคู่กับพัฒนาการบริการภาครัฐ ในรูปแบบ ดิจิทัลแบบเบ็ดเสร็จ โดยปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานจากการควบคุมมาเป็นการกำกับดูแลหรือเกิด ความสะดวก รวดเร็ว พร้อมทั้งปรับกระบวนการทำงานโดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและให้มีการเชื่อมโยง การให้บริการระหว่างหน่วยงาน ให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ โดยกำหนดเป้าหมายการบริการแบบเบ็ดเสร็จ

ในทุกบริการ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมตั้งแต่ระดับนโยบาย แผน งบประมาณ กำลังคน และการติดตามประเมินผล ให้เป็นเอกภาพและมุ่งเป้าหมายร่วมกัน

กลยุทธ์ที่ 2 การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐ ให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 2.1 ทบทวนบทบาทและกระจายอำนาจการบริหารจัดการภาครัฐ โดยปรับบทบาทและภารกิจใหม่ให้รองรับแนวทางการพัฒนาประเทศและสถานการณ์ ในอนาคต ส่งเสริมการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ โดยเฉพาะในเรื่องโครงสร้างภาครัฐ อัตรากำลังงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดความยืดหยุ่น คล่องตัว มีประสิทธิภาพในการบริหารของส่วนราชการและจังหวัด และแก้ไขปรับปรุงพัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ให้เอื้อต่อการกระจายอำนาจของส่วนราชการและการบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศักยภาพพร้อมรับภารกิจจากส่วนกลางไปดำเนินการได้ทั้งนี้ควรมีกำหนดกลไกที่สามารถให้หน่วยงานสามารถปรับเปลี่ยนการทำงานหรือสร้างนวัตกรรม โดยไม่ติดอยู่ภายใต้กรอบเงื่อนไขของกฎระเบียบเดิมโดยเร็วเป็นอันดับแรก

- กลยุทธ์ย่อยที่ 2.2 สร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลภาครัฐ โดยเปิดเผยข้อมูลผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริง ความคิดเห็น และตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐผ่านช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างกันที่หลากหลาย มีการบูรณาการการบริหารจัดการและนำไปประกอบการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาร่วมกัน เพื่อลดการทุจริตคอร์รัปชัน

กลยุทธ์ที่ 3 การปรับเปลี่ยนภาครัฐเป็นรัฐบาลดิจิทัลที่ใช้ข้อมูลในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาประเทศ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 3.1 ปรับเปลี่ยนข้อมูลทั้งหมดให้เป็นดิจิทัลโดยจัดทำข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรของประเทศทั้งในด้านงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และข้อมูลอื่นของหน่วยงานภาครัฐทั้งหมดให้เป็นดิจิทัลที่มีมาตรฐาน ถูกต้อง ปลอดภัย พร้อมใช้งาน มีการจัดเก็บที่ไม่ซ้ำซ้อน ไม่เป็นภาระกับผู้ให้ข้อมูล และสามารถเชื่อมโยงข้อมูลให้เกิดการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายและการบริการให้สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาอย่างเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งเปิดเผยข้อมูลที่จำเป็นต่อสาธารณะในการใช้ประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ เร่งพัฒนาระบบที่บูรณาการข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรในภาพรวมที่สำคัญต่อการตัดสินใจในเชิงนโยบายให้แล้วเสร็จ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 3.2 ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานภาครัฐเป็นดิจิทัล โดยออกแบบกระบวนการทำงานใหม่ ยกเลิกการใช้เอกสารและขั้นตอนการทำงานที่หมดความจำเป็นหรือมีความจำเป็นน้อย นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ตลอดกระบวนการทำงาน ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผล

โดยเฉพาะการให้บริการประชาชนให้มีความคล่องตัว สะดวกรวดเร็ว มีช่องทางและรูปแบบการให้บริการที่หลากหลายที่สอดคล้องกับการทำงานแบบดิจิทัล

กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างระบบบริหารภาครัฐที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้บริการภาครัฐดิจิทัล และปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มาตรการภาครัฐให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 4.1 ปรับระบบการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐเพื่อดึงดูดและรักษาผู้มีศักยภาพมาขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์องค์กรและกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลที่สามารถดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานเพื่อผลักดันภารกิจได้อย่างทันการณ์และมีประสิทธิภาพ รวมทั้ง ส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะบุคลากรภาครัฐด้านดิจิทัลแบบองค์รวม โดยเฉพาะด้านทัศนคติจริยธรรม องค์กรความรู้และทักษะตลอดจนระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ที่สามารถยกระดับการใช้ทรัพยากรบุคคลทุกคนให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ

- กลยุทธ์ย่อยที่ 4.2 ยกเลิกกฎหมายที่หมดความจำเป็นและพัฒนากฎหมายที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายที่จริงจัง การปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้อำนวยการความสะดวกแก่ภาคเอกชนและประชาชนในการพัฒนาและปฏิรูปกฎหมายที่มีเป้าหมายที่วัดได้ในการให้เกิดความอยู่ดีมีสุขของคนไทย รวมทั้งเร่งรัดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายล้ำสมัยยกเลิกกฎหมายที่หมดความจำเป็น ชำช้อน หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน โดยเฉพาะกฎหมายที่ขัดกับการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในทุกระดับและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบการดำเนินการ พร้อมทั้งจัดให้มีการพัฒนาและบูรณาการฐานข้อมูลกลางด้านกฎหมายของประเทศที่มีการจำแนกประเภทตามการใช้งานของประชาชนและผู้ประกอบการที่มีความสะดวก เข้าถึงได้และเข้าใจง่าย

แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570

แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 ที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) มีความสอดคล้องกับการจัดทำแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อม ให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทายและปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม ประกอบด้วยแผนงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง 7 แผนงาน ได้แก่

- 1) ผู้สูงอายุมีศักยภาพและโอกาสในการพึ่งตนเอง มีคุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่สังคม

2) พัฒนาสังคมสูงวัยด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประกอบด้วยแผนงานย่อย ได้แก่ พัฒนาคนวัย เกษียณให้เป็นพลัง, พัฒนานวัตกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมของวัยแรงงานเข้าสู่การเป็นผู้สูงวัย, ส่งเสริมคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อรองรับการอยู่ร่วมกันของคนทุกช่วงวัย

3) ขจัดความยากจน โดยการลดช่องว่างของการเข้าถึงโอกาสด้านการพัฒนาอาชีพ การศึกษาเรียนรู้ การเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม ประกอบด้วยแผนงานย่อย ได้แก่ พัฒนา ถ่ายทอดและประยุกต์ใช้นวัตกรรม ชุมชน นวัตกรรม sandbox เทคโนโลยีหรือดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อลดความยากจนในชุมชน, ยุกระดับการเกษตร แบบ Smart farming ในชุมชนโดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมชนบทและชุมชนเมือง, วิจัยและพัฒนา (R&D) นโยบายและมาตรการระดับจังหวัดและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่

4) เพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากเพื่อให้มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้และกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น ประกอบด้วยแผนงานย่อย ได้แก่ สร้างความเข้มแข็งเศรษฐกิจฐานรากโดยใช้ ผลงานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

5) พัฒนานโยบายและต้นแบบสำหรับสังคมคุณธรรม การแก้ไขปัญหาคอร์ปชั่น และการเสริมสร้าง ธรรมาภิบาล โดยใช้การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม ประกอบด้วยแผนงานย่อย ได้แก่ พัฒนาสังคมคุณธรรม, เสริมสร้างธรรมาภิบาลและแก้ไขปัญหาคอร์ปชั่น

6) พัฒนาเมืองน่าอยู่ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น และกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและ สังคมสู่ทุกภูมิภาค โดยใช้วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประกอบด้วยแผนงานย่อย ได้แก่ พัฒนาเมืองน่าอยู่ ที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน/ท้องถิ่น, พัฒนาเมืองชายแดน, พัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

7) พัฒนานโยบายและต้นแบบเพื่อสร้างสังคมไทยไร้ความรุนแรง ประชาชนมีความปลอดภัยและ สวัสดิภาพสาธารณสุขในการดำรงชีวิต โดยใช้การวิจัยเทคโนโลยี และนวัตกรรม ประกอบด้วยแผนงานย่อย ได้แก่ สังคมไทยไร้ความรุนแรง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ, ความปลอดภัยและสวัสดิภาพสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนากำลังคนและสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้เป็นฐาน การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบก้าวกระโดดและอย่างยั่งยืน โดยใช้วิทยาศาสตร์การ วิจัยและนวัตกรรมประกอบด้วยแผนงานที่เกี่ยวข้อง 1 แผนงาน ได้แก่

1) ยุกระดับการผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนา รวมถึงนักวิทยาศาสตร์และนวัตกรรม ตอบโจทย์ความต้องการของประเทศ โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม

2) พลิกโฉมและยกระดับสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้ตอบโจทย์เป้าหมายของประเทศ และสามารถเทียบเคียงระดับนานาชาติ

3) ยุกระดับความร่วมมือด้านการวิจัย พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของสถาบัน/ศูนย์วิจัยกับเครือข่าย ระดับนานาชาติและการเป็นศูนย์กลางกำลังคนระดับสูงของอาเซียน

แผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมายและตัวชี้วัดรวม รวมถึงความสอดคล้องกับแผนรายการ ไว้ดังนี้

1) วิสัยทัศน์

ประชาชนเข้าถึงโอกาส และการคุ้มครองทางสังคม มีความมั่นคงในชีวิต

2) พันธกิจ

- 1) เสริมสร้างศักยภาพคนและสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว
- 2) เสริมสร้างโอกาสและการคุ้มครองทางสังคมอย่างเท่าเทียม
- 3) ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน
- 4) ยกกระดับองค์กรให้มผลสัมฤทธิ์สูงด้วยธรรมาภิบาลและเทคโนโลยีดิจิทัล

3) วัตถุประสงค์ :

- 1) คนทุกช่วงวัยได้รับโอกาสและการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ และครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้
- 2) ประชาชนทุกช่วงวัยได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต
- 3) องค์กรเครือข่ายมีความเข้มแข็งและร่วมเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาสังคม อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
- 4) องค์กร พม. ก้าวสู่องค์กรยุคดิจิทัล มีผลสัมฤทธิ์สูง และบุคลากรมีทักษะที่จำเป็นในการขับเคลื่อนงานในศตวรรษที่ 21

4) เป้าหมายและตัวชี้วัดรวม

- 1) จำนวนประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบางเข้าถึงโอกาส และได้รับการคุ้มครองทางสังคม (จำนวนกลุ่มเป้าหมายระหว่างปีพ.ศ. 2566 - 2570 จำนวน 9,804,739 คน)
- 2) จำนวนครัวเรือนเปราะบางได้รับความช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 4.1 ล้านครัวเรือน (ที่มา : สถิติครัวเรือนเปราะบาง จากระบบ TPMAP)

5) ความสอดคล้องกับแผนรายการ

- 1) แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาสตรีระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
- 2) แผนปฏิบัติการด้านครอบครัว พ.ศ. 2566 – 2570 ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
- 3) แผนปฏิบัติการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
- 4) แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
- 5) แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2561 – 2580 ของสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 6) แผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุระยะที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกรมกิจการผู้สูงอายุ
- 7) แผนปฏิบัติการด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แห่งสหประชาชาติ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แห่งสหประชาชาติ Sustainable Development Goals – SDGs 5 เป้าหมาย ได้แก่

- เป้าหมายที่ 1 จัดความยากจน จัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่
- เป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ
- เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน
- เป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน
- เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก

เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน ขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่

เป็นเป้าหมายที่ว่าด้วยการลดความยากจนทั้งทางเศรษฐกิจ และความยากจนในมิติอื่น ๆ ด้วย (ตามการนิยามของแต่ละประเทศ) ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม ทั้งชาย หญิง เด็ก คนยากจน และกลุ่มคนเปราะบาง เป้าประสงค์ของเป้าหมายนี้ครอบคลุมประเด็นการยกระดับรายได้ของผู้คนให้สูงกว่า 1.25 ดอลลาร์สหรัฐต่อวัน

เป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ

บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง มีเป้าประสงค์ที่ครอบคลุมประเด็นเรื่องการยุติการเลือกปฏิบัติ และขจัดความรุนแรงทุกรูปแบบต่อผู้หญิงและเด็กหญิง ยอมรับและให้คุณค่าต่อการดูแลและทำงานบ้านแบบไม่ได้รับค่าจ้าง การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลในการเป็นผู้นำและการตัดสินใจในทุกระดับ การเข้าถึงสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์โดยถ้วนหน้า ในเชิงนโยบาย เป้าหมายนี้เน้นว่าควรมีการดำเนินการปฏิรูปเพื่อให้ผู้หญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันในทรัพยากรทางเศรษฐกิจ และความเสมอภาคทางเพศด้านอื่นๆ ในทุกระดับ เพิ่มพูนการใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมผู้หญิงและเด็กหญิง

เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน

การจ้างงานเต็มที่ มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน มีเป้าประสงค์ที่ครอบคลุมหลายประเด็น เช่น การขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อหัวประชากรอย่างยั่งยืน การเพิ่มผลิตภาพผ่านการเพิ่มความหลากหลาย การยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรม การส่งเสริมผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก และการบรรลุการจ้างงานเต็มที่และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมและมีผลตอบแทนที่ยุติธรรมสำหรับทุกคน นอกจากนี้เป้าหมายที่ 8 ยังให้ความสำคัญกับประเด็นด้านแรงงาน เป็นการเฉพาะอีกด้วย รวมถึงประเด็นเรื่องการลดสัดส่วนของเยาวชนที่ไม่มีงานทำ ไม่มีการศึกษา และไม่มีทักษะ ยุติแรงงานทาสและแรงงานเด็ก ปกป้องสิทธิแรงงานและส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและมั่นคงสำหรับผู้ทำงานทุกกลุ่ม ประเด็นอื่น ๆ ที่เป้าหมายที่ 8 ครอบคลุมด้วย คือ เรื่องของการพัฒนาประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและการทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่นำไปสู่ความเสื่อมโทรมทางด้านสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการเสริมสร้างความแข็งแกร่งของสถาบันการเงิน ในเชิงนโยบาย เป้าหมายนี้ให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือเพื่อการค้า (Aid for Trade) สำหรับประเทศกำลังพัฒนา และการผลักดันการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ

เป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน

ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิคุ้มกันและยั่งยืน มีเป้าประสงค์ครอบคลุมในหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเมืองและชุมชน อาทิ การเข้าถึงที่อยู่อาศัยและบริการ

พื้นฐาน การยกระดับชุมชนแออัด การเข้าถึงคมนาคมขนส่งที่ยั่งยืน ปลอดภัย ง่ายได้ และคำนึงคนเปราะบางกลุ่มต่าง ๆ ด้วย การวางแผนของบริหารจัดการการเมืองและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม บูรณาการและยั่งยืน ปกป้องและคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของโลก ลดความเสียหายจากภัยพิบัติ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับน้ำ โดยมุ่งปกป้องคนจนและคนเปราะบาง การจัดการมลพิษทางอากาศและของเสีย การพัฒนาและเข้าถึงพื้นที่สีเขียวสำหรับคนกลุ่มต่าง ๆ ในเชิงนโยบายเป้าหมายนี้สนับสนุนให้มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในทางบวกของพื้นที่เมือง กึ่งเมือง และชนบท การเพิ่มจำนวนเมืองที่มีความยั่งยืนและปรับตัวและลดผลกระทบจากภัยพิบัติโดยเฉพาะที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยโยงกับกรอบการดำเนินงานให้การสนับสนุนประเทศพัฒนาน้อยที่สุดในทางการเงินและวิชาการในเชิงการสร้างอาคารที่ทนทานโดยใช้วัสดุท้องถิ่น

เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก

ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพที่รับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ มีเป้าประสงค์ที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ อาทิ การลดความรุนแรงทุกรูปแบบ ยุติการข่มเหง หาประโยชน์ และความรุนแรงทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก นิติธรรมและการเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม ลดการลักลอบค้าอาวุธ ฟอกเงิน และต่อสู้กับองค์กรอาชญากรรม ลดการทุจริตคอร์รัปชัน พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพิ่มการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในองค์กรโลกบาล เอกลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับทุกคน และการเข้าถึงข้อมูลและการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน

สาระสำคัญของแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 กระทรวง พม.

ท่ามกลางแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกที่รวดเร็วและรุนแรง ส่งผลให้สภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ซึ่งไม่เพียงส่งผลต่อประชาชนโดยตรงแล้ว แต่ยังส่งผลต่อการบริหารงานในระดับหน่วยงานภาครัฐด้วย กระทรวง พม. ซึ่งมีวิสัยทัศน์ที่ว่าประชาชนเข้าถึงโอกาส และการคุ้มครองทางสังคม มีความมั่นคงในชีวิต และมีพันธกิจ ในการเสริมสร้างศักยภาพคนและสร้างความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัว เสริมสร้างโอกาสและการคุ้มครองทางสังคมอย่างเท่าเทียม ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน และยกระดับองค์กรให้มีผลสัมฤทธิ์สูงด้วยธรรมาภิบาลและเทคโนโลยีดิจิทัล แต่ทว่า กระทรวง พม. อาจยังมีปัจจัยท้าทายที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานในภารกิจดังกล่าวอยู่ ทั้งในเชิงการบริหารงานด้านวิชาการ การพัฒนาบุคลากร ตลอดจนด้านภาพลักษณ์และพันธกิจในการดำเนินงานของกระทรวง นอกจากนี้ที่ผ่านมานั้น กระทรวง พม. มีภาคีเครือข่ายความร่วมมือทั้งที่มีอยู่ในปัจจุบันและอนาคตล้วนแต่มีบทบาทสำคัญในการร่วมขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาสังคมร่วมกับ กระทรวง พม. ซึ่งแผนพัฒนาศักยภาพ

บุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 ที่เสนอนี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและเงื่อนไขสำคัญที่เป็นความท้าทายในการปฏิบัติงานของกระทรวง การเสนอและจัดทำแผนนี้จัดทำขึ้นภายใต้การเก็บรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิจัยของกระทรวง พม. โดยอาศัยข้อมูลทางวิชาการ รวมถึงมีความสอดคล้องกับ แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ปี 2566-2570 ของกระทรวง พม. แผนนี้จึงให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นการพัฒนาปรับปรุงระบบการบริหารงานวิจัย เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรของหน่วยงานให้มีทักษะและเน้นความเป็นมืออาชีพ เพื่อนำไปสู่ปลายทาง คือ การปรับกลยุทธ์และภารกิจของหน่วยงานและให้เป็นไปตามสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลง รวมถึงความคาดหวังของสังคม โดยยึดแนวคิด "ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม" กล่าวคือ หน่วยงานภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย พร้อมทั้งจะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า ปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากลเชื่อมโยงถึงกัน และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวกรวดเร็วและโปร่งใส ดังนั้น จึงจำเป็นที่กระทรวง พม. ต้องมีแผนเพื่อขับเคลื่อนดำเนินงานแผนการส่งเสริมพัฒนาระบบงานวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม เพื่อให้กระทรวง พม. สามารถผลิตองค์ความรู้ ผลงานวิจัย นวัตกรรม และข้อเสนอเชิงนโยบายในฐานะเป็นหน่วยงานผู้กำหนดมาตรฐาน และกำกับทิศทางด้านนโยบายการพัฒนาสังคมเป็นสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงและเป้าหมายนโยบายประเทศและยุทธศาสตร์ระดับต่าง ๆ รวมถึงนโยบายและแผนงานอื่นตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

กลยุทธ์และแนวทางในการขับเคลื่อนแผน

เพื่อให้แผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 สอดคล้องกับแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมของกระทรวง พม. จึงได้กำหนดกลยุทธ์สำหรับเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566–2570 ไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์

“พัฒนาศักยภาพบุคลากรและระบบงานวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการขับเคลื่อนประเทศ ภายในปี 2570”

ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบบริหารงานวิจัย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการวิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 สร้างระบบบริหารงานวิจัยที่สนับสนุนการผลิตงานวิจัย

กลยุทธ์ที่ 2 ผลิตและพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์

กลยุทธ์ที่ 3 การรักษาศักยภาพบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมในสายอาชีพระบบวิจัย

เป้าประสงค์

- สร้างระบบบริหารงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ
- สร้างระบบสารสนเทศ แพลตฟอร์ม ฐานข้อมูล ระบบจัดเก็บงานวิจัย
- ผลักดันการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย และนวัตกรรมกระทรวงพม.
- สร้างเครือข่ายวิชาการด้านการพัฒนาสังคม
- ผลิตและพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์
- สร้างรูปแบบกิจกรรม หลักสูตรในการพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรม
- สร้างเส้นทางอาชีพ และแรงจูงใจในการทำวิจัย
- สร้างระบบประเมินผลการทำงานที่ตอบสนองการวิจัย (ค่าตอบแทนและตำแหน่งวิชาการ)

กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการดำเนินงาน

4.4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรมของกระทรวง พม.

ยุทธศาสตร์/แผน	ประเด็นยุทธศาสตร์ แผนงาน และอื่นๆ			
แผนระดับ 1	ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580)			
	1. ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยและสังคมไทย	3. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ	4. การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม	6. ประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐ
แผนระดับ 2	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13			
	8. ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ปลอดภัยเติบโตได้อย่างยั่งยืน	9. ไทยมีความยากจนข้ามรุ่นลดลงและความคุ้มครองทางสังคมเพียงพอ เหมาะสม	12. กำลังคนที่มีขีดสมรรถนะสูง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต	13. ภาครัฐสมรรถนะสูง
แผนระดับ 3	แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (พ.ศ.2566-2570)			
	ย.2 การยกระดับสังคมและสิ่งแวดล้อมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน สามารถแก้ไขปัญหาท้าทาย และปรับตัวได้ทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม	ย.4 การพัฒนากำลังคนและสถาบันด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ให้เป็นฐานการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศแบบก้าวกระโดดและอย่างยั่งยืน โดยใช้วิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม		
แผนระดับ 3	แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ.2566-2570) กระทรวง พม.			
	1. คนทุกช่วงวัยได้รับโอกาสและการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ และครอบครัวไทยมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้	2. ประชาชนทุกช่วงวัยได้รับการคุ้มครองทางสังคมที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต	3. องค์กรเครือข่ายมีความเข้มแข็งและร่วมเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาสังคม อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ	4. องค์กร พม. ก้าวสู่องค์กรยุคดิจิทัล มีผลสัมฤทธิ์สูง และบุคลากรมีทักษะที่จำเป็นในการขับเคลื่อนงานในศตวรรษที่ 21
	แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมกระทรวง พม. พ.ศ.2566-2570			
วิสัยทัศน์	งานวิจัยมีคุณภาพ บุคลากรมีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาสังคม ยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน			
พันธกิจ	1 ส่งเสริมการสร้างผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ	2 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านกรวิจัย	3 พัฒนาสังคมที่มีคุณภาพและยั่งยืนด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	4 ยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
ยุทธศาสตร์การวิจัย	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาระบบบริหารงานวิจัย มีเครือข่ายวิชาการด้านการพัฒนาสังคมที่เข้มแข็งเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมด้วยวิทยาศาสตร์ งานวิจัยและนวัตกรรม ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการวิจัย พัฒนาสังคมที่มีคุณภาพด้วยทุนทางสังคม สร้างการมีส่วนร่วม เสริมเศรษฐกิจฐานรากสู่การเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนด้วยวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนและชุมชนด้วยการสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนด้วยการสร้างโอกาสและการคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนทุกกลุ่มทุกช่วงวัย 			

4.5 แผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรมของกระทรวง พม.		
วิสัยทัศน์ : พัฒนาศักยภาพบุคลากรและระบบงานวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อการขับเคลื่อนประเทศ ภายในปี 2570		
ยุทธศาสตร์		
ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบบริหารงานวิจัย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพ	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการวิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	
กลยุทธ์		
กลยุทธ์ที่ 1 สร้างระบบบริหารงานวิจัยที่สนับสนุนการผลิตงานวิจัย	กลยุทธ์ที่ 2 ผลิตและพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์	กลยุทธ์ที่ 3 การรักษาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมในสายอาชีพระบบวิจัย
เป้าประสงค์		
<ul style="list-style-type: none"> - สร้างระบบบริหารงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ - สร้างระบบสารสนเทศ แพลตฟอร์ม ฐานข้อมูล ระบบจัดเก็บงานวิจัย - ผลักดันการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัย และนวัตกรรมกระทรวงพม. - สร้างเครือข่ายวิชาการด้านการพัฒนาสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - ผลิตและพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ - สร้างรูปแบบกิจกรรม หลักสูตรในการพัฒนาบุคลากรวิจัยและนวัตกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างเส้นทางอาชีพ และแรงจูงใจในการทำวิจัย - สร้างระบบประเมินผลการทำงานที่ตอบสนองการวิจัย (ค่าตอบแทนและตำแหน่ง)
ตัวชี้วัด (รายแผน)		
<ul style="list-style-type: none"> - มีระบบบริหารงานวิจัยของกระทรวง 1 ระบบ - กระทรวง พม. มีโครงการวิจัยอย่างน้อย 80 เรื่อง - โครงการวิจัยเป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบพุงเป้าโดยกำหนดตัวชี้วัดให้ชุมชน/กลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วม ร้อยละ 50 ต่อจำนวนโครงการทั้งหมด - มีหน่วยงานภาควิชาการเข้าร่วมเวทีวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคม อย่างน้อย 20 หน่วยงาน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นภาคีอย่างน้อย 10 แห่ง - มีเวทีวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคม 4 ครั้ง - มีวารสารการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 3 ฉบับ - มีเวทีวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคม 4 ครั้ง - จัดการประชุมวิชาการการพัฒนาสังคมระดับชาติ 1 ครั้ง - ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับทิศทางการกำกับนโยบายสังคมของกระทรวง พม. 	<ul style="list-style-type: none"> - มีเวทีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดแนวทาง/หัวข้อวิจัยสำหรับนักวิจัย 4 ครั้ง - นักวิจัย พม. มีโครงการวิจัยอย่างน้อย 50 คน/เรื่อง - มีหลักสูตรอบรมนักวิจัยระดับกลางเพื่อให้สามารถทำงานวิจัยถูกระเบียบวิธี/ทำ R2R ได้ - นักวิจัยท้องถิ่นมีทักษะและเครื่องมือทำงานร่วมกับนวัตกรรมชุมชน - มีหลักสูตรอบรมนักวิจัยระดับสูงเพื่อให้สามารถจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและมาตรการได้ (Policy brief & Measure) เพื่อการพัฒนาประเทศ - นักวิจัยเชี่ยวชาญสามารถเป็นที่เลี้ยงและนิเทศติดตามงานวิจัยได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - นักวิจัยระดับกลางยกระดับเป็นนักวิจัยท้องถิ่น - นักวิจัยระดับสูงยกระดับเป็นนักวิจัยเชี่ยวชาญ

Roadmap

ภาพที่ 2 แผนงาน (Roadmap)

2.5 แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (HRD) หมายถึง กระบวนการลงทุนในการพัฒนาและยกระดับทุนมนุษย์ขององค์กร โดยเกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถ และความสามารถของพนักงาน ซึ่งท้ายที่สุดจะนำไปสู่การเติบโตส่วนบุคคลและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานภายในองค์กร HRD ครอบคลุมแนวปฏิบัติต่างๆ เช่น โปรแกรมการฝึกอบรมและการพัฒนา การจัดการผลการปฏิบัติงาน การวางแผนอาชีพ และการจัดการผู้มีความสามารถ เป้าหมายหลักคือเพื่อให้แน่ใจว่าพนักงานมีทักษะและความสามารถที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรในปัจจุบันและอนาคต

การจัดการทุนมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร ด้วยการจัดการและพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถของพนักงานอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรสามารถบรรลุระดับการผลิตนวัตกรรม และประสิทธิภาพที่สูงขึ้นได้ ต่อไปนี้คือตัวอย่างวิธีการจัดการทุนมนุษย์สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับองค์กร

1. การได้มาและการรักษาผู้มีความสามารถ ด้วยการดึงดูดและรักษาผู้มีความสามารถระดับสูง องค์กรต่าง ๆ สามารถมั่นใจได้ว่าพวกเขามีบุคลากรที่มีทักษะที่สามารถขับเคลื่อนการเติบโตและส่งมอบผลลัพธ์ได้ กลยุทธ์การสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ โปรแกรมการพัฒนาพนักงาน เป็นต้น

2. การพัฒนาทักษะและการฝึกอบรม การลงทุนในการพัฒนาพนักงานผ่านโปรแกรมการฝึกอบรมและการเพิ่มทักษะไม่เพียงปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของแต่ละบุคคล แต่ยังช่วยเพิ่มความสามารถโดยรวมขององค์กรอีกด้วย สิ่งนี้นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพ การตัดสินใจที่ดีขึ้น และความสามารถในการแก้ปัญหาที่ดีขึ้น

3. การจัดการผลการปฏิบัติงาน การใช้ระบบการจัดการผลการปฏิบัติงานที่แข็งแกร่งช่วยให้เป้าหมายของแต่ละบุคคลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร ข้อเสนอแนะ การตั้งเป้าหมาย และการประเมินประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอช่วยให้พนักงานเข้าใจบทบาทของตน มีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย และปรับปรุงประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

4. การวางแผนสืบทอดตำแหน่ง การระบุและการเตรียมผู้นำในอนาคตภายในองค์กรช่วยให้มั่นใจในความต่อเนื่องและลดการหยุดชะงักระหว่างการเปลี่ยนผู้นำ ด้วยการบ่มเพาะผู้มีความสามารถจากภายในและการสร้างผู้นำที่มีความสามารถ องค์กรต่างๆ จึงสามารถรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขันไว้ได้

5. ความผูกพันและความพึงพอใจของพนักงาน พนักงานที่มีส่วนร่วมและพึงพอใจมีแนวโน้มที่จะมีประสิทธิภาพ มีนวัตกรรม และมุ่งมั่นต่อความสำเร็จขององค์กรมากขึ้น การจัดการทุนมนุษย์มุ่งเน้นไปที่การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานเชิงบวก การรับรู้และให้รางวัลแก่การมีส่วนร่วมของพนักงาน และส่งเสริมวัฒนธรรมของการทำงานร่วมกันและการไม่แบ่งแยก

การจัดการทุนมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์จากสินทรัพย์ที่มีค่าที่สุด ซึ่งก็คือบุคลากรของตน เพื่อขับเคลื่อนการเติบโต เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างมูลค่าระยะยาว

2.6 แนวทางการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัย

ระบบการจัดการการวิจัยคือเครื่องมือซอฟต์แวร์หรือแพลตฟอร์มที่ช่วยให้นักวิจัยและองค์กรสามารถจัดการและปรับปรุงกระบวนการวิจัยในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปประกอบด้วยฟีเจอร์ต่างๆ เช่น การวางแผนและการติดตามโครงการ เครื่องมือการทำงานร่วมกัน การจัดการเอกสาร การวิเคราะห์ข้อมูล และความสามารถในการรายงาน เป้าหมายของระบบการจัดการการวิจัยคือการเพิ่มผลผลิต อำนวยความสะดวกในการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัย และปรับปรุงประสิทธิภาพโดยรวมของขั้นตอนการวิจัย

ประโยชน์ของระบบบริหารงานวิจัย

1) เป็นแหล่งบ่งชี้โครงสร้างและแผนการพัฒนาด้านงานวิจัยของหน่วยงาน โดยผู้ใช้ระบบสามารถเข้าถึงข้อมูลด้านการวิจัย กิจกรรมการวิจัย และข้อมูลในการเข้าถึงแหล่งงบประมาณ และทรัพยากรที่จำเป็น โดยเฉพาะ ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรและหน่วยงานสามารถจัดระเบียบข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงด้วยการรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย ซึ่งอาจรวมถึงคู่มือ วิธีการในการทำวิจัย การทำแบบสำรวจ การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีอยู่ หรือใช้แหล่งข้อมูลภายนอก วิเคราะห์และตีความข้อมูล ใช้เครื่องมือทางสถิติ เทคนิคการแสดงผลภาพข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์อื่น ๆ เพื่อทำความเข้าใจข้อมูล

3) สื่อสารผลการวิจัย ระบบบริหารงานวิจัยอาจนำเสนอผลการวิจัยในลักษณะที่ชัดเจนและรัดกุมเตรียมรายงาน การนำเสนอ หรือการสื่อสารในรูปแบบอื่นๆ ที่ถ่ายทอดผลลัพธ์และนัยยะอย่างมีประสิทธิภาพ

4) ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ระบบบริหารงานวิจัยทำหน้าที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างนักวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ภายในหน่วยงาน ตลอดจนหน่วยงานภาคี เช่น ภาควิชาการ ท้องถิ่น ภาคประชาสังคม สิ่งนี้สามารถนำไปสู่ความเข้าใจที่ดีขึ้นเกี่ยวกับความต้องการด้านการวิจัย การแบ่งปันความเชี่ยวชาญ และผลลัพธ์ที่ครอบคลุมมากขึ้น

ตัวอย่างแนวคิดในการจัดทำระบบบริหารงานวิจัย (ระบบ NRIIS)

ระบบระบบบริหารจัดการงานวิจัยของชาติ (National Research and Innovation Information System: NRMS) เป็นโปรแกรมประยุกต์ที่ใช้งานผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลการบริหารจัดการงานวิจัยและงบประมาณวิจัยระหว่างหน่วยงานภาครัฐ, นักวิจัย, วช., แหล่งทุนวิจัย และสำนักงบประมาณ โดยแนวคิดมาจากความต้องการเสนอขอทุนวิจัยได้หลายๆแหล่งทุน และบริหารภาพรวมงานวิจัยของประเทศผ่านระบบเดียวกัน ระบบดังกล่าว ทำหน้าที่บริหารด้านการวิจัย ดังนี้

- 1) ต้องมีแบบฟอร์มกลางร่วมกัน
- 2) ฐานข้อมูลนักวิจัยต้องมีลักษณะเป็น Real-Time และเชื่อมกับข้อมูลผลการวิจัยที่ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว
- 3) ต้องสามารถรับข้อเสนอการวิจัยของทุนวิจัยต่าง ๆ ได้ที่จุดเดียว
- 4) ข้อมูลข้อเสนอการวิจัยต้องรวบรวมไว้ในที่เดียวกัน
- 5) ข้อมูลโครงการวิจัยที่ได้รับทุนต้องรวบรวมไว้ในที่เดียวกัน
- 6) สามารถติดตามความก้าวหน้าโครงการวิจัยได้
- 7) มีข้อมูลรายงานโครงการวิจัยเมื่อสิ้นสุดโครงการ
- 8) สามารถเรียกดูรายงานสารสนเทศสำหรับผู้บริหารได้ตลอดเวลา

ภาพรวมจากการออกแบบการใช้ข้อมูลของระบบมีหลายมิติ ทั้งมิติเนื้อหา มิติด้านการเงิน มิติด้านบุคคล และมิติด้านหน่วยงาน เช่น การสนับสนุนงบประมาณของแผนงาน/โครงการ พร้อมรายละเอียด และการจัดกลุ่มตาม Program/Platform/Flagship/แผนงาน/Key Result ซึ่งครอบคลุมถึงแผนที่นำทางด้านนโยบาย การบริหารจัดการโครงการ การติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน รวมถึงการขยายผลการพัฒนาระบบข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อการวิจัยที่ไม่ใช่โครงการวิจัย อาทิ การพัฒนาบุคลากร โครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น และการเก็บข้อมูลต่อเนื่องหลังจากการส่งรายงานการวิจัยแล้ว สามารถรายงานประเภทต่าง ๆ ที่สามารถแสดงข้อมูลได้ทันที โดยใช้ข้อมูลของงานวิจัยและนวัตกรรม ซึ่งเชื่อมโยงกับหน่วยงานทุกระดับทั้งระดับนโยบาย การจัดสรรงบประมาณ การให้ทุน และการปฏิบัติงานวิจัยและนวัตกรรม โดยมี วช. เป็นผู้ดูแลระบบ NRIIS

ตัวอย่างยุทธศาสตร์การบริหารงานวิจัยของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) เป็นสถาบันระดับบัณฑิตศึกษาชั้นนำของประเทศไทย มีความเชี่ยวชาญในสาขาการบริหารรัฐกิจ บริหารธุรกิจ และสังคมศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา ประเทศ โดยเล็งเห็นว่าภาระที่สำคัญประการหนึ่งของสถาบันการศึกษา คือ การวิจัย ผลงานวิจัยจะช่วยให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ขึ้น หรือเกิดการนำทฤษฎีที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ใช้ อันจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การวิจัย 5 ปี (พ.ศ.2566 - 2570) ด้วยการกำหนดทิศทางในการพัฒนาการวิจัยให้สอดคล้องกับสมรรถนะของสถาบันและเป้าหมายของการพัฒนาประเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเชิงบริหารศาสตร์ มีการระบุทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจน เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การวิจัย 5 ปี นำไปสู่การปฏิบัติพร้อมรองรับต่อความเปลี่ยนแปลงของอนาคตและตอบสนองการพัฒนาอย่างยั่งยืน การแก้ไขปัญหาที่ท้าทายของสังคมตามแนวทาง ในการสร้างปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย

1. วิสัยทัศน์

การพัฒนาระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเพิ่มผลิตผลของงานวิจัยคุณภาพสูงเพื่อมุ่งสู่ความยั่งยืนและสามารถแข่งขันในระดับสากล

2. พันธกิจ

- สร้างระบบนิเวศและแรงจูงใจที่เอื้อต่อการทำวิจัยและพัฒนา เพื่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่เข้มแข็งและการบูรณาการศาสตร์
- พัฒนาศักยภาพกำลังคนทางด้านการวิจัย ที่มีความรู้ และทักษะอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเพื่อมุ่งสู่ระดับสากล
- กำกับ ดูแล และติดตามกระบวนการวิจัย ผลิตผล ผลิตพัทธ์ และผลกระทบอย่างเป็นระบบ
- สนับสนุนการเผยแพร่งานวิจัยในเวทีชั้นนำ และมีผลงานตีพิมพ์ในวารสารชั้นนำระดับชาติและนานาชาติ
- ผลักดันการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ทั้งในระดับนโยบาย และถ่ายทอดนโยบายไปสู่การแก้ปัญหา ร่วมกันภาคีเครือข่ายเชิงพื้นที่

3. ประเด็นยุทธศาสตร์การวิจัย 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การบริหารจัดการระบบนิเวศการวิจัย เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านการวิจัยชั้นนำ

- พัฒนาระบบนิเวศการวิจัย เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศด้านการวิจัยชั้นนำ
- กำกับดูแล ควบคุม ติดตามคุณภาพงานวิจัย โดยยึดหลักจริยธรรมการวิจัยและคำนึงถึงผลิตผล ผลิตพัทธ์และผลกระทบของการดำเนินงานวิจัย เพื่อประโยชน์ต่อส่วนร่วมและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- สื่อสารทุนวิจัยภายในและภายนอกสถาบัน รวมถึงจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- พัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานวิจัย ทั้งด้านระเบียบ งบประมาณ และบุคลากร
- ขับเคลื่อนการดำเนินงานตาม OKR และ KPI รวมถึงค่าเป้าหมายของงานวิจัยของแหล่งทุนต่าง ๆ และความสอดคล้องกับแผนงานสำคัญ (Flagship)
- สนับสนุนการบูรณาการความร่วมมือภายในและภายนอกสถาบันระดับพหุภาคีเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการใช้ฐานทรัพยากรด้านการวิจัยและเครื่องมือการวิจัยร่วมกัน
- ส่งเสริมความร่วมมือในการเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรม University Industry linkage) โดยมุ่งเน้นความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ และการพัฒนาโจทย์วิจัยสู่การบริการวิชาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพกำลังคน และสถาบันการวิจัยให้สร้างรายได้เชิงพาณิชย์และสอดคล้องกับพลวัตของโลก

- บูรณาการงานวิจัยสหวิทยาการมุ่งเน้น Area-Based โดยเริ่มในพื้นที่รอบสถาบันและศูนย์การศึกษานอกที่ตั้ง และ Agenda-based ของการวิจัย พัฒนบริหารศาสตร์ โดยมีบทบาททั้งในภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

- ยกระดับและส่งเสริมการขยายฐานการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อสร้างความเข้มแข็งและองค์ความรู้เพิ่มขึ้น

- พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือวิจัยระดับนานาชาติ เพื่อการยกระดับความเป็นเลิศด้านการวิจัยของสถาบัน

- ส่งเสริมการทำ วิจัยเชิงรุก ทั้งประเด็นวิจัยที่เป็นกระแสสังคมและการคาดการณ์แนวโน้มอนาคต เพื่อการรู้เท่าทันพลวัตการเปลี่ยนแปลงโลก

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับและสร้างแรงจูงใจในการผลิตผลงานตีพิมพ์ระดับชาติและนานาชาติ

- สนับสนุนผลผลิตงานวิจัย โดยใช้กลไกของภาระงานสร้างแรงจูงใจและสิ่งอำนวยความสะดวก (Incentive Mechanism) เพื่อตอบสนองสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำวิจัย

- สนับสนุนระบบพี่เลี้ยงงานวิจัย (Mentoring System) และคลินิกวิจัย

- สร้างโอกาสให้นักวิจัยในการพัฒนาองค์ความรู้วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์มนุษยศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อสร้างองค์ความรู้แนวหน้าที่เป็นเลิศ และตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การขับเคลื่อนการนำผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์และสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

- สนับสนุนการจัดการระบบสารสนเทศเพื่อรวบรวมและสังเคราะห์งานวิจัยที่มีผลกระทบสูงเพื่อเผยแพร่ NIDA IMPACT และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

- ผลักดันผลงานวิจัยในช่องทางต่าง ๆ ส่งมอบผลงานวิจัย และองค์ความรู้ใหม่ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับประเทศ

- การต่อยอดขยายผลในการนำผลผลิต ผลลัพธ์ งานวิจัยอย่างต่อเนื่องตามเส้นทางผลกระทบการวิจัย ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดมุ่งหมายหลักของโครงการ (Impact pathway)

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การวิจัยพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อแก้ไขปัญหาท้าทายของประเทศ

- การขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วยเศรษฐกิจพอเพียง เศรษฐกิจสร้างคุณค่าและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้มีความสามารถในการแข่งขันและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

- การพัฒนาสังคมและชุมชนเข้มแข็งด้วยการยกระดับคุณภาพชีวิตและความมั่นคงทางสุขภาพของประชาชนเพื่อพร้อมรับปัญหาที่ท้าทายต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลงของโลก

- การพัฒนาและการจัดการกับปัญหาเร่งด่วนสำคัญของประเทศในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานคิดการบริโภคน้อยอย่างยั่งยืนและการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ

- การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมและการบริการมูลค่าสูงพร้อมสู่อนาคต โดยใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรม

- การพัฒนากำลังคนด้วยการเพิ่มศักยภาพของบุคลากร และสถาบันการวิจัยอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแบบก้าวกระโดดและอย่างยั่งยืน

- การพัฒนาโยบายและต้นแบบ เพื่อขจัดความยากจน เพิ่มโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม โดยใช้การวิจัยองค์ความรู้ใหม่ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางและเป้าหมาย การพัฒนาของประเทศ

นอกจากนี้ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีชื่อเสียงในด้านการจัดหาโปรแกรมการศึกษา การวิจัย และการฝึกอบรมคุณภาพสูงสำหรับผู้นำและบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชน ในด้านการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มีสำนักวิจัยเป็นหน่วยงานบูรณาการระบบวิจัยภายในสถาบันและกับหน่วยงานภายนอก และส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิชาการของสถาบันได้มีการทำวิจัยประเภทต่าง ๆ ทั้งการวิจัยประเภทพื้นฐาน และการประยุกต์โดยการสนับสนุนจากกองทุนงานวิจัยของสถาบันงบประมาณแผ่นดินและเงินสนับสนุนจากแหล่งภายนอก เพื่อพัฒนาให้การวิจัยเป็นภารกิจที่สำคัญของสถาบัน ส่งเสริมให้มีการทำวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทางนโยบายและการปฏิบัติให้เกิดผลดีแก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยให้สถาบันมีส่วนร่วมในการชี้แนะ แก้ปัญหาหรือหาแนวทางในการพัฒนาชุมชนและประเทศในระดับต่าง ๆ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ยังสนับสนุนให้มีการทำวิจัยที่เป็นโครงการของสถาบันที่ให้บุคลากรจากคณะและสำนักต่าง ๆ มาร่วมกันดำเนินงาน ส่งเสริมให้มีการบริการทางวิชาการแก่บุคลากรภายในและภายนอกสถาบัน และพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการบริหารของสำนักวิจัย การพัฒนาบุคลากร และการนำเทคโนโลยีด้านสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานภายใต้ระบบบริหารงานวิจัยและแผนยุทธศาสตร์การวิจัยของสถาบัน

ตัวอย่างยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบัน (พ.ศ.2566 – 2570) ของนิด้า

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและร่วมกับหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Partnership for the Goals) ผ่านนโยบายและโครงการต่าง ๆ มากมาย ดังที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบัน 5 ปี (พ.ศ.2566 – 2570) ที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “เป็นสถาบันสรรค์สร้างปัญญาของสังคม และสร้างผู้นำเพื่อไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับสากล” ตามหลักปรัชญาของสถาบันที่ว่า “สร้างปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งมีผลลัพธ์ที่คาดหวัง 3 ประการ ได้แก่ สร้างปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และสร้างคุณประโยชน์ให้ชุมชนและสังคม โดยนโยบายที่เกี่ยวข้องกับหุ้นส่วนความร่วมมือระดับชาติและนานาชาติด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการสร้างปัญญาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างความรู้ให้เกิดปัญญา โดยเน้นงานวิจัยที่ตอบโจทย์ท้าทายสังคม และงานที่สร้างองค์ความรู้ในระดับชั้นนำทางวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ซึ่งประกอบด้วย

- พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือการวิจัยนานาชาติ สร้างวาระการวิจัยขนาดใหญ่เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดยผ่านความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย

ต่างประเทศ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเอกชน คณาจารย์อาวุโส คณาจารย์รุ่นใหม่ ตลอดจน นักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่า

- พัฒนาแผนการวิจัยสหวิทยาการ สร้างเครือข่ายพัฒนาทุนมนุษย์ในการทำวิจัยเพื่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง โดยร่วมมือกันระหว่างคณาจารย์ภายในสถาบันและนอกสถาบัน เพื่อบูรณาการงานวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ในการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ซับซ้อนของมนุษย์ในมิติต่าง ๆ
- กำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางการวิจัยของสถาบัน และประเด็นการวิจัยที่ตอบโจทย์ การพัฒนาประเทศ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคอุตสาหกรรม หรือแก้ไขปัญหาขององค์การ สังคม และประเทศ โดยสนับสนุนให้มีการเผยแพร่และนำเสนอสู่สังคม รวมถึงการสร้าง เครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ด้านงานวิจัยอย่างเป็นระบบ

2. ด้านการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในอนาคต เป็นการพัฒนานักศึกษา ให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลเมืองของประเทศและของโลก โดยการพัฒนาลัทธิและระบบการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะที่ตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 พร้อมเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจากชุมชนหรือสังคมภายนอก ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน หรือชุมชน หรือกระทั่งในต่างประเทศ พร้อมกับการหล่อหลอมค่านิยม เรื่องการยึดมั่นในหลักคุณธรรม มีจิตสาธารณะ และรับผิดชอบต่อสังคม

3. ด้านการสร้างคุณประโยชน์ให้ชุมชนและสังคม เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยการส่งเสริมสังคมและชุมชนให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน ผ่านบทบาทร่วมกับเครือข่ายของภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผ่านความร่วมมือของศูนย์ต่าง ๆ ภายในสถาบันสู่ เครือข่ายภาคส่วนภายนอก อาทิ ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม ศูนย์การพัฒนาที่ยั่งยืนและเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น
- NIDA for All สร้างความร่วมมือในการดำเนินงานโครงการพัฒนาสังคมร่วมกับประชาคม ในสถาบันและชุมชนรอบสถาบัน เช่น ภาคเอกชน ประชาชน ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือประเด็นสาธารณะอย่างเป็นมิตรและสร้างประโยชน์แก่ ชุมชนและสังคมอย่างยั่งยืน
- ศูนย์ภูมิภาคสำหรับหลักสูตรอบรม เป็นการใช้อนุภูมิภาคเป็นศูนย์อบรมโดยร่วมกับ เครือข่ายเพื่อจัดอบรมให้แก่บุคลากรในประเด็นต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ อันจะเป็นการพัฒนา ความรู้ความสามารถให้แก่ทรัพยากรบุคคล

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภาพร กลิ่นนาค (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์การใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2561 พบว่า การนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ และ การใช้ประโยชน์เชิงสังคม โดยการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยส่วนใหญ่เป็น 1) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 โครงการวิจัยส่วนใหญ่มีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 78.57 รองลงมา มีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงสังคม คิดเป็นร้อยละ 72.56 มีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 35.71 และมีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายคิดเป็นร้อยละ 21.43 2) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 โครงการวิจัยส่วนใหญ่มีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการคิดเป็นร้อยละ 70.27 รองลงมา มีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 35.14 มีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงสังคม คิดเป็นร้อยละ 32.43 และผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย คิดเป็นร้อยละ 13.51 3) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 โครงการวิจัยส่วนใหญ่มีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการคิดเป็นร้อยละ 55.26 รองลงมา มีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 31.58 และมีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงสังคม คิดเป็นร้อยละ 23.68 และ 4) ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 โครงการวิจัยส่วนใหญ่มีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 47.22 รองลงมา มีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีผลการนำไปใช้ประโยชน์เชิงสังคม คิดเป็นร้อยละ 16.67 โดยการใช้ประโยชน์จากผลงานมากที่สุดในการใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ และการใช้ประโยชน์น้อยสุด ด้านการใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย ปัจจัยเชิงสาเหตุทำให้การนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการมีการนำไปใช้ประโยชน์มากที่สุด อาจเกิดจากการวิจัยที่สอดคล้องกับกรอบวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยเป็นการวิจัยที่สร้างองค์ความรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน หรือการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์กร

ภัทรพร กิจชัยนุกูล และสถาพร ถาวรธิวาสน์. (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มีการกำหนดนโยบายให้อาจารย์ทุกคนทำงานวิจัย มีเครือข่ายการวิจัยทั้งภายในและภายนอก มีระบบสารสนเทศเพื่อรองรับงานวิจัย ส่วนการเผยแพร่และการนำไปใช้ประโยชน์ มีหน่วยงานสำหรับช่วยนักวิจัยเผยแพร่ผลงานการวิจัยโดยเฉพาะ และมีวารสารอยู่ในฐาน TCI มีประกาศให้ทุนสนับสนุนการตีพิมพ์ รางวัลการตีพิมพ์บทความการนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติและนานาชาติ การส่งเสริมการจดสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร และ มีการให้บริการทางวิชาการด้านการวิจัยกับองค์กรส่วนท้องถิ่น 2) แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านการวิจัย ควรทำการปรับปรุงข้อบังคับ และระเบียบต่างๆ พัฒนาระบบข้อมูลด้านการวิจัย มีการส่งเสริมให้อาจารย์ส่งผลงานวิจัยสำหรับการขอทุนภายนอก มีการกำหนดแนวทางการวิจัยมุ่งเป้า การพัฒนาวารสารจันทรเกษมสารให้อยู่ในฐาน TCI กลุ่ม 1 และพัฒนาให้มีค่า impact factor การพัฒนาให้เกิดส่วนงานการเผยแพร่ ลิขสิทธิ์ การจดสิทธิบัตร/ อนุสิทธิบัตร การนำผลงานไปใช้ในเชิงพาณิชย์

แนวทางการปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) ด้านปัจจัยนำเข้าควรมีแนวทางปฏิบัติที่ดี ได้แก่ ทำการปรับปรุงข้อบังคับ และระเบียบต่าง ๆ พัฒนาระบบข้อมูลด้านการวิจัย ให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาให้เกิดส่วนงานการเผยแพร่ ลิขสิทธิ์ การจดสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร และการส่งเสริมการนำผลงานไปใช้ในเชิงพาณิชย์ การสร้างเป็นแผนการวิจัยเป็น แนวทางการวิจัยมุ่งเป้าสำหรับการทำวิจัยของมหาวิทยาลัย การส่งเสริมให้อาจารย์ทำผลงานการวิจัยทุกปี และการให้รางวัลนักวิจัยดีเด่น 2) ด้านกระบวนการ ควรมีแนวทางปฏิบัติที่ดี ได้แก่ การปรับกระบวนการ ขอรับทุนอุดหนุนการวิจัยการส่งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย การส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ให้มีความรวดเร็วและมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง การพัฒนากระบวนการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยโดยเพิ่มรางวัลจูงใจให้นักวิจัย และมีการพัฒนาศักยภาพด้านการเขียนบทความวิจัยและบทความวิชาการ อีกทั้ง ทำการแบ่ง นักวิจัยออกเป็น 3 ประเภท คือ นักวิจัยระดับต้น นักวิจัยระดับกลาง และนักวิจัยระดับสูง สำหรับการจัด ผูกอบรมให้แต่ละระดับ 3) ด้านผลผลิต ควรมีแนวทางปฏิบัติที่ดี ได้แก่ การพัฒนาวารสารจันทรเกษมสารให้ อยู่ในฐาน TCI กลุ่ม 1 และพัฒนาให้มีค่า impact factor การพัฒนาให้คณะต่างๆ มีวารสารประจำคณะ จัดตั้งสำนักพิมพ์ สำหรับการทวารสาร และตำรา ทำการคัดเลือกผลงานวิจัยไปให้สู่กลุ่มผู้ใช้ประโยชน์โดยตรง การจัดประชุมการเสนอผลงานวิจัยในพื้นที่จังหวัดชัยนาทและกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลงานวิจัยไปสู่ผู้ใช้ โดยตรง การพัฒนาส่วนงานการเผยแพร่ ลิขสิทธิ์ การจดสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร และการส่งเสริมการนำผลงาน ไปใช้ในเชิงพาณิชย์ โดยในสัญญาารับทุนมีการระบุงการส่งเอกสารการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือเอกสาร การส่งขอสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร และ 4) ด้านผลลัพธ์ ควรมีแนวทางปฏิบัติที่ดี ได้แก่ การพัฒนาส่วนงานการ เผยแพร่ ลิขสิทธิ์ การจดสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร และการส่งเสริมการนำผลงานไปใช้ในเชิงพาณิชย์ ให้มีผู้ประสานงานโครงการที่ตรวจสอบผลงานวิจัยว่าขึ้นใดควรสนับสนุนให้จดสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร ผลงาน ขึ้นใดที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในเชิงพาณิชย์ อีกทั้งจัดทำระเบียบ หรือประกาศรองรับ

จำเนียร ชุณหโสภาค (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องกลยุทธ์การส่งเสริมให้มีการสร้างงานวิจัยเพื่อการ นำไปใช้ประโยชน์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์ในการส่งเสริมให้บุคลากรของ มหาวิทยาลัยมีการสร้างงานวิจัย เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ (1) กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ เช่น การกำหนดกรอบการสร้างงานวิจัยโดยการสนับสนุนงบประมาณ พร้อมกับการบูรณาการความรู้ของอาจารย์ ทุกคณะ/สำนัก มาทำงานร่วมกัน (2) กลยุทธ์ด้านการสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากร เช่น ให้ค่าตอบแทน หรือ ใบประกาศเกียรติคุณแก่นักวิจัยที่สามารถนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ (3) กลยุทธ์ด้าน การพัฒนาบุคลากร เช่น การสร้างเครือข่ายของนักวิจัย เป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างนักวิจัย เพื่อให้เกิด งานวิจัยที่มีการบูรณาการ และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง และ (4) กลยุทธ์ด้านการเผยแพร่ งานวิจัย เช่น จัดงานนิทรรศการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้ภายนอกมหาวิทยาลัยได้ทราบ เพื่อให้ผลงานของ คณาจารย์มีโอกาสนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในเชิงสาธารณะมากขึ้น

ปัญหาและอุปสรรคในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้แก่ (1) ปัญหาและอุปสรรคในการนำ ผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย เช่น ขาดการติดตาม และประเมินผลในการนำนโยบายที่เป็นผลจาก

งานวิจัยไปปฏิบัติ (2) ปัญหาและอุปสรรค ในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะเช่น ขาดระบบฐานข้อมูลออนไลน์ที่เชื่อมโยงระบบการประชาสัมพันธ์ ที่ไม่ได้นำงานวิจัยไปเผยแพร่สู่สาธารณะ (3) ปัญหาและอุปสรรคในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น ด้านการเชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคธุรกิจ ไม่มีการบูรณาการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกันเข้าด้วยกันเพื่อทำในเชิงพาณิชย์ (4) ปัญหาและอุปสรรคในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในงานสร้างสรรค์ ซึ่งไม่มีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในงานสร้างสรรค์อย่างจริงจัง

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

3.1 วิธีการสังเคราะห์

งานสังเคราะห์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบและโครงสร้างการวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วยระบบและกลไกการบริหารงานนักวิจัยระบบข้อมูลและสารสนเทศความรู้งานวิจัยและภาคีเครือข่ายวิจัยวิชาการในการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัยของกระทรวง เพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์งานวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเพื่อศึกษาแนวทางการติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารงานวิจัยและรองรับการติดตามประเมินผลการบริหารงานวิจัยของหน่วยบริหารจัดการสรรททุนวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรมในอนาคต

งานสังเคราะห์นี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการระดมความคิดเห็นในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการฯ การประชุมเพื่อพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบงานวิจัยของกระทรวง พม. การจัดเวทีประชุมวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคม Social forum การฝึกอบรมนักวิจัย และจากการสังเกตการณ์ โดยมีวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาทบทวนยุทธศาสตร์และแผนระดับต่าง ๆ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (พ.ศ. 2566-2570) แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกระทรวง พม. แผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2566-2570 และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ยุทธศาสตร์การวิจัย 5 ปี (2566-2570) ของนิคดา แนวคิดการพัฒนาสังคม แนวคิดที่ได้จากประเด็นเวที Social forum แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิจัย และแนวคิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เป็นต้น

2. วิเคราะห์ข้อมูลร่วมกับการประมวลการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่เกิดขึ้น ตลอดจนการคาดการณ์ต่อสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของประเทศไทยในบริบทของกระแสโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยเพื่อนำไปกำหนดเป็นทิศทางงานวิจัยในอนาคต

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการการถอดบทเรียนเวทีการประชุมเชิงปฏิบัติการต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมที่ 4 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อบูรณาการงานวิชาการและวิจัยระหว่างกระทรวง สถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิชาการอื่น ทั้งของรัฐและเอกชน และทบทวนแผนปฏิบัติการ ววน. และโครงการวิจัยเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณ กิจกรรมที่ 5 การประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาระบบ

บริหารงานด้านการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เวทีสภาภาพ การพัฒนาสังคม (Think tank) 4 ครั้ง และกิจกรรมที่ 6 จัดเวทีวิชาการ Social Forum แบบผสมผสาน 4 ครั้ง

4. นำข้อมูลที่ได้มาประมวลเพื่อเขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

3.2 วิธีการดำเนินการสังเคราะห์

3.2.1 การสังเคราะห์แบบผสม ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถอดบทเรียน การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมระดมความคิดเห็นเพื่อพัฒนาระบบกลไก

3.2.2 การทดลอง ได้แก่ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เชื่อมโยงความต้องการและการใช้ประโยชน์ จากงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อเสนอโครงการ

3.3 ขั้นตอนการดำเนินการสังเคราะห์

ลำดับ	กิจกรรม	กำหนดการ
1	การทบทวนวรรณกรรม	เม.ย. – พ.ค. 66
2	ประชุมเพื่อวางแผนเก็บรวบรวมข้อมูล	มิ.ย. 66
3	การประชุมเชิงปฏิบัติการเวทีวิชาการ Social Forum ครั้งที่ 3-4 ในประเด็นการพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มคุณค่าให้สังคมไทยในอนาคต และ บ้านกลางในชุมชนสำหรับกลุ่มเปราะบาง	4 ก.ค. 66
4	การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อบูรณาการงานวิชาการและวิจัยระหว่างกระทรวง สถาบันอุดมศึกษา สถาบัน วิชาการอื่น ทั้งของรัฐและเอกชน และทบทวนแผนปฏิบัติการ ววน. และ โครงการวิจัยเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณ	14 ก.ค. 66
5	การประชุมเชิงปฏิบัติการเวทีวิชาการ Social forum ครั้งที่ 1-2 “ถอดรหัสยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน”	22 ส.ค. 66
6	การประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาระบบบริหารงานด้านการ พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย และการแลกเปลี่ยน เรียนรู้เวทีสภาภาพการพัฒนาสังคม (Think Tank) ครั้งที่ 1 ภาคกลาง รูปแบบ Onsite และครั้งที่ 4 ภาคใต้ รูปแบบ Online	13 พ.ย. 66
7	จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาระบบบริหารงานด้านการ พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย และการแลกเปลี่ยน เรียนรู้เวทีสภาภาพการพัฒนาสังคม (Think Tank) ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รูปแบบ Onsite และครั้งที่ 3 ภาคเหนือ รูปแบบ Online	21 พ.ย. 66
8	เขียนรายงานผลการดำเนินงาน	ธ.ค 66

3.4 การสังเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

การสังเคราะห์นี้ใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎีและบริบทเทียบเคียง โดยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผ่านเวทีต่าง ๆ รวมถึงการทบทวนยุทธศาสตร์และแผนงานในแต่ละระดับ ระเบียบข้อบังคับของแต่ละหน่วยงาน จากนั้นวิเคราะห์ด้วยวิธีการตีความเทียบเคียงแนวคิด ทฤษฎีและบริบท และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีการแบบสามเส้า (Data Triangulate) เป็นการพิสูจน์ความถูกต้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่มาต่าง ๆ โดยพิจารณาแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคลที่แตกต่างกัน ถ้าข้อมูลต่างเวลากันจะเหมือนกันหรือไม่ ถ้าข้อมูล ต่างสถานที่จะเหมือนกันหรือไม่ และถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่ เพื่อให้ตอบโจทย์ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่มุ่งศึกษาพัฒนาทักษะนักวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษ ตามยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนงานวิจัยภายใต้แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2566 – 2570 และแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2566-2570 และเพื่อพัฒนาและสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานวิจัยของกระทรวง โดยมีเป้าหมาย คือ พัฒนาคณะ พัฒนาระบบ และพัฒนาเครือข่ายหนุนเสริมวิชาการแก่กระทรวง พม.

บทที่ 4

ผลการศึกษา

4.1 กิจกรรมการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการพัฒนาสังคม

ในส่วนนี้ จะเป็นการนำเสนอการถอดบทเรียนความรู้จากกิจกรรมการพัฒนาข้อเสนอเพื่อการพัฒนาสังคม ซึ่งประกอบด้วย เวทีวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคม Social forum และการประชุมเชิงปฏิบัติการเวทีเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการครั้งนี้ จัดขึ้นเพื่อบูรณาการงานวิชาการและวิจัยระหว่างกระทรวง พม. สถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิชาการอื่น ทั้งของรัฐและเอกชน และทบทุนแผนปฏิบัติการ ววน.และโครงการวิจัย และเพื่อจัดอภิปรายถึงแนวทางในการขอรับการจัดสรรงบประมาณ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 เวทีวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคม Social Forum

ภายใต้แผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบบริหารงานด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปี 2566 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะนักวิจัยของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงแห่งศตวรรษ ตามแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2566-2570 นั้น ได้มีการศึกษาและอภิปรายไว้ 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) การพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสังคมไทยในอนาคต 2) บ้านกลางในชุมชนสำหรับกลุ่มเปราะบาง และ 3) ถอดรหัสยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจของสาธารณรัฐประชาชนจีน ผลจากการศึกษา มีดังนี้

4.1.1.1 การพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสังคมไทยในอนาคต

สถานการณ์โลกด้านผู้สูงอายุ

สถานการณ์โลกด้านผู้สูงอายุ เริ่มวิกฤตของสถานการณ์เมื่อ 10 ปีที่แล้ว ซึ่งมีจำนวน 800 ล้านคน ปี 2023 จะมีผู้สูงอายุ 1,000 ล้านคน ปี 2050 จะเพิ่มเป็น 2,000 ล้าน ปัจจุบัน ประเทศไทยเป็น completed age society โดยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์แล้ว มีประชากรสูงอายุ 13 ล้านคน หรือคิดเป็น 17% มีประชากรผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย มีกลุ่มช่วงอายุ 70 ปี มีจำนวนสูงถึง 50 % จุดตัดของกราฟประชากรเด็ก และวัยสูงอายุ ผ่านจุดตัดแรกที่ 2018 ผู้สูงอายุมีมากกว่าเด็กเกิดใหม่ คนรุ่นใหม่จะน้อยลง ผู้สูงอายุอายุยืนยาว ปี 2568 ประชากรไทยจะลดลงเหลือ 65 ล้านโดยประมาณ ปี 2583 ผู้สูงอายุจะเพิ่มเป็น 31.4% หรือ 20.5 ล้านคน หรือเกือบ 1 ใน 3 ของประชากรของประเทศ อายุขัยเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น ปัจจุบันชาย 77 ปี หญิง 79 ปี เพิ่มขึ้นด้วยอัตรา 5 ปี ครึ่งมาตั้งแต่ปี 2,000 เมื่ออายุถึง 85 ปี จะมี 1 ใน 3 เป็นอัลไซเมอร์

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสถานะเปราะบาง เจ็บป่วย และพิการ จำนวน 11 ล้านคน มีบัตรคนพิการ และยังมีที่ไม่ได้จดทะเบียนคนพิการและมีปัญหาซับซ้อน ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ (ที่มา: โครงการการทบทวนสังเคราะห์ และจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนผู้สูงอายุไทย นำเสนอโดย The Active)

- 1) ผู้สูงอายุที่อยู่ในสภาวะพึ่งพิง มีภาวะสมองเสื่อม
- 2) ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง
- 3) ผู้สูงอายุไร้บ้าน คนไร้บ้านหน้าใหม่ อายุ 50 ปีขึ้นไป
- 4) ผู้สูงอายุกลุ่มคนไทยไร้สิทธิ หรือมีปัญหาสถานะบุคคล พิสูจน์สิทธิไม่ได้
- 5) ผู้สูงอายุ และผู้ใกล้สูงอายุ ที่ย้ายถิ่น ย้อนกลับ บางคนกลายเป็นคนไร้บ้านในต่างจังหวัด
- 6) ผู้สูงอายุที่มีความหลากหลายทางเพศ 1.2 ล้าน มีปัญหาสุขภาพ ใน 1 คน อาจจะมีเปราะบางหลายกลุ่ม (ไร้บ้าน สูงอายุ พิการ)

ผู้สูงอายุ อยู่คนเดียวมากกว่า 12% คราวเรือนที่มีผู้สูงอายุ 9 ล้าน 3 แสนครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42.6 ของผู้สูงอายุ คู่สมรส ไม่มีบุตร มีรายได้เพียงพอ แต่งงานแต่ไม่มีลูก หรือ แต่งงาน มีลูก แต่ลูกไม่อยู่ด้วย หรือ ลูกอยู่ด้วยกันแต่ประสบภาวะเศรษฐกิจ บ้านไม่พร้อมอยู่ สภาพบ้าน ความเสื่อมโทรม ไม่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย สถานสงเคราะห์ของรัฐ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ 12 แห่งทั่วประเทศจำนวนผู้สูงอายุที่อายุมากขึ้น ช่วยเหลือตัวเองน้อยลงเรื่อย ๆ เจ้าหน้าที่ต้องดูแลผู้สูงอายุติดเตียงเพิ่มขึ้น แต่ศูนย์ฯ ต้องปฏิเสธ สถานสงเคราะห์เอกชน ของมูลนิธิ องค์กรการกุศล มีสภาพเดียวกันของท้องถิ่น ที่ถ่ายโอนไปยังมีปัญหาเรื่องคุณภาพบริการ ธุรกิจศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ มีหลายพันแห่ง การควบคุมคุณภาพยังเป็นปัญหา และพร้อมรองรับคนที่สามารถจ่ายได้ ผู้สูงอายุถูกทิ้งไว้ตามสถานที่สาธารณะด้วยภาวะเศรษฐกิจ ความไม่เข้าใจวิธีการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม

มิติสุขภาพของผู้สูงอายุ ปัจจุบันและอนาคต

ผู้สูงอายุ สุขภาพไม่ดี มีโรคประจำตัว NCDs / ภาวะซึมเศร้า มีจำนวนเพิ่มขึ้น และเริ่มป่วยอายุน้อยลง ภาวะสมองเสื่อมเพิ่มขึ้นเมื่ออายุมากขึ้น ปัจจุบัน ผู้สูงอายุ 85 ปีขึ้นไป มีภาวะอัลไซเมอร์ 1 ใน 3 เจ็บให้สิ้น ตายให้เร็ว เพราะค่าใช้จ่ายรักษาเพื่อยื้อชีวิต จะแพงมาก ล้มแล้วจ่ายแพงกว่า “ล้มคนเดียว เจ็บกันทั้งบ้าน” “เด็กล้มโต ผู้สูงอายุล้มตาย” ต้นทุน 300,000 บาท (รพ.รัฐ) เงินหมดไปกับการรักษาสุขภาพ เงินเก็บหมดลงอย่างรวดเร็ว รัฐไม่สามารถรับภาระได้ในระยะยาว ค่ารักษา จะเพิ่มขึ้น ผส.ที่มีสิทธิข้าราชการ / สิทธิประกันสังคม จะมีเพียง 20% อีก 80% จะพึ่งพาบัตรทอง ต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนเกิน หรือยานอกบัญชี ค่าวัสดุทางการแพทย์ หรืออื่นๆ

ระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ระบบบริการสุขภาพ Intermediate care หลังรักษาแล้ว ระยะฟื้นฟู ควบคุมฟื้นฟูสุขภาพ เน้น ภายภาพบำบัด แพทย์แผนไทย กิจกรรมบำบัด 3 ก่อน ประกอบด้วย 1) ก่อนไปโรงพยาบาลอีกครั้ง (Re admit) ด้วยการป้องกันในระดับ Secondary prevention ป้องกันไม่ให้เกิดความพิการ หรือชะลอความพิการตามโปรแกรมที่โรงพยาบาลแนะนำ (ทำบ้านให้เป็นเตียงรพ.) 2) ก่อนป่วยหนัก ฟื้นฟู ลดภาระการดูแลผู้ป่วยติดเตียง โดยสอนคนไข้ตั้งแต่ช่วงที่ยังไม่สามารถลุกยืน ใช้อุปกรณ์ ฝึกแบบ Active Exercise สอนญาติ ให้ญาติไปทำให้ผู้ป่วย ซึ่งใช้ทั้งการแพทย์พื้นบ้าน การแพทย์แผนไทย การแพทย์แบบผสมผสาน ตั้งอยู่ในหลายชุมชน เช่น เชียงใหม่ โพธิ์ธาราม มีรถรับ-ส่ง ไปทำกายภาพบำบัด มีเพื่อน มีกิจกรรม ได้สวดมนต์ ไหว้พระ ออกกำลังกาย ฟื้นฟูอารมณ์ จิตใจ ศิลปะ เพื่อชะลอความเสื่อม และกระตุ้นให้อยากมาร่วมกิจกรรมกลุ่ม ซึ่งต่อไปญาติที่พาไปอาจเป็นจิตอาสา จุดประกายให้ผู้ป่วยรายอื่น และ 3) ก่อนตาย การรักษาแบบประคับประคอง

ระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชนบทและเมือง

ระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในชนบท โดยได้กรูปแบบ Service to care ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ของเทศบาลตำบลแม่เสด็จ ปักธงสีส้มตามบ้านที่จะรับผู้สูงอายุไปร่วมกิจกรรม และเป็นหมุดหมายให้ชุมชนรู้ว่าบ้านนี้มีผู้สูงอายุ ที่ต้องดูแล มีเบอร์เจ้าหน้าที่รพ.สต. ให้โทร.หา เพื่อขอคำแนะนำ หรือความช่วยเหลือ รวมถึงระบบบริบาล (Long term care) ไปดูแลที่บ้าน ทั้งสามระบบ ต้องมี โดยมีจิตอาสา เป็นกลไกความสำเร็จ อสม. เชี่ยวชาญ / Care giver /นักบริบาล มีท้องถิ่น หน่วยงานในพื้นที่สนับสนุน เช่น อบต. รพ.สต. รพช. (สโรทร ม่วงเกลี้ยง, 2566)¹

ขณะที่ระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในเมือง มีการชี้ให้เห็นว่า ส่วนใหญ่เป็นการดูแลสุขภาพตัวเองจากโรคประจำตัว ความดัน เบาหวาน ไขมัน ข้อเสื่อม กระดูกเสื่อม พรุน ต้อกระจก ต้อหิน การได้ยินเสื่อม ภาวะทุพโภชนาการ ต่อมลูกหมาก เหนื่อยล้า จากการทำงาน นอนไม่หลับ ผลกระทบจากการสูบบุหรี่ ไข้หวัดใหญ่ ไปโรงพยาบาล ไปคลินิก 30 บาท หรือรับยาทางไปรษณีย์ แต่กินเฉพะยาที่เชื่อว่ากินแล้วหาย อากาศ ไม่กินครบทุกตัว หรือใช้ยาซ้ำซ้อน ได้ยาแต่ไม่ได้เข็มฉีดยา(อินซูลิน) กินหรือใช้ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ไม่จำเป็นเพราะเชื่อคำโฆษณา ขณะที่ผู้สูงอายุมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปโรงพยาบาล /คนที่ไปดูแลระหว่างไปโรงพยาบาล ผ้าอ้อมสำเร็จรูปเป็นภาระมากมาย ทั้งการซื้อหา และ การจัดการขยะ ความพิการที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้นแบบไม่ค่อยรู้ตัว แต่อ่อนแรงลง ช่วยเหลือตัวเองได้น้อยลงเรื่อย ๆ จนไม่สามารถจะไปโรงพยาบาลได้ และค่อยๆ ทางการแพทย์ไม่ไปตามนัด

¹ สโรทร ม่วงเกลี้ยง นักสังคมสงเคราะห์

อารมณ์ พฤติกรรม จิตวิญญาณ

เป็นการแสดงออกที่เรียกร้อง ความสนใจ รู้สึกว่าตัวเองจะถูกสนใจน้อยลง การพึ่งพาตัวเองได้น้อยลง สร้างคุณค่าจากสิ่งที่ทำ ยังหารายได้เองได้ รู้สึกว่าทำอะไรได้ พึ่งตัวเองได้ สิ่งที่ต้องปรับ เรื่องของทัศนคติ พื้นฐานของชีวิต “ตรอมใจ” กระทบร่างกาย กระทบสังคม (แยกตัว) ตัดพ้อ คนใกล้ตัวไม่ยอมเข้าใกล้ คนอื่นจะช่วยให้ สิ่งที่สูงอายุอยากทำ ไม่ตรงกับที่ลูกหวังดี แต่ไม่ถึงกับห้าม ให้ทำโดยไม่อันตราย กิจกรรมที่สามารถทำได้ และ ให้เห็นคุณค่าตัวเอง เช่นดูเรื่องอาหารการกิน ความเป็นอยู่ เป็นปราชญ์ให้คนในบ้าน บางคนไม่ได้สั่งสมความรู้ ไม่เท่ากัน ให้คำปรึกษาได้ ไม่ได้ลงแรง แต่ให้ปัญญา สร้างโอกาส ให้ผู้สูงอายุแสดงความสามารถ และคุณค่าตัวเอง ซึ่งต้องสั่งสมมาตั้งแต่วัยเด็ก

สังคมสูงวัย กับ มิติเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาของ อเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมัน ญี่ปุ่น อิตาลี รวมแล้ว คริวเรือนจะลดลง 1.3% ต่อปี ความมั่งคั่งในครัวเรือนซาลง 1 ใน 3 ของผู้สูงอายุไทย ต้องทำงานเพื่อยังชีพหลังเกษียณ และในจำนวนนั้น 56.3 % เพื่หารายได้เลี้ยงครอบครัว เพื่อให้สุขภาพแข็งแรง 36.7% มีหนี้ เฉลี่ย 400,000/คน ร้อยละ 54.3 มีเงินออมหลังเกษียณ แต่ครึ่งหนึ่ง ต่ำกว่า 50,000 บาท/ เดือน ร้อยละ 54.3 มีเงินออมหลังเกษียณ แต่ครึ่งหนึ่ง ต่ำกว่า 50,000 บาท/ เดือน มี Passive income จากการทำงาน 32.4% จากลูกหลาน 32.2% เบี้ยผู้สูงอายุ 19.2% บำเหน็จ บำนาญ 7.5% จากคู่สมรส 4.6% ดอกเบี้ยเงินออม 1.5% อื่นๆ ฝากเงิน ประกัน 2.7% อีก 5 ปี คนวัยแรงงาน 42 % ลดลงจะเหลือวัยแรงงาน 39% เพราะบางส่วนสูงอายุวัยทำงานลดลง เกิดอัตรา”แรงงานพึ่งพิง” คนวัยทำงาน ต้องแบกรับสวัสดิการผู้สูงอายุ ในสังคมสูงวัยที่มีประชากรมากกว่า 20%ของประชากรทั้งหมดในประเทศ รัฐไม่สามารถรับภาระเบี้ยผู้สูงอายุ เพราะปัจจุบัน เงินผู้สูงอายุ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เบี้ยความพิการ รับภาระ 80% แล้ว ไม่สามารถจ่ายได้มากแบบที่นักการเมืองหลายพรรคเสนอไว้ผู้สูงอายุยังทำงานได้เท่าที่จะสามารถ แต่ไม่จำเป็นต้องขยายการเกษียณให้เท่ากันทุกอาชีพ เพราะบางงานต้องใช้สมรรถนะเฉพาะ หรือฝึกอบรมเพิ่มเติม

นโยบายสวัสดิการผู้สูงอายุ

ฮ่องกง ความเหลื่อมล้ำ 44 เท่า สวัสดิการผู้สูงอายุ ประมาณ 5000 ดอลลาร์/เดือน ถ้าป่วยมะเร็งได้เพิ่มเป็น 7,000/เดือน ต้องทำงานจนวันตาย เป็นวัฒนธรรมคนฮ่องกง

ฝรั่งเศส ระบบบำนาญ 70% ของเงินเดือน แต่อัตรารับภาระ 1.8:4 คน และยังต้องการบำนาญซึ่ง70% ไม่อยากทำงาน จึงไม่อยากยืดอายุเกษียณ จึงเกิดความไม่พอใจจนนำไปสู่การประท้วง ช่วงโควิดรัฐต้องทึ่งนโยบายยืดอายุเกษียณ แต่ไม่ได้เป็นเสียงข้างมากในสภา

เพิ่มรายได้ โดยเพิ่มเบี้ยผู้สูงอายุ ออมระยะยาว การพัฒนาผลิตภาพประชากร ความท้าทาย คือต้องใช้เงินเท่าไร แต่หน่วยงานดูแลสวัสดิการควรรวมไว้ที่เดียวอย่ากระจาย สนับสนุนการออมด้วยตนเองของประชาชน อย่างจริงจัง ลดรายจ่าย การเข้าถึงหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ การดูแลระยะยาว เงินอุดหนุนและบริการสังคมจากภาครัฐ (บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ) ต้องลดลง และ ต้องทำให้ประชาชนยอมรับได้

มิติเศรษฐกิจสำหรับสังคมสูงวัยในปัจจุบัน

กลุ่มผู้สูงอายุปัจจุบัน เบียดผู้สูงอายุ (+ เบียดความพิการ) ไม่มีบำนาญ เงินเก็บ การทำกิจวัตรประจำวัน และสุขอนามัย การกิน การขับถ่าย การนอนพักผ่อน ประจำวัน ช่วยเหลือตัวเองได้น้อย ต้องมีคนช่วย การประกอบอาหาร ภาวะโภชนาการ ประจำวัน การทำงานบ้าน การทำความสะอาด เสื้อผ้า การปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ให้เหมาะกับผู้สูงอายุ (วัยท่าย) ปรับปรุงห้องน้ำ ช่างที่นอน แสงไฟ อากาศถ่ายเท เครื่องนอนผลของการออมความรัก ความเมตตาของคนไทย ทำให้ผู้สูงอายุยุคนี้มีอาสาสมัครคอยดูแล

กลุ่มก่อนเกษียณ 45-60 ปี รัฐต้องอุดหนุนเพื่อให้คนรุ่นนี้สร้างรายได้ ยึดเวลาเกษียณอายุในบางอาชีพ บางลักษณะงาน กลุ่มที่ไม่เหมาะกับการขยาย อาจจะเป็นอาชีพประเภท training หรือ ถ่ายทอดความรู้ เป็น อาชีพที่ได้รายได้น้อยลง กลุ่มงาน 3 กลุ่มได้แก่ 1) เกษตรกรรม 2) งานการค้าและบริการ 3) การผลิตภาคเอกชน สร้างอาชีพที่ไม่ใช้ทักษะมาก ไม่ต้องใช้แรงงานมาก เช่นงานในห้างสรรพสินค้า งานซ้ำๆ ที่ทำ เช่น ซักผ้าให้โรงแรม ผ้าเช็ดตัว การดูแลกันในชุมชน คนในชุมชนสร้างกิจกรรมโดยบูรณาการร่วมกับอปท.เพื่อสร้างอาชีพ สร้างรายได้ในชุมชน ต้องคุมภาระหนี้ และลดหนี้ อย่าสร้างหนี้เพิ่ม

กลุ่มคนรุ่นใหม่ 25-44 ปี และรุ่นที่อายุน้อยกว่านั้น ระบบประกันสังคมต้องให้ครอบคลุม ต้องออม 20-30% /เดือน ตั้งแต่อายุ 35 การบังคับออม เช่น VAT คื่น + รัฐคื่นให้เมื่อเกษียณ ถ้าเดือนละ 5,500 ถ้าจะทำแบบนี้กับ “กระเป๋าทิ้ง” หรือ “สลากดิจิทัล” ลงทุนในรูปแบบต่างๆ หุ่น อสังหาริมทรัพย์ ส่วนชาวบ้านไม่มีบำนาญ แต่มีที่ดิน อาจจะทำเป็นต้นไม้ วัวควาย

สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

ประเด็นที่ต้องพิจารณาด้านสภาพแวดล้อมผู้สูงอายุ ได้แก่ ไม่มีบ้านไม่มีที่อยู่อาศัย บ้านที่เคยอาศัยเป็นบ้านเช่า ไม่ได้ทำงาน ไม่สามารถจ่ายค่าเช่าบ้านได้ พื้นที่ที่อยู่อาศัยไม่เอื้อต่อการปรับสภาพบ้าน เช่น ไม่ใช่บ้านตัวเอง ไม่ใช่ที่ดินตัวเอง ไม่เข้าเกณฑ์รับความช่วยเหลือ วิธีชีวิตไม่สามารถปรับสภาพบ้านได้ โดยเฉพาะ เขตเมือง ในบ้านต้องปรับเพื่อ ลดและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ เช่น เพิ่มราวบันได พื้นต้องไม่ลื่นน้ำ เปลี่ยนกระเบื้องที่ลื่น นอกบ้าน รอบๆ ชุมชน ผู้สูงอายุอยู่บ้านที่มีเพื่อนบ้านจะมีโอกาสได้รับการดูแลจากเพื่อน บ้านได้บ้าง ไม่ถูกทอดทิ้ง แต่ถ้าเป็นบ้านเดี่ยว หรือมีรั้วรอบขอบชิด หรือที่อยู่อาศัยแนวตั้ง จะลำบาก โครงการปรับสภาพบ้านสำหรับผู้สูงอายุมีเพิ่มขึ้นด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน แต่ก็ยังไม่ทันกับสถานการณ์ ความต้องการ ไม่เพียงพอ ในบ้าน ผู้สูงอายุใช้พื้นที่ประมาณ 3 ช่วงแขน หรือ 25 ตารางเมตร โดยประมาณ เพราะเคลื่อนย้ายยากลำบาก ต้องปรับเพื่อ ลดและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุ เช่น เพิ่มราวบันได พื้นต้องไม่ลื่นน้ำ เปลี่ยนกระเบื้องที่ลื่น การปรับสภาพบ้านสำหรับผู้สูงอายุมีเพิ่มขึ้นด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน แต่ก็ยังไม่ทันกับ สถานการณ์ความต้องการ ไม่เพียงพอ ไฟฟ้าแบบไม่ต้องลุกไปกดสวิตช์ พื้นที่ ที่อยู่อาศัยไม่เอื้อต่อการปรับ สภาพบ้าน เช่นไม่ใช่บ้านตัวเอง ไม่ใช่ที่ดินตัวเอง ไม่เข้าเกณฑ์รับความช่วยเหลือ วิธีชีวิตไม่สามารถปรับสภาพ บ้านได้ โดยเฉพาะเขตเมือง มีที่ดิน แต่บ้านเสื่อมโทรมแล้ว ไม่มีความสามารถที่จะสร้างใหม่ บ้าน ที่อยู่อาศัย ที่เหมาะสมกับสังคมสูงวัย ต้องสร้างที่อยู่อาศัย รองรับ และสร้างเนิร์สซิงโฮม และสถานที่สาธารณะเป็นมิตร กับคนทุกวัย Universal Design

ชุมชนเกื้อกูลกันของผู้สูงอายุ : สังคมสูงวัยในชนบท

ชุมชนในชนบทผู้สูงอายุไม่ค่อยว่าแห้วเท่าผู้สูงอายุในเขตเมือง เช่นโครงการต่างๆ หรือบริการด้านสุขภาพซึ่งเริ่มจากชุมชน อสม. /รพ.สต. การเยี่ยมบ้าน บริการ care giver/นักรับบาล สำหรับผู้สูงอายุ ตัดบ้าน ตัดเตียง เยี่ยมบ้านโดยนักวิชาชีพต่างๆ เช่นนักกายภาพบำบัด ทันตภิบาล นักกำหนดอาหาร กิจกรรมทางสังคม โดยโรงเรียนผู้สูงอายุ ท้องถิ่น ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้สูงอายุไม่เบื่อ สอนเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุ เช่นออกกำลังกาย อาหาร การดูแลสุขภาพ ใช้ภูมิปัญญา ภูมิรู้ ภูมิทำ ที่ทำให้คนในชุมชนดูแลกันและกัน วัตถุประสงค์ (จัดกิจกรรมสวดมนต์ ทุกต้นเดือน พร้อมแจ่งข้าว หรือปฏิทินกิจกรรมของผู้สูงอายุ ออกกำลังกาย ร้องเพลง ลิเก เป็นพลังของชุมชน เป็นเรื่องของผู้สูงอายุ ดูแลผู้สูงอายุตนเอง หรือกิจกรรมอาสาสมัครของนักเรียน เยาวชนในชุมชน

การเรียนรู้ตลอดชีวิต และจิตวิญญาณ

การเรียนรู้ตลอดชีวิต และจิตวิญญาณเป็นกิจกรรมที่แทรกอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ ซึ่งต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานเดิม ความรู้ ประสบการณ์ พฤติกรรม ความชอบของแต่ละคน การยกระดับอาชีพเดิม เช่นผู้สูงอายุที่เก็บของเก่า ถ้ารวมกลุ่ม มีการยกระดับเป็นธุรกิจSE ก็จะต้องมีการเรียนรู้ทักษะอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ทำงานร่วมกับองค์กร หรือคนรุ่นใหม่ การฝึกอบรมเพื่อเป็นอาชีพสำรอง หรืออาชีพใหม่ เพื่อให้ตัวเองมีคุณค่า หรือได้งานที่เหมาะสมกับสุขภาพ สมรรถนะ โดยเฉพาะงานบริการ การเรียนรู้ใหม่สำหรับผู้สูงอายุ เป็นไปเพื่อการปรับตัว เช่นการใช้smart phone /การเรียนรู้เกี่ยวกับดิจิทัล/การดูแลสุขภาพ การกิน การออกกำลังกาย การใช้สมุนไพร อาหารเสริมที่เหมาะสม หน่วยงานภาครัฐมีข้อจำกัด ยังต้องจัดเป็น mass ไม่พร้อมสำหรับการออกแบบเฉพาะตัว จะมีผู้สูงอายุติดสังคมที่เข้าถึงได้ การพัฒนาฝีมือแรงงาน กศน.

การดูแลแบบประคับประคอง

การดูแลแบบประคับประคอง (Palliative Care) เป็นการดูแลผู้ป่วย โดยมุ่งที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของทั้งผู้ป่วยและครอบครัว ซึ่งเผชิญหน้ากับโรคที่คุกคามต่อชีวิต ไม่ว่าจะโรคริด โดยเน้นการดูแลรักษาอาการที่ทำให้ทุกข์ทรมาน ทั้งอาการเจ็บป่วยทางกาย ปัญหาทางจิตใจ สังคม และ จิตวิญญาณแบบองค์รวม อยู่สบาย ไปสงบ (ไม่ทรมานนาน ไปอย่างสงบ) ได้ทำในสิ่งที่อยากทำ ไม่ต้องทำในสิ่งที่ไม่อยากทำ แม้แต่การกินอาหาร พัฒนาเป็น SE ที่ดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยที่บ้าน ลดภาระของโรงพยาบาล ลดค่าใช้จ่ายของโรงพยาบาล ครอบครัวผู้สูงอายุได้

การฟื้นฟูทักษะและพัฒนาทักษะเพื่อสร้างพลังให้กับผู้อาวุโสอย่างยั่งยืน

การฟื้นฟูทักษะ (Reskilling) และพัฒนาทักษะ (Upskilling) เพื่อสร้างพลัง (Active Aging) ให้กับผู้อาวุโสอย่างยั่งยืน ได้ถูกหยิบยกมาให้ความสำคัญต่อการพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสังคมไทยในอนาคต โดย Active Aging หรือ พลังพลานี้ นั้นเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในด้านความสามารถ คุณค่า คุณประโยชน์ และศักยภาพในการดำเนินชีวิต (สุภจักษ์ แสงประจักษ์สกุล, 2557) โดย องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นแนวคิดที่แสดงถึง

ภาวะสุขสมบูรณ์ของผู้สูงอายุและเป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยพณฑลั้งประกอบด้วย 3 ด้านสำคัญ คือ (Medeiros K, Perkinson, 2016) (ศราวุฒิ อินทพนม, 2566 การประชุมเชิงปฏิบัติการเวทีวิชาการ Social Forum 4 กรกฎาคม 2566)

- (1) สุขภาพ (Health) หมายถึง การมีสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจที่ดี
- (2) การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การมีโอกาสได้ทำกิจกรรมที่หลากหลาย มีส่วนร่วมกับผู้อื่น
- (3) ความมั่นคง (Security) หมายถึง การมีหลักประกันและความมั่นคง คือ ความมั่นคงทางรายได้ที่อยู่อาศัย และผู้ดูแล

สังคมได้เข้าไปกำหนดสถานะและบทบาทของผู้สูงอายุทันทีเมื่อมีอายุครบตามที่รัฐ องค์กร หรือกฎหมายกำหนด ซึ่งผู้สูงอายุถูกทำให้เปลี่ยนบทบาททางสังคมอย่างกะทันหัน ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชีวิตทั้งมิติเศรษฐกิจอย่างฉับพลัน บทบาททางเศรษฐกิจ ผู้อาวุโสคือบุคคลที่ถูกเปลี่ยนจากผู้ส่งเสริมเศรษฐกิจ เป็นผู้ปลดระวางจากผู้ที่เคยเป็นปัจจัยในการผลิตที่สำคัญของสังคม ตลาดแรงงาน ความเสื่อมถอยทางสภาพร่างกายตามธรรมชาติผลักดันให้ผู้อาวุโสต้องออกจากตลาดแรงงานอย่างมีอาจหลีกเลี่ยง ความเครียดของผู้สูงอายุไม่ว่าจะครอบครัวเล็ก ครอบครัวใหญ่ อยู่ลำพัง หรืออยู่กับครอบครัว ฐานะดีหรือยากจน ผู้อาวุโสก็มีความเครียดไม่ต่างกัน แต่ผู้สูงอายุที่ไปมาหาสู่กันเป็นประจำในชุมชนมีแนวโน้มว่ามีความเครียดน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญ (สุริยวรรณ สีลาดเลา, 2564) ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพและทักษะของผู้สูงอายุ จากประสบการณ์ ทักษะ และความสามารถของผู้สูงอายุที่มีอยู่เดิมสามารถนำมาต่อยอดหรือมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจในระดับครอบครัวและระดับชุมชนได้จึงเป็นเรื่องจำเป็น

จากกรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่น - ในประเทศญี่ปุ่นยังคงต้องเผชิญกับปัญหาความเครียดและความกดดันในตัวผู้อาวุโส เพราะการพัฒนาที่ผ่านมาผลักดันให้ผู้อาวุโสต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานทั่วไป ที่สวนทางกับสุขภาพที่ร่วงโรย การพัฒนาพณฑลั้งในประเทศญี่ปุ่นไปมุ่งเน้นการสร้างสวัสดิการ และกองทุนบำเหน็จบำนาญโดยชุมชน แต่ยังคงขาดประเด็นในการส่งเสริมให้ผู้อาวุโสเข้าสู่สังคม อีกทั้งต้นทุนในการจัดการสถานบริการเพื่อผู้สูงอายุทั้งในประเทศญี่ปุ่นต้องใช้ไปอย่างมหาศาล ขณะที่ประเทศไทยเริ่มส่งเสริมให้เกิดการดูแลผู้อาวุโสในรูปแบบของโรงเรียนผู้สูงอายุ มีบางพื้นที่ประสบความสำเร็จ แต่บางพื้นที่ยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายและมีผู้อาวุโสจำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุ

รูปแบบการพัฒนาผู้สูงอายุ

การพัฒนาผู้สูงอายุโดยใช้ Upskilling (พัฒนาทักษะ) และ Reskilling ด้วยการเพิ่มและพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะใหม่ที่ไม่เคยมีเพื่อให้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตอย่างเท่าทันสังคมโลกปัจจุบัน และอนาคต การพัฒนาทักษะจะเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อให้พวกเขา มีความสามารถและความรู้ที่เพียงพอในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมในปัจจุบัน การพัฒนาทักษะสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเผชิญกับการทำงานและการปรับตัวในสถานะที่มีความต้องการทักษะใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ

การพัฒนาทักษะผู้สูงอายุ (Upskilling) สามารถทำได้ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น

- 1) รู้ความต้องการของตนเอง วิเคราะห์และรับรู้ความต้องการของทักษะที่จำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบัน และอนาคต และตัดสินใจเลือกทักษะที่สนใจและเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของตน
- 2) ตลาดแรงงานของวัยผู้สูงอายุ ศึกษาแนวโน้มและโอกาสในตลาดแรงงานสำหรับผู้สูงอายุ เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีโอกาสทำงานหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง
- 3) หาแหล่งเรียนรู้ ค้นหาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะ อาจเป็นการเข้าร่วมคอร์สออนไลน์ อ่านหนังสือ หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยองค์กรหรือสถาบันท้องถิ่น
- 4) มีทักษะด้านดิจิทัล ทักษะด้านดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญในสถานการณ์ทำงานปัจจุบัน ศึกษาและฝึกฝนทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัล เช่น การใช้งานคอมพิวเตอร์ การสื่อสารออนไลน์ การใช้งานโปรแกรมและแอปพลิเคชันต่างๆ
- 5) พัฒนาทักษะระดับส่วนบุคคล การพัฒนาทักษะระดับบุคคลเน้นไปที่ความสามารถที่เฉพาะเจาะจง ศึกษาและฝึกฝนทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานหรือกิจกรรมที่คุณสนใจ อาจเป็นทักษะการเสริมสร้างทางวิชาชีพหรือทักษะทางอารมณ์และการจัดการเวลา
- 6) การเรียนรู้เชิงกลุ่ม มีการเรียนรู้แบบกลุ่มสามารถสร้างความสนุกและเป็นโอกาสในการพบปะเพื่อนร่วมทางที่มีความสนใจใกล้เคียง ซึ่งสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ได้

Active Aging ด้วยกิจกรรม Reskilling and Upskilling ผู้อาวุโส

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้รูปแบบ “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน” หรือ Community-Based และ Active-Learning (การเรียนรู้แบบเข้มข้น) ร่วมกัน ซึ่งจะเป็กระบวนการการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทและความรับผิดชอบในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สำหรับผู้สูงอายุ Active-Learning เป็นวิธีที่ดีในการกระตุ้นการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในวัยที่มีอายุมากขึ้น เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพและมีความสำคัญอย่างมาก โดยที่ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและรับการสนับสนุนจากผู้อื่นในชุมชน ซึ่งสามารถช่วยเสริมสร้างความสุขและความมั่นคงทางสังคมได้ นี่คืวิธีที่ชุมชนสามารถเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้

การจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจากพื้นฐานทรัพยากรในชุมชน (Community-Based)

เป็นการศึกษาความต้องการของผู้เรียนที่มาจากการร่วมกันสังเคราะห์ความต้องการทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาชีวิตเพื่อให้นำไปสู่การสร้างรายได้ด้วยแนวคิดการประกอบการตามความต้องการของผู้อาวุโส อีกทั้งยังเป็นรูปแบบที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกับกิจกรรมชุมชน ชุมชนสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้สูงอายุโดยการสนับสนุนและเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่มสังคม การศึกษาตลอดชีวิต การออกกำลังกาย หรือการเรียนรู้ทักษะใหม่ การสนับสนุนทางสังคมและการเคารพ ชุมชนสามารถสร้างบรรยากาศที่เคารพและสนับสนุนผู้สูงอายุให้รู้สึกสำคัญและเข้าใจว่ายังมีบทบาทที่สำคัญในสังคม การสร้างความร่วมมือและการช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในชุมชนสามารถช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้

ขณะที่ การพัฒนาให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบ **Active learning** ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ทางปัญญาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างผู้นำในกลุ่มผู้อาวุโส การกำหนดโครงการในการบริหารงานราชการอย่างเป็นระบบและเมื่อจบโครงการแล้ว โครงสร้างนี้ยังปฏิบัติหน้าที่อยู่อย่างต่อเนื่องเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ Active-Learning จะเป็นกระบวนการการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทและความรับผิดชอบในการเรียนรู้เพิ่มขึ้นสำหรับผู้สูงวัย Active-Learning เป็นวิธีที่ดีในการกระตุ้นการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในช่วงวัยที่มีอายุมากขึ้น

ทั้งนี้ ประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการทักษะของผู้สูงอายุในสภาพแวดล้อมปัจจุบัน 3 เรื่อง ได้แก่ 1) ทักษะการดูแลสุขภาพ กายและใจ 2) ทักษะการเรียนรู้ในโลกปัจจุบัน และ 3) ทักษะชีวิตด้านการจัดการการเงิน และการบริหารหนี้สิน

1) ทักษะการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและใจ

เนื่องจากทักษะการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและใจเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงอายุที่จะช่วยให้พวกเขา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถใช้ชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและมั่นใจ ตัวอย่างทักษะที่สำคัญที่ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาได้ เช่น การออกกำลังกายและการเคลื่อนไหว การดูแลสุขภาพใจ ผู้สูงอายุควรให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพใจ การบริหารจัดการสุขภาพ ต้องมีการตรวจสุขภาพประจำปีและการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์และเฝ้าระวังโรคที่มีความเสี่ยงในกลุ่มผู้สูงอายุ เช่น การควบคุมความดันโลหิต การรักษาโรคเบาหวาน การดูแลสุขภาพช่องปาก และการทานอาหารที่เหมาะสม เป็นสิ่งสำคัญในการรักษาสุขภาพในระยะยาว ตลอดจนการเรียนรู้และการจัดการเรื่องโภชนาการ: การเรียนรู้เกี่ยวกับโภชนาการและการเลือกอาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารที่เพียงพอและสมดุล การบำรุงรักษาความจำและสมาธิ นอกจากนี้การเตรียมความพร้อมในกรณีฉุกเฉิน ผู้สูงอายุควรทราบขั้นตอนการปฏิบัติในกรณีฉุกเฉิน เช่น การเรียนรู้วิธีการให้การช่วยเหลือแบบ CPR การติดต่อเบอร์ฉุกเฉิน หรือการใช้เครื่องมือช่วยฉุกเฉินอื่น ๆ การพัฒนาทักษะด้านการดูแลสุขภาพทั้งทางกายและใจสำหรับผู้สูงอายุช่วยให้พวกเขาสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและสมดุลได้

ดังนั้น หากนำรูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ผสานกับการพัฒนาให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบ Active learning ตามที่ อ. ดร.ศราวุฒิ อินทพนม เสนอ จะเป็นวิธีที่สร้างความสุขและความเป็นอยู่ในช่วงวัยที่มีอายุมากขึ้น ผู้สูงอายุจะรู้สึกว่าเขายังมีบทบาทที่สำคัญและมีคุณค่าในชุมชน และจะดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมีความสุขรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การใช้ชุมชนเป็นฐานยังช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีผลกระทบที่ดีต่อสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจของผู้สูงอายุด้วย

2) ทักษะการเรียนรู้ในโลกปัจจุบัน

ในโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและข้อมูล ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้เพื่อเข้าถึงและนำเอาประโยชน์จากสิ่งเหล่านี้ได้ บางทักษะที่สำคัญในการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในโลกปัจจุบัน อาทิ

การใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต การมีความคุ้นเคยและความเชี่ยวชาญในการใช้คอมพิวเตอร์ และการนำเอาประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต อาทิเช่นการค้นคว้าข้อมูล การสื่อสารผ่านทางออนไลน์ การใช้งานโปรแกรม และแอปพลิเคชันต่าง ๆ **การเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่** ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้และปรับตัวกับเทคโนโลยีใหม่ที่เกิดขึ้น อาทิเช่นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เทคโนโลยีสื่อสาร หรือเทคโนโลยีสุขภาพ เรียนรู้วิธีการใช้งานและการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่เหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุเชื่อมต่อกับโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ผ่านการศึกษาออนไลน์ มีหลายแหล่งการศึกษาออนไลน์ที่สามารถให้การเรียนรู้แบบออนไลน์ในหลากหลายหัวข้อ ผู้สูงอายุสามารถเลือกเรียนรู้ตามความสนใจ **การศึกษาลดชีวิต** ผู้สูงอายุสามารถทำการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในมหาวิทยาลัยหรือชุมชนหรือเรียนรู้ด้วยตนเอง ความต้องการในการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความคิดสร้างสรรค์และยังคงมีความเป็นอยู่ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว **การเรียนรู้ทางสังคม** การเข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความสนใจของผู้สูงอายุ เช่น กลุ่มอาสา ชมรม หรือสโมสร ช่วยในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

3) ทักษะชีวิตด้านการจัดการการเงิน และการบริหารหนี้สิน

จากข้อมูล สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบันและเศรษฐกิจในประเทศไทย โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุมีเงินเก็บหลักเกษียณไม่เพียงพออีกต่อไป โดยเฉลี่ยเมื่ออายุ 40 ปี ประชากรต้องการเงินใช้หลังเกษียณปีละ 240,000 บาท แต่มูลค่าเงินในปัจจุบัน ต้องการเกษียณอายุ 60 ปี หรือ อีก 20 ปี จากเงิน 240,000 บาท ที่จะต้องมี จะกลายเป็นเงิน 530,000 บาทเนื่องจากเงินเฟ้อ 4% ต้องการมีเงินใช้ไปจนถึงสิ้นอายุไข 80 ปี หรืออีก 20 ปี ทำให้อาจจะต้องมีเงินขั้นต่ำ 10 ล้านบาท ขณะที่งานวิจัย รายได้-รายจ่าย กับภาระหนี้ที่ต้องแบกรับของผู้สูงวัยไทย โดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย พบว่า รายได้ส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มาจากการทำอาชีพอิสระ คือ ภาคการเกษตรร้อยละ 24.30 รองลงมา มีรายได้จากบุตรหลานหรือญาติ ร้อยละ 20.04 ตามด้วยเบี้ยผู้สูงอายุร้อยละ 15.01 ขณะที่รายจ่ายเพื่อการดำรงชีพโดยเฉลี่ยต่อเดือน ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีรายจ่ายเพื่อการดำรงชีพน้อยกว่า 5,000 บาทต่อเดือน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.36รองลงมา คือ มีรายจ่ายเพื่อการดำรงชีพโดยเฉลี่ย 5,001-10,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 34.19 และมีรายจ่าย 10,001- 20,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 9.77 ขณะเดียวกันมีผู้สูงอายุอีกร้อยละ 52.88 ที่ยังคงต้องมีภาระจ่ายคืนหนี้สิน ดังนั้น การจัดการการเงินและการบริหารหนี้สินเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับผู้สูงอายุเพื่อให้พวกเขามีความมั่นคงในเรื่องการเงินในช่วงวัยที่มีอายุมากขึ้น บางทักษะที่ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาเพื่อจัดการการเงินและการบริหารหนี้สินที่ดีได้ เช่น **การวางแผนการเงิน** ผู้สูงอายุควรสร้างแผนการเงินที่เหมาะสมสำหรับอนาคต โดยพิจารณารายได้และรายจ่ายของพวกเขา การวางแผนการเงินช่วยให้พวกเขาบรรลุถึงความสามารถในการออมเงินและการลงทุนในระยะยาว **การควบคุมการใช้จ่าย** ผู้สูงอายุควรเรียนรู้และปฏิบัติตามการควบคุมการใช้จ่าย โดยระมัดระวังในการซื้อสินค้าและบริการที่ไม่จำเป็น การบันทึกการใช้จ่าย เช่น การทำรายการซื้อที่ขอบในรายการ การวางแผนการซื้อและการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยในการติดตามรายจ่าย **การลดหนี้สิน** ผู้สูงอายุควรพยายามลดหนี้สินให้มากที่สุด โดยการจ่ายหนี้สินที่ครบถ้วนตามกำหนดการตรวจสอบดอกเบี้ยและเงื่อนไขของสินเชื่อ และการคำนวณการใช้บัตรเครดิต การเก็บรักษา

หนี้สินให้เป็นระเบียบ เพื่อป้องกันการเพิ่มหนี้สินที่ไม่จำเป็น การลงทุนและการออมเงิน ผู้สูงอายุควรสนใจในการลงทุนและการออมเงินในรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพการเงินและความเสี่ยงที่ยอมรับได้ การศึกษาเกี่ยวกับวิธีการลงทุนที่ปลอดภัย โดยคำนึงถึงความสามารถในการรับความเสี่ยง

“Bueng Yi Tho” การพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับชุมชนและสังคมไทยและความเป็นไปได้ในการขยายผล

กรณีประเทศไทย ได้มีการหยิบยกเอารูปแบบของบึงยี่โถ ซึ่งชื่อโปรแกรม คือ “ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ” กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้สูงอายุกลุ่มติดสังคม ข้อมูลกลุ่มเป้าหมายมาจากฐานข้อมูลผู้สูงอายุแต่ละตำบล/ชมรมผู้สูงอายุ ใช้สถานที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ หรือ โรงพยาบาล หรือ รพ.สต. หรือ บ้านประธานชมรมผู้สูงอายุ ในชนบทไทยส่วนใหญ่เน้นเป็นกิจกรรมด้านสุขภาพ แต่ว่ามองทั้งประเทศกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นด้านสุขภาพ ด้านอาชีพ และด้านศิลปวัฒนธรรม ในขณะที่ชุมชนเมืองจะไม่ค่อยมีกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ส่วนผู้นำด้านกิจกรรมก็คือเจ้าหน้าที่หรืออาสาสมัคร (ณัฐพัชร สโรบล, 2566) ²

กรณีประเทศญี่ปุ่น มีการจัดตั้งในชื่อโปรแกรม “Care Prevention Program through Community Development” มีกลุ่มเป้าหมายเป็น Not certified group หรือไม่ใช่กลุ่มติดสังคมแต่เป็นกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในระบบประกันการดูแลระยะยาวทั้งหมด (ข้อมูล Activity Characteristics) ประเทศญี่ปุ่นใช้สถานที่ที่อยู่ในบริบทของผู้คน คือ วัดโบสถ์ ศาลเจ้า ที่จอดรถ สถานพยาบาลและโรงเรียน ร้านค้าชุมชน สิ่งที่น่าสนใจคือบ้านร้าง ญี่ปุ่นนิยมมากก็คือผู้สูงอายุตายเสียชีวิตแล้วไม่มีญาติแล้วบ้านนั้นก็เป็บ้านร้างแล้วให้ชุมชนเข้ามาบริหารจัดการ มีการสร้างเป็นชุมชนผู้สูงอายุ มีวิธีการคำนวณการกระจาย เช่นใน 1 ชุมชนมีผู้สูงอายุ 100,000 คน คาดว่า ร้อยละ 10 จะมาเข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 10,000 คน เท่ากับว่าต้องมีการจัดหาสถานที่ไว้จำนวนไม่น้อย กว่า 500 แห่ง มีสมาชิกแห่งละ 20 คน กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมประเภท Health /Rehabilitation/ Life Skill/ Consultant /Social และมีผู้นำกิจกรรมSUPPORTER

ญี่ปุ่นมีระบบบ้านพักคนชราที่ได้รับการพัฒนามาอย่างดีสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งรู้จักกันในชื่อ "โคโก โฮเก็น" หรือ "บ้านโคโกโรจิน" ในภาษาญี่ปุ่น บ้านพักคนชราเหล่านี้ให้การดูแลและช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลือเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันหรือมีความต้องการทางการแพทย์ที่ไม่สามารถหาได้ที่บ้าน สถานพยาบาลในญี่ปุ่นมีบริการที่หลากหลาย รวมถึงการดูแลสุขภาพ การดูแลส่วนบุคคล อาหาร และกิจกรรมสันทนาการ กิจกรรม มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการฝึกอบรม รวมถึงพยาบาล ผู้ดูแล และนักบำบัด ซึ่งให้การดูแลผู้อยู่อาศัยตลอด 24 ชั่วโมง

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ญี่ปุ่นมีประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งนำไปสู่ความต้องการที่มากขึ้นสำหรับบริการบ้านพักคนชรา เพื่อแก้ไขปัญหานี้ รัฐบาลได้ใช้มาตรการต่างๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพและการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ สถานพยาบาลในญี่ปุ่นได้รับการควบคุมและอนุญาตจากรัฐบาลเพื่อให้

² ผศ.ดร.ณัฐพัชร สโรบล คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ปรึกษาวิชาการ โครงการ SMART and STRONG Producer Community House Project

มั่นใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานการดูแลและความปลอดภัย พวกเขาจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ในจำนวนที่เพียงพอเพื่อดูแลผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ สิ่งสำคัญคือต้องทราบว่าค่าที่พักในบ้านพักคนชราในญี่ปุ่นอาจค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตาม รัฐบาลให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่บุคคลที่มีสิทธิ์เพื่อช่วยครอบคลุมค่าใช้จ่าย

ผู้สูงอายุในญี่ปุ่น หรือที่เรียกว่าผู้สูงอายุหรือผู้สูงอายุ มีบทบาทสำคัญในสังคมญี่ปุ่น ญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอายุขัยเฉลี่ยสูงที่สุดในโลก และประชากรสูงอายุเป็นผลมาจากการดูแลสุขภาพที่ดีขึ้นและอัตราการเกิดที่ลดลง ผู้สูงอายุในญี่ปุ่นได้รับความเคารพและเห็นคุณค่าอย่างสูง มักถูกมองว่าเป็นแหล่งภูมิปัญญา ประสบการณ์ และความรู้ทางวัฒนธรรม ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการดูแลผู้สูงอายุ โดยมีหลายครัวเรือนที่มีคนหลายชั่วอายุคนอาศัยอยู่ร่วมกันหรืออยู่ใกล้กัน

ในญี่ปุ่นมีระบบสนับสนุนที่หลากหลายเพื่อรองรับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งรวมถึงบริการด้านสุขภาพ โครงการสวัสดิการสังคม และศูนย์กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ รัฐบาลยังให้การสนับสนุนทางการเงินและเงินบำนาญเพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพและค่ารักษาพยาบาล ผู้สูงอายุในญี่ปุ่นจำนวนมากทำกิจกรรมเพื่อให้ร่างกายกระฉับกระเฉงและเข้าสังคมกับผู้อื่น พวกเขามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เข้าร่วมชมรมงานอดิเรก ฝึกฝนศิลปะแบบดั้งเดิม เช่น การเขียนพู่กันหรือการจัดดอกไม้ หรือเป็นอาสาสมัครในชุมชนท้องถิ่นของพวกเขา สิ่งสำคัญคือต้องทราบว่า การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้สร้างความท้าทายให้กับประชากรสูงอายุในญี่ปุ่น เนื่องจากมีความเสี่ยงต่อไวรัสมากกว่า มีความพยายามในการจัดลำดับความสำคัญของความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีผ่านการรณรงค์ให้ฉีดวัคซีนและการสนับสนุนด้านการรักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้น

สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในญี่ปุ่นเป็นส่วนสำคัญของระบบประกันสังคมของประเทศ รัฐบาลญี่ปุ่นได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้แน่ใจว่ามีความเป็นอยู่ที่ดีและดูแลประชากรสูงอายุ ประเด็นสำคัญบางประการเกี่ยวกับสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุในญี่ปุ่นมีดังนี้

- 1) การประกันการดูแลระยะยาว (LTCI) ระบบประกันการดูแลระยะยาวถูกนำมาใช้ในปี 2543 เพื่อให้บริการการดูแลที่ครอบคลุมแก่ผู้สูงอายุ โดยครอบคลุมแง่มุมต่างๆ รวมถึงการดูแลที่บ้าน บริการในชุมชน และการดูแลในสถาบัน
- 2) ระดับการดูแล ภายใต้ระบบ LTCI บุคคลจะได้รับการประเมินและจำแนกเป็นระดับการดูแลที่แตกต่างกันตามความต้องการของพวกเขา ระดับเหล่านี้จะกำหนดประเภทและขอบเขตของบริการดูแลที่มีสิทธิ์ได้รับ
- 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในการดูแล: ประเทศญี่ปุ่นมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการดูแลมากมาย รวมถึงสถานพยาบาล สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต และศูนย์รับเลี้ยงเด็ก สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ให้การดูแลตลอด 24 ชั่วโมง ความช่วยเหลือทางการแพทย์ และการช่วยเหลือผู้สูงอายุ

- 4) การดูแลที่บ้าน รัฐบาลสนับสนุนการดูแลที่บ้านเพื่อให้ผู้สูงอายุอยู่ในบ้านของตนเองได้นานที่สุด ผู้ช่วยเหลือที่บ้าน บริการพยาบาลเยี่ยมบ้าน และการปรับเปลี่ยนบ้านคือการสนับสนุนบางส่วนที่มีให้สำหรับจุดประสงค์นี้
- 5) การสนับสนุนชุมชน ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในการให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ ศูนย์ชุมชน โครงการอาสาสมัคร และชมรมกิจกรรมผู้สูงอายุเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมและช่วยเหลือสังคม
- 6) การจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อกระตุ้นให้ผู้สูงอายุยังคงกระตือรือร้นและมีส่วนร่วม รัฐบาลส่งเสริมโอกาสการจ้างงานสำหรับผู้สูงอายุผ่านโครงการริเริ่มต่างๆ สิ่งนี้ช่วยให้พวกเขารักษาจุดมุ่งหมายและเพิ่มความปลอดภัยทางการเงิน
- 7) ระบบบำนาญบำนาญ ระบบบำนาญของญี่ปุ่นช่วยให้ผู้สูงอายุมีรายได้ประจำหลังเกษียณ ระบบนี้มีทั้งโครงการเงินบำนาญของภาครัฐและเอกชน ซึ่งให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้เกษียณอายุ

4.1.1.2 บ้านกลางในชุมชนสำหรับกลุ่มเปราะบาง

นิยามของคำว่า “บ้านกลาง” หมายถึง หน่วยบริการที่ปัจจัยพื้นฐานสำหรับกลุ่มเปราะบางที่ประสบปัญหา ทั้งวิกฤต และไม่วิกฤต รวมถึงผู้ประสบปัญหาที่รอการส่งเข้าสถานสงเคราะห์ (สโรทร ม่วงเกลี้ยง, 2566)³

ปัจจุบันสำคัญของประเด็นดังกล่าวคือ สถานรองรับของคนเปราะบาง ไร้ที่พึ่ง ของกระทรวง ฯ ไม่เพียงพอ (ทั้งศูนย์ฯ สถานฯ บ้าน นิคม) จึงมีการค้นหา คิดค้น รูปแบบการดำเนินงานเพื่อป้องกันการส่งเข้าสถานสงเคราะห์ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ / เพิ่มทรัพยากร / ใช้ทรัพยากรร่วมกับท้องถิ่น หน่วยงานอื่น/ ภาคเอกชนหรือภาคประชาชนร่วมจัด เป้าหมาย คือส่งคืนครอบครัวและชุมชน

แนวคิด การจัดตั้งบ้านกลาง จึงถูกเสนอให้จัดบริการในรูปแบบสถาบันที่รับดูแลกลุ่มเป้าหมาย 24 ชั่วโมง เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพให้กลุ่มเป้าหมายทำกิจวัตรประจำวัน มีกิจกรรมในบ้าน มีกิจกรรมทางสังคม ได้รับการด้านสุขภาพ แต่ไม่มีการทำหัตถการทางการแพทย์ ด้านสวัสดิการ ตามสิทธิ และได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะถูกจัดทำในรูปแบบศูนย์พักพิง พื้นที่ พึ่งพิง หลังการรักษา เนิร์สซิ่งแคร์ และ Day care ศูนย์ดูแลกลางวัน โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ 1) คนไร้ที่พึ่ง (ผู้ป่วยจิตเวช) 2) ผู้สูงอายุ 3) คนพิการ/ผู้ป่วยติดเตียงที่ รพ.จำหน่าย และ 4) เด็กและเยาวชน

³ สโรทร ม่วงเกลี้ยง นักสังคมสงเคราะห์รับใบอนุญาต ได้อภิปรายในหัวข้อ “รูปแบบ แนวทางการจัดตั้งบ้านกลางในชุมชน สำหรับกลุ่มเปราะบาง โดย ภาครัฐ”

บุคลากรในบ้านกลาง มี 2 รูปแบบ

รูปแบบสถาบันของรัฐ (สาธารณสุข) ประกอบด้วย

- 1) ผู้ดูแล: (พี่เลี้ยง / พ่อบ้าน แม่บ้าน/ เจ้าหน้าที่ประจำบ้าน – ตึก-หอ)
- 2) พยาบาล: (พยาบาล ผู้ช่วยพยาบาล ผู้ผ่านการฝึกอบรมการประเมินสุขภาพเบื้องต้นได้)
- 3) แพทย์:(ที่ปรึกษาแบบ on call / Telemedicine)
- 4) นักสังคมสงเคราะห์ (on call)
- 5) นักวิชาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักจิตวิทยา นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัด

รูปแบบในชุมชน (ท้องถิ่น / พม.+ท้องถิ่น) ประกอบด้วย

- 1) นักบริบาล /Care giver/ อสม.เชี่ยวชาญ ผู้สูงอายุ
- 2) พยาบาลวิชาชีพ
- 3) แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว
- 4) นักวิชาการสาธารณสุข
- 5) นักพัฒนาชุมชน
- 6) อพม.
- 7) นักสังคมสงเคราะห์ /นักพัฒนาสังคมของหน่วยงาน พม. ระดับจังหวัด

ข้อสังเกตเกี่ยวกับประเด็นบ้านกลาง

ณัฐพัชร สโรบล ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดตั้งบ้านกลางว่า 1) นิยามกลุ่มเปราะบาง ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของบ้านกลางคือกลุ่มใดบ้าง และปัญหาของกลุ่มเปราะบางเป็นอย่างไร 2) การจัดตั้งบ้านกลางจะมีความซับซ้อนมากกว่าศูนย์พักพิงหรือไม่ 3) ใครคือผู้ให้บริการ (Provider) (ณัฐพัชร สโรบล, 2566) ⁴

ซึ่งผู้นำเสนอเห็นว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ

บุคลากรที่จำเป็น มักประกอบด้วย

- 1) พยาบาลวิชาชีพหรือพยาบาลวิชาชีพที่ได้รับใบอนุญาตซึ่งให้การรักษาพยาบาล จ่ายยา ตรวจสอบสุขภาพ และช่วยเหลือกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

⁴ ผศ.ดร.ณัฐพัชร สโรบล คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ปรึกษาวิชาการ โครงการ SMART and STRONG Producer Community House Project อภิปรายหัวข้อ “รูปแบบและแนวทางการจัดตั้งบ้านกลางในชุมชน สำหรับกลุ่มเปราะบาง : โอกาสและประเด็นท้าทาย”

- 2) ผู้ดูแล/เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือส่วนบุคคล ผู้เชี่ยวชาญที่ผ่านการฝึกอบรมซึ่งให้การดูแลส่วนบุคคลและช่วยเหลือผู้สูงอายุ รวมถึงความช่วยเหลือในการอาบน้ำ แต่งตัว รับประทานอาหาร และเคลื่อนไหวน
- 3) นักสังคมสงเคราะห์/นักจิตวิทยา/นักวิชาการสาธารณสุข รับผิดชอบในการประเมินความต้องการทางสังคมและอารมณ์ของผู้สูงอายุที่พักอาศัย ให้คำปรึกษา ประสานงานบริการสนับสนุน และช่วยรักษาสายสัมพันธ์ทางสังคม
- 4) ผู้ประสานงานกิจกรรม: วางแผนและจัดโปรแกรมและกิจกรรมนันทนาการเพื่อส่งเสริมการกระตุ้นทางร่างกายและจิตใจของผู้สูงอายุ เช่น คลาสออกกำลังกาย เกม งานฝีมือ และการออกนอกบ้าน

การดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน

การดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน หมายถึง บริการและการสนับสนุนที่หลากหลายแก่ผู้สูงอายุในชุมชนท้องถิ่นของตน แนวทางนี้มุ่งเน้นไปที่การทำให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่ในวัยที่เหมาะสมและรักษาความเป็นอิสระของตนเองได้ ในขณะที่ได้รับความช่วยเหลือและการดูแลที่จำเป็น การดูแลโดยชุมชนสามารถรวมบริการต่างๆ รวมถึงการดูแลสุขภาพที่บ้าน การจัดส่งอาหาร ความช่วยเหลือด้านการขนส่ง กิจกรรมทางสังคมและนันทนาการ และกลุ่มสนับสนุน โดยทั่วไปบริการเหล่านี้จัดทำโดยเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ ผู้ดูแลอาสาสมัคร และองค์กรชุมชน ด้วยการนำเสนอการดูแลส่วนบุคคลและเข้าถึงได้ บริการในชุมชนมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ประเด็นท้าทายในการจัดตั้งบ้านกลาง

- 1) การแบกรับค่าใช้จ่าย
- 2) ทีมสหวิชาชีพในการให้บริการ
- 3) ผู้ใช้บริการต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน
- 4) ความไว้วางใจในการใช้บริการ
- 5) องค์กรความรู้ในการให้บริการ
- 6) นโยบายจากส่วนกลาง
- 7) ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง
- 8) การมีส่วนร่วมของครอบครัว
- 9) ภาพลักษณ์เป็นสงเคราะห์หรือสวัสดิการ

การถ่ายโอนภารกิจไปสู่ท้องถิ่น: แนวโน้มในอนาคต

การถ่ายโอนภารกิจการดูแลผู้สูงอายุไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างการถ่ายโอนไปยัง รพ.สต. เป็นการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งให้การประสานงานและการส่งมอบบริการแก่ประชากรสูงอายุดีขึ้น การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะช่วยให้แนวทางการดูแลผู้สูงอายุเป็นส่วนตัวมากขึ้น เนื่องจากพวกเขามีความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้นเกี่ยวกับความต้องการและทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีบทบาทสำคัญในการให้บริการที่หลากหลาย ทั้งด้านสุขภาพ การช่วยเหลือสังคม และกิจกรรมสันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ พวกเขาสามารถทำงานร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล ศูนย์ชุมชน และองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรเพื่อสร้างเครือข่ายการดูแลที่ครอบคลุม การถ่ายโอนนี้ยังช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถควบคุมการจัดสรรทรัพยากรและเงินทุนได้โดยตรง ทำให้มั่นใจได้ว่าผู้สูงอายุ ให้บริการดูแลรักษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ช่วยให้มีชีวิตที่ยืดหยุ่นมากขึ้นในการปรับตัวให้เข้ากับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของประชากรสูงอายุและปรับแต่งบริการให้ตรงกับความต้องการเหล่านั้น

อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญคือต้องแน่ใจว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างราบรื่นโดยให้การฝึกอบรมและการสนับสนุนที่เพียงพอแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สิ่งนี้จะช่วยให้พวกเขาได้รับความเชี่ยวชาญและความรู้ที่จำเป็นในการจัดการกับความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้สูงอายุ อีกทั้งจะต้องพิจารณาถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และขีดความสามารถในการรับโอนบริการกิจของหน่วยงานท้องถิ่นด้วย

กรณีศึกษาในญี่ปุ่น

ในญี่ปุ่นมีตัวเลือกมากมายสำหรับบริการรับเลี้ยงเด็กสำหรับผู้สูงอายุ บริการเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อให้การดูแล การสนับสนุน และโอกาสในการเข้าสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ศูนย์รับเลี้ยงเด็กสำหรับผู้สูงอายุ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า "ศูนย์ไคโงะ โฮเค็น" หรือ Daycare "ศูนย์บริการช่วงกลางวัน" มีกิจกรรมและบริการมากมายเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ สิ่งเหล่านี้อาจรวมถึงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กิจกรรมสันทนาการ อาหาร ความช่วยเหลือด้านการดูแลส่วนบุคคล และการตรวจสุขภาพ

“การจัดตั้งบ้านกลางอาจมีความซับซ้อนมาก เว้นเสียแต่ว่าจะถอยออกมา แล้วขยับบ้านกลางมาสู่จุดเริ่มต้นใหม่ คือเป็นแค่ที่พักพิงเท่านั้น”

ณัฐพัชร สโรบล คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อีกทั้งส่วนใหญ่การตัดสินใจเข้าอยู่ในสถานพักพิงนั้น ผู้สูงอายุ จะเป็นผู้กำหนดเองว่าเขาจะอยู่บ้านตัวเองที่หรือจะอยู่บ้านกลาง/สถานพักพิง

บทบาทหน่วยงานเกี่ยวกับบ้านกลาง

ผู้นำเสนอได้ตั้งข้อสังเกตในการจัดตั้งบ้านกลางว่า จะต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้และข้อจำกัดทั้งในเชิงสถาบัน โครงสร้าง และข้อกฎหมาย รวมถึงรูปแบบในการดำเนินงานว่าใครคือผู้เหมาะสมในการดูแล อีกทั้งควรนิยามกลุ่มเป้าหมายให้มีชัดเจน ตลอดจนต้องประเมินความครอบคลุมในการฟื้นฟูตามกลุ่มเป้าหมายที่มีอยู่หลากหลายให้ถี่ถ้วน (จิตินันท์ วงษ์จันทร์, 2566)

ดังนั้น กระทรวง พม. ควรจะต้องปรับปรุงบทบาท เปลี่ยนผู้เล่น จากที่กระทรวง พม. จะไปเป็นหน่วยงานจัดตั้งบ้านกลางหรือสถานสงเคราะห์เอง ให้เปลี่ยนให้ภาคเอกชนหรือมูลนิธิดำเนินการ ซึ่งภาคเอกชนจะมีความคล่องตัวมากกว่า แทนที่ บุคลากรของกระทรวง พม.จะต้องทำงานในเชิงนโยบายเชิงแนวคิด Policy maker มากกว่าที่จะไปเป็นผู้ปฏิบัติเสียเอง

ในกรณีเรื่องของบ้านกลาง เห็นสอดคล้องกับผู้นำเสนอท่านอื่นได้นำเสนอว่ามีความซับซ้อน การแก้ไข ปัญหาความซับซ้อนภาคเอกชนจะถนัดกว่า เพราะภาคเอกชนนั้นมีความคล่องตัวสูง ในขณะที่เดียวกันถ้าเป็นระบบราชการมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและยาวนาน ประกอบกับหลักเกณฑ์ที่ทำให้เกิดข้อจำกัดในการแก้ปัญหา ต้องเข้าสู่กระบวนการของคณะกรรมการหรือการตรวจสอบหรือระเบียบต่าง ๆ ทำให้ยากต่อการที่จะพัฒนา และก็ไปต่อได้ ประกอบกับถ้าให้บุคลากรของกระทรวงมาเป็นผู้ปฏิบัติเองอย่างเต็มที่ เรื่องของความก้าวหน้า เส้นทางสายงานอาชีพก็มีข้อจำกัด ค่าตอบแทนก็แรงจูงใจก็น้อย

ดังนั้น กระทรวง พม. ควรจะเป็นเป็นผู้กำหนดนโยบายและส่งเสริมภารกิจไปให้เอกชนหรือมูลนิธิ ทำจะเป็นแนวทางที่ดีกว่า โดยกระทรวง พม. อาจจะเป็นฝ่ายสนับสนุนก็ได้

นอกจากนี้บทบาทของบ้านกลางควรจะมีส่วนในการพัฒนาทักษะเพื่อคืนกลุ่มเป้าหมายสู่สังคมด้วย หรือไม่นอกจากการเป็นสถานพักพิงอย่างเดียว เช่น มีรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาทักษะมีบทบาทสำคัญ ในการเพิ่มขีดความสามารถให้กับกลุ่มเปราะบางและอำนวยความสะดวกในการกลับคืนสู่สังคม การสนับสนุน การพัฒนาทักษะสำหรับบุคคลที่เปราะบาง ทำได้เช่น ประเมินความต้องการส่วนบุคคล: ดำเนินการประเมิน เพื่อระบุทักษะเฉพาะและความสนใจของบุคคลที่เปราะบาง

แบบจำลองที่รูปแบบการพัฒนาบ้านกลาง

ปีงบประมาณ 2565 คนไร้ที่พึ่ง จำนวน 53,462 คน เข้ารับบริการยังสถานรับรองคนไร้ที่พึ่ง ปีงบประมาณ 2566 จะมีคนไร้ที่พึ่งเข้ารับบริการในจำนวนเพิ่มขึ้นกว่าปีที่ผ่านมาร้อยละ 3.3 ปัจจุบัน มีคนไร้ที่พึ่ง รวมทุกกรมประมาณ 2,000 คนรอเข้ารับการดูแล กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (จำนวน 330 คน) กรมกิจการผู้สูงอายุ (จำนวน 837 คน) กรมกิจการผู้สูงอายุ (จำนวน 837 คน) นอกจากนี้ ยังมี คนไร้ที่พึ่งบางส่วนไม่สามารถเข้ารับความช่วยเหลือจากส่วนกลางได้ เช่น ไม่สอดคล้องต่อความเชื่อทาง ศาสนา บ้านกลางที่มีความใกล้ชิดกับท้องถิ่นมากกว่าจึงสามารถเติมเต็มตรงส่วนนี้ได้

การแลกเปลี่ยนความเห็น-การดูแลคนไร้ที่พึ่งนอกสถานรับรองฯ รูปแบบต่างๆ ในปัจจุบัน

- 1) ทะเบียนบ้านกลาง - เพื่อการเข้าถึงสิทธิต่างๆที่ต้องใช้ เลขบัตรประชาชน 13 หลัก
- 2) การให้เงินสนับสนุนและจ้างให้ชุมชนเข้ามารับบทบาท Care giver – รพ. สมเด็จพระเจ้าพระยา
- 3) ระบบครอบครัวอุปถัมภ์ - ลดการเข้ารับบริการยังศูนย์คนไร้ที่พึ่ง – อปท
- 4) เด็กและเยาวชน ไม่มีปัญหาเรื่องการรอเข้ารับบริการ เพราะมีระบบรอส่งต่อที่เพียงพอ

ตัวแบบที่เป็นไปได้ในการดูแลคนไร้ที่พึ่งกลุ่มต่างๆนอกสถานรับรองคนไร้ที่พึ่ง

- 1) การเพิ่มบทบาทของครอบครัวหรือชุมชนอุปถัมภ์
- 2) บ้านกลางของ อปท.
- 3) การแชร์ศูนย์ดูแลกลุ่มเปราะบางต่างๆระหว่างหน่วยงานของ กระทรวง พม. ด้วยกันเอง

รูปแบบที่ 1 : ครอบครัวหรือชุมชนอุปถัมภ์ (host home provider)

- 1) มีลักษณะคล้ายการ outsource การดูแลผู้ไร้ที่พึ่งไปยัง ครอบครัวอื่นๆ หรือกลุ่มคนที่มีความพร้อมในการดูแล
- 2) หน่วยงานภาครัฐ สนับสนุน 1 งบประมาณ 2 ทักษะ 3 บุคลากรวิชาชีพ 4 อุปกรณ์ต่างๆ ในหลายประเทศมีการใช้ระบบ host home provider โดยครอบคลุมกลุ่มคนไร้ที่พึ่งทั้ง เด็กเยาวชน ผู้สูงอายุ ผู้พิการร่างกายและสติปัญญา
- 3) กรณีศึกษา – รพ. สมเด็จพระเจ้าพระยา
- 4) สามารถประยุกต์ใช้ในการดูแลกลุ่มเปราะบางอื่น ๆ นอกเหนือจากคนไร้ที่พึ่งที่รอส่งต่อ

รูปแบบที่ 2 : การดูแลคนไร้ที่พึ่งโดย อปท.

- 1) ในปัจจุบันหลาย อปท. เข้ามามีบทบาทในการดูแลคนไร้ที่พึ่ง โดยเฉพาะผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียง
- 2) ร่วมมือกับ พสต ในการเวียนคนไปดูแล คนไร้ที่พึ่งตามบ้าน หรือสถานที่อื่นๆ เช่น วัด ปอเนาะ ฯลฯ
- 3) อปท. มีธนาคารเครื่องมือแพทย์ จัดซื้อและให้ยืมอุปกรณ์ต่างๆ เช่นเตียงไฟฟ้ารถเข็น เพื่อให้กลุ่มสหวิชาชีพใช้งานได้อย่างเต็มที่
- 4) กรณีศึกษา - เทศบาลเมืองสูงเนิน, นครราชสีมา เทศบาลบ่อทอง, ปัตตานี ฯลฯ

รูปแบบที่ 3: การแชร์ศูนย์ดูแลกลุ่มเปราะบางต่างๆระหว่างหน่วยงานของ พม. ด้วยกันเอง

- 1) ในหลายประเทศเริ่มมีการแชร์ทรัพยากรที่ใช้ในการดูแลคนกลุ่มเปราะบางแต่ละกลุ่มกัน เช่น เด็กกับผู้สูงอายุ เพื่อสร้างการอยู่ร่วมกัน
- 2) มีการจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือที่มีการรวมกลุ่มของกลุ่มเปราะบางที่หลากหลายมากกว่าจะแยกกัน เช่น ศูนย์ พักพิง Bridge Meadows, of Portland ที่ให้การดูแลทั้ง เด็กกำพร้า ผู้สูงอายุที่ยากจน
- 3) ในสถานการณ์ของไทยในปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุเริ่มมีอัตราส่วนที่สูงขึ้นเรื่อยๆ และเด็กมีอัตราส่วนลดลงเรื่อยๆ การแชร์ทรัพยากรสำหรับการดูแลกลุ่มเปราะบางทั้งสองกลุ่มอาจจะเป็นเรื่องจำเป็น
- 4) กลุ่มคนไร้ที่พึ่งเปราะบางอื่นๆ อาจจะต้องมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการสร้างศูนย์พักพิงร่วมกัน

4.1.1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีน

นโยบายด้านสวัสดิการทางสังคมสำหรับคนทุกช่วงวัยของจีนว่า เรื่องดังกล่าวอยู่ใน “ความฝันของจีน” ที่ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ประกาศไว้ สำหรับเป็นหมุดหมายสำคัญที่จะเป็นศักราชใหม่ของประเทศจีนที่จะต้องสร้างประเทศเข้มแข็งมั่งคั่ง ประชาชาติเจริญรุ่งโรจน์ และประชาชนอยู่ดีมีสุข (วิบูลย์ ตั้งกิตติภาภรณ์, 2566)⁵

ประชาชนอยู่ดีมีสุข คือ ประชาชนมั่งคั่งไปด้วยกัน ซึ่งเมื่อครั้งการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปี ค.ศ. 1921 เป้าหมายคือ ประชาชนมั่งคั่งด้วยกัน หลังจากก่อตั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นในปี ค.ศ. 1949 ประเทศจีนมีการเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญ 3 ครั้ง เพื่อบรรลุเป้าหมาย ประชาชนมั่งคั่งด้วยกัน

การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่ 1(1950-1980)

เกิดขึ้นในช่วงแรกของการปฏิวัติประเทศจีนจากทุนนิยมเป็นคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของเหมาเจ๋อตุง โดยใช้ยุทธศาสตร์การปลดปล่อยพลังการผลิตจากทุนนิยมสู่ยุคคอมมิวนิสต์ พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศสู่สังคมคอมมิวนิสต์โดยใช้นโยบายเศรษฐกิจวางแผน ช่วงนี้ถือเป็นช่วงที่จีนปิดประเทศ ไม่คบค้าสมาคมกับต่างประเทศ แต่จะเน้นระบบเศรษฐกิจปิดหมุนเวียนภายในเพื่อกระจายความมั่งคั่งสู่มวลชน ในช่วงนี้ยังเป็นการพัฒนาประเทศโดยใช้ทฤษฎีชี้นำ ลัทธิมาร์กซิสต์ และความคิดเหมาเจ๋อตุงมาเป็นธงนำในการพัฒนาประเทศ มียุทธศาสตร์ “รีดคนรวย ให้คนจน” แนวคิด “เน้นเฉลี่ยความมั่งคั่งเสมอหน้ากัน” เน้น “การจัดสรรปันส่วนเป็นหลัก สร้างความมั่งคั่งเป็นรอง” เพื่อผลลัพธ์คือการ “เฉลี่ยความยากจนอย่างเสมอหน้ากัน” แต่ทว่าช่วงเวลาดังกล่าวนี้ทำให้ประเทศจีนยืนขึ้นมา หลังจากที่ถูกหลุดพ้นมาจากสังคมทุนนิยม

การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่ 2 (1981-2010)

เกิดขึ้นในช่วงที่เติ้ง เสี่ยวผิง เข้ามาเป็นผู้นำประเทศ มียุทธศาสตร์แห่งการเปลี่ยนโฉม จากยุคคอมมิวนิสต์สู่ยุคสังคมนิยมที่มีอัตลักษณ์แบบจีน การประชุมคณะกรรมการพรรคฯเต็มคณะครั้งที่ 3 สมัยที่ 11 กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศสู่สังคมนิยมด้วยนโยบายเศรษฐกิจการตลาด เพื่อ “สร้างคนส่วนหนึ่งรวยก่อนค่อยช่วยคนส่วนอื่นรวยตาม” และในช่วงนี้เองก็เป็นช่วงที่จีนปฏิรูปประเทศ เปิดประเทศอีกครั้งเพื่อเปิดเสรีการค้าการลงทุนจากต่างชาติ เน้นระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายนอกและการนำเข้าขนาดใหญ่ โดยใช้ทรัพยากรและตลาดต่างประเทศอย่างเต็มที่เพื่อสะสมความมั่งคั่งและสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยเริ่มจากชายฝั่งทางตะวันออกของจีนก่อน มีการใช้ทฤษฎีชี้นำ ทฤษฎีเติ้งเสี่ยวผิง ความคิดสามตัวแทน วิสัยทัศน์การพัฒนาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ยุทธศาสตร์ “สร้างคนรวย ช่วยคนจน” แนวคิด “สร้างส่วนหนึ่งรวยก่อน

⁵ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) วิบูลย์ ตั้งกิตติภาภรณ์ จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเวทีวิชาการ Social Forum

แล้วค่อยช่วยส่วนอื่นรไปตาม”เน้น “สร้างความมั่งคั่งเป็นหลัก การจัดสรรแบ่งปันเป็นรอง” ผลลัพธ์คือ “รวยกระจุก จนกระจาย” แต่ก็ทำให้ประเทศจีนรวยขึ้นมา

การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่ 3 (2011-2035)

หลังการขึ้นสู่ตำแหน่งประธานาธิบดีของสี จิ้นผิง ประธานาธิบดีจีนคนปัจจุบัน ซึ่งได้ใช้ยุทธศาสตร์มุ่งสู่สังคมนิยมที่มีอัตลักษณ์แบบจีนยุคใหม่ ถือเป็นช่วง “สร้างความมั่งคั่งที่มีคุณภาพ จัดสรรแบ่งปันตามขั้นตอน” เน้นระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในเป็นหลัก ควบคู่กับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในและเศรษฐกิจหมุนเวียนภายนอกแบบคู่ขนาน เพื่อ “สร้างความมั่งคั่งให้ใหญ่ขึ้นและมีคุณภาพ จัดสรรแบ่งปันตามขั้นตอน” ยังคงใช้ทฤษฎีชี้นำ ผสมผสานกับความคิดสังคมนิยมที่มีอัตลักษณ์แบบจีนยุคใหม่ของสี จิ้นผิง มียุทธศาสตร์ “รวยแล้วต้องแบ่งปัน” แนวคิดคือ “มั่งคั่งอย่างมีคุณภาพ แบ่งปันอย่างเป็นธรรม” เน้น “ความมั่งคั่งต้องยั่งยืน การแบ่งปันต้องชัดเจน” เป้าหมาย คือ “ความรวยต้องไม่กระจุก ความจนต้องไม่กระจาย คนส่วนใหญ่ต้องมั่งคั่งด้วยกัน” นับเป็นช่วงที่ทำให้ประเทศจีนแกร่งขึ้นมา

การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ทั้งสามช่วง เมื่อพิจารณาโดยใช้แนวทางสร้างความมั่งคั่งอย่างมีคุณภาพและแบ่งปันอย่างเป็นธรรม ซึ่งการประชุมคณะกรรมการเศรษฐกิจการคลังของพรรคฯ ครั้งที่ 10 มีมติว่า “ในระหว่างการยกระดับพัฒนาเศรษฐกิจให้มีคุณภาพนั้น จะต้องจัดการความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ และความเป็นธรรมในการแบ่งปันอย่างถูกต้องด้วย ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและความเป็นธรรมในการแบ่งปันต้องพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini coefficient) ซึ่งเป็นดัชนีบ่งชี้ความสัมพันธ์ระหว่างความเท่าเทียมกับความเหลื่อมล้ำ

ช่วงการเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่ 1 (1949 -1980) (ช่วงปิดประเทศ) การเฉลี่ยความเท่าเทียมค่อนข้างจะสมบูรณ์ ค่าสัมประสิทธิ์จีนิอยู่ที่ 0.1 ซึ่งถือว่าน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับทั้งสามช่วง แต่ประสิทธิภาพการพัฒนาเศรษฐกิจกลับถดถอย ผลความมั่งคั่งหดตัว ความยากจนขยายตัว (อย่างเสมอหน้า) ขณะที่ช่วงการเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่ 2 (1980-2020) (ช่วงเปิดประเทศ) การพัฒนาเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพดี ค่าสัมประสิทธิ์จีนิอยู่ที่ 0.5 ถือว่ามากที่สุด แต่ความเหลื่อมล้ำกลับขยายตัวมากผลความมั่งคั่งกระจุกตัว ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนขยายตัวมากขึ้น ซึ่งข้อมูล ณ ปี 2020 ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของประเทศจีนมีค่าเท่ากับ 0.47 แสดงว่า การพัฒนามีประสิทธิภาพค่อนข้างดีในขณะเดียวกัน ความเหลื่อมล้ำยังค่อนข้างสูง หากคงสภาพเช่นนี้ต่อไป ความเหลื่อมล้ำจะมากยิ่งขึ้น เศรษฐกิจจะค่อยๆ ล่มสลาย และช่วงการเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่ 3 (2021-2050) เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องรักษาให้มีประสิทธิภาพดีมีคุณภาพ แต่ต้องไม่ร้อนแรง ขณะเดียวกันต้องลดความเหลื่อมล้ำให้หดตัวลงเพื่อเพิ่มความมั่งคั่งอย่างมีคุณภาพ ช่องว่างเหลื่อมล้ำอยู่ในสภาพที่สังคมยอมรับได้ ค่าสัมประสิทธิ์จีนิของประเทศจีนที่เหมาะสมควรกำกับให้มีค่าอยู่ระหว่าง 0.35-0.4

การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ของจีนในบริบทใหม่

การสร้างคามมั่งคั่งอย่างมีคุณภาพและแบ่งปันอย่างเป็นธรรม โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 14 (2021-2025) ได้กำหนด 5 ยุทธศาสตร์ใหม่ ดังนี้

แนวทางสร้างความมั่งคั่งอย่างมีคุณภาพ

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในเป็นหลัก ควบคู่กับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในและเศรษฐกิจหมุนเวียนภายนอกแบบคู่ขนาน
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบรรลุเป้ากรอบเวลาจุดสูงสุดของการปล่อยคาร์บอนและความเป็นกลางทางคาร์บอนเร็วขึ้น
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเป็นผู้นำนวัตกรรมทางเทคโนโลยี
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาความเป็นเมืองรูปแบบใหม่
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบรรลุความมั่งคั่งด้วยกัน

ยุทธศาสตร์สร้างความมั่งคั่งถือเป็นหัวใจของการปฏิวัติสร้างชาติจีน นับจากการก่อตั้งประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี ค.ศ.1949 ถึง 2020 จีนได้มีการเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่งคั่งสองครั้งแต่ไม่บรรลุเป้าหมาย เพราะความไม่สมดุลในการจัดการ โดยครั้งที่ 1 ให้ความสำคัญกับการปันส่วนมากเกินไป และครั้งที่ 2 ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่งคั่งมากเกินไป

และนับจากปี 2021 เป็นต้นไป จีนจะมีการเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ในการสร้างความมั่งคั่งในรูปแบบใหม่โดยการเพิ่มความมั่งคั่งให้ใหญ่ขึ้น และขณะเดียวกันจัดการแบ่งสรรปันส่วนให้สมเหตุสมผลเพื่อลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำให้น้อยลง และในขณะเดียวกันต้องรักษาประสิทธิภาพของการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีคุณภาพและยั่งยืน

ความมั่งคั่งด้วยกันในบริบทใหม่ของจีนที่ว่านี้ ไม่ใช่ลัทธิเฉลี่ยความมั่งคั่งอย่างเสมอหน้าเท่าเทียมกันทุกคน ไม่ใช่ยุทธวิธีรีดความมั่งคั่งจากคนรวยมาเฉลี่ยให้คนจน ไม่ใช่กลยุทธ์เอาเปรียบคนรวยมาเลี้ยงคนจน ไม่ใช่การส่งเสริมคนจนขึ้นเคียงที่หวังแต่รอความช่วยเหลือจากรัฐ ไม่ใช่นโยบายรัฐสวัสดิการแบบประเทศในตะวันตก แต่เป็นความมั่งคั่งด้วยกันไม่ใช่การกำจัดช่องว่างให้หมดไปจากสังคม โดยการสร้างความมั่งคั่งด้วยกันในบริบทใหม่ของจีน กำหนดวิธีการจัดสรรแบ่งปันความมั่งคั่ง 3 ขั้นตอน

การจัดสรรแบ่งปันความมั่งคั่งครั้งที่ 1 เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างความมั่งคั่ง ควบคู่ไปกับการแบ่งปันอย่างเที่ยงธรรมให้ความสำคัญกับการแบ่งปันตามความสามารถและประสิทธิภาพตามกฎเกณฑ์ระบบเศรษฐกิจการตลาด

การจัดสรรแบ่งปันความมั่งคั่งครั้งที่ 2 เน้นการแบ่งปันอย่างเที่ยงธรรม ควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการสร้างความมั่งคั่ง การจัดสรรแบ่งปันที่สมเหตุสมผลและเป็นธรรม ให้ความสำคัญกับมาตรการการกำกับการแบ่งปันด้วยการบังคับตามนโยบาย กฎหมายของรัฐ

การจัดสรรแบ่งปันความมั่งคั่งครั้งที่ 3 เน้นคุณธรรม และ ความสมัครใจเป็นการแบ่งปันด้วยจิตสำนึก ให้ความสำคัญกับมโนธรรมของปัจเจกชนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมาตรการส่งเสริม สนับสนุนและจูงใจจากรัฐ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่ว่าประชาชนมั่งคั่งไปด้วยกันและประชาชนอยู่ดีมีสุข

1. วัยเด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดู

เป้าหมายของเด็กก่อนวัยเรียนในปี 2023 ได้แก่ 1) อัตราการเข้าเรียนชั้นอนุบาลจะต้องไม่ต่ำกว่า 85% 2) โรงเรียนอนุบาลจะต้องมีไม่ต่ำกว่า 80% 3) การเรียนการสอนภาคบังคับต้องพัฒนาให้มีมาตรฐานและบูรณาการยิ่งขึ้น 4) ต้องแก้ปัญหา “การเรียนในโรงเรียนน้อย แต่กวัดวิชาออกโรงเรียนมาก ” เพื่อลดภาระการเรียนหนักเกินวัยของเด็ก

2. การศึกษาต้องมีโอกาสกันทั่วหน้า

เป้าหมายคือ ภายในปี 2023 1) อัตราการลงทะเบียนในโรงเรียนมัธยมต้องไม่ต่ำกว่า 90% 2) อัตราการลงทะเบียนในสถาบันอุดมศึกษาต้องไม่ต่ำกว่า 50% 3) ภารกิจการศึกษาคือ “ การศึกษาต้องมีคุณภาพ สร้างคนให้มีคุณธรรม ”

3. การงานต้องมีรายได้ที่เป็นธรรม

การงานต้องมีรายได้ที่เป็นธรรม คือ 1) ส่งเสริมการสร้างงานเพื่อกระตุ้นการจ้างงานโดยกำหนดมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการใหม่อย่างจริงจังเพื่อขับเคลื่อนการจ้างงานเพิ่ม 2) เปลี่ยนรูปการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพเพื่อยกระดับความสามารถและประสิทธิภาพแรงงานให้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งงานที่สูงขึ้น 3) สร้างโอกาสการเข้าถึงตำแหน่งงานอย่างเสมอภาค เพื่อรักษาสีทธิประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานอย่างเป็นธรรม และ 4) สร้างกลไกจัดหางานบริการที่เน้นคุณภาพสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานบริการด้านอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยให้แรงงานทุกคนได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากรัฐบาลในระบบบริการสาธารณะ

4. ยามเจ็บป่วยต้องได้รับการรักษา

จัดให้มีบริการทางสาธารณสุขด้วยการ 1) ปฏิรูประบบการแพทย์และการดูแลสุขภาพอย่างถึงแก่นและรอบด้าน 2) สร้างระบบพันธมิตรทางการแพทย์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อแบ่งปันทรัพยากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพไปยังพื้นที่ทุรกันดาร และ 3) จัดสรรงบประมาณเพื่อฝึกอบรมนักศึกษาและยกระดับความรู้ผู้มีความสามารถ ทางกายในท้องถิ่น เพื่อเพิ่มจำนวนผู้มีความสามารถทางการแพทย์ในพื้นที่ยากจนและปรับปรุงคุณภาพของผู้ที่อยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร

5 ยามชราต้องได้รับการดูแล

ดูแลผู้สูงอายุด้วยการ 1) ดำเนินการให้กองทุนประกันเลี้ยงชีพวัยชราบรรลุตามแผนประกันประชาชนทั่วหน้า เพื่อให้ผู้วัยชราสามารถเข้าถึงหลักประกันเลี้ยงชีพวัยชราได้อย่างทั่วถึง 2) ให้กองทุนประกันสังคมรับผิดชอบลงทุนและบริหารกองทุนประกันเลี้ยงชีพวัยชราเพื่อให้กองทุนประกันเลี้ยงชีพวัยชราที่สะสมไว้สามารถเพิ่มมูลค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) จัดสรรทรัพย์สินของรัฐเพื่อเสริมกองทุนประกันสังคมให้กองทุนประกันสังคมขยายใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ

6. ที่อยู่อาศัยต้องมีหลักประกัน

ในด้านที่อยู่อาศัยจะทำโดย 1) ยืนยันในหลักการ “บ้านมีไว้เพื่อการอยู่อาศัย ไม่ใช่เพื่อการเก็งกำไร” 2) สร้างระบบการเข้าถึงที่อยู่อาศัยหลายช่องทาง เพื่อให้คนเมืองและคนชนบทมีโอกาสเข้าถึงการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยได้อย่างไร้อุปสรรค 3) บ้านเพื่อการอยู่อาศัย ต้องมีปัจจัยอำนวยความสะดวกเทียบเท่าระดับสากลเพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพและอยู่สุขสบาย และ 4) บ้านเพื่อการอยู่อาศัย ต้องมีสภาพแวดล้อมที่สวยงามเพื่อสร้างประเทศจีนให้สวยงามศิวิไลซ์

7. ผู้อ่อนแอต้องได้รับการช่วยเหลือ

ให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางด้วยการ 1) สร้างระบบความช่วยเหลือทางสังคมแบบ “8+1” ครอบคลุมรอบด้าน “8” หมายถึง (1) หลักประกันช่วยเหลือขั้นต่ำ (2) การเลี้ยงดูผู้ยากไร้พิเศษ (3) การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติ (4) การช่วยเหลือทางการแพทย์ (5) ความช่วยเหลือด้านการศึกษา (6) ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย (7) ความช่วยเหลือด้านการจ้างงาน และ (8) ความช่วยเหลือฉุกเฉินชั่วคราว ส่วน “1” นั้นหมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคม แด่ข้อแรกคือภารกิจของรัฐบาล และหนึ่งข้อสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมของสังคม 8+1 ประกอบกันเป็นโครงสร้างระบบความช่วยเหลือทางสังคมที่สมบูรณ์แบบ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่สาม (2021-2035) คือการสร้างความมั่งคั่งอย่างมีคุณภาพ การจัดสรรแบ่งปันอย่างเป็นธรรม เพื่อบรรลุเป้าหมายความฝันของจีน ประชาชนมั่งคั่งด้วยกัน และประชาชนอยู่ดีกินดีถ้วนหน้า โดยมีเป้าหมายคือสร้าง ความมั่งคั่งอย่างมีคุณภาพและการจัดสรรแบ่งปันอย่างเป็นธรรม โดยเมื่อถึงปี 2035 ประเทศจีน จะสามารถเพิ่มจำนวนผู้มีรายได้ปานกลางจาก 400 ล้านคน เป็น 800 ล้านคน จะสามารถลดจำนวนผู้มีรายได้น้อยจาก 600 ล้านคนลงเหลือ 300 ล้านคน ในปี 2035 อำนาจบริโภคภายในประเทศจะเป็นศักยภาพที่มหัศจรรย์ในการผลักดันระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในอย่างมีประสิทธิภาพ ในปี 2035 GDP ต่อหัวของคนจีนจะสูงถึง 25,000 ดอลลาร์สหรัฐ GDP ของประเทศจีนจะสูงถึง 30 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ จีนจะเข้าสู่กลุ่มประเทศพัฒนาปานกลางที่มีรายได้สูงในโลก

ความท้าทายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจีน

อาร์ม ตั้งนิรันดร⁶ ได้ศึกษาประเด็นท้าทายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจีน โดยพบว่าในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เศรษฐกิจประเทศจีนมีความผันผวนขึ้นลงสูงมาก มีทั้งข่าวบริษัทล้มละลายปัญหาภาคอสังหาริมทรัพย์ หนี้มวลรวมที่ตุงงานจำนวนมาก การส่งออกของจีนมีติดลบต่อเนื่อง ตัวเลขอัตรา GDP มีคนตั้งคำถามว่าจะได้ตามเป้าหมายของรัฐบาลที่จะได้ร้อยละ 5 หรือไม่ ซึ่งเหล่านี้ก็เป็นความผันผวนในรอบประวัติศาสตร์ 5 ปีที่ผ่านมา

ยกตัวอย่างเมื่อปี 2021 ทุกข่าวแจ้งว่าจีนกำลังเป็นเบอร์ 1 ของโลกจะแซงสหรัฐฯ แต่ปัจจุบันนอกจากจีนจะไม่ได้แซงสหรัฐฯแล้ว ยังต้องเผชิญกับความเสี่ยงปัจจัยเศรษฐกิจสังคมการเมืองต่างๆ ซึ่งมีคำถามที่เกี่ยวข้องกับโจทย์ที่เกี่ยวข้องกับการสัมมนาอยู่ 2 ข้อ คือ

หนึ่ง ปัญหาของจีนที่เห็นเป็นข่าวร้ายตามหน้าหนังสือพิมพ์ตามที่ได้กล่าวมาเป็นปัญหาระยะสั้นหรือปัญหาระยะยาว ถ้าในทางเศรษฐศาสตร์จะบอกว่าเป็นปัญหาในวงจรของเศรษฐกิจเพราะวงจรเศรษฐกิจมีขึ้นลงหรือว่าเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ซึ่งถึงจุดหนึ่งที่จีนดูเหมือนจะไม่มีโครงสร้างในการเติบโตเหมือนในอดีตหรือระยะยาวจีนมีทางออกอย่างไรเมื่อต้องการให้จีนจะเป็นประเทศทันสมัยในปี 2035 และจีนจะเป็นประเทศรุ่งเรืองแข็งแกร่งในปี 2050

สอง การสร้างความสมดุลระหว่างการเติบโตทางเศรษฐกิจกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความยั่งยืน การแก้ไขปัญหาความยากจน ถ้าในทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่าการสร้างความสมดุลระหว่าง “การเพิ่มก้อนเค้กการแบ่งการกระจาย” ถ้าเศรษฐกิจไม่โตที่จะมากระจายคนยากจนให้กลับผู้คนที่ยังมีรายได้น้อย แต่ถ้าเศรษฐกิจโตอย่างเดียวโดยไม่สนทั้งคนจำนวนมากไว้ข้างหลัง ก็จะมีปัญหาความแตกแยก ปัญหาความไม่ยั่งยืนตามมา ดังนั้นจะอย่างไรถึงจะทราบสมดุลระหว่าง 2 ประเด็นนี้

ปัญหาของจีนปัจจุบันเป็นทั้งปัญหาระยะสั้นและระยะยาวและไม่ใช่เป็นแค่ปัญหาวงจรเศรษฐกิจเป็นขาลงซึ่งเป็นปัญหาของโครงสร้าง การพัฒนาของจีนผ่านผู้นำจีนทั้ง 5 รุ่น บอกว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของการพัฒนาเศรษฐกิจที่ผ่านมา จีนมีภาษีตอบว่า “ความร่ำรวยไม่เกิน 3 ช่วงคน” ครอบครัวเศรษฐกิจในประวัติศาสตร์มีความร่ำรวยไม่เกิน 3 ช่วง คนรุ่นลูกหลานก็จะเริ่มขึ้นก็เลย จึงหมายความว่าหากนับจากเริ่มเปิดประเทศโดยตั้งเสี่ยวผิง เป็นรุ่นที่ 1 ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงนับเป็นช่วงที่ 4 อาจอนุมานได้ว่าจีนจะพ้นจากช่วงของการพัฒนาที่อยู่ในช่วงการพัฒนาสูงสุดมาแล้วหรือไม่ แต่ทว่าสีจิ้นผิงได้ “แก้เคล็ด” ด้วยการเริ่มนับหนึ่งใหม่ด้วยการประกาศเริ่ม “ยุคใหม่” แทน

⁶ อาร์ม ตั้งนิรันดร ผู้อำนวยการศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ความท้าทายก็เป็นโจทย์ที่ตั้งไว้มาพูดคุยกัน จีนเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมาไม่มีหัตถกรรมทางเศรษฐกิจเกิดขึ้น ด้วยปัจจัยอย่างน้อย 4 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 1 ค่าแรงถูก ทำให้เกิดความสนใจของต่างชาติในการเข้าไปลงทุนในจีน จีนจึงได้รับฉายา “โรงงานของโลก” ไม่เป้าหมายไม่ได้ผลิตเพื่อขายคนจีน แต่ผลิตเพื่อขายคนทั่วโลก ข้อที่ 2 จีนก็เติบโตได้มาถึงทุกวันนี้เพราะเติบโตในยุคเศรษฐกิจเปิด เศรษฐกิจที่เน้นการส่งออก ข้อที่ 3 เทคโนโลยี แรงงานถูกบวกกับเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดด เพราะฉะนั้นจากที่เย็บเสื้อผ้าด้วยมือเปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรผลิตเพิ่มขึ้น ในทางเศรษฐกิจเติบโตได้ปีละร้อยละ 10 ซึ่งก็มาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และ ข้อที่ 4 ในช่วงที่มีวิกฤตตามวงจร เช่น วิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ ตอนวิกฤตการเงินในสหรัฐอเมริกา 2008 จีนก็ใช้วิธีกระตุ้นเศรษฐกิจขนาดมหึมาด้วยการลงทุนในการสร้างพื้นฐาน ซึ่งเมื่อพูดถึงการแก้ไขปัญหาความยากจนหรือพูดถึงการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมของจีน เรื่องหนึ่งที่เป็นหัวใจของการสร้างการพัฒนาพื้นฐานจีน มีภาคีบอกว่า “ถ้าท่านอยากจะสร้างหมู่บ้านนี้ให้รวยสร้างถนนเข้าหมู่บ้านนี้” จีนจึงมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเป็นตัวนำการพัฒนา จึงจะเห็นการสร้างถนน ท่าเรือ สนามบิน รถไฟความเร็วสูง “สร้างเมืองก่อนสร้างสาธารณูปโภคในชนบท” นี่คือ 4 เคล็ดลับในการเติบโตของจีน

วันนี้ในยุคใหม่ภายใต้การนำของสีจิ้นผิงมีคำถามว่า “จีนบุญเก่าหมดแล้วหรือยัง ?” เพราะถ้าไล่เรียงไปที่ละข้อตามที่ได้อธิบายมา จะพบว่า ปัจจัยแรก ปัจจุบันค่าแรงเงินไม่ได้ราคาถูกอีกต่อไปแล้ว ไม่มีวิกฤตแรงงานประชากร 200-300 ล้านคนเหมือนในอดีต ปัจจัยที่ 2 โลกาภิวัตน์ มีสงครามการค้า สงครามทางเทคโนโลยี ดังนั้นไม่มีการค้าขายอย่างเสรีเหมือนในอดีตอีกต่อไป จีนจะส่งของไปสหรัฐก็เจอกำแพงภาษี ไม่ได้เป็นการค้าขายอย่างสะดวกเหมือนในอดีต ปัจจัยที่ 3 เทคโนโลยีผูกกับสงครามการค้าแต่เดิมจีนไม่ได้เป็นผู้นำเทคโนโลยี แต่ปัจจุบันจีนมีเทคโนโลยีจำนวนมาก สหรัฐฯ จึงมีมาตรการกีดกันโดยใช้ยุทธวิธีทำสงครามการค้ากับจีน ปัจจัยที่ 4 การสร้างถนน สะพาน รถไฟความเร็วสูงทั้งเมืองแล้วจะกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยวิธีใดอีก เพราะถ้าเกิดมีวิกฤตอีกแล้วกระตุ้นด้วยการก่อสร้างก็มีโครงการที่ไม่คุ้มค่าจะก่อปัญหานี้ จีนรู้ว่าปัจจุบันตอนนี้เศรษฐกิจจีนไม่ดี จีนจะกระตุ้นให้เหมือนในปี 2007 ไม่ได้แล้ว นี่จึงก็โจทย์ที่ท้าทายนโยบายจีนในยุคปัจจุบัน

6 ข้อการตอบโจทย์ปัญหาระยะยาว

ข้อที่ 1 สีจิ้นผิงเปลี่ยนสัญญาประชาคม เพราะสัญญาประชาคมฉบับเดิมใช้ไม่ได้แล้ว จีนจะให้การเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 10 ต่อปี ต่อมาก็เป็นร้อยละ 8 ต่อปี ตอนนี้เหลือร้อยละ 5 ต่อปี ก็เลยเป็นสัญญาฉบับใหม่ว่าพี่น้องประชาชนให้มอบอำนาจแก่รัฐบาลและคอมมิวนิสต์ รัฐบาลและคอมมิวนิสต์จะให้คุณภาพชีวิตที่ดีให้ความเป็นอยู่เศรษฐกิจทางสังคม สิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่ใช่เหมือนสมัยก่อนที่บอกว่าไปไหนก็มีแต่ PM 2.5 แห่ลงน้ำก็มีแต่น้ำเสีย บ้านก็แพงค่า เพราะฉะนั้นสีจิ้นผิงบอกว่าเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และเพิ่มความมั่นคงของมนุษย์แทนที่จะเป็นเศรษฐกิจอย่างเดียวแทนที่จะเน้นความเติบโตอย่างเดียว

ข้อที่ 2 เศรษฐกิจไม่ดีก็เป็นเรื่องจริงแต่ก็ไม่ได้ทั่วโลก ไม่ใช่จีนเศรษฐกิจไม่ใช่อีกแต่ที่อื่นก็ไม่ดีเหมือนกัน เพราะจีนเล่นสงครามการค้า สงครามทางเทคโนโลยี เหล่านี้เป็นปัจจัยภายนอกที่เป็นลบ จีนมองว่าประเด็นนี้ควรที่จะหาวิธีบริหารความเสี่ยง

ข้อที่ 3 สงครามการค้า จากเดิมที่เน้นส่งออกไปอเมริกา ยุโรป โมเดลใหม่ของจีนจึงต้องส่งออกไปประเทศกำลังพัฒนาอาเซียน ตะวันออกกลาง แอฟริกา ก็คือยุคใหม่ของสีจิ้นผิง ถ้าบริษัทเดิมค้าขายกับฝรั่ง บริษัทใหม่ต้องค้าขายกับประเทศกำลังพัฒนา ขณะเดียวกันก็พึ่งพาเศรษฐกิจภายใน เพราะฉะนั้นการแก้ไขปัญหาคือความเหลื่อมล้ำโจทย์ของการพัฒนาสังคมเป็นจุดของการยกระดับรายได้ประชาชนของทางออกของปัญหาโครงสร้างของจีน

ข้อที่ 4 วิกฤตของประชากร “จีนแก่ก่อนรวย” เป็นทางออกช่องว่างในการยกระดับให้ถึงเทคโนโลยี ช่องว่างในการเติบโตเศรษฐกิจอีกรอบหนึ่ง ประชากรถึงแม้จีนยังมีปัญหาของผู้สูงอายุแต่มีช่องว่างของการเติบโต

ข้อที่ 5 วิกฤตสังหาริมทรัพย์ ปัจจุบันภาคอสังหาริมทรัพย์คิดเป็นร้อยละ 15-30 ของ GDP จีน ถือว่ามีขนาดใหญ่จนสามารถสร้างผลกระทบต่อเศรษฐกิจจีนเป็นวงกว้าง

ข้อที่ 6 สงครามเทคโนโลยี ประชากรสูงอายุจีนมีปัญหาถ้าอยู่ในโลก 2.0 อุตสาหกรรม 3.0 แต่ตอนนี้อยู่ในยุคของปัญญาประดิษฐ์ เพราะฉะนั้นแรงงานจะหายไป 200-300 ล้านคน จีนไม่จำเป็นต้องเลิกอุตสาหกรรมเหมือนที่เกิดขึ้นในสหรัฐหรือเหมือนที่เกิดขึ้นในยุโรป แต่จีนยังสามารถทำอุตสาหกรรมได้เพียงแต่ต้องใช้ปัญญาประดิษฐ์ ใช้หุ่นยนต์ประดิษฐ์แทนที่จะใช้แรงงาน นี่จึงเป็นหนทางการเติบโตระยะยาวของจีน

ดังนั้น จีนจึงตั้งเป้าหมายว่า ค.ศ. 2022 ปีที่เปลี่ยนประเทศจีน ในปี ค.ศ. 2022 สัดส่วน GDP จีนต่อ GDP โลก จะอยู่ที่ร้อยละ 18 (สหรัฐฯ ร้อยละ 24) GDP ต่อหัวของจีนจะแตะ 12,000 ดอลลาร์สหรัฐฯ เข้าสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว Urbanization จีนแตะ 75% ของประชากร ส่วนในด้านสวัสดิการสังคมนั้น ดร.อาร์ม ตั้งนิรันดร มองว่า เศรษฐกิจเป็นเรื่องมูมมอง เศรษฐกิจของจีนผ่านไป 10 ปีเศรษฐกิจจีนใหญ่กว่าเศรษฐกิจอินเดียในปัจจุบันบวกกับเศรษฐกิจฟิลิปปินส์บวกกับเศรษฐกิจเวียดนาม ในขณะที่เดียวกันจีนไม่เคยเติบโต 5% จีนก็ต้องรอดูว่ารับได้หรือไม่ และจะกระทบทางสังคมหรือไม่อย่างไรจะเติบโตทางเศรษฐกิจให้ได้ ยั่งยืนอย่างไร ถ้าจีนเติบโตได้เป็นเป้าหมายของรัฐบาลประมาณร้อยละ 4-5 ต่อเนื่องเพื่อสร้างสวัสดิการเศรษฐกิจทางสังคม ได้ถ้าแยกว่านั่นก็จะเป็นปัญหา

ความสำเร็จและความท้าทายในการแก้ไขปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของจีน

อักษรศรี พานิชสาส์น⁷ กล่าวว่า การที่รัฐบาลจีนตั้งเป้าหมายว่าจะแก้จนแบบจีนด้วยการขจัดความยากจนให้หมดสิ้น และใช้วิธี “แก้จนแบบตรงจุด” จีนทุกวันนี้แก้จนได้สำเร็จแล้วโดยเฉพาะชนบท การฟื้นฟูชนบท แต่ช่องว่างทางรายได้ยังสูง แต่ช่องว่างทางรายได้ไม่ใช่ความเหลื่อมล้ำ ประเทศจีนยังมีช่องว่างทางรายได้แต่เขาจัดการปัญหาได้ สำหรับจีนความเหลื่อมล้ำทางสังคมยังไม่เกิดและยังไม่ใช่ปัญหา

ทำไมจีนถึงทำสงครามกับความยากจน

จีนหวังผลอย่างน้อย 3 ประเด็นคือ 1) เพื่อใช้เป็นผลงาน 100 ปีของการสถาปนาพรรคคอมมิวนิสต์จีน ตั้งแต่ธันวาคม 2520 เพื่อจารึกให้เป็นประวัติศาสตร์จีนผลงานชิ้นโบว์แดงว่าคนจนหมดจากประเทศจีน 2) เป็นดาร์ของความฝันของจีนคือต้องทำให้สำเร็จ 3) เพื่อให้คนจีนมีพออยู่พอกินถ้วนหน้า ซึ่งสามารถขจัดความจนทำให้สำเร็จ และในขณะเดียวกันก็ทำควบคู่กันไปคือสงครามคอร์ปชั่นขจัดควบคู่ไปกับความยากจน 2 ปีแรกก็ทำได้สำเร็จ

แก้จนแบบตรงจุด

แก้จนตามสภาพความเป็นจริง มีระบบความตรวจสอบที่แม่นยำ ภารกิจแก้จนนี้ครอบคลุมครัวเรือนจีนกว่า 120,000 กว่าหมู่บ้าน 98.99 ล้านคน การขจัดความยากจนไม่ใช่จุดสิ้นสุดแต่เป็นการแสวงหาสิ่งใหม่ๆ คือ การฟื้นฟูชนบท สร้างงานสร้างอาชีพให้กับชนบท จีนจึงไม่ทำนโยบายแบบถ้วนหน้า จีนจะทำนโยบายที่แก้ปัญหาที่คนจะได้คนที่ต้องการความช่วยเหลือจริง ด้วย 5 มาตรการแก้จน ประกอบด้วย “2D3M”

Direction ชัดเจน ผู้นำดีมีชัย จีนมีผู้นำมาแล้ว 5 รุ่น แต่ละรุ่นล้วนลงมือทำจริง เอาจริงเอาจังกับการเอาชนะความยากจน รวมถึงมีทิศทางที่ชัดเจนด้วยการประกาศและกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ กฎหมายและโครงการที่แทรกซึมไปยังหน่วยงานทุกระดับ

Data จัดการข้อมูลเป็นระบบ คือ สํารวจทั้งประเทศปี 2014 ใช้เวลา 1 ปี สํารวจว่าหมู่บ้านจนเพราะอะไรสํารวจจากชาวบ้านจริง สัมภาษณ์จากชาวบ้าน หลังจากนั้นทำเข้าระบบ data สํารวจทั้งประเทศ แพ้เฉพาะบุคคล หมู่บ้าน แก้ปัญหาตามสภาพความเป็นจริง

Man คือ คนมีเอกภาพ ตรวจสอบ ชีววัดได้จริง เจ้าหน้าที่ภารกิจแก้จนมี 3 ล้านคน เขาจะต้องเข้าไปอยู่หมู่บ้านกับชาวบ้านอยู่จนกว่าจะแก้จนหายจน มอบหมายบุคลากรไปแก้อย่างมุ่งมั่นแน่วแน่ไม่ย่อท้อ ความเป็นเอกภาพของระบบเป็นจุดแข็งของจีน ตรวจสอบชีววัดผลงานได้จริง

เป้าหมายชัด ต้องลงทุนในการสํารวจปัญหาคืออะไรแก้จนได้ตรงจุด และทำสำเร็จตั้งแต่ปี 2020 ภารกิจขจัดความยากจนจีนไม่ได้จบแค่นั้นยังมีภารกิจที่เรียกว่าฟื้นฟูชนบท สร้างอาชีพให้คนที่อยู่ในชนบท

⁷ รองศาสตราจารย์ ดร.อักษรศรี พานิชสาส์น คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คนจนที่หายจนจะเป็นคนจนในชนบทแต่จีนก็ยังมีคนจนในเมือง แต่คนที่จนอยู่ในเมืองไม่ได้จนแบบแร้นแค้น เพียงแต่ว่ามีรายได้ต่ำ จีนสมัยก่อนโอกาสจะอยู่ในเมืองก็จะมีคนจีนในชนบทย้ายไปอยู่ในเมืองจะมีคนชนบทย้ายถิ่น มีระบบดึงให้คนอยู่กับถิ่นเพราะสวัสดิการจะให้กับคนในถิ่น จะให้ความสำคัญคนจีนในชนบทเป็นอย่างมาก จีนตอนนี้มีประชากร 1,400 ล้านคน และเป็นคนชนชั้นกลาง 400 ล้านคนมีการตั้งเป้าหมายเพื่อยกระดับคนชั้นกลางระลอกใหม่อีก 800 ล้านคน นี่จึงเป็นพลังทางเศรษฐกิจของจีนในอนาคตอันใกล้นี้ จีนปรับโมเดลเศรษฐกิจแบบ “ยืมฝรั่งหายใจ” ไม่เพียงแต่การส่งออกการนำเข้าหวังพึ่งรายได้แต่จากต่างประเทศเท่านั้น แต่ดึงพลังของประเทศมาใช้ ตอนนี้ยังมีนโยบายหลายนโยบายที่ให้คนชนบทอยู่ในชนบทโดยเฉพาะนักศึกษาที่จบใหม่ เป็นข้าราชการก็บรรจุง่าย จะได้กลับไปพัฒนาบ้านเกิดตนเองอันเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจของจีนที่น่าสนใจมาก

Money งบประมาณโต ไร้คอร์รัปชัน ก่อนสี่จีนผิง ขึ้นมาบริหารประเทศปี 2012 รายได้เฉลี่ยของประเทศของคนจีน 6,200 เหรียญต่อปีแต่ปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อหัว 12,000 เหรียญต่อปี

Material ทรัพยากรจากภาครัฐและเอกชน ไม่ใช่เพียงแค่ภาครัฐที่ลงไปแก้ปัญหาความยากจนของจีน แต่วิสาหกิจจีน เช่น เถาเป่า ยังลงไปมีส่วนในการแก้จนตามยุทธศาสตร์ของประเทศอย่างจริงจัง ด้วยการรวมตัวกันของหมู่บ้านชนบทเพื่อค้าขายออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มของเถาเป่า ซึ่งเริ่มแรกเมื่อปี 2013 มีเพียง 20 หมู่บ้าน ปัจจุบันมีมากถึง 7,780 หมู่บ้าน

โมเดลเถาเป่า Taobao Village

หมู่บ้านชนบททางไกลมารวมตัวกันทำการค้าออนไลน์เครือข่ายอาลีบาบา เป็นผู้ริเริ่มโครงการ Taobao Village ด้วยการปล่อยเงินกู้ และการสร้างระบบเว็บไซต์ให้โพสต์ขายสินค้าได้โดยง่าย รวมถึงจัดคอร์สสอนการขายออนไลน์และช่วยวางเครือข่ายการขนส่งสินค้าให้เข้าถึงพื้นที่ในชนบทภาครัฐจีน สนับสนุนด้านโครงการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการค้าออนไลน์ เช่น การจัดสรรพื้นที่เขตอุตสาหกรรมพิเศษ เพื่อให้เอกชนเช่าเป็นโรงงานขนาดย่อม จัดให้มีอินเทอร์เน็ตไฟเบอร์ความเร็วสูง และมีเครือข่ายมือถือที่ครอบคลุมโมเดลของหมู่บ้านเถาเป่าชนบท ช่วยแก้ปัญหาความยากจนให้ชนบทจีนห่างไกล แต่มีเงื่อนไขหลายอย่าง และต้องสร้างความพร้อมของโครงข่ายโครงสร้างพื้นฐาน การร่วมมือกันเชื่อมโยงระบบขนส่ง ระบบชำระเงิน การอบรมความรู้ด้านอีคอมเมิร์ซ ฯลฯ

เงื่อนไขของการเข้าร่วม Taobao Village เป็นพื้นที่ที่ผู้คนเริ่มต้นธุรกิจแรกผ่านระบบ e-commerce โดยใช้ระบบซื้อขายของของเถาเป่าเป็นพื้นที่ที่มีร้านค้าออนไลน์อยู่แล้วอย่างน้อย 100 ร้านที่เป็น active online shops และมีอย่างน้อย 10% ของสมาชิกในหมู่บ้านจะต้องเป็นผู้ทำการค้าผ่านระบบ e-commerce เป็นพื้นที่ที่มียอดรวมกันแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ล้านหยวนต่อปี ร้านค้าในชุมชนห่างไกลเหล่านี้ อาจจะประสบปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการเข้าถึงแหล่งทุน ปัญหาการทำโฆษณาออนไลน์ ปัญหาขาดทักษะ ปัญหาการแข่งขันดังนั้น เครืออาลีบาบามาช่วยแก้ปัญหาและวางระบบให้

ตัวอย่างโครงการช่วยเหลือสังคมของมหาเศรษฐีจีนหรือบริษัทมั่งคั่ง เช่น

- Alibaba ตั้งงบ 100,000 ล้านหยวน เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันในจีน ระยะโครงการถึงปี 2025 ผ่านการโปรโมทการลงทุนในเทคโนโลยี ช่วยสนับสนุนบริษัทขนาดเล็ก ช่วยพัฒนาชนบท ช่วยบริษัทขนาดเล็กขยายกิจการไปต่างประเทศ จ้างงานให้เริ่มรายได้พิเศษสำหรับผู้ไม่ได้ทำงานประจำ รวมทั้งพนักงานส่งของหรือคนขับรถ
- Pinduoduo นาย Chen Lei ประธานและซีอีโอของบริษัทฯ ประกาศว่า บริษัทจะตั้งงบ 10,000 ล้านหยวน เพื่อสนับสนุนโครงการด้านการเกษตรเพื่อช่วยคนชนบทที่มีรายได้ต่ำกว่าคนเมือง มี income gap ห่างกัน 3 เท่า
- Tencent ประกาศตั้งกองทุนอีก 7,700 ล้านเหรียญ เพื่อช่วยคนมีรายได้น้อย ให้ความช่วยเหลือด้านสุขภาพสนับสนุนการพัฒนาของชนบท และการศึกษาของชาวบ้านชนบท
- Geely บริษัทผู้ผลิตรถยนต์รายใหญ่ของจีน จะแจกหุ้น 1.67 ล้านให้กับพนักงาน 10,884 คน
- มหาเศรษฐีอาหารรายใหญ่ของจีนก็ขานรับที่จะทำโครงการช่วยผู้อื่นและยกย่องชื่นชมนโยบาย common prosperity ของสีจิ้นผิง
- สีจิ้นผิงใช้แนวคิด Common Prosperity หวังจะบีบคนรวยช่วยคนจน เพื่อลดปัญหาความยากจน Income Gap และเพื่อบีบคนรวยแล้วต้องแบ่งปัน รวยแล้วต้องมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อสร้างเสถียรภาพทางสังคมในระยะยาว

สำหรับแนวทางในการจัดสวัสดิการแบบจีนนั้น ตามแนวคิดของสีจิ้นผิง คือ ไม่ใช่มุ่งสู่รัฐสวัสดิการ จีนไม่ได้เน้นแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ไม่ใช่การเหวี่ยงแห แต่เน้นการแก้ปัญหาแบบตรงเป้า ไม่เน้นการแจกเงิน แต่กลึงของให้ประชาชน ไม่ชอบระบบที่ทำให้คนไม่ยอมทำงาน เฝ้ารอคอยการช่วยเหลือจากรัฐ จนกลายเป็นประเทศที่ติดกับดักของรัฐสวัสดิการ

สวัสดิการทางสังคมสำหรับทุกช่วงวัย (ตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต) ของจีน

หลี่ เหวินเหลียง (2566)⁸ อธิบายเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมของประเทศจีน ไว้ดังนี้

- "ประกัน 5 รายการ" ได้แก่ 1. ประกันเบี่ยยังชีพชราภาพ 2. ประกันสุขภาพ 3. ประกันว่างงาน 4. ประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน 5. ประกันการคลอดบุตร

"กองทุน 1 รายการ" หมายถึง กองทุนที่อยู่อาศัย

1. การประกันเบี่ยยังชีพชราภาพ

"ข้อบังคับเกี่ยวกับการประกันเบี่ยยังชีพชราภาพ" กำหนดว่าองค์กรจะต้องจัดหาเบี่ยยังชีพชราภาพขั้นพื้นฐานให้กับพนักงาน ผู้เอาประกันจ่ายเบี่ยประกันใน อัตรา 8% ของเงินเดือน ของผู้ประกันตน และ

⁸ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลี่ เหวินเหลียง คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

องค์การจ่ายเบี้ยประกันเบี้ยยังชีพชราภาพตามอัตราค่าจ้างของพนักงานตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ แต่สูงสุดจะต้องไม่เกินอัตราส่วนที่กำหนด โดยรัฐบาลท้องถิ่นที่กำหนดไว้ซึ่งได้กำหนดไว้ขั้นต่ำอยู่ที่ 16% สำหรับองค์การและ 8% สำหรับบุคคล ดังนั้น โดยทั่วไปแล้วส่วนบุคคลจะต้องจ่ายร้อยละ 8 ของเงินเดือนและองค์การจะต้องจ่ายร้อยละ 16 ของเงินเดือนของพนักงานเพื่อสมทบ อย่างไรก็ตาม เมืองที่แตกต่างกัน สาขาอาชีพที่แตกต่างกัน อาจจ่ายเบี้ยประกันที่แตกต่างกัน

2. ประกันสุขภาพ

องค์การจ่าย 5-7% และ บุคคลจ่ายไม่น้อยกว่า 2% ทั้งนี้เมืองที่แตกต่างกัน สาขาอาชีพที่แตกต่างกัน อาจจ่ายเบี้ยประกันที่แตกต่างกัน

3. ประกันการว่างงาน

ให้สวัสดิการการประกันการว่างงานแก่พนักงานและความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องระหว่างการว่างงาน อัตราส่วนการชำระเงินเบี้ยประกันขั้นต่ำสำหรับองค์การและบุคคลคือ 2% สำหรับองค์การ และ 1% สำหรับบุคคล ตาม “ระเบียบว่าด้วยการประกันการว่างงาน”

4. การประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน

รัฐกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยที่แตกต่างกันสำหรับอุตสาหกรรมต่างๆ โดยทั่วไป นายจ้างจะจ่ายอยู่ระหว่าง 0.5% ถึง 2% แตกต่างกันไปตามอุตสาหกรรมและภูมิภาค ตาม “ระเบียบการประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน”

5. การประกันการคลอดบุตร

ให้เงินช่วยเหลือการคลอดบุตรและบริการที่เกี่ยวข้องสำหรับพนักงาน อัตราส่วนการจ่ายเบี้ยประกันขั้นต่ำขององค์การประมาณ 1% ตาม “มาตรการประกันการคลอดบุตรของพนักงานวิสาหกิจ”

6. กองทุนที่อยู่อาศัย

ให้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยและเบิกเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับพนักงาน ในเมืองที่แตกต่างกัน สาขาอาชีพที่แตกต่างกันมีอัตราที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ในปักกิ่ง มีอัตราตั้งแต่ 5-12% สำหรับองค์การ และ 5-12% สำหรับบุคคล ตาม “ระเบียบการจัดการกองทุนที่อยู่อาศัย”

ตัวอย่าง

ถ้าคนทำงานในบริษัทที่มีเงินเดือน 10,000 หยวน เขา/เธอควรจ่าย ประกัน 5 รายการ และกองทุน 1 รายการอะไรบ้าง ? บริษัทจะจ่ายเงินสมทบให้เธอเท่าไร ? เธอได้รับเงินสุทธิเท่าไร ?

1. การประกันการคลอดบุตร บุคคลไม่ต้องจ่ายและทั้งหมดจะรับผิดชอบโดยองค์การ โดยทั่วไปการชำระเงินจะดำเนินการตาม 0.8% ของฐานเงินเดือน 80

2. ประกันเบี้ยยังชีพชราภาพ 20% ของเงินสมทบที่จ่ายโดยองค์การและ 8% จ่ายโดยบุคคล 2,000/800
3. ประกันสุขภาพ 10% จ่ายโดยองค์การและ 2% จ่ายโดยบุคคล 1,000/200
4. การประกันการว่างงาน องค์การจ่าย 1.5% ของฐานเงินเดือน และบุคคลธรรมดาจ่าย 0.5% 150/50
5. การประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน :โดยทั่วไป องค์การจ่าย 1% บุคคลธรรมดาจะไม่จ่ายเบี้ยประกันภัย 100
6. กองทุนที่อยู่อาศัย สัดส่วนเฉพาะองค์การและบุคคลทั่วไปอยู่ที่ 10% ซึ่งคำนวณจากเงินเดือนเฉลี่ยต่อปีของบุคคลธรรมดา 1,000/1,000

สวัสดิการที่บุคคลจะได้รับ

ตั้งแต่ตั้งครรภ์ คลอด แม่และเด็ก ผู้ใหญ่วัยหนุ่มสาว จนถึงวัยชรา 60 ปี สวัสดิการแต่ละประเภทแตกต่างกันไปในแต่ละช่วงวัย ได้แก่

ช่วงตั้งครรภ์-ทารก

- ระยะเวลาตั้งครรภ์: การลาเพื่อคลอดบุตรและการประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน หญิงตั้งครรภ์มีสิทธิลาเพื่อคลอดบุตร โดยปกติแล้ว 98 วัน และสามารถขยายได้ในกรณีพิเศษ หากเกิดการบาดเจ็บจากการทำงานระหว่างการทำงาน ยังสามารถ รับค่าชดเชยจากประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน
- ระยะเวลาคลอดบุตร: เงินช่วยเหลือการคลอดบุตร: สตรีที่คลอดบุตรสามารถรับเงินสงเคราะห์การคลอดบุตรจำนวนหนึ่ง ซึ่งใช้เพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการคลอดบุตร
- ระยะเวลาทารก: บริการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน ได้แก่ การรักษาพยาบาลฟรีสำหรับหญิงตั้งครรภ์และคลอดบุตร การรักษาพยาบาลฟรีสำหรับทารกและเด็กเล็ก ฯลฯ

วัยเด็ก

- ประกันสุขภาพเด็ก: ให้ความคุ้มครองประกันสุขภาพสำหรับเด็กเล็ก
- การศึกษาก่อนวัยเรียน: จัดการศึกษาาก่อนวัยเรียนแบบมาตรฐานและส่งเสริมให้เด็กได้รับการศึกษา
- สถาบันสวัสดิการเด็ก/สถานสงเคราะห์: จัดให้มีสถาบันสวัสดิการเด็กและความช่วยเหลือทางสังคมเพื่อให้ชีวิตและพัฒนาการของเด็กด้อยโอกาส

วัยหนุ่มสาว

- ความมั่นคงในการจ้างงาน : ให้บริการจัดหางาน ฝึกอบรมอาชีพ และประกันการว่างงาน ฯลฯ เพื่อส่งเสริมการจ้างงานและการพัฒนาอาชีพของเยาวชนและวัยกลางคน
- ประกันสังคม : รวมถึงประกันเบี้ยยังชีพชราภาพ ประกันสุขภาพ ประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน ประกันการว่างงาน ฯลฯ ให้ความคุ้มครองประกันสังคมสำหรับคนหนุ่มสาวและวัยกลางคน

ผู้สูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)

- การประกันเบี้ยยังชีพชราภาพ: ได้รับเบี้ยยังชีพที่รัฐและท้องถิ่นจัดทำให้เพื่อรับประกันชีวิตขั้นพื้นฐานของผู้สูงอายุ
- เงินบำนาญพิเศษ: อาจจะได้รับสิทธิพิเศษจากนโยบายพิเศษและเงินบำนาญเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุ
- บริการด้านสุขภาพ: ให้บริการตรวจสุขภาพ การรักษาพยาบาล และบริการอื่นๆ สำหรับผู้สูงอายุ

ประกันสุขภาพในประเทศจีน

เบี้ยประกันสุขภาพ ผลประโยชน์ที่ได้รับ และอัตราส่วนการเบิกจ่าย ได้แก่ พนักงานจ่าย 2% ของค่าจ้างสำหรับพนักงานในเมือง 350 หยวน/คน/ปีสำหรับคนในชนบท หรือ 30 หยวน/คน/ปี สำหรับครอบครัวยากจนที่อยู่ในการดูแลของสังคมสงเคราะห์ 175 หยวน/คน/ปี สำหรับผู้รับเงินเบี้ยยังชีพขั้นต่ำ ครอบครัวชายขอบที่มีความเสี่ยงจะยากจน คริวเรือนที่ประสบปัญหารุนแรงอย่างฉับพลัน และคนที่หลุดพ้นจากความยากจนแล้วกลับมาจน 220 หยวน/คน/ปีสำหรับคนที่หลุดพ้นจากความยากจน ส่วนข้าราชการไม่ต้องจ่าย

ข้าราชการ : เบี้ยประกันสุขภาพข้าราชการจ่ายเต็มจำนวนโดยข้าราชการไม่ต้องรับผิดชอบเอง รัฐเป็นคนจ่ายเบี้ยประกันสุขภาพ เวลารักษาพยาบาล ข้าราชการต้องชำระเงินก่อน และสัดส่วนการเบิกค่ารักษาพยาบาล คือ ร้อยละ 90

พนักงานบริษัท : ประกันสุขภาพพนักงานของบริษัท บริษัทจ่าย 8% และส่วนบุคคลจ่าย 2% ของเงินเดือนที่ได้รับ เวลาไปรักษาพยาบาลต้องจ่ายเองก่อนแล้วเบิกทีหลัง ซึ่งเบิกได้ ค่ารักษาพยาบาลจะแตกต่างกันไปตั้งแต่ ร้อยละ 50 - 80 สัดส่วนการเบิกค่ารักษาพยาบาลจะขึ้นอยู่กับประเภทและมาตรฐานของค่ารักษาพยาบาล

ประกันสุขภาพถ้วนหน้า

นักเรียนและเด็ก : ได้น้อยกว่า 180,000 หยวน อัตราส่วนการเบิกจ่ายของโรงพยาบาลระดับหนึ่ง (โรงพยาบาลปฐมภูมิ รพ.ชุมชน) คือ ร้อยละ 55 โรงพยาบาลระดับ 1 ได้แก่ โรงพยาบาลระดับปฐมภูมิและสถานีนอนามัยที่ให้บริการด้านการป้องกัน การรักษาพยาบาล การดูแลสุขภาพ และการฟื้นฟูโดยตรงแก่ชุมชนที่มีประชากรจำนวนหนึ่ง ส่วนใหญ่หมายถึงเขตชนบท และโรงพยาบาลชุมชน (จำนวนเตียงไม่เกิน 100 รวมถึง 100) สัดส่วนของขนาดกลางหรือ ระดับ 2 (รพ.ระดับอำเภอ) คือ ร้อยละ 60 โรงพยาบาลระดับทุติยภูมิ: เป็นโรงพยาบาลระดับภูมิภาคที่ให้บริการทางการแพทย์และสุขภาพอย่างครอบคลุม ส่วนใหญ่หมายถึงโรงพยาบาลในเมือง และโรงพยาบาลระดับอำเภอ (จำนวนเตียงอยู่ระหว่าง 101 ถึง 500 เตียง) อัตราส่วนขนาดใหญ่ ระดับ 3 คือ ร้อยละ 65 โรงพยาบาลระดับตติยภูมิ: โรงพยาบาลที่ให้บริการทางการแพทย์และสุขภาพเฉพาะทางขั้นสูง และดำเนินการด้านการศึกษาคณะวิจัยทางวิทยาศาสตร์ขั้นสูง

อายุมากกว่า 70 ปี : (น้อยกว่า 100,000 หยวน) 1) อัตราส่วนการเบิกจ่ายของโรงพยาบาลระดับปฐมภูมิคือ ร้อยละ 50 2) อัตราส่วนการเบิกจ่ายของโรงพยาบาลระดับทุติยภูมิคือ ร้อยละ 60 3) อัตราการเบิกจ่ายของโรงพยาบาลระดับตติยภูมิ อยู่ที่ ร้อยละ 65

ประชาชนทั่วไป : (น้อยกว่า 100,000 หยวน) 1) อัตราส่วนการเบิกจ่ายของโรงพยาบาลระดับปฐมภูมิคือ ร้อยละ 50 2) อัตราส่วนการเบิกจ่ายของโรงพยาบาลระดับทุติยภูมิคือ ร้อยละ 55 3) อัตราการเบิกจ่ายของโรงพยาบาลระดับตติยภูมิอยู่ที่ ร้อยละ 60

ประกันเบี้ยยังชีพชราภาพ เงินบำเหน็จบำนาญ

ข้าราชการ :

รายได้เกษียณของข้าราชการ =

(เงินเดือนก่อนเกษียณ + เงินประจำตำแหน่ง) × X% + สวัสดิการเกษียณอายุ + เงินกองทุนที่อยู่อาศัย

X% มีอัตราดังนี้

- ถ้าครบกำหนดอายุงาน 35 ปี จะจ่ายร้อยละ 90;
- ถ้าอายุงาน 30-35 ปี จะจ่ายร้อยละ 85;
- หากอายุงาน 20-30 ปี จะจ่ายร้อยละ 80;
- จะจ่ายร้อยละ 70 หากอายุงาน 10-20 ปี
- ถ้าอายุงานน้อยกว่า 10 ปี จะจ่ายร้อยละ 50

พนักงานของบริษัท

เข้าร่วมประกันสังคมและสัดส่วนการจ่ายเบี้ยประกันบำนาญคือร้อยละ 8 สำหรับหน่วยงานและร้อยละ 8 สำหรับบุคคลธรรมดา

บำนาญ = บำนาญพื้นฐาน + บำนาญบัญชีส่วนบุคคล

บำนาญพื้นฐาน = เงินเดือนเฉลี่ยของพนักงานในปีที่แล้ว $(1 + \text{อัตราส่วนเฉลี่ย}) \div 2 \times \text{ระยะเวลาการจ่ายเงิน} \times \text{ร้อยละ 1}$

บำนาญบัญชีส่วนบุคคล = บัญชีเงินออมส่วนบุคคลเมื่อเกษียณอายุ \div จำนวนเดือน (เดือนนับกำหนดตามอายุเกษียณและอายุขัยเฉลี่ยของประชากร ณ ขณะนั้น เดือนนับโดยประมาณเท่ากับ (อายุขัยเฉลี่ยของประชากร - อายุเกษียณ) $\times 12$

จำนวนเดือนที่ชำระคือ: 195 เดือนเมื่ออายุ 50 ปี 170 เดือนเมื่ออายุ 55 ปี และ 139 เดือนเมื่ออายุ 60 ปี

สมมติว่าเมื่อพนักงานชายเกษียณอายุเมื่ออายุ 60 ปี เงินเดือนเฉลี่ยของพนักงานที่ทำงานในท้องถิ่นในปีที่แล้วคือ 5,000 หยวน

เมื่อระยะเวลาชำระสะสมครบ 15 ปี

เมื่อฐานการชำระเงินส่วนบุคคลโดยเฉลี่ยคือ 0.6 เงินบำนาญพื้นฐาน = $(5,000 \text{ หยวน} + 5,000 \text{ หยวน} \times 0.6) \div 2 \times 15 \times \text{ร้อยละ 1} = 600 \text{ หยวน}$

บำนาญบัญชีส่วนบุคคล = $139,000/139 = 1000$

การประกันเงินบำนาญสำหรับครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอิสระ ประกันตน หน่วยไม่จ่าย และบุคคลธรรมดา จ่ายประมาณร้อยละ 15 ของเงินเดือน เงินบำนาญขั้นพื้นฐานมีการดำเนินการตามระเบียบและนโยบายของประเทศและท้องถิ่น และแตกต่างกันไปตามนโยบายระดับภูมิภาค

กองทุนสวัสดิการสังคมของจีนมีส่วนประมาณร้อยละ 3-5 ของ GDP

นวัตกรรมทางสังคมในการแก้ไขปัญหาความยากจนเพื่อการการพัฒนาที่ยั่งยืน : ประสบการณ์การแก้จนตรงเป้าของจีน

ประเทศจีนได้ดำเนินการนโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนตั้งแต่ ปี 1986 จนถึงปี 2020 ผ่านมาแล้ว 34 ปี สามารถแบ่งเป็น 4 ช่วงเวลา

- ช่วงที่ 1 (ปี 1986-1993) รัฐบาลจีนได้ตั้งหน่วยงานดูแลการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยกำหนดนโยบายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม สร้างมาตรฐานเส้นความยากจน มีอำเภอเข้าข่ายความยากจนทั้งหมด 273 อำเภอ ต่อมาในปี 1988 เพิ่มเป็น 328 อำเภอที่มีความยากจนระดับชาติ (วารสารสปดาห์เศรษฐกิจจีน, 2011)

- ช่วงที่ 2 (ปี 1994-2000) รัฐบาลจีนริเริ่มดำเนิน “โครงการการแก้จน 87” มีการปรับปรุงมาตรฐานเส้นความยากจนทำให้อำเภอความยากจนเพิ่มเป็น 592 อำเภอ (87 หมายความว่า ในปี 1994 มีประชากรที่มีความยากจน 80 ล้านคน ใช้เวลา 7 ปี นับตั้งแต่ปี 1994 จนถึงปี 2000 เป็นที่มาของ 87)

- ช่วงที่ 3 (ปี 2001-2010) รัฐบาลจีนประกาศ “นโยบายช่วยเหลือความยากจนและพัฒนาชนบทจีน (2001-2010)” ได้ยกเลิกอำเภอความยากจนตามชายฝั่งทะเลตะวันออก เพิ่มอำเภอความยากจนในภาคกลางและภาคตะวันตก เปลี่ยนความช่วยเหลืออำเภอความยากจนเป็นการร่วมกันพัฒนาอำเภอความยากจนแทน

- ช่วงที่ 4 (ปี 2011-2020) รัฐบาลจีนได้ประกาศ “นโยบายช่วยเหลือความยากจนและพัฒนา 10 ปี (2011-2020)” เรียกว่า “นโยบายแก้จน 10 ปีใหม่”

แก้จนตรงเป้า เดือนพฤศจิกายน ปี 2013 ประธานาธิบดี สี จิ้นผิงได้เสนอแนวความคิด “แก้จนตรงเป้า” ครั้งแรกระหว่างการไปดูงานที่มณฑลหูหนานโดยกล่าวว่า “เพื่อบรรลุเป้าหมาย เราคาดหวังว่า นกก่อนแอบินก่อนเพื่อน คนจนสามารถรวยก่อน แต่จะบินก่อน หรือรวยก่อนจะขึ้นอยู่กับว่าเรามีแนวความคิดแบบนี้ในสมองเราหรือเปล่า แก้จนต้องแก้ที่ความคิด แก้ที่ความคิดต้องให้เด็กๆ ได้รับการศึกษาที่ดีซึ่งเป็นภารกิจสำคัญของการช่วยเหลือความยากจนและพัฒนาชนบท เป็นวิธีเดียวที่จะหยุดยั้งการส่งต่อความยากจนจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกหนึ่งรุ่น” ต่อมาเดือนมกราคมปี 2014 สำนักงานคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้กำหนดแผนงานแก้จนตรงเป้า และผลักดันให้แนวความคิดแก้จนตรงเป้าได้นำสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

เดือนมิถุนายน ปี 2015 ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ได้อธิบายภารกิจช่วยเหลือความยากจนและพัฒนาชนบทที่กุ่มใจว่า “แก้จนตรงเป้าคือกลุ่มเป้าหมายที่ให้ความช่วยเหลือแก้จนต้องตรงเป้า การจัดทำโครงการต้องตรงเป้า การใช้เงินทุนต้องตรงเป้า มาตรการสำหรับแต่ละรายต้องตรงเป้า ส่งคนไปให้ความช่วยเหลือประจำหมู่บ้านต้องตรงเป้า และผลสัมฤทธิ์ในการแก้จนต้องตรงเป้า”

แนวความคิด มาตรการแก้จน

แก้จนตรงเป้า 6 ประการ คือ กลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการช่วยเหลือต้องตรงแม่นยำ การจัดทำโครงการต้องตรงตามความต้องการ การใช้งบประมาณต้องตรงแม่นยำ มาตรการที่ใช้ต้องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายตรงแม่นยำ คนที่ส่งไปช่วยเหลือที่หมู่บ้านมีคุณสมบัติตรง ผลงานของการจัดจันต้องตรงเป้า

ช่องทางและมาตรการที่รัฐบาลจีนนำมาใช้ในการแก้ไขความยากจนสามารถสรุปเป็น 12 ช่องทางและ 45 มาตรการช่วยเหลือ บรรเทาและแก้ไขปัญหาความยากจน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) ช่องทางหลุดพ้นความยากจนทางการใช้ชีวิต แนวคิดคือปฏิบัติตามนโยบาย โดยริเริ่มวิธีและรูปแบบการสร้างหลักประกัน ยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ ขยายกลุ่มเป้าหมายผู้ยากจน ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุดเท่าที่จำเป็น รวม 5 มาตรการ รัฐบาลดูแลผู้ยากไร้ มีหลักประกันขั้นพื้นฐาน ส่งเคราะห์ผู้ยากไร้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ให้การช่วยเหลือเป็นครั้งคราวตามสถานการณ์ และมีช่องทางขอความช่วยเหลือยามฉุกเฉิน

2) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ด้วยมาตรการ 5 มาตรการ ครอบคลุมการให้ความช่วยเหลือสำหรับการป่วยหนักให้ทั่วถึง มีหลักประกันในการรักษาโรครื้อรัง มีส่วนเข้าไปให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้ป่วยทางจิต ดูแลค่าใช้จ่ายทั้งหมดสำหรับการป่วยหนักอย่างกะทันหัน จัดบุคลากรทางการแพทย์เยี่ยมครอบครัวฐานะยากจน

3) ช่องทางหลุดพ้นความยากจนด้วยการช่วยเหลือทางการศึกษา ประกอบมาตรการต่างๆ 5 มาตรการ ซึ่งมีรายละเอียดในการให้ความช่วยเหลือให้เข้าถึงการศึกษาก่อนวัยเรียน ช่วยเหลือค่าครองชีพในช่วงการศึกษาภาคบังคับ อุดหนุนค่าใช้จ่ายในระดับการศึกษามัธยมตอนปลาย ลดค่าเทอมการศึกษาช่วงอาชีวศึกษา และให้ทุนการศึกษาระดับอุดมศึกษา

4) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการ สำหรับคนพิการคนไร้ความสามารถในการทำงานจะเข้ามาอยู่ในความคุ้มครองหลักประกันถ้วนหน้า รับเบี้ยยังชีพขั้นพื้นฐานทำให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ สำหรับคนพิการบางกรณีจะมีนโยบายการจ้างงาน อบรมให้ความรู้เพื่อประกอบอาชีพ ให้การสนับสนุนกองทุนสร้างธุรกิจผู้ประกอบการอิสระ และลดขั้นตอน อำนวยความสะดวกในการดำเนินการต่างๆ รวมเป็น 4 มาตรการ

5) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการเพิ่มรายได้จากการสร้างอุตสาหกรรมการผลิต มี 6 มาตรการด้วยกันซึ่งประกอบด้วย การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม ด้วยการสนับสนุนเชิงนโยบาย การสนับสนุนสินเชื่อ การอุดหนุนทุนทรัพย์ การอบรมทักษะการประกอบอาชีพ เข้าให้เข้าทรัพยากรที่ดิน ชี้นำอาชีพ เป็นต้น

6) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการสร้างหลักประกันสิทธิประโยชน์ ด้วย 3 มาตรการ ประกอบด้วยประกันที่ดินเพาะปลูก ประกันสิทธิการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชุมชน ประกันสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับครอบครัวที่ยากจนที่มีที่ดินเพาะปลูกน้อย สำหรับพื้นที่ป่าที่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องกรรมสิทธิ์และสำหรับคนที่ยังทำประกันเบี้ยยังชีพไม่เสร็จสมบูรณ์

7) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย สำหรับครอบครัวมีกรณีพิพาททางหนี้สิน มีพิพาทเรื่องสมรส ข้อพิพาทเรื่องบุตรเลี้ยงดูบิดามารดา คดีอาชญากรรม สมาชิกครอบครัวสูญหายหรือขาดการติดต่อ เป็นต้น

8) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการเลี้ยงดูคนแก่และเด็ก ด้วยมาตรการ 3 มาตรการ ประกอบด้วยเลี้ยงดูคนแก่ ดูแลเด็กกำพร้าและให้ความช่วยเหลือทางสังคมสำหรับครอบครัวคนเดียว ครอบครัวขาดลูกหลานเลี้ยงดู และสำหรับเด็กพร้าที่ขาดการเลี้ยงดู

9) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการสร้างเสริมพลังภายใน มีมาตรการ 3 มาตรการ ประกอบด้วยสร้างเสริมปณิธานและปัญญา เพื่อให้รักชีวิต ส่งเสริมคนในครอบครัวและญาติให้ความอบอุ่นความรักทำหน้าที่พ่อสื่อแม่สื่อเพื่อเชิญชวนสร้างครอบครัวสำหรับคนที่อยู่วัยแรงงานที่เป็นเสาหลักของครอบครัวแต่ขี้เกียจทำงาน ขาดความมั่นใจต่อการใช้ชีวิต ถึงวัยสร้างครอบครัวแต่ไม่ประสงค์แต่งงาน มีครอบครัวหรือหย่าหรือเป็นหม้าย

10) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการย้ายที่อยู่อาศัย มีมาตรการ 3 มาตรการ ประกอบด้วย การย้ายถิ่นที่อยู่ สนับสนุนการประกอบอาชีพในต่างถิ่นและส่งเสริมการได้งานทำสำหรับคนที่อาศัยอยู่ถิ่นทุรกันดาร อาศัยอยู่บ้านแบบถ้ำหรือบ้านชั่วคราวอันตราย

11) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยความช่วยเหลือจากสังคม มี 3 มาตรการ ประกอบด้วย การอบรมเพื่อการได้งานทำ การบริจาคจากสังคม และช่วยเหลือจากหน่วยงานที่มีการจับคู่ระหว่างหน่วยที่มีความเข้มแข็งกับหน่วยที่ต้องการความช่วยเหลือ

12) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการยกระดับการบริการสาธารณะ มีการพัฒนาสู่ความเป็นเมืองอย่างค่อยเป็นค่อยไปสำหรับการยกระดับการบริการสาธารณะ เช่นถนนในหมู่บ้าน น้ำดื่มที่สะอาด ห้องพยาบาลอนามัยและสาธารณสุขปกคอื่น

ความสำเร็จในการแก้จน

ในปี 1986 รัฐบาลจีนกำหนดเส้นความยากจนคือ 206 หยวนต่อคนต่อปี ต่อมาค่าครองชีพสูงขึ้น รัฐบาลจีนได้ปรับเส้นความยากจนเป็น 785 หยวนต่อคนต่อปีในปี 1997 และ 865 หยวนในปี 2000 และ 1,067 หยวนในปี 2007 1,196 หยวนในปี 2009 และ 1,274 ในปี 2010 และ 2,300 หยวนในปี 2011 และล่าสุดเป็น 2,855 หยวนในปี 2015 หรือ 2.2 เหรียญสหรัฐฯ ต่อวัน สูงกว่าเส้นความยากจน 1.9 เหรียญสหรัฐฯ ต่อวันตามเส้นความยากจนสากล และมี 12 มณฑลของจีนได้กำหนดเส้นความยากจนอยู่ที่ 4,000 หยวนต่อคนต่อปี บางมณฑลสูงถึง 6,000 หยวนต่อคนต่อปี (Liu Yongfu, 2018) นอกจากวัดจากรายได้อย่างเดียวแล้วยังวัดจากตัวชี้วัดอื่นๆ

นอกจากวัดความยากจนเชิงปริมาณโดยเส้นความยากจนแล้ว จีนยังตั้งเป้าหมายแก้จนเชิงคุณภาพของจีนในปี 2020 คือ “ไม่เดือนร้อนสองประการ มีหลักประกันสามประการ” ซึ่งหมายถึงประชาชนจีนไม่เดือนร้อนเรื่องกินอิ่มท้อง ไม่เดือนร้อนเรื่องนุ่งห่มอยู่อุ่น มีหลักประกันการศึกษาภาคบังคับ การรักษาพยาบาลและที่อยู่อาศัยขั้นพื้นฐาน

ถ้าตามเส้นความยากจน 2,300 หยวนต่อคนต่อปี ประชาชนยากจนลดลงจากจำนวน 770,390,000 คนในปี 1978 เป็น 30,460,000 คนในปี 2017 ทำให้อัตราเกิดความยากจนจากร้อยละ 95.59 เป็นร้อยละ 2.39 และ 16,600,000 คนในปี 2018 และประชาชนหลุดพ้นจากความยากจนในปี 2020 บรรลุสังคมกินอิ่มอยู่อุ่นถ้วนหน้า ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งมหัศจรรย์ของประวัติศาสตร์มวลมนุษยชาติ ข้อมูลทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น อเมริกา เยอรมัน อังกฤษ ญี่ปุ่น อิตาลี ออสเตรเลีย เป็นต้น ต้องใช้เวลามากกว่า 100 ปีในการลดอัตราเกิดความยากจนให้ต่ำกว่าร้อยละ 10 และลดลงจากร้อยละ 10 ให้ต่ำกว่าร้อยละ 3 ประเทศดังกล่าวใช้เวลา 30 ถึง 70 ปี ยกเว้นญี่ปุ่นใช้เวลา 10 ปี และตามสถิติของธนาคารโลก ใน 137 ประเทศที่มีข้อมูลสมบูรณ์นั้น ถ้าตามเส้นความยากจน 1.9 เหรียญสหรัฐฯ (PPP ปี 2011) มีเพียง 29 ประเทศที่รักษาอัตราเกิดความยากจนต่ำกว่าร้อยละ 3 มี 65 ประเทศ อัตราเกิดความยากจนสูงกว่าร้อยละ 10 และมีอีก 21 ประเทศ ต่ำกว่าร้อยละ 10 แต่สูงกว่าร้อยละ 3 ตั้งแต่การประกาศนโยบายแก้ไขปัญหาคความยากจนในปี 1986 จนถึงปี 2017 ในเวลา 30 กว่าปีนี้ จีนสามารถลดอัตราเกิดความยากจนจากร้อยละ 95.59 เป็นร้อยละ

2.39 (World Development Indicators, 2020) ถือว่าประสบความสำเร็จยิ่ง เป็นคุณูปการต่อสังคมโลก ในการลดจำนวนผู้ยากไร้ บรรลุวาระการพัฒนา 2030 ของสหประชาชาติก่อนกำหนดเวลา 10 ปี

ปัญหาอุปสรรคของการขจัดความยากจน

แม้การขจัดความยากจนของจีนประสบความสำเร็จ แต่ในการขจัดความยากจนที่ผ่านมาและ ณ ขณะนี้ยังคงประสบความท้าทายหลายประการ

1) การกำหนดเส้นแบ่งความยากจนและกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ควรจะได้รับความช่วยเหลือเป็นเรื่องยาก ตามแนวทางแก้จนตรงเป้า มีการกำหนดเส้นสำหรับคนเข้าข่ายคนจน แม้จะมีเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่ชัดเจน พิจารณาจากที่อยู่อาศัย จากพืชธัญญาหาร จากแรงงานคน จากโรคภัยไข้เจ็บ จากการหยุดเรียน กลางคัน และจากความพิการ เป็นต้น พยายามทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความเที่ยงตรงแม่นยำ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติมีความยากลำบากในการพิจารณา วิเคราะห์แยกแยะ เนื่องด้วยคนที่ถูกส่งไปประจำหมู่บ้านขาดความคุ้นเคยกับแต่ละครัวเรือน คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน ไม่ทราบถึงสภาพรายรับ รายจ่ายที่แท้จริงของครอบครัว การมีส่วนร่วมการให้ความร่วมมือของประชาชนยังไม่เพียงพอ มีบางราย พยายามปิดบังความจริง ทำให้ครอบครัวไม่จนจริงอยู่ในข่ายเป็นกลุ่มเป้าหมาย แต่ในขณะเดียวกัน บางครอบครัวจนจริงไม่ได้เข้ามาอยู่ในกลุ่มเป้าหมาย

2) ต้องการบูรณาการมากยิ่งขึ้น

หน่วยงานแก้จนมีทั้งหน่วยราชการ มหาวิทยาลัย สมาคม องค์กรธุรกิจ ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตน ต้องการบูรณาการ ผนึกกำลังเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้ประสิทธิภาพสูงมากขึ้น

3) แก้จนไม่ยั่งยืน

เนื่องจากคนจนส่วนใหญ่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ในถิ่นทุรกันดารนั้นมีความเสียเปรียบหลายประการ สาธารณูปโภคด้อยพัฒนา ทรัพยากรน้อย สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการลงทุน แม้อาศัยความช่วยเหลือจากงบประมาณแก้จน หลุดพ้นจากความยากจน แต่ไม่ได้เปลี่ยนสภาพแวดล้อม บางรายเมื่อพ้นเส้นความยากจนไม่นาน กลับมาเป็นจนอีก ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตน ให้พ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืนได้

ประสบการณ์ที่ได้จากการแก้จนของจีน

จากประสบการณ์การขจัดความยากจนของจีนใน 40 ปีที่ผ่านมาสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาเป็นมาตรการและวิธีการที่ดีที่สุดของการแก้ไขและบรรเทาความยากจน

ในเวลา 40 ปีที่ผ่านมา ประเทศจีนดำเนินนโยบายเปิดประเทศและปฏิรูป ทำให้เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของจีนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับสองของโลก ทำให้ประเทศมีความแข็งแกร่ง มีงบประมาณมากเพียงพอในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ชะตาชีวิตส่วนตัวย่อมผูกพันกับชะตาชีวิตของชาติ

2) ต้องพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนผู้ยากไร้

2.1) รัฐต้องกำหนดสิทธิประโยชน์พิเศษสำหรับชนกลุ่มน้อย พื้นที่ถิ่นทุรกันดาร สิทธิประโยชน์เหล่านี้อาจจะในรูปแบบมาตรการทางภาษีและมิใช่ภาษี

2.2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค ในส่วนนี้ต้องอาศัยการลงทุนของภาครัฐ สร้างถนน โรงเรียน น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น

3) แก่จนตรงเป้า

- 3.1) ต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน สามารถแยกแยะกลุ่มเป้าหมายคนจนได้จริง
- 3.2) วินิจฉัยสาเหตุที่แท้จริงของความยากจนซึ่งมีความแตกต่างตามสถานการณ์จริง
- 3.3) ต้องสร้างกลไกและมาตรการสามารถแก่งจนและพัฒนาคนจริง
- 3.4) ต้องวางรากฐานโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคและฝึกกำลังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าการศึกษา สาธารณสุข การคมนาคม ชลประทาน สถาบันการเงิน เป็นต้น และพัฒนาปัญญา
- 3.5) ต้องไม่สนใจแค่ผลประโยชน์เฉพาะหน้า ต้องให้ลูกหลานมีการศึกษา พัฒนาทักษะ หยุดการส่งต่อความยากจนจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง ต้องเปลี่ยนจาก “การให้เลือดเป็นการสร้างเลือด”
- 3.6) คนที่รัฐบาลส่งไปช่วยแก่งจนนั้น ต้องไม่สนใจแค่ผลงานเฉพาะหน้า ต้องรู้จริง ทำจริง กำหนดโครงการที่ส่งผลต่อการแก่งจนอย่างยั่งยืน

4) สร้างนวัตกรรมทางสังคมในการแก่งจน

นวัตกรรมสำหรับประเทศชาติในยุคนี้มีความสำคัญยิ่ง นวัตกรรมเป็นคำหนึ่งที่คุณคนได้ยินบ่อยมาก ในสังคมยุคปัจจุบัน ซึ่งเมื่อพูดถึงนวัตกรรม ผู้คนมักนึกถึงนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเป็นอันดับแรกก่อน นวัตกรรมทางสังคม ที่จริงแล้วนวัตกรรมทางเทคโนโลยีหมายถึงเป็นสิ่งใหม่และสร้างความเปลี่ยนแปลง เช่น เทคโนโลยีการสื่อสารออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้คนติดต่อกันได้ง่ายขึ้น หรือนวัตกรรมยานยนต์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยด้านสุขภาพ เป็นต้น นวัตกรรมจึงมีความเกี่ยวข้องกับ “ชีวิตที่ดีขึ้น” และเป็นสิ่งใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน เหล่านี้เป็นนวัตกรรมที่ “ส่งผลต่อสังคม”

นวัตกรรมทางสังคมไม่ใช่สิ่งที่เพียงแค่ “ส่งผลต่อสังคม” แต่เป็นการสร้าง “สังคมที่เปลี่ยนไป” ผ่านกระบวนการความร่วมมือของคนในสังคมนั้นๆ เอง และผ่านปฏิบัติการทางสังคมที่ต้องมีความยืดหยุ่น เปิดกว้าง มีพลวัตในกระบวนการปฏิบัติที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและปฏิบัติทำซ้ำกระทั่งกลายเป็นกิจวัตรของคนในสังคม ก่อเกิดเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นวัตกรรมทางสังคม คือ สังคมที่ดำรงด้วยวิถีใหม่ เป็นสังคมที่ตอบสนองความต้องการของผู้คนและแก้ปัญหาในสังคมได้ดีกว่าวิธีการเก่า ๆ ที่สำคัญคือเป็นนวัตกรรมที่มีผู้คนในสังคมเป็นพันธมิตรและเป็นองค์ประกอบหลัก อาจมีนวัตกรรมทางเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเปลี่ยนแปลงหรืออาจไม่มีก็ได้

นวัตกรรมการแก่งจนของจีนแสดงออกมาในสองลักษณะ

4.1) สร้างนวัตกรรมในการแก่งจนเชิงยุทธศาสตร์และเป็นพลวัต ใน 40 ปีที่ผ่านมา ได้มีการทดลองและปรับเปลี่ยนวิธีการแก่งจนหลายครั้ง จากช่วงเวลาปี 1978-1985 เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเดียวโดยไม่มีเป้าหมายของการแก่งจนอย่างชัดเจน ปี 1986-2006 ความเหลื่อมล้ำทางรายได้เริ่มขยายห่างมากขึ้น เริ่มมีการให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มคนผู้ด้อยการพัฒนาแต่ยังไม่เป็นระบบ จากปี 2007 -2010 เริ่มใช้ยุทธศาสตร์ผสมผสานระบบประกันการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานกับความช่วยเหลือทางสังคม

ตั้งแต่ปี 2011 เปลี่ยนยุทธศาสตร์แก่นด้วยโครงการเชิงเดี่ยวมาเป็นเชิงบูรณาการ และจากปี 2013 ได้ดำเนินยุทธศาสตร์แก่นตรงเป้าอย่างแท้จริง

เมื่อจีนประสบความสำเร็จในการแก่นในปี 2020 แล้ว จีนไม่ได้หยุดนิ่ง ประกาศนโยบาย “สร้างความเจริญแก่ชนบท” (rural revitalization) ทันที แม้ปี 2020 ถึงปี 2022 ทั่วโลก รวมถึงจีนด้วย ประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่ด้วยยุทธศาสตร์การแก่นตรงเป้า และยุทธศาสตร์ “สร้างความเจริญแก่ชนบท” นั้นเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ได้กลับมาจนเหมือนเดิม

4.2) นวัตกรรมทางสังคมในการแก่นแสดงออกในวิธีการ

อย่างที่กล่าวมาใน 4.1 จีนพยายามค้นหาวิธีการ รูปแบบในการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดความยั่งยืน แต่การแก่นไม่มีรูปแบบ วิธีการที่ตายตัว จีนต้องค้นหารูปแบบ วิธีการที่เหมาะสมโดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม “แก่นด้วยการค้าอิเล็กทรอนิกส์” “ส่งนักวิทยาศาสตร์ประจำหมู่บ้าน” “จับคู่บ้านพี่เมืองน้อง” ล้วนแต่เป็นวิธีใหม่ๆ ที่ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงและเป็นสังคมใหม่

5) ยีนหยัดระบบการแก่นขั้นพื้นฐานโดยเน้นพรรคและรัฐบาลเป็นผู้นำ ประชาชนผู้ยากไร้เป็นกำลังหลักและทุกภาคส่วนของสังคมเข้าไปมีส่วนร่วม

จากโครงการ คำกล่าว และการกระทำของผู้นำทั้งประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ในฐานะผู้นำสูงสุดของพรรคฯ และประเทศ และนายกรัฐมนตรีในฐานะผู้บริหารรัฐบาล จะเห็นได้ว่าทั้งพรรคฯ และรัฐบาลมีบทบาทเป็นผู้นำในการแก่น

ทั้งพรรคฯ และรัฐบาลเป็นผู้นำให้การสนับสนุนทางนโยบาย งบประมาณ บุคลากรเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ความตั้งใจ ความมุ่งมั่นของประชาชนผู้ยากไร้กว่า 700 ล้านคนว่าพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนหรือไม่ ประชาชนผู้ยากไร้เป็นผู้กำหนดชะตากรรมของตน

แก่นตรงเป้าเป็นวาระแห่งชาติ สังคมทุกภาคส่วนมีความตื่นตัวและเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก่นสูง ตั้งแต่ข้าราชการ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิทยาศาสตร์ทุกคนต้องลงไปมีส่วนร่วมในการแก่นไม่ว่าโดยหน้าที่ หรืออาสา แต่ในที่สุดทุกคนกลายเป็นฟันเฟืองตัวหนึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แก่นตรงเป้า

6) ยีนหยัดหลักการแก่นต้องมีความยั่งยืน

ตั้งแต่ปี 1986 ที่รัฐบาลจีนเสนอแนวคิดแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นต้นมา รัฐบาลจีนถือแก่นเป็นเป้าหมายและสาระสำคัญของการทำงานของพรรคฯ และรัฐบาล รัฐบาลได้กำหนดและปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปี 7 ฉบับมาแล้ว ในแผนฯ ทุกฉบับได้เน้นการแก่นและมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การแก่นตามสถานการณ์จริง เพื่อให้เป้าหมายและวิธีการแก่นสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปได้ พรรคฯ และรัฐบาลพยายามที่จะค้นหาตัวแบบในการแก่น ตัวแบบในพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง สร้างสิ่งใหม่ๆ เพื่อสังคมที่ดีอย่างต่อเนื่อง

ระบบภาษีของจีน

1. อัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของจีนใช้ระบบอัตราภาษีแบบก้าวหน้า อัตราภาษีแบ่งออกเป็น 7 ระดับ ตั้งแต่ร้อยละ 3 ถึงร้อยละ 45 และอัตราภาษีเฉพาะจะปรับตามระดับของรายได้ส่วนบุคคล

- รายได้ต่ำกว่า 5000 หยวน ไม่ต้องเสียภาษี
- ไม่เกิน 3,000 หยวน ร้อยละ 3
- ส่วนที่เกิน RMB 3,000 ถึง RMB 12,000 ร้อยละ 10
- ส่วนที่เกิน RMB 12,000 ถึง RMB 25,000 ร้อยละ 20
- ส่วนที่เกิน RMB 25,000 ถึง RMB 35,000 ร้อยละ 25
- ส่วนที่เกิน RMB 35,000 ถึง RMB 55,000 ร้อยละ 30
- ส่วนที่เกิน 55,000 หยวนถึง 80,000 หยวน ร้อยละ 35
- ส่วนที่เกิน 80,000 หยวน ร้อยละ 45

2. อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล

2.1 อัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลคือ ร้อยละ 25

2.2 โมเดลธุรกิจแบบ "บริษัท + เกษตรกร" เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม ป่าไม้ การเลี้ยงสัตว์ และการประมง ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลจากนโยบายสิทธิพิเศษ

2.3 สำหรับ บริษัท 335 บริษัทที่มีขนาดเล็กที่มีกำไรต่ำ (รายได้ภาษีไม่เกิน 3 ล้านหยวน) และจำนวนพนักงานไม่เกิน 300 คน ทรัพย์สินรวมไม่เกิน 50 ล้านหยวน

การออกแบบวงจรรวม อุปกรณ์ และวัสดุที่รัฐสนับสนุน วัสดุบรรจุภัณฑ์ และบริษัทซอฟต์แวร์ เป็นต้น จากปีที่ทำกำไร บริษัทจะได้รับการยกเว้นภาษีตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 2 ภาษีเงินได้นิติบุคคล ตั้งแต่ปีที่ 3 ถึงปีที่ 5 คิดครึ่งหนึ่งของอัตราร้อยละ 25 (ยกเว้น 2 ปี ลดหย่อนครึ่งหนึ่ง 3 ปี)

รายได้จากการถ่ายทอดเทคโนโลยี 5 ล้านแรก ยกเว้นภาษีรายได้นิติบุคคลค่าใช้จ่าย R&D สำหรับอุตสาหกรรมการผลิต หักค่าใช้จ่ายเป็น 2 เท่า สนับสนุนผู้ประกอบการและการจ้างงาน ลดภาษี 6,000-7800 หยวน

ค่าใช้จ่ายสำหรับการจ้างคนพิการ หักค่าใช้จ่ายเป็น 2 เท่า อาชีพอิสระของทหารปลดประจำการ ลดหย่อนภาษี 14,400 หยวนต่อปีต่อคน การจ้างทหารปลดประจำการ ลดหย่อนภาษี 9,000 หยวนต่อปีต่อคน

การลงทุนในโครงการสาธารณูปโภคที่รัฐสนับสนุน ยกเว้นภาษีรายได้นิติบุคคลเป็นเวลาสามปีและลดหย่อนครึ่งหนึ่งเป็นเวลาสามปี (3-3 ปี)

มีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การประหยัดพลังงาน และการประหยัดน้ำ ยกเว้นภาษีรายได้นิติบุคคลเป็นเวลาสามปีและลดหย่อนครึ่งหนึ่งเป็นเวลาสามปี (3-3 ปี)

ภาษีเงินได้นิติบุคคลเรียกเก็บในอัตราร้อยละ 15 สำหรับอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันตก และรายได้จากกิจการหลักไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของรายได้ทั้งหมดของบริษัท พื้นที่ยากลำบากในจีนเจียง ยกเว้นภาษีรายได้นิติบุคคล 2 ปี ลดหย่อน 3 ปี สำหรับพื้นที่ความร่วมมือเชิงลึก Hengqin Guangdong-Macao ร้อยละ 15

3. ภาษีมูลค่าเพิ่ม

อัตราภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับผู้เสียภาษีทั่วไปแบ่งออกเป็นสามระดับ: ร้อยละ 16, ร้อยละ 10 และ ร้อยละ 6 อัตราภาษีเฉพาะขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้าหรือบริการ นอกจากนี้ อาจมีนโยบายพิเศษสำหรับบางอุตสาหกรรมและภูมิภาค

4. ภาษีบริโภค

- บุหรี่ ร้อยละ 11+0.005 หยวน/ม้วน
- ซิการ์ ร้อยละ 36
- ยาเส้น ร้อยละ 30
- สุรา เหล้าขาว ร้อยละ 20 +0.5 หยวน/500กรัม./มล
- เหล้าทำจากข้าวหมัก 240 หยวน / ตัน
- เบียร์ 250 หยวน / ตัน
- ไวน์ ร้อยละ 10
- เครื่องสำอางระดับไฮเอนด์ ร้อยละ 15
- เครื่องประดับล้ำค่า และเครื่องประดับหยก ร้อยละ 5
- นาฬิกาหรู ร้อยละ 20 (เรือนละ 10,000 ขึ้นไป)
- ประทัด ดอกไม้ไฟ ร้อยละ 15
- น้ำมันสำเร็จรูป (หยวน/ลิตร เบนซิน 1.52 ดีเซล 1.20)
- รถจักรยานยนต์ (1) ความจุกระบอกสูบ 250 มล ร้อยละ 3 (2) ความจุกระบอกสูบสูงกว่า 250 มล. ร้อยละ 10
- รถยนต์ส่วนบุคคล (1) 1.0 ลิตรและต่ำกว่า ร้อยละ 1 (2) มากกว่า 1.0 ถึง 1.5 ลิตรหรือ 1,500 ซีซี. ร้อยละ 3 (3) มากกว่า 1.5 ถึง 2.0 ลิตร ร้อยละ 5 (4) มากกว่า 2.0 ถึง 2.5 ลิตร ร้อยละ 9 (5) มากกว่า 2.5 ถึง 3.0 ลิตร ร้อยละ 12 (6) มากกว่า 3.0 ถึง 4.0 ลิตร ร้อยละ 25 (7) มากกว่า 4.0 ลิตร ร้อยละ 40
- ซ็อรถยนต์ รถราง รถพ่วง รถขนย้าย ที่ความจุของกระบอกสูบมากกว่า 150 ml หน่วยงาน หรือส่วนบุคคล ต้องเสียภาษีซ็อรถอัตราร้อยละ 10 ของราคาารถ
- เรือยอทช์ ร้อยละ 10 ตัวเรือ มากกว่า 8 เมตร (รวม) น้อยกว่า 90 เมตร (รวม)
- พื้นไม้จริง ร้อยละ 5
- ตะเกียบไม้ใช้แล้วทิ้ง ร้อยละ 5 (ตะเกียบไม้ไผ่แบบใช้แล้วทิ้งได้รับการยกเว้น)
- แบตเตอรี่หรือถ่าน ร้อยละ 4
- สีเคลือบผิว ร้อยละ 4

5. ภาษีบำรุงท้องถิ่น

ผู้ที่มีหน้าที่ชำระภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีรายได้นิติบุคคลต้องเสียภาษีบำรุงท้องถิ่นหากผู้เสียภาษีตั้งอยู่ในเขตเมือง อัตราภาษีคือ ร้อยละ 7 หากผู้เสียภาษีตั้งอยู่ในอำเภอเมือง ร้อยละ 5 ผู้เสียภาษีไม่ได้อยู่ในเขตเมือง อำเภอเมือง อัตราภาษีคือ ร้อยละ 1

4.1.2 การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อบูรณาการงานวิชาการ และวิจัยระหว่างกระทรวง สถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิชาการอื่น ทั้งของรัฐและเอกชน และทบทุน แผนปฏิบัติการ ววน. และโครงการวิจัยเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณ

การประชุมเชิงปฏิบัติการเวทีเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการครั้งนี้ จัดขึ้นเพื่อบูรณาการงาน วิชาการและวิจัยระหว่างกระทรวง พม. สถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิชาการอื่น ทั้งของรัฐและเอกชน และ ทบทุนแผนปฏิบัติการ ววน.และโครงการวิจัย และเพื่อจัดอภิปรายถึงแนวทางในการขอรับการจัดสรร งบประมาณ รวมถึงชี้แจงแนวทางการจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. 2568 และทบทุนแผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ปี 2566 – 2570 ของกระทรวง โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

- 1) การอภิปรายหัวข้อ “ถอดบทเรียนกระบวนการทำวิจัยในองค์กร” โดย รศ.ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ และ ผศ.ดร.ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย
- 2) อภิปรายหัวข้อ “ทิศทางแผน ววน.พ.ม. พ.ศ. 2566 – 2570 และแนวโน้มการพัฒนากิจการ พม. ด้วยงานวิจัย” โดย รศ.ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ และ ผศ.ดร.ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย
- 3) อภิปรายหัวข้อ “การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์” โดย ดร.เทพสุดา จิวตระกูล
- 4) แบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นและฝึกปฏิบัติการ Workshop จำนวน 4 กลุ่ม ในหัวข้อ “เทคนิค การเขียนโครงการวิจัยให้ได้ทุน และหลักการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์” และหัวข้อ “การจัดทำข้อเสนอ เพื่อการจัดทำคำของบประมาณด้าน ววน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568”

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเวทีเพื่อพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อบูรณาการงานวิชาการและ วิจัยระหว่างกระทรวง สถาบันอุดมศึกษา สถาบันวิชาการอื่น ทั้งของรัฐและเอกชน และทบทุนแผนปฏิบัติการ ววน. และโครงการวิจัยเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2566 พบข้อสรุป ที่น่าสนใจ ดังนี้

การอภิปราย “ถอดบทเรียนกระบวนการทำวิจัยในองค์กร” เมื่อประมวลความเห็นของบุคลากรด้าน การวิจัยของกระทรวง พบว่า

กลุ่มเป้าหมายของกระทรวง พม. ได้แก่ กลุ่มเปราะบาง คนทุกช่วงวัย ผู้ด้อยโอกาส แต่ผู้เข้าร่วมได้ ให้ความสำคัญในกลุ่มเปราะบางมากที่สุด ที่ประกอบไปด้วยผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบปัญหาสังคม คนยากจน

ผู้สูงอายุ คนไร้ที่พึ่ง รวมถึงคนพิการ เมื่อมีการพิจารณาถึงสาเหตุปัญหาของกลุ่มดังกล่าว มีผลสะท้อนว่าสาเหตุดังกล่าวมาจากปัญหาแรกคือ ความยากจน ซึ่งความยากจนหมายถึงความรวมถึง รายได้ที่ไม่เพียงพอ การเข้าถึงโอกาส การไม่มีอาชีพ ปัญหาที่สองคือ ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงทางครอบครัว ความรุนแรงเนื่องจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม ปัญหาที่สาม คือการไร้ที่พึ่ง ซึ่งไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รวมถึงประเด็นสุดท้าย คือเรื่องของการขาดการศึกษาและขาดโอกาสในการเรียนรู้

บทบาทของกระทรวง พม. เมื่อมีการตั้งคำถามถึงบทบาทของกระทรวง พม. มีผลสะท้อนกลับมาว่าบทบาทหน้าที่หลักของกระทรวง พม.ตามกฎหมายคือ หน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม การฟื้นฟูส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาศักยภาพให้กับกลุ่มเป้าหมาย การให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพ รวมถึงการจัดสวัสดิการทางสังคม รวมถึงการจัดทำนโยบายและขับเคลื่อนการดำเนินงานช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายและการสงเคราะห์ผู้ประสบปัญหาความยากลำบากในสังคมด้วยเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตามเมื่อถามถึงความคาดหวังของสังคมจากกระทรวง พม. ได้รับคำตอบคือ การที่กระทรวง พม. ต้องให้การช่วยเหลือที่รวดเร็วและครอบคลุม พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของกลุ่มเป้าหมายและคนไทยทุกคน รวมถึงการเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ปัญหาทางสังคมและการเป็นที่พึ่งของประชาชน ในขณะที่ข้อจำกัดของกระทรวง พม. นั้น พบว่ายังมีข้อจำกัดประกอบไปด้วยในเรื่องของงบประมาณความเชี่ยวชาญของบุคลากรองค์ความรู้ในการขับเคลื่อนงานบางประการ ขวัญและกำลังใจ ตลอดจนเจตคติในการทำงาน

ความคาดหวังของกระทรวง พม. 5 ปีข้างหน้า ผลการสำรวจพบว่า ความคาดหวังของบุคลากรกระทรวง พม. ในอีก 5 ปี ที่อยากให้กระทรวงมองเป็นจุดเด่นที่สำคัญ คือ การมีฐานข้อมูลที่ชัดเจน การมีเครือข่ายทางสังคมที่สามารถบูรณาการความร่วมมือได้อย่างเป็นรูปธรรม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกช่วงวัยให้เกิดความมั่นคงในชีวิต การลดจำนวนคนยากจนและคนเปราะบางในสังคม รวมถึงความสามารถในการรับมือสังคมสูงวัยที่จะดำเนินอยู่ตั้งแต่ปัจจุบันไปจนถึงอนาคต อีกทั้งยังมองว่าในด้านบทบาทและการทำงานของกระทรวงในอนาคต ควรมีเครือข่ายที่สำคัญในการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นเครือข่ายที่มีความสำคัญ ตลอดจนอาสาสมัครผู้นำชุมชนและหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ซึ่งล้วนเป็นภาคีเครือข่ายในการทำงานที่สำคัญที่สุด

แนวโน้มการพัฒนาภารกิจกระทรวง พม. ด้วยงานวิจัย ประกอบด้วย ๑) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ตามภารกิจของกระทรวง พม. จะทำให้สามารถทราบถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย เช่น การวิจัยถอดบทเรียนนโยบายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุ การวิจัยถอดบทเรียนด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การศึกษาวิจัยผลกระทบ และแนวทางการขยายอายุผู้สูงอายุเพื่อรองรับสังคมสูงวัย การวิจัยถอดบทเรียนแนวทางการดำเนินงานของชุมชนเข้มแข็งเพื่อขยายผลการมีส่วนร่วมในการดูแลกลุ่มเปราะบางในชุมชน ๒) การศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของกระทรวงพม. เช่น การวิจัยเพื่อสะท้อนบทบาทหน้าที่หลักของกระทรวงพม. เพื่อสร้างความต่างระหว่างกระทรวง นำไปสู่การสร้างอัตลักษณ์ของกระทรวง พม. เช่น การวิจัยรูปแบบการฝึกอาชีพของผู้สูงอายุที่มีความต่างจากกระทรวงแรงงาน และกระทรวงมหาดไทย โดยเน้นการฝึกอาชีพมุ่งเป้าไปที่การใช้ครอบครัว

เป็นฐาน และพึ่งตนเองได้ และ ๓) ให้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสำรวจความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทของ
กระทรวง พม. เพื่อนำมาสู่การกำหนดแนวทางนโยบายการดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไป

การอภิปรายในหัวข้อ “กระบวนการวิจัย” โดยได้ร่วมแบ่งปันประสบการณ์เกี่ยวกับกระบวนการวิจัย
ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับขั้นตอนสำคัญหลายขั้นตอน ซึ่งโดยทั่วไปสามารถสรุปเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยได้ ดังนี้

- 1) **การเขียนชื่อเรื่องการวิจัย** เป็นการกำหนดหัวข้อหรือปัญหาที่คุณต้องการตรวจสอบอย่างชัดเจนซึ่ง
ชื่อเรื่องวิจัย ประกอบด้วย 1) สิ่งที่กำลังศึกษา (ตัวแปร) 2) ความสัมพันธ์ /วัตถุประสงค์ในการศึกษา/
วิธีการ และ 3) บริบท กระชับ ซึ่งแนวทางการตั้งชื่อเรื่องต้องไม่เยิ่นเย้อ ทำให้ผู้อ่านเห็นภาพรวม
เบื้องต้นของงานวิจัย ใช้คำที่เข้าใจง่ายและไม่ซ้ำซ้อนกับงานวิจัยอื่น
- 2) **ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา** ปัญหาการวิจัยเป็นการชี้ให้เห็นถึงปัญหาหรือประเด็นที่
นักวิจัยมุ่งแก้ไขผ่านการศึกษา การกำหนดปัญหาการวิจัยเกี่ยวข้องกับการระบุช่องว่างในความรู้ที่มีอยู่
การระบุพื้นที่สำหรับการปรับปรุง หรือการจัดการกับคำถามที่ไม่ได้รับการแก้ไขควรเขียนให้กระชับ
เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจว่าทำไมจึงต้องทำวิจัยชิ้นนี้ หลักทั่วไปในการเขียน สภาพที่ควรจะเป็น (ทฤษฎี/
งานวิจัย) สภาพที่เป็นอยู่ (สถานการณ์ปัจจุบัน / สำรวจ / งานวิจัย) พร้อมระบุ ช่องว่างหรือปัญหา
(บรรยายสภาพ ลักษณะของปัญหา) วิธีการที่จะใช้ในการวิจัย (มีลักษณะที่สำคัญอย่างไร มีงานวิจัย
หรือทฤษฎีอะไรมารองรับจึงเลือกใช้วิธีนี้ในการแก้ปัญหา)
- 3) **การทบทวนวรรณกรรม** คือ การค้นคว้า รวบรวมความรู้จากเอกสาร บทความ งานวิจัยหรือ
ข้อความรู้ที่ถูกบันทึกไว้ในสื่อต่าง ๆ และได้รับการเผยแพร่โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัย
(วัตถุประสงค์การวิจัย/ คำถามการวิจัย) โดยผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้
ในการวิจัย การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อสร้างความรู้
ความเข้าใจให้กับผู้วิจัยในเรื่องที่กำลังศึกษา ให้มีความชัดเจนมากขึ้นให้ครอบคลุมมากขึ้น
เพื่อตรวจสอบว่าในเรื่องที่กำลังจะทำวิจัยนั้นมีคนเคยทำมาบ้างหรือยัง และถ้าทำมาแล้วทำในด้าน
ใดบ้าง ยังขาดการศึกษาในลักษณะอื่นอีกหรือไม่ ตัวแปรอื่น
- 4) **การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย** กรอบแนวคิดในการวิจัยคือการแสดงภาพหรือลายลักษณ์อักษรของ
แนวคิดหลัก ตัวแปร ความสัมพันธ์ และทฤษฎีที่เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยมีโครงสร้าง
สำหรับการจัดระเบียบและทำความเข้าใจในหัวข้อการวิจัย ทำให้นักวิจัยสามารถพัฒนาคำถาม
การวิจัย สมมติฐาน และวิธีการได้
- 5) **วิธีการที่ใช้ในการศึกษา** เลือกวิธีการที่เหมาะสมกับงานวิจัยและพิจารณาถึงความเป็นไปได้ใน
การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการศึกษาต้องอธิบายการออกแบบการวิจัย วิธีการ และเทคนิคที่จะใช้ใน
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การรวบรวมข้อมูลต้องอธิบายว่าจะรวบรวมข้อมูลอย่างไร
ไม่ว่าจะผ่านการทดลอง การสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือวิธีการอื่นๆ การวิเคราะห์ข้อมูล
ต้องอธิบายเทคนิคหรือเครื่องมือที่คุณจะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวม ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับ
การวิเคราะห์ทางสถิติ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ หรือทั้งสองอย่างรวมกัน

- 6) **ผลการศึกษา:** เป็นขั้นตอนของการรายงานสิ่งที่ค้นพบในลักษณะที่ชัดเจนและเป็นระบบ ใช้ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิเพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณ และให้คำอธิบายอย่างละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกลางและหลีกเลี่ยงการตีความในขั้นตอนนี้ ที่สำคัญต้องเขียนให้ตอบโจทย์กับวัตถุประสงค์ที่ตั้งเอาไว้เป็นสำคัญ
- 7) **การอภิปราย** ตีความและวิเคราะห์ผลลัพธ์ อภิปรายความหมายและนัยสำคัญ เปรียบเทียบสิ่งที่ค้นพบกับการศึกษาก่อนหน้านี้ และแก้ไขข้อจำกัดหรืออคติที่อาจเกิดขึ้นในงานวิจัย ซึ่งในขั้นตอนนี้จะอาศัยการตีความโดยใช้ทัศนะของนักวิจัยได้

การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

ในปัจจุบันการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มีความสำคัญสูงสุดในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมที่เป็นมนุษย์ เป็นชุดของหลักการและแนวปฏิบัติที่ให้ความคุ้มครองความปลอดภัย และสวัสดิภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.), 2557 ได้ให้ความหมายของคำว่า “การทำวิจัยในมนุษย์” หมายถึง กระบวนการศึกษาที่เป็นระบบเพื่อให้ได้ความรู้ทางด้านสุขภาพหรือวิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ได้กระทำต่อร่างกายหรือจิตใจของอาสาสมัคร หรือที่ได้กระทำต่อเซลล์ ส่วนประกอบของเซลล์ วัสดุ สิ่งตรวจเนื้อเยื่อ น้ำคัดหลั่ง สารพันธุกรรม เวชระเบียนหรือข้อมูลด้านสุขภาพของอาสาสมัครในการวิจัย หมายความว่า รวมถึงการศึกษาทางสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ที่เกี่ยวกับสุขภาพ โดยจริยธรรมเหล่านี้มีความสำคัญด้วยเหตุผลหลายประการ

ประการแรก จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ทำให้มั่นใจว่าผู้เข้าร่วมได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพและให้เกียรติ เน้นหลักการของความยินยอมที่ได้รับการบอกกล่าว ซึ่งหมายความว่าบุคคลต้องได้รับการแจ้งอย่างครบถ้วนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ ขั้นตอน ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น และประโยชน์ของการศึกษาวิจัย ก่อนที่พวกเขาจะตัดสินใจเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ สิ่งนี้ทำให้แน่ใจว่าผู้เข้าร่วมตระหนักถึงสิ่งที่พวกเขากำลังทำอยู่และมีอิสระในการตัดสินใจอย่างรอบรู้

ประการที่สอง จริยธรรมการวิจัยรับประกันความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เข้าร่วม หลักเกณฑ์ด้านจริยธรรมกำหนดให้นักวิจัยต้องลดอันตรายหรือความรู้สึกไม่สบายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วม พวกเขาต้องประเมินและจัดการความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอย่างรอบคอบ นอกจากนี้ นักวิจัยต้องรักษาความลับและปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้เข้าร่วม เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลส่วนบุคคลของพวกเขายังคงปลอดภัย

ยิ่งไปกว่านั้น หลักปฏิบัติในการวิจัยอย่างมีจริยธรรมส่งเสริมความโปร่งใสและความรับผิดชอบ นักวิจัยจำเป็นต้องปฏิบัติตามระเบียบการและแนวปฏิบัติที่เข้มงวดเมื่อทำการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมที่เป็นมนุษย์ ซึ่งรวมถึงการได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมหรือคณะกรรมการพิจารณาของสถาบัน ซึ่งจะประเมินความหมายโดยนัยทางจริยธรรมของการวิจัย กระบวนการนี้ทำให้มั่นใจได้ว่าการศึกษาจะดำเนินการในลักษณะที่มีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม

ประการสุดท้าย จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มีความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของผลการวิจัย การวิจัยอย่างมีจริยธรรมช่วยให้มั่นใจได้ว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำมาใช้เพื่อสรุปผลที่มีความหมายได้ ส่งเสริมการใช้วิธีการที่เข้มงวด การวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสม และการรายงานผลลัพธ์ที่เป็นกลาง สิ่งนี้ทำให้มั่นใจได้ว่าการวิจัยจะสนับสนุนฐานความรู้ในลักษณะที่มีความรับผิดชอบและเชื่อถือได้

ประกอบกับประเภทการขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ แบบเต็มรูปแบบ (Full Board Review) แบบเร่งรัด (Expedited Review) และแบบยกเว้น (Exemption Review) โดยพิจารณาจากระดับความเสี่ยงของงานวิจัยที่มีผลต่อสิทธิ ศักดิ์ศรี ความปลอดภัย และความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เข้าร่วมการวิจัย

โดยสรุป จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากปกป้องสิทธิและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เข้าร่วม สร้างความมั่นใจในความโปร่งใสและความรับผิดชอบ และส่งเสริมความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการทำวิจัยอย่างมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบ

กิจกรรมแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นและฝึกปฏิบัติการ ในหัวข้อ “เทคนิคการเขียนโครงการวิจัยให้ได้ทุน และการจัดทำข้อเสนอเพื่อการจัดทำคำของบประมาณด้าน ววน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ” โดยวิทยากรแบ่งผู้เข้าร่วมประชุมเป็น 4 กลุ่ม เพื่อร่วมกันออกแบบโครงการวิจัยที่สอดคล้องกับภารกิจกระทรวง พม. กำหนดเนื้อหาสาระสำคัญ ประกอบด้วย ชื่อโครงการวิจัย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์การวิจัย สมมติฐานการวิจัย วิธีการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และผลผลิต จินนำไปสู่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นการวิจัยในอนาคต 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) ครอบครัวยุคใหม่ (เป็นหลักที่กษณะสำคัญสำหรับคนทุกช่วงวัยและเป็นปัญหามิติครอบครัว) 2) ความเป็นไปได้และความเหมาะสมในการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในประเทศไทย 3) การใช้ทุนทางวัฒนธรรม วิถีชุมชน ในการสร้างรายได้และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ 4) รูปแบบการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาคีสาธารณะ ซึ่งผลจากการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นและฝึกปฏิบัติการทำให้ผู้เข้าร่วมการประชุมได้ฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ข้อเสนอโครงการวิจัย การพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัย กำหนดวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัยเบื้องต้น ก่อนนำไปสู่การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อการจัดทำคำของบประมาณด้าน ววน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘ ตามภารกิจของหน่วยงาน

4.2 กิจกรรมนิเทศ ติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในส่วนนี้ จะเป็นการนำเสนอการถอดบทเรียนความรู้จากกิจกรรมนิเทศ ติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผ่านจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาระบบบริหารงานด้านการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เวทีสภาภาควิชาการพัฒนาระบบ (Think Tank) โดยมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

4.2.1 กลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมประชุม

การประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาระบบบริหารงานด้านการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เวทีสภากาแฟการพัฒนาสังคม (Think Tank) **ครั้งที่ 1 ภาคกลาง รูปแบบ Onsite และครั้งที่ 4 ภาคใต้ รูปแบบ Online** เมื่อวันจันทร์ที่ 13 พฤศจิกายน 2566 เวลา 08.30 – 16.30 น. แบบเผชิญหน้า ณ สสว. 2 จังหวัดชลบุรี โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วย ผู้แทนสสว. 2 และ 3 วิทยากร และเจ้าหน้าที่กมพ. รวมจำนวน 30 คน และเข้าร่วมในรูปแบบออนไลน์ ประกอบด้วย ผู้แทนสสว. 17 10 และ 11 รวมจำนวน 16 คน รวมทั้งสิ้น 46 คน และ **ครั้งที่ 2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รูปแบบ Onsite และครั้งที่ 3 ภาคเหนือ รูปแบบ Online** เมื่อวันจันทร์ที่ 20 พฤศจิกายน 2566 - วันพุธที่ 22 พฤศจิกายน 2566 แบบเผชิญหน้า ณ สสว. 4 จังหวัดนครราชสีมา โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุม ประกอบด้วย ผู้แทนสสว. 4 5 และ 6 พร้อมวิทยากร และเจ้าหน้าที่กมพ. รวมจำนวน 30 คน และเข้าร่วมในรูปแบบออนไลน์ ประกอบด้วย ผู้แทนสสว. 8 และ 9 รวมจำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน

4.2.2 วัตถุประสงค์ในการจัดการประชุม

การประชุมเชิงปฏิบัติการส่งเสริมการพัฒนาระบบบริหารงานด้านการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เวทีสภากาแฟการพัฒนาสังคม (Think Tank) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อติดตามประเมินผลสัมฤทธิ์โครงการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารงานวิจัยและรองรับการติดตามประเมินผลการบริหารงานวิจัยของหน่วยรับการจัดสรรทุนวิจัย 2) เพื่อสนับสนุนและขับเคลื่อนการใช้ประโยชน์งานวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหน่วยงานในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ 3) เพื่อจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับบุคลากรในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ให้สามารถก้าวเท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งรูปแบบการประชุมเชิงปฏิบัติการฯ เป็นการให้ความรู้ในเรื่องการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ การติดตามความก้าวหน้าโครงการวิจัยที่ได้รับงบประมาณ ปี 2566 การติดตามการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์โครงการที่ได้รับงบประมาณจากกองทุน ววน. ปี 2564-2565 และร่วมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินงานวิจัยของ สสว. เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงาน

4.2.3 อภิปรายหัวข้อ องค์ความรู้เกี่ยวกับการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลโครงการวิจัย โดย รศ.ดร.มิ่งขวัญ คงเจริญ , ผศ.ดร.ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย

สืบเนื่องจากแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) มีแผนดำเนินการขับเคลื่อนการประเมินผลงาน (Past Performance) ของหน่วยงานที่รับงบประมาณสนับสนุนงานมูลฐานจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) โดยมีเป้าประสงค์ของการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบสำหรับแผนงานที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2568 ใน 3 ด้าน คือ ประสิทธิภาพการบริหารงาน ววน. ร้อยละ 30 ประสิทธิภาพการนำส่งผลผลิต และผลลัพธ์จากงาน ววน. ร้อยละ 60 และคะแนน Improvement ของการประเมิน Past Performance

ของหน่วยงาน ร้อยละ 10 เพื่อ 1) ทราบถึงสถานภาพผลผลิตจากงานวิจัย การใช้ประโยชน์ รวมถึงการตอบ เป้าหมายของแผนงานหรือตัวชี้วัดที่ได้กำหนดไว้ 2) ทราบถึงข้อมูลผลกระทบจากผลงานวิจัย 3) สร้าง Accountability ในระบบ ววน. 4) เกิด Knowledge Management และ 5) ใช้ผลการประเมินเพื่อให้เกิด การพัฒนา ขับเคลื่อนการใช้ผลงานวิจัยให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ ถือเป็นหนึ่งหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณโครงการวิจัยจากกองทุน ววน. จึงจำเป็นต้องมีการเตรียม ความพร้อมให้กับสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการนำผลงานวิจัยไป ใช้ประโยชน์ และการติดตามและประเมินผลโครงการวิจัยร่วมกันอย่างชัดเจน เพื่อให้ผลงานวิจัยเกิดประโยชน์ สูงสุด

1. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ หมายถึง การนำผลการวิจัยไปก่อให้เกิดประโยชน์ตาม วัตถุประสงค์ตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการแก้ปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีหลักฐานที่ปรากฏชัดเจนถึงการนำไปใช้ จนก่อให้เกิดประโยชน์จริง ซึ่งได้รับการรับรองการใช้ประโยชน์ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้

1.1) ด้านนโยบาย การนำไปใช้ประโยชน์โดยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการกำหนด นโยบาย แผน แนวปฏิบัติระเบียบ มาตรการ กฎหมาย หรือใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ซึ่งแสดง หลักฐานได้ชัดเจน

1.2) ด้านเศรษฐกิจ การนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ลดการพึ่งพา เทคโนโลยีจากต่างประเทศ และเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ

1.3) ด้านสังคม การนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับระบบคตินิยมของทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้อง หรือการปฏิบัติจริง ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหาหรือการพัฒนาอย่างยั่งยืนของคน ชุมชน ท้องถิ่น สังคม และสิ่งแวดล้อม

1.4) ด้านวิชาการ การนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในการวิจัย การเรียนการสอน เพื่อให้เกิด การเผยแพร่ และต่อยอดองค์ความรู้ โดยสามารถแสดงหลักฐานได้ชัดเจน รวมถึงการเผยแพร่ผ่านการตีพิมพ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ เป็นต้น

2. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ต้องคำนึงถึงผลลัพธ์และผลกระทบ โดยผลลัพธ์ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหลังจากมีผลผลิตของโครงการ ววน. และผลผลิตนั้นถูกนำไปใช้ประโยชน์โดยผู้ใช้ (USER) ที่ชัดเจน ส่งผลทำให้ระดับความรู้ ทักษะคต พฤติกรรม การปฏิบัติหรือทักษะของผู้ใช้ หรือผู้ได้รับประโยชน์ มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเมื่อเทียบกับก่อนการนำผลผลิตจากโครงการมาใช้ ทั้งนี้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะทำให้ เกิดผลกระทบในด้านต่างๆ ตามมา และผลกระทบ ประกอบด้วย 5 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1) ผลกระทบที่ 1 สร้างองค์ความรู้ใหม่ ในรูปแบบผลงานตีพิมพ์ ผลงานทางวิชาการ ในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์และไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเกิดจากการศึกษาวิจัย อาทิ บทความวิชาการ บทความวิจัย หนังสือ ฯลฯ และการอ้างอิง พิจารณาจากจำนวนครั้งในการอ้างอิงผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร โดยการสืบค้น จากฐานข้อมูล

2) **ผลกระทบที่ 2** การต่อยอดงานวิจัยเพื่อนำไปสู่ผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ได้แก่ ทรัพย์สินทางปัญญา การขึ้นทะเบียนพันธุ์พืชและสัตว์ การอนุญาตให้ใช้สิทธิ การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เกิดจากการวิจัย ถ่ายทอดให้กับภาคเอกชน/ภาคส่วนอื่นๆ เพื่อขยายผล ผลิตภัณฑ์ กระบวนการใหม่ บริการใหม่ และการรับรองมาตรฐานใหม่

3) **ผลกระทบที่ 3** การผลักดันนโยบายและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งการใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย และกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วม

4) **ผลกระทบที่ 4** การส่งเสริมให้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยต่อยอดหรือความเป็นหุ้นส่วน ทั้งในส่วนของทุนวิจัยต่อยอด ความร่วมมือหรือหุ้นส่วนความร่วมมือที่เกิดขึ้น

5) **ผลกระทบที่ 5** การพัฒนาบุคลากรและโครงสร้างด้านวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม ทั้งการให้รางวัลและการยอมรับ การใช้ประโยชน์จากเครื่องมือ อุปกรณ์ ห้องวิจัย และโครงสร้างพื้นฐาน

4.2.4 การแลกเปลี่ยนจากสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 11

1. ผลการดำเนินงานโครงการวิจัยที่ได้รับงบประมาณจากกองทุน ววน. ปี 2566 โดยภาพรวม การดำเนินงานโครงการวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการส่วนใหญ่อยู่ระหว่างดำเนินการ เนื่องจาก ในปี พ.ศ. 2566 งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจาก สกสว.ล่าช้า ส่งผลให้การขับเคลื่อนกิจกรรมไม่สามารถดำเนินงานได้ตามแผนงานที่กำหนดไว้ ประกอบกับโครงการวิจัยของทุกหน่วยงานต้องดำเนินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เนื่องจากโครงการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มเปราะบาง จึงจัดอยู่ในหมวดการขอจริยธรรมในลักษณะแบบเต็มขั้นตอน (Full Board Review) ซึ่งจำเป็นต้องผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการฯชุดใหญ่ของสถาบันต่างๆ ที่ได้ยื่นขอรับรองไว้ และการดำเนินงานดังกล่าวต้องใช้ระยะเวลาในการพิจารณาค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 1 - 11 ได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานในบางขั้นตอนที่ไม่เกี่ยวข้องกับผลการพิจารณาการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และจะเร่งรัดดำเนินการให้โครงการวิจัยแล้วเสร็จตามระยะเวลาที่ขอขยายไว้ต่อไป

2. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์โครงการที่ได้รับงบประมาณจากกองทุน ววน. ปี 2564-2565 โดยภาพรวมสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ มีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1) มีการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยเป็นฐานในการออกแบบข้อเสนอและกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมพื้นที่ปฏิบัติการทางสังคม (Social Lab) อาทิ สสว. 2 และ 3

2) มีการนำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะจากงานวิจัย มาเป็นข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคมในระดับพื้นที่: สสว. 1 - 11

3) มีการนำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะจากงานวิจัยไปจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการระดับนโยบาย กำหนดแนวทาง มาตรการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับพื้นที่ และ หรือนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปบรรจุลงเทศบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาทิ สสว. 2 3 4 5 9 10 และ 11

4) มีการจัดส่งผลการวิจัยให้ผู้ใช้ (User) ในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับภารกิจของหน่วยงานระดับกรม เพื่อประโยชน์ในการเป็นฐานข้อมูลการกำหนดทิศทางนโยบาย รวมถึงเป็นข้อมูลสำหรับการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาสังคมต่อไป อาทิ สสว. 2 7 และ 10

5) มีการนำผลการวิจัยไปเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้แก่หน่วยงานในระดับกรม ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานในระดับท้องถิ่น องค์กรเอกชน และมูลนิธิที่ทำงานเกี่ยวข้อง: สสว. 1 - 11

6) มีการนำผลการวิจัยที่ได้ไปต่อยอดเป็นฐานข้อมูลในการของบประมาณด้านการวิจัย ปีงบประมาณต่อไป: สสว. 10

3. ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนงานวิจัยของแต่ละหน่วยงาน

1) ระยะเวลาการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ส่งผลให้การขับเคลื่อนงานวิจัย และการเบิกจ่ายไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด

2) บุคลากรที่รับผิดชอบขาดทักษะความเชี่ยวชาญในการดำเนินงานวิจัย และมีภารกิจในความรับผิดชอบที่หลากหลาย ส่งผลต่อคุณภาพของผลงานวิจัย

3) การโอนจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ลำช้า ส่งผลให้การขับเคลื่อนงานวิจัยไม่เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด ต้องดำเนินการขอขยายระยะเวลาดำเนินงาน

4.2.5 ข้อเสนอแนะจากวิทยากร แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอเพื่อการพัฒนางานวิจัยของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ

1) การเขียนหลักการและเหตุผลของงานวิจัย ควรแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ ปัญหาของงานวิจัยให้ชัดเจนว่างานวิจัยดังกล่าวสามารถนำไปพัฒนางานได้อย่างไร และ/หรือ จำเป็นต่อการนำไปพัฒนา แก้ไขปัญหาอย่างไร รวมถึงการพัฒนาให้เป็นกระบวนการรูปแบบ R2R คู่ R&D

2) หน่วยงานควรให้ความสำคัญขั้นตอนการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สามารถนำมาสนับสนุนข้อมูล สภาพปัญหา/เหตุผลความจำเป็น/สถานการณ์ของโจทย์วิจัย รวมถึงรูปแบบแนวทางในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องที่เคยมีผู้วิจัยอื่นๆ ได้ศึกษาวิจัยไว้ โดยการทบทวนวรรณกรรมหรือการอ้างอิงงานวิจัยควรศึกษาจากงานวิจัยย้อนหลังไม่เกิน 5 ปี เพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพ สอดรับกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

3) นักวิจัยควรฝึกอ่านงานวิจัยให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ได้ตัวอย่างหลักการแนวทาง แนวคิด กระบวนการ การคัดเลือกเครื่องมือ การอภิปรายผล การสรุปผล เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานของตนเอง

4) หน่วยงานควรส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวิชาการ โดยให้พิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างผลลัพธ์และผลกระทบที่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์โครงการวิจัยที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร

5) การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในส่วนของข้อเสนอเชิงนโยบาย คือ ข้อเสนอดังกล่าวสามารถนำไปต่อยอดเป็นแผนงาน มาตรการ นโยบายส่งมอบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

6) การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายจากงานวิจัย หน่วยงานควรมีข้อเสนอที่เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้ (User) เป็นสำคัญ และควรมีรูปแบบ/กระบวนการ/แนวทาง (How to /How do /How who) ที่ชัดเจน และหน่วยงานผู้ใช้นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานได้อย่างแท้จริง

7) ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการงบประมาณที่เหมาะสม เพื่อให้งบประมาณโครงการวิจัยสามารถสร้างการมีส่วนร่วม จากเครือข่าย อาสาสมัคร หน่วยงานในพื้นที่ รวมถึงผู้ให้ข้อมูล โดยควรจัดให้มีงบประมาณในส่วนของค่าตอบแทนข้อมูล หรือค่าตอบแทนอื่นๆ ตามสิทธิ และระเบียบที่กำหนด ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะส่งผลให้หน่วยงานอื่น ๆ รับรู้ เข้าใจ เห็นความสำคัญของงานวิจัย และมีการนำไปใช้ประโยชน์มากขึ้น

8) หน่วยงานที่รับผิดชอบงานวิจัยควรพึงระวังเรื่องการคัดลอกงานวิจัยของผู้อื่น

9) เสนอให้หน่วยงานหรือผู้วิจัย พิจารณา และประเมินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อลดระยะเวลาในการขอจริยธรรม หากโครงการวิจัยไม่ได้มีประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิทั้งร่างกายและจิตใจของกลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยอาจยื่นขอในลักษณะกรณียกเว้น (Exemption Review) แทนการขอกรณีเร่งด่วน (Expedited Review) และกรณีทบทวนแบบเต็มขั้นตอน (Full Board Review) ซึ่งใช้ระยะเวลาค่อนข้างมาก

10) กระทรวง พม. ควรส่งเสริมการจัดทำโครงการวิจัยในลักษณะ Action Research เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การกำหนดแนวทาง/แผนงาน/โครงการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานได้จริง

11) ผู้วิจัยต้องสามารถระบุผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้ตั้งแต่ต้นน้ำ เพื่อให้การทำการศึกษาวิจัย และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีเป้าหมายที่ชัดเจน เกิดประสิทธิผลสูงสุด และประเมินความคุ้มค่าจากผลงานวิจัยได้

12) ควรจัดเวทีวิชาการ หรือเข้าร่วมเวทีวิชาการ ร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่/หน่วยงานในพื้นที่ เพื่อนำเสนอ และส่งเสริมผลงานวิจัยให้เกิดการนำไปต่อยอดใช้ประโยชน์

13) กำหนดกิจกรรมการติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ของหน่วยงาน เป็นแผนงานประจำของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ

2. ข้อเสนอเพื่อการพัฒนางานวิจัยของกองมาตรฐานการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์

1) กมพ. ควรเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานระดับกรม ในฐานะผู้ใช้ User และสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ เพื่อหาหรือทิศทางนโยบายสำคัญ หรือความต้องการเพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นงานวิจัยที่ตรงตามความต้องการ

2) กมพ. ควรดำเนินการจัดทำทำเนียบรายชื่อสถาบันการศึกษา/หน่วยงานที่รับพิจารณาการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อเป็นข้อมูลอำนวยความสะดวกให้สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ พิจารณานำไปใช้ประโยชน์ในปีต่อไป

3) กมพ. ควรเสนอให้กระทรวง พม.มีการเชิดชูเกียรติเพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้กับอาจารย์/วิทยากรในพื้นที่ ที่เสียสละเวลาเข้าร่วมกระบวนการวิจัย ให้ความรู้ และสนับสนุนงานวิจัย ให้สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน

4.2.6 การประเมินความพึงพอใจในการเข้าร่วมการประชุม ความต้องการความคาดหวัง และข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัยในปีต่อไป

1. ความพึงพอใจในการเข้าร่วมประชุม จากการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมประชุม พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่มีความพึงพอใจภาพรวมในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย 1) พึงพอใจในเนื้อหา และระยะเวลาการจัดโครงการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 2) พึงพอใจต่อวิทยากรความพึงพอใจต่อวิทยากร (รศ.ดร. มิ่งขวัญ คงเจริญ) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 และความพึงพอใจต่อวิทยากร (ผศ.ดร.ชูศักดิ์ เอื้องโชคชัย) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.83 3) ความพึงพอใจต่อกระบวนการขั้นตอนการจัดประชุม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 และ 4) ความพึงพอใจต่อสถานที่จัดอบรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.71 และจากการสะท้อนความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ พบว่า ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นว่าทำให้เกิดการพบปะและแลกเปลี่ยนความรู้ รูปแบบวิธีการดำเนินงาน และการแก้ไขปัญหาอุปสรรคร่วมกัน เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนงานวิจัย ได้รับองค์ความรู้ ความชัดเจนในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ได้ทบทวนกระบวนการวิจัยและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะการขยายผลการนำผลงานวิจัยไปให้หน่วยงานในกระทรวงพม.ใช้ประโยชน์ ทั้งหน่วยงาน one home นิคมสร้างตนเอง หรือ สถานสงเคราะห์รวมทั้งการขยายผลการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในหน่วยงานอื่นๆ โดยวิทยากรบรรยายให้ความรู้เข้าใจง่ายมีความใส่ใจผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

2. ความต้องการและความคาดหวังในการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัยในปีต่อไป

1) สิ่งที่ควรปรับปรุงและพัฒนาในการจัดกิจกรรมการนิเทศติดตามหน่วยงานในโอกาสต่อไป ดังนี้ ควรเพิ่มระยะเวลาในการประชุม เนื่องจากระยะเวลาในการจัดกิจกรรมกระชับไป ควรจัดประชุม พัฒนาความรู้ต่อยอดเรื่องอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ สม่ำเสมอ และควรจัดกิจกรรมต่อเนื่องในปีถัดไป ต้องการให้มีเอกสารหรือองค์ความรู้ด้านการวิจัยให้แก่บุคลากรประกอบการทำงานวิจัย และต้องการให้มีกิจกรรมติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ที่มีการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ที่ชัดเจน

2) ความคาดหวังของหน่วยงานต่อการพัฒนาระบบบริหารงานวิจัยและการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรด้านงานวิจัยกระทรวงพม. ในปี 2567 พบว่า ควรส่งเสริม และเปิดโอกาสให้ผู้ทำงานวิจัยได้ ทุ่มเวลาเพื่อการวิจัยอย่างเต็มประสิทธิภาพ ให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ทั้งด้านการสังเคราะห์ และการนำ ผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ของเครือข่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานวิจัย อย่างต่อเนื่องให้กับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานวิจัย เนื่องจากเป็นทักษะเฉพาะที่ต้องมีการสั่งสม ความเชี่ยวชาญ หรือควรมีการจัดอบรมงานวิจัยแบบเจาะลึกตามความสนใจควรจัดให้มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันระหว่าง สสว. ทุกแห่ง ควรสนับสนุนการนำงานวิจัยตีพิมพ์ในฐานวิชาการต่าง ๆ และประสงค์อยาก ให้มีการผลักดันให้มีตำแหน่ง นักวิชาการพัฒนาสังคม เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรฐานและคุณภาพของ ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงบ่งบอกลักษณะงานและประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานที่ต้องสั่งสมความเชี่ยวชาญใน ตำแหน่ง

บทที่ 5

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปผลและการสร้างแบบจำลองที่ได้จากการประชุมเวทีวิชาการ

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ในด้านการพัฒนาทักษะนักวิจัยภายใต้กิจกรรมเวทีวิชาการ เพื่อการพัฒนาสังคม Social Forum มีข้อค้นพบที่น่าสนใจและควรได้รับการพัฒนาส่งเสริม ดังนี้

การพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสังคมไทยในอนาคต ฉากทัศน์ของสังคมไทยในอนาคต คือ การเป็น “สังคมสูงวัย” และ “สังคมแห่งนวัตกรรม” เป็นที่แน่ชัดแล้วว่าการลดลงของประชากรวัยแรงงาน ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของไทยและทำให้มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ผนวกกับการเข้ามาของเทคโนโลยีและ นวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เข้ามามีอิทธิพลอย่างสูงต่อการดำเนินชีวิตของคนทุกวัยในสังคม ดังนั้น เพื่อให้ฉากทัศน์ ดังกล่าวตอบโจทย์การแก้ไขปัญหาสังคม การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เข้ามาส่วนมาช่วยขับเคลื่อนและ เตรียมความพร้อมเพื่อให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้เป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สุด

การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ต้องทำหน้าที่เป็นทั้งเครื่องมือ “ส่งเสริม” และ “ป้องกัน” สำหรับ ผู้สูงอายุ การทำหน้าที่ส่งเสริม ทำได้โดยการเป็นตัวช่วยในการ Upskilling (พัฒนาทักษะ) และ Reskilling ด้วยการเพิ่มและพัฒนาเพื่อยกระดับทักษะใหม่ที่ไม่เคยมีเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตอย่างเท่าทันสังคม โลกปัจจุบัน และอนาคตการพัฒนาทักษะจะเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อให้พวกเขามีความสามารถและความรู้ที่ เพียงพอในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมในปัจจุบัน การพัฒนาทักษะสามารถช่วยให้ผู้สูงอายุ สามารถเผชิญกับการทำงานและการปรับตัวในสถานะที่มีความต้องการทักษะใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่ ป้องกัน ด้วยการรู้เท่าทันภัยที่มาจากเทคโนโลยี เช่น รู้ทันระบบโจรกรรมต่าง ๆ ที่มีมาในหลากหลายรูปแบบ

สร้าง Active Aging ด้วยกิจกรรม Reskilling and Upskilling ผู้อาวุโสโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้รูปแบบ “การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน” หรือ Community-Based และ Active-Learning (การเรียนรู้แบบเข้มข้น) ร่วมกัน ซึ่งจะเป็กระบวนการการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทและความรับผิดชอบในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สำหรับ ผู้สูงอายุ Active-Learning เป็นวิธีที่ดีในการกระตุ้นการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในวัยที่มีอายุมากขึ้น เป็น วิธีที่มีประสิทธิภาพและมีความสำคัญอย่างมาก โดยที่ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและรับ การสนับสนุนจากผู้อื่นในชุมชน ซึ่งสามารถช่วยเสริมสร้างความสุขและความมั่งคั่งทางสังคมได้ นี่คืวิธีที่ชุมชน สามารถเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้

การจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจากพื้นฐานทรัพยากรในชุมชน (Community-Based)

เป็นการศึกษาความต้องการของผู้เรียนที่มาจากความร่วมมือกันสังเคราะห์ความต้องการทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาชีวิตเพื่อให้นำไปสู่การสร้างรายได้ด้วยแนวคิดการประกอบการตามความต้องการของผู้อาวุโส อีกทั้งยังเป็นรูปแบบที่สนับสนุนและเชื่อมโยงกับกิจกรรมชุมชน ชุมชนสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนและเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่มสังคม การศึกษาตลอดชีวิต การออกกำลังกาย หรือการเรียนรู้ทักษะใหม่ การสนับสนุนทางสังคมและการเคารพ ชุมชนสามารถสร้างบรรยากาศที่เคารพและสนับสนุนผู้สูงอายุให้รู้สึกสำคัญและเข้าใจว่ายังมีบทบาทที่สำคัญในสังคม การสร้างความร่วมมือและการช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกในชุมชนสามารถช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้

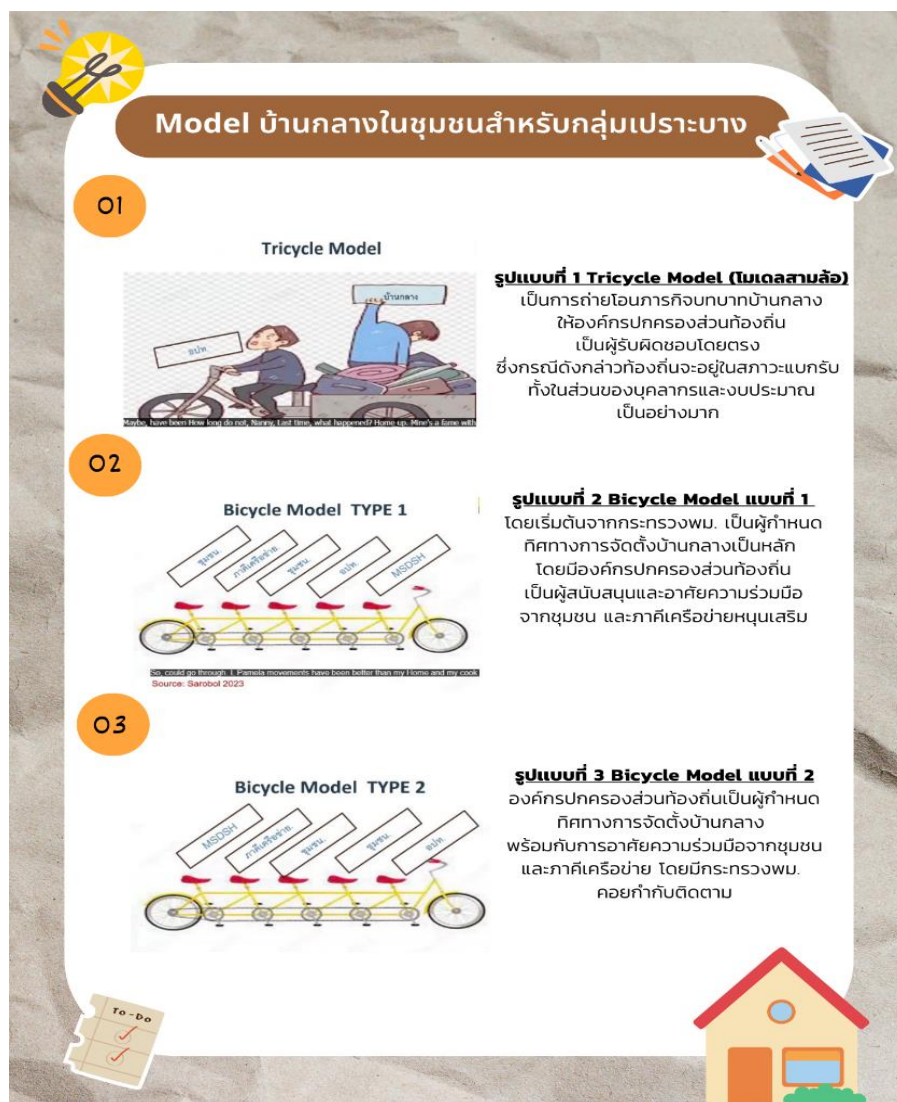

ภาพที่ 3 Model การพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสังคมไทยในอนาคต

บ้านกลางในชุมชนสำหรับกลุ่มเปราะบาง

การจัดตั้งบ้านกลาง มีความซับซ้อนมาก โดยเฉพาะสถานที่ บุคลากร และงบประมาณ กระทรวง พม. ควรจะต้องปรับปรุงบทบาท เปลี่ยนผู้เล่น จากที่กระทรวง พม. จะเป็นหน่วยงานจัดตั้งบ้านกลางหรือสถานสงเคราะห์เอง โดยเปลี่ยนให้ภาคเอกชนหรือมูลนิธิเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งภาคเอกชนจะมีความคล่องตัวมากกว่า ระเบียบข้อจำกัดน้อยกว่า ในขณะที่เดียวกันถ้าเป็นระบบราชการมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและยาวนาน ประกอบกับหลักเกณฑ์ที่ทำให้เกินข้อจำกัดในการแก้ปัญหา ต้องเข้าสู่กระบวนการของคณะกรรมการหรือการตรวจสอบหรือระเบียบต่าง ๆ ทำให้ยากต่อการที่จะพัฒนาขับเคลื่อนในระยะยาว ประกอบกับตามบทบาททิศทางของกระทรวงพม. ที่ควรเป็นเห็นว่าบุคลากรของกระทรวง พม. จะต้องทำงานในเชิงนโยบายเชิงแนวคิด Policy Maker มากกว่าที่จะไปเป็นผู้ปฏิบัติในการขับเคลื่อนกิจกรรมเสียเอง

กระทรวง พม. ควรจะเป็นผู้กำหนดนโยบายและส่งมอบภารกิจไปให้เอกชนหรือมูลนิธิทำจะเป็นแนวทางที่ดีกว่า โดยกระทรวง พม. อาจจะเป็นฝ่ายสนับสนุน

ภาพที่ 4 Model บ้านกลางในชุมชนสำหรับกลุ่มเปราะบาง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาสังคมของสาธารณรัฐประชาชนจีน

นโยบายด้านสวัสดิการทางสังคมสำหรับคนทุกช่วงวัยของจีน ผู้นำของประเทศนำโดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ประกาศไว้เป็นหมุดหมายที่สำคัญ โดยมียุทธศาสตร์ และเป้าหมายการดำเนินงานที่จริงจัง การจัดการข้อมูลเป็นระบบ ต่อเนื่อง มีตัวชี้วัดที่ชัดเจนและใช้ได้จริง ถึงแม้ว่า จีนมีผู้นำมาแล้ว 5 รุ่น แต่ละรุ่นล้วนลงมือทำจริง เอาจริงเอาจังกับการเอาชนะความยากจน และการดำเนินงานด้านการจัดสวัสดิการสำหรับคนทุกช่วงวัยของจีนก็ยังดำเนินต่อไป ดังนี้

- การสร้างความมั่นคง มั่นคง โดยประชาชนอยู่ดีมีสุข เช่น วัยเด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดู การศึกษา ต้องมีโอกาสนั้นทั่วหน้า การงานต้องมีรายได้ที่เป็นธรรม ยามเจ็บป่วยต้องได้รับการรักษา ยามชราต้องได้รับการดูแล ที่อยู่อาศัยต้องมีหลักประกัน ผู้อ่อนแอต้องได้รับการช่วยเหลือ

- การแก้ไขความยากจนของจีน เช่น การแก้จนตรงเป้า 6 ประการ คือ 1) กลุ่มเป้าหมายที่ควรได้รับการช่วยเหลือต้องตรงแม่นยำ 2) การจัดทำโครงการต้องตรงตามความต้องการ 3) การใช้งบประมาณต้องตรงแม่นยำ 4) มาตรการที่ใช้ต้องเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายตรงแม่นยำ 5) คนที่ส่งไปช่วยเหลือที่หมู่บ้านมีคุณสมบัติตรง 6) ผลงานของการขจัดจนต้องตรงเป้า

- การจัดเก็บภาษี เช่น ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จีนใช้ระบบอัตราภาษีแบบก้าวหน้า อัตราภาษีแบ่งออกเป็น 7 ระดับ ตั้งแต่ร้อยละ 3 - ร้อยละ 45 และอัตราภาษีเฉพาะจะปรับตามระดับของรายได้ส่วนบุคคล ภาษีเงินได้นิติบุคคล มีความหลากหลายตามกลุ่ม ภาษีมูลค่าเพิ่ม สำหรับผู้เสียภาษีทั่วไปแบ่งออกเป็นสามระดับ: ร้อยละ 16, ร้อยละ 10 และร้อยละ 6 อัตราภาษีเฉพาะขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้าหรือบริการ ทั้งนี้ ยังมีภาษีผู้บริโภค ภาษีบำรุงท้องที่ เช่น ภาษีบำรุงท้องที่หากผู้เสียภาษีตั้งอยู่ในเขตเมือง และที่ไม่ได้อยู่ในเขตเมือง ดังนั้น การจัดเก็บภาษี จึงเป็นรายได้หลักรัฐบาลจีน นำมาจัดสวัสดิการให้กับประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียม และยุติธรรมตามสภาพความเป็นจริงและเหมาะสมทางสังคม (ดังภาคผนวก ก)

จากการศึกษาตามวัตถุประสงค์พบว่า ประเด็นที่ 2 ด้านพัฒนาและสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานวิจัยของกระทรวง พม. มีดังนี้

การทำวิจัยของกระทรวง พม. พบกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญของ กระทรวง พม. ได้แก่ กลุ่มเปราะบาง คนทุกช่วงวัย ผู้ด้อยโอกาส แต่ผู้เข้าร่วมได้ให้ความสำคัญในกลุ่มเปราะบางมากที่สุด ที่ประกอบไปด้วยว่า ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบปัญหาสังคม คนยากจน ผู้สูงอายุ คนไร้ที่พึ่ง รวมถึงคนพิการ โดยมีสาเหตุของปัญหา กลุ่มดังกล่าว คือ ความยากจน ซึ่งความยากจนหมายรวมถึง รายได้ที่ไม่เพียงพอ การเข้าไม่ถึงโอกาส การไม่มีอาชีพ ปัญหาที่สองคือ ความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงทางครอบครัว ความรุนแรงเนื่องจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม ปัญหาที่สาม คือการไร้ที่พึ่ง ซึ่งไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รวมถึงประเด็นสุดท้าย คือเรื่องของการขาดการศึกษาและขาดโอกาสในการเรียนรู้

ความคาดหวังของบุคลากรกระทรวง พม. ในอีก 5 ปี กระทรวง พม. ควรมองจุดเด่นที่สำคัญ คือ การมีฐานข้อมูลที่ชัดเจน การมีเครือข่ายทางสังคมที่สามารถบูรณาการความร่วมมือได้อย่างเป็นรูปธรรม

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนทุกช่วงวัยให้เกิดความมั่นคงในชีวิต การลดจำนวนคนยากจนและคนเปราะบางในสังคม รวมถึงความสามารถในการรับมือสังคมสูงวัยที่จะดำเนินอยู่ตั้งแต่ปัจจุบันไปจนถึงอนาคต อีกทั้งยังมองว่าในด้านบทบาทและการทำงานของกระทรวงในอนาคต ควรมีเครือข่ายที่สำคัญในการทำงานร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่ผ่านมา กระทรวง พม. ได้ให้ความสำคัญและพยายามผลักดันให้งานวิจัยของกระทรวงได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ซึ่งถือว่ามีมีความสำคัญสูงสุดในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมที่เป็นมนุษย์ เป็นชุดของหลักการและแนวปฏิบัติที่ให้ความคุ้มครองความปลอดภัย และสวัสดิภาพของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัย โดยจริยธรรมเหล่านี้มีความสำคัญด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น 1) ทำให้มั่นใจว่าผู้เข้าร่วมได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพและให้เกียรติ 2) รับประกันความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้เข้าร่วม หลักเกณฑ์ด้านจริยธรรมกำหนดให้นักวิจัยต้องลดอันตรายหรือความรู้สึกไม่สบายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วม และ 3) ความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของผลการวิจัย

5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งการวิจัยกระทรวง พม.

ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาการเสริมสร้างความเข้มแข็งงานวิจัย

1. ดำเนินการตามแนวทางด้านการวิจัยตาม Roadmap ของกระทรวง ตั้งแต่ปี 2567 - 2570
2. พัฒนารอบนโยบายการวิจัย: กำหนดนโยบายการวิจัยที่ครอบคลุมตามแผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของกระทรวง พม. พ.ศ. 2566-2670 ทั้งนี้การกำหนดโครงการวิจัยควรระบุผู้ใช้ประโยชน์จากงานวิจัยได้ตั้งแต่ต้นน้ำ เพื่อให้การทำการศึกษาวิจัย และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์มีเป้าหมายที่ชัดเจน เกิดประสิทธิผลสูงสุด และประเมินความคุ้มค่าจากผลงานวิจัยได้
3. จัดการประชุมร่วมระหว่างหน่วยงานระดับกรมในฐานะผู้ใช้ User และสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ เพื่อหารือทิศทางนโยบายสำคัญ หรือความต้องการเพื่อนำไปสู่การกำหนดประเด็นงานวิจัยที่ตรงตามความต้องการ
4. ส่งเสริมร่วมมือในกิจกรรมการวิจัยโดยแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก เช่น สถาบันการศึกษา หรือหน่วยภาควิชาการอื่น ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการกลางพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน (CREC) ที่มีความเชี่ยวชาญและมีความพร้อมในการดำเนินการด้านการวิจัย และจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์อยู่แล้ว ผ่านการทำข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างหน่วยงานเพื่อพัฒนางานวิจัยของกระทรวง พม. ให้สามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ ได้สะดวกขึ้น
5. เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการวิจัย: ลงทุนในโครงการฝึกอบรมและเสริมสร้างขีดความสามารถสำหรับเจ้าหน้าที่กระทรวง พม. ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย หรือส่งเจ้าหน้าที่กระทรวง พม. ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัย เข้าเรียนเป็นรายวิชาการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) ร่วมกัน เช่น สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ฯลฯ การเพิ่มพูน

ความรู้และทักษะในวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และการจัดการโครงการจะปรับปรุงคุณภาพและผลกระทบของผลการวิจัย

6. ส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา องค์กรวิจัย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประโยชน์จากความเชี่ยวชาญ ทรัพยากร และเครือข่าย โครงการวิจัยร่วมกัน สามารถนำไปสู่การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่นำไปสู่การพัฒนาได้ และอ้างอิงหลักฐานเชิงประจักษ์มากขึ้น

7. ควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการงบประมาณที่เหมาะสม เพื่อให้งบประมาณโครงการวิจัยสามารถสร้างการมีส่วนร่วม จากเครือข่าย อาสาสมัคร หน่วยงานในพื้นที่ รวมถึงผู้ให้ข้อมูล โดยควรจัดให้มีงบประมาณในส่วนของการให้ค่าตอบแทนข้อมูล หรือค่าตอบแทนอื่นๆตามสิทธิ และระเบียบที่กำหนด ซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะส่งผลให้หน่วยงานอื่น ๆ รับรู้ เข้าใจ เห็นความสำคัญของงานวิจัย และมีการนำไปใช้ประโยชน์มากขึ้น

8. หน่วยงานควรส่งเสริมการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวิชาการ โดยให้พิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างผลลัพธ์และผลกระทบ ว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์โครงการวิจัยที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในส่วนของหน่วยงานที่จัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย คือ ข้อเสนอดังกล่าวสามารถนำไปต่อยอดเป็นแผนงาน มาตรการ นโยบายส่งมอบให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

9. การจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายจากงานวิจัย หน่วยงานควรมีข้อเสนอที่เกิดประโยชน์ต่อผู้ใช้ (User) เป็นสำคัญ และควรมีรูปแบบ/กระบวนการ/แนวทาง (How to /How do /How who) ที่ชัดเจน และหน่วยงานผู้ใช้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางานได้อย่างแท้จริง

10. เสนอให้หน่วยงานหรือผู้วิจัย พิจารณา และประเมินการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อลดระยะเวลาในการขอจริยธรรม หากโครงการวิจัยไม่ได้มีประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิ ทั้งร่างกายและจิตใจของกลุ่มเป้าหมายโดยตรง โดยอาจยื่นขอในลักษณะกรณียกเว้น (Exemption Review) แทนการขอกรณีเร่งด่วน (Expedited Review) และกรณีทบทวนแบบเต็มขั้นตอน (Full Board Review) ซึ่งใช้ระยะเวลาค่อนข้างมาก

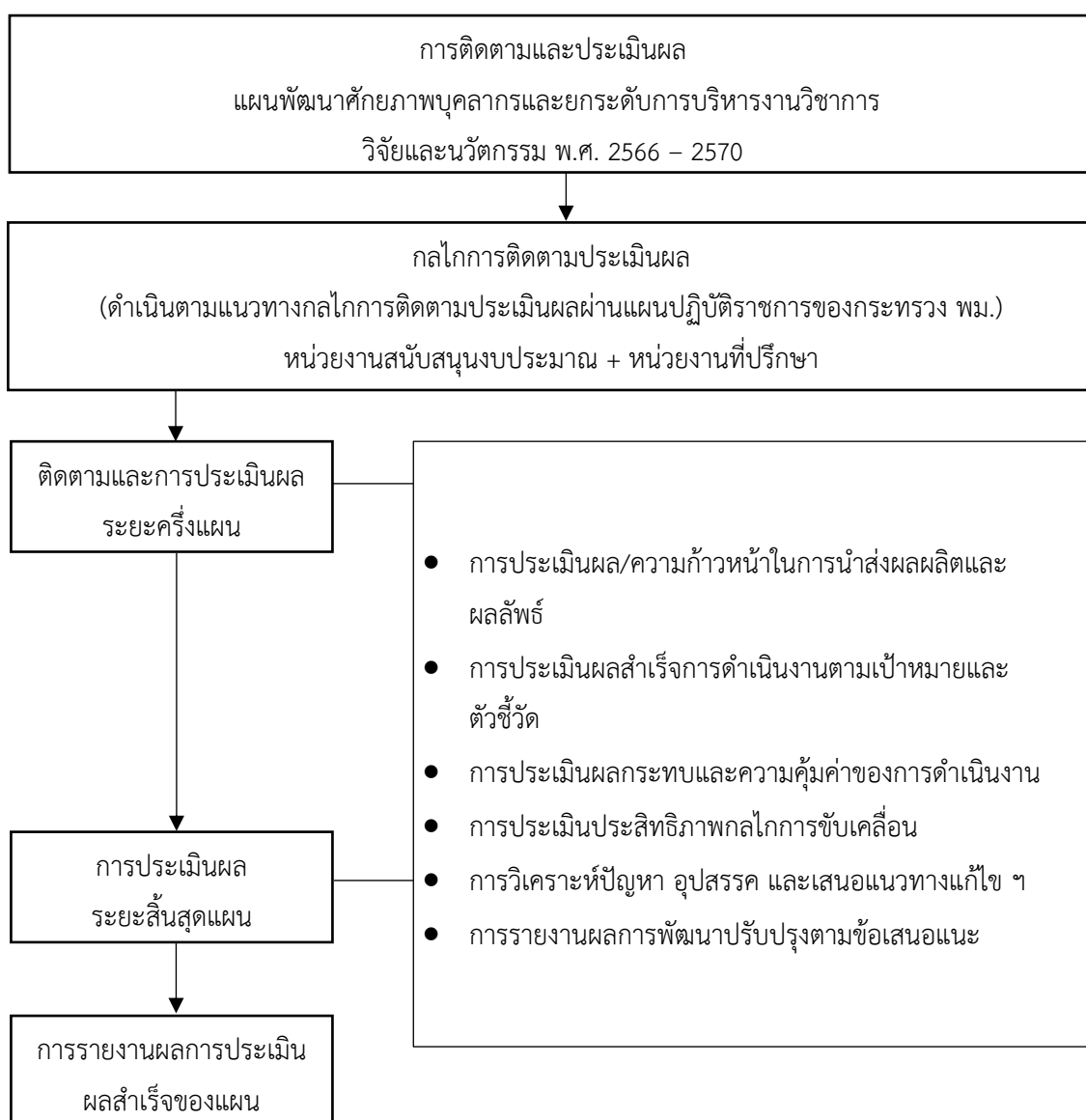
11. ส่งเสริมการเผยแพร่ผลการวิจัย: ส่งเสริมให้นักวิจัยสามารถเขียนบทความ ตีพิมพ์ผลการวิจัยในวารสารที่มีชื่อเสียง และจัดสัมมนา หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเผยแพร่ความรู้ หรือจัดเวทีวิชาการ หรือเข้าร่วมเวทีวิชาการ ร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่/หน่วยงานในพื้นที่ เพื่อนำเสนอ และส่งเสริมผลงานวิจัยให้เกิดการนำไปต่อยอดใช้ประโยชน์

12. กระทรวง พม. ต้องจัดให้มีกรอบอัตรากำลังตำแหน่งนักวิจัย เนื่องจากปัจจุบันบุคลากรของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการส่วนใหญ่เป็นนักสังคมสงเคราะห์ ไม่ได้มีความเชี่ยวชาญด้านการวิจัย ดังนั้น จึงควรพิจารณาให้มีตำแหน่งนักวิจัย ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ หากไม่สามารถเพิ่มอัตรากำลังคนได้ ก็ควรเปลี่ยนตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ เป็นตำแหน่งนักวิจัย และสนับสนุนโดยการอบรมหรือให้ทุนเพื่อการพัฒนาทักษะสำหรับตำแหน่งนักวิจัย และสนับสนุนสร้างความก้าวหน้าในอาชีพ ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งของสำนักงาน กพ.

13. กระทรวง พม. ควรส่งเสริมการจัดทำโครงการวิจัยในลักษณะ Action Research เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การกำหนดแนวทาง/แผนงาน/โครงการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานได้จริง

14. ควรจัดให้มีการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรและยกระดับการบริหารงานวิชาการวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566 – 2570 เพื่อให้การดำเนินงานด้านการวิจัยของกระทรวง พม. บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีขั้นตอนในการประเมินติดตาม ดังภาพที่ 2

แผนภาพแสดงการติดตามและประเมินผล

ภาพที่ 5 การติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอเพื่อการพัฒนานักวิจัยระดับกลางและระดับเชี่ยวชาญ

1. ทุนการศึกษาและทุนสนับสนุน: ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรในกระทรวง พม. หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยมีโอกาสได้รับทุนการศึกษา หรือทุนวิจัยที่มุ่งเป้าไปที่นักวิจัยระดับกลางและผู้เชี่ยวชาญในกระทรวง พม. โดยเฉพาะ โดยอาจจะขอความร่วมมือส่งนักวิจัยระดับกลางและระดับเชี่ยวชาญ เข้าร่วมเรียนในห้องเรียน ในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ซึ่งจะเป็นแรงเสริมในการศึกษาต่อและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการวิจัยเพื่อพัฒนาความเชี่ยวชาญของตน

2. ความร่วมมือด้านการวิจัย: ส่งเสริมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา องค์กรวิจัย และพันธมิตรระหว่างประเทศ เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยระดับกลางและผู้เชี่ยวชาญได้มีส่วนร่วมในโครงการวิจัยร่วมกัน เพื่อเปิดโอกาสให้ได้รับมุมมองและวิธีการที่แตกต่าง

3. การฝึกอบรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการ: ส่งเสริมการฝึกอบรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการ อย่างสม่ำเสมอ โดยมุ่งเน้นให้ความรู้กระบวนการวิธีการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และจริยธรรมในการวิจัย ซึ่งจะช่วยเพิ่มทักษะการวิจัยของนักวิจัยระดับกลางและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสร้างงานวิจัยคุณภาพสูงได้

4. โปรแกรมการให้คำปรึกษา: สร้างโปรแกรมการให้คำปรึกษาซึ่งนักวิจัยที่มีประสบการณ์สามารถให้คำแนะนำและการสนับสนุนแก่นักวิจัยระดับกลางและผู้เชี่ยวชาญได้ สิ่งนี้จะสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการถ่ายทอดความรู้และการพัฒนาทักษะ

5. การรับรู้และสิ่งจูงใจ: รับรู้และให้รางวัลผลงานการวิจัยที่โดดเด่นโดยนักวิจัยระดับกลางและผู้เชี่ยวชาญผ่านการมอบรางวัล การเลื่อนตำแหน่ง เส้นทางความก้าวหน้าที่ชัดเจน

ข้อเสนอเพื่อการติดตามผลและประเมินผลการวิจัย

ระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสำหรับโครงการวิจัย มีองค์ประกอบหลักที่ควรพิจารณา ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน: เริ่มต้นด้วยการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ วัดผลได้ บรรลุได้ เกี่ยวข้อง และมีขอบเขตเวลา (SMART) สำหรับโครงการวิจัย วัตถุประสงค์เหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นพื้นฐานสำหรับการติดตามและประเมินความคืบหน้า

2. ตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพ: ระบุตัวบ่งชี้ประสิทธิภาพหลัก (KPI) ที่จะช่วยวัดความคืบหน้าและความสำเร็จของโครงการ ตัวบ่งชี้เหล่านี้ควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และให้ข้อมูลเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพเพื่อประเมินผลกระทบของโครงการ

3. การรวบรวมข้อมูล: สร้างกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่เป็นระบบและเชื่อถือได้เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจรวมถึงการสำรวจ การสัมภาษณ์ การสังเกต หรือข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งที่มีอยู่ ตรวจสอบให้แน่ใจว่าวิธีการรวบรวมข้อมูลมีความเหมาะสมสำหรับโครงการวิจัย

4. การรายงานเป็นประจำ: ใช้กลไกการรายงานเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคืบหน้าและข้อค้นพบของโครงการ การรายงานอย่างสม่ำเสมอช่วยให้เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบ ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

สามารถติดตามการดำเนินการและผลลัพธ์ของโครงการวิจัยได้ โดยกำหนดกิจกรรมการติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เป็นแผนงานประจำของหน่วยงาน

5. การวิเคราะห์และการตีความ: วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมเพื่อประเมินประสิทธิภาพของโครงการเทียบกับวัตถุประสงค์และ KPI ที่กำหนดไว้ การวิเคราะห์นี้จะช่วยระบุจุดแข็ง จุดอ่อน และจุดที่ต้องปรับปรุงตีความสิ่งที่ค้นพบในลักษณะที่มีความหมายเพื่อประกอบการตัดสินใจและการดำเนินการในอนาคต

6. ข้อเสนอแนะและการเรียนรู้: ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องในโครงการวิจัย ข้อเสนอแนะนี้สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการ ความท้าทายที่ต้องเผชิญ และโอกาสที่อาจเกิดขึ้น ใช้ข้อมูลนี้เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมของการเรียนรู้และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

7. ความสามารถในการปรับตัว: ความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ตลอดกระบวนการติดตามและประเมินผล โครงการวิจัยมักเผชิญกับความท้าทายหรือการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด การเปิดกว้างต่อการปรับเปลี่ยนและแก้ไขจะช่วยทำให้โครงการประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอทิศทางการวิจัยด้านการพัฒนาสังคมฯ ที่ตอบโจทย์สถานการณ์สังคมและโลก

1. การพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และการบรรเทาความยากจน: สํารวจนโยบายที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนเกี่ยวกับการจัดการกับความยากจนและความไม่เท่าเทียม ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการศึกษาผลกระทบของโครงการคุ้มครองทางสังคม การเพิ่มโอกาสในการดำรงชีวิต และการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนชายขอบ

2. สุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดี: สํารวจปัจจัยทางสังคมที่กำหนดสุขภาพจิตและพัฒนามาตรการที่แก้ไขปัญห สุขภาพจิตในสังคม ซึ่งอาจรวมถึงการศึกษาผลกระทบของระบบการสนับสนุนทางสังคม การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพจิต และการลดมลทินที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วยทางจิต

3. การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลและการรวมกลุ่มทางสังคม: ตรวจสอบผลกระทบของเทคโนโลยีดิจิทัลต่อการรวมกลุ่มทางสังคม และพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้แน่ใจว่าประชากรกลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงทรัพยากรดิจิทัลได้อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการศึกษาโปรแกรมความรู้ด้านดิจิทัล การลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล และการส่งเสริมสิทธิดิจิทัล

4. ความเท่าเทียมทางเพศและการเสริมพลังของผู้หญิง: สํารวจความท้าทายและโอกาสในการบรรลุความเท่าเทียมทางเพศและการเสริมพลังของผู้หญิงในบริบททางสังคมต่างๆ ซึ่งอาจรวมถึงการตรวจสอบบทบาทของบรรทัดฐานทางสังคม นโยบาย และสถาบันในการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ตลอดจนการระบุกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการเสริมศักยภาพสตรีในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

บรรณานุกรม

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2560). แผนยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระยะ 20 ปี. (พ.ศ. 2560-2569) และแผนยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2566 จาก www.m-society.go.th
- คมกฤษ พิมพิลา. (2557). บทบาทของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านลาดเรือต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่กองกำกับตำรวจตระเวนชายแดนที่ 31 ตำบลบ่อภาค อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก. สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2566 จาก <http://etheses.psru.ac.th/lib-irpsru/?q=th/node/379>
- จำเนียร ชุณหโสภาค. (2559). กลยุทธ์การส่งเสริมให้มีการสร้างงานวิจัยเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง. วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ (ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 6 (1) , 20-30.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. (ม.ป.ป.). สังคมไทยกับการบริหารการส่งเสริมแลพัฒนาการเกษตร. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2566 จาก <http://www.ssd.m-society.go.th/themes/social/images/concept/ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคม.pdf>
- นุศรา ทองรอด. (2555). บริหารคน Generation Y. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2566 จาก [http://www.stou.ac.th/study/sumrit/11-54\(500\)/page2-11-54\(500\).html](http://www.stou.ac.th/study/sumrit/11-54(500)/page2-11-54(500).html)
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13. (2565). สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- พระมหาเสรีชน นริสุโธ. (2563). คู่มือการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระราชบัญญัติการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ การวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2562. (2562, 25 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 136 (ตอนที่ 68). หน้า 1-103.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2564. (2564, 8 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 138 (ตอนที่ 73). หน้า 93-103.
- ภัทรพร กิจชัยนุกูล และสถาพร ถาวรอธิวาสน์. (2559). การพัฒนาระบบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.). ปีที่ 22 ฉบับพิเศษ , 76-84.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2566). แผนยุทธศาสตร์การวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 5 ปี (2566 – 2570).
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.). (2564). เป้าหมายและผลสัมฤทธิ์ที่สำคัญ (ร่าง) แผนด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570.

สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กองยุทธศาสตร์ และแผนงาน. (2565).
แผนปฏิบัติการราชการรายปี (พ.ศ. 2565) ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2566 จาก www.m-society.go.th

สุภาพร กลิ่นนาค. (2561). การวิเคราะห์การใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยของบุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏ
พิบูลสงคราม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 – 2561. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก :

สรุปองค์ความรู้จากเวทีวิชาการเพื่อการพัฒนาสังคม Social Forum

7 องค์ประกอบด้านสวัสดิการทางสังคมสำหรับคนทุกช่วงวัยของจีน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข และประชาชนมั่งคั่งด้วยกัน

1. วัยเด็กต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดู

เป้าหมายของเด็กก่อนวัยเรียนในปี 2023 ได้แก่

- 1) อัตราการเข้าเรียนชั้นอนุบาลจะต้องไม่ต่ำกว่า 85%
- 2) โรงเรียนอนุบาลจะต้องมีไม่ต่ำกว่า 80%
- 3) การเรียนการสอนภาคบังคับต้องพัฒนาให้มีมาตรฐานและบูรณาการยิ่งขึ้น
- 4) ต้องแก้ปัญหา “การเรียนในโรงเรียนน้อย แต่กวดวิชานอกโรงเรียนมาก ” เพื่อลดภาระการเรียนหนักเกินวัยของเด็ก

2. การศึกษาต้องมีโอกาสกันทั่วหน้า

เป้าหมายคือ ภายในปี 2023

- 1) อัตราการลงทะเบียนในโรงเรียนมัธยม ต้องไม่ต่ำกว่า 90%
- 2) อัตราการลงทะเบียนในสถาบันอุดมศึกษาต้องไม่ต่ำกว่า 50%
- 3) การถือการศึกษาคือ “ การศึกษา ต้องมีคุณภาพ สร้างคนให้มีคุณธรรม ”

3. การงานต้องมีรายได้ที่เป็นธรรม

- 1) ส่งเสริมการสร้างงาน โดยกำหนดมาตรการสนับสนุนผู้ประกอบการใหม่ อย่างจริงจังเพื่อขับเคลื่อนการจ้างงานเพิ่ม
- 2) เปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมทักษะวิชาชีพเพื่อยกระดับความสามารถและประสิทธิภาพแรงงานให้มีโอกาสเปลี่ยนตำแหน่งงานที่สูงขึ้น
- 3) สร้างโอกาสการเข้าถึงตำแหน่งงานอย่างเสมอภาค เพื่อรักษาสิทธิประโยชน์ของผู้ใช้แรงงานอย่างเป็นธรรม
- 4) สร้างกลไกจัดหางานบริการที่เน้นคุณภาพสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานบริการด้านอินเทอร์เน็ต เพื่อช่วยให้แรงงานทุกคนได้รับการช่วยเหลือและสนับสนุนจากรัฐบาลในระบบบริการสาธารณะ

4. ยามเจ็บป่วยต้องได้รับการรักษา

- 1) ปฏิรูประบบการแพทย์และการดูแลด้านสุขภาพอย่างถึงแก่นและรอบด้าน
- 2) สร้างระบบพันธมิตรทางการแพทย์ในรูปแบบต่างๆ เพื่อแบ่งปันทรัพยากรทางการแพทย์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพไปยังพื้นที่ทุรกันดาร
- 3) จัดสรรงบประมาณเพื่อฝึกอบรมนักศึกษาและยกระดับความรู้ผู้มีความสามารถ ทางทางการแพทย์ในท้องถิ่น

5. ยามชราต้องได้รับการดูแล

- 1) ดำเนินการให้กองทุนประกันเลี้ยงชีพวัยชราบรรลุตามแผนประกันประชาที่ทั่วหน้าอย่างทั่วถึง
- 2) ให้กองทุนประกันสังคมรับผิดชอบลงทุนและบริการกองทุนประกันเลี้ยงชีพวัยชราเพื่อให้กองทุนประกันเลี้ยงชีพวัยชราที่สะสมไว้สามารถเพิ่มมูลค่าได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) จัดสรรทรัพย์สินของรัฐเพื่อเสริมกองทุนประกันสังคมให้กองทุนประกันสังคมขยายใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ

6. ที่อยู่อาศัยต้องมีหลักประกัน

- 1) ยืนยันในหลักการ “ บ้านมีไว้เพื่อการอยู่อาศัย ไม่ใช่เพื่อการเก็งกำไร ”
- 2) สร้างระบบการเข้าถึงที่อยู่อาศัยหลายช่องทาง เพื่อให้คนเมืองและชนชนบทมีโอกาสเข้าถึงการเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยได้อย่างไร้อุปสรรค
- 3) บ้านเพื่อการอยู่อาศัย ต้องมีปัจจัยอำนวยความสะดวกเทียบเท่าระดับสากลเพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพและอยู่สุขสบาย
- 4) บ้านเพื่อการอยู่อาศัย ต้องมีสภาพแวดล้อมที่สวยงาม เพื่อสร้างประเทศจีนให้สวยงามศิวิไลซ์

7. ผู้อ่อนแอต้องได้รับการช่วยเหลือ

ให้ความช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางด้วยการสร้างระบบความช่วยเหลือทางสังคมแบบ “8+1” อย่างครอบคลุมรอบด้าน “8” หมายถึง (1) หลักประกันช่วยเหลือขั้นต่ำ (2) การเลี้ยงดูผู้ยากไร้พิเศษ (3) การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติ (4) การช่วยเหลือทางการแพทย์ (5) ความช่วยเหลือด้านการศึกษา (6) ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย (7) ความช่วยเหลือด้านการจ้างงาน และ (8) ความช่วยเหลือฉุกเฉินชั่วคราว ส่วน “1” นั้นหมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิกในสังคม แอปพลิเคชันแรกคือภารกิจของรัฐบาล และหนึ่งข้อสุดท้ายคือการมีส่วนร่วมของสังคม 8+1

การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ของจีน

การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่ 1 (1950-1980)

ยุทธศาสตร์การปลดปล่อยพลังการผลิตจากยุคทุนนิยมสู่ยุคคอมมิวนิสต์

เกิดขึ้นในช่วงแรกของการปฏิวัติประเทศจีนจากทุนนิยมเป็นคอมมิวนิสต์ภายใต้ การนำของเหมาเจ๋อตง โดยพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศสู่สังคมนิยม โดยใช้นโยบายเศรษฐกิจวางแผน เป็นช่วงที่จีนปิดประเทศ ไม่คบค้าสมาคมกับต่างประเทศ เน้นระบบเศรษฐกิจปิดหมุนเวียนภายในเพื่อกระจายความมั่งคั่งสู่มวลชน เป็นการพัฒนาประเทศโดยใช้ทฤษฎีชี้นำ ลัทธิมาร์กซิสต์ และความคิดเหมาเจ๋อตง มาเป็นธงนำในการพัฒนาประเทศ มียุทธศาสตร์ “รัดคนรวยให้คนจน” แนวคิด “เน้นเฉลี่ยความมั่งคั่งเสมอหน้ากัน” เน้น “การจัดสรรปันส่วนเป็นหลัก สร้างความมั่งคั่งเป็นรอง” เพื่อผลลัพธ์ คือ “การเฉลี่ยความยากจนอย่างเสมอหน้ากัน” ทำให้ประเทศจีนยืนขึ้นมา หลังจากที่หลุดพ้นมาจากสังคมนิยม

การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่ 2 (1981-2010)

ยุทธศาสตร์แห่งการเปลี่ยนโฉมจากยุคคอมมิวนิสต์สู่ยุคสังคมนิยมที่มีอัตลักษณ์แบบจีน

เกิดขึ้นในช่วงที่เติ้ง เสี่ยวผิง เข้ามาเป็นผู้นำประเทศ กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศสู่สังคมนิยม ด้วยนโยบายเศรษฐกิจการตลาด เพื่อ “สร้างคนส่วนหนึ่งรวยก่อนค่อยช่วยคนอื่นรวยตาม” และเป็นช่วงที่จีนปฏิรูปประเทศ เปิดประเทศอีกครั้งเพื่อเปิดเสรีการค้าการลงทุนจากต่างชาติ เน้นระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายนอกและการนำเข้าขนาดใหญ่โดยใช้ทรัพยากรและตลาดต่างประเทศอย่างเต็มที่เพื่อสะสมความมั่งคั่งและสร้างอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยเริ่มจากชายฝั่งทางตะวันออกของจีนก่อน มีการใช้ทฤษฎีชี้นำ ทฤษฎีเติ้งเสี่ยวผิง ความคิดสามตัวแกน วิสัยทัศน์การพัฒนาอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ยุทธศาสตร์ “สร้างคนรวย ช่วยคนจน” แนวคิด “สร้างส่วนหนึ่งรวยก่อน แล้วค่อยช่วยส่วนอื่นรวยตาม” เน้น “สร้างความมั่งคั่งเป็นหลัก การจัดสรรแบ่งปันเป็นรอง” ผลลัพธ์คือ “รวยกระจุก จนกระจาย”

การเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ครั้งที่ 3 (2011-2035)

ยุทธศาสตร์มุ่งสู่สังคมนิยมที่มีอัตลักษณ์แบบจีนยุคใหม่

โดยการเปลี่ยนแปลงเชิงยุทธศาสตร์ของจีนในบริบทใหม่ การสร้างความมั่งคั่งอย่างมีคุณภาพและแบ่งปันอย่างเป็นธรรม โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 14 (2021-2025) ได้กำหนด 5 ยุทธศาสตร์ใหม่ ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในเป็นหลัก ควบคู่กับระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนภายนอกและเศรษฐกิจหมุนเวียนภายนอกแบบคู่ขนาน
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบรรลุเป้ากรอบเวลาจุดสูงสุดของการปล่อยคาร์บอนและความเป็นกลางทางคาร์บอน เร็วกระฉับ
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเป็นผู้นำนวัตกรรมทางเทคโนโลยี
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาความเป็นเมืองรูปแบบใหม่
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบรรลุความมั่งคั่งด้วยกัน

โดย ศาสตราจารย์ (พิเศษ) วิบูลย์ ตังกิตติภรณ์
ประธานกรรมการบริหารบริษัท ที่ปรึกษากฎหมายฟาร์อีสต์ จำกัด

5 นโยบายแก้จนแบบตรงจุด ด้วย “2D3M”

2D

- **1. Direction ชัดเจน ผู้นำดีมีชัย**

จีนมีผู้นำมาแล้ว 5 รุ่นแต่ละรุ่นล้วนลงมือทำจริง เอาจริงเอาจังกับการเอาชนะความยากจน รวมถึงมีทิศทางที่ชัดเจน ด้วยการประกาศและกำหนดเป็นยุทธศาสตร์ กฎหมายและโครงการที่แทรกซึมไปยังหน่วยงานทุกระดับ

- **2. Data จัดการข้อมูลเป็นระบบ**

โดยสำรวจทั่วประเทศปี 2014 ใช้เวลา 1 ปี สำรวจว่าหมู่บ้านจนเพราะอะไรสำรวจจากชาวบ้านจริง สัมภาษณ์จากชาวบ้าน หลังจากนั้นทำเข้าระบบ data สำรวจทั่วประเทศ เพิ่มเฉพาะบุคคลหมู่บ้าน แก้ปัญหาตามสภาพความเป็นจริง

3M

- **3. Man คนมีเอกภาพ ตรวจสอบ ชีวัดได้จริง**

เจ้าหน้าที่ภารกิจแก้จนมี 3 ล้านคน พวกเขาจะต้องเข้าไปอยู่หมู่บ้านกับชาวบ้านอยู่นกว่าจะแก้จนหายจน มอบหมายบุคลากรไปแก้ อย่างมุ่งมั่นแน่วแน่ไม่ย่อท้อความเป็นเอกภาพของระบบเป็นจุดแข็งของจีน ตรวจสอบชี้วัดผลงานได้จริง

- **4. Money งบโปร่งใส ไร้คอร์ปชั่น**

ก่อนสี่จีนผิง ขึ้นมาบริหารประเทศปี 2012 รายได้เฉลี่ยของประเทศของคนจีน 6,200 เหรียญต่อปีแต่ปัจจุบัน รายได้เฉลี่ยต่อหัว 12,000 เหรียญต่อปี

- **5. Material ทรัพยากรจากภาครัฐและเอกชน**

ไม่ใช่เพียงแค่ภาครัฐที่ลงไปแก้ปัญหาความยากจนของจีน แต่วิสาหกิจจีน เช่น เถาเป่า ยังลงไปมีส่วนในการแก้จนตามยุทธศาสตร์ของประเทศอย่างจริงจัง ด้วย ด้วยการรวมตัวกันของหมู่บ้านชนบทเพื่อค้าขายออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มของเถาเป่า ซึ่งเริ่มแรกเมื่อปี 2013 มีเพียง 20 หมู่บ้าน ปัจจุบันมีมากถึง 7,780 หมู่บ้าน

โดยรองศาสตราจารย์ ดร.อักษรศรี พานิชสาส์น
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สวัสดิการสังคมของประเทศจีน และระบบการจัดเก็บภาษีของจีน

"ประกัน 5 รายการ"

- 1. ประกันเบียดชีพชราภาพ
- 2. ประกันสุขภาพ
- 3. ประกันว่างงาน
- 4. ประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน
- 5. ประกันการคลอดบุตร

"กองทุน 1 รายการ" หมายถึง กองทุนที่อยู่อาศัย

ระบบภาษี ของจีน

- 1. การประกันเบียดชีพชราภาพ** "ข้อบังคับเกี่ยวกับการประกันเบียดชีพชราภาพ" กำหนดว่าองค์กรจะต้องจัดหาเบียดชีพชราภาพขั้นพื้นฐานให้กับพนักงาน ผู้เอาประกันจ่ายเบียดชีพชราใน อัตรา 8% ของเงินเดือน ของผู้ประกันตน และองค์กรจ่ายเบียดชีพชราตามอัตราค่าจ้างของพนักงานตามที่รัฐบาลกำหนดไว้ แต่สูงสุดจะต้องไม่เกินอัตราส่วนที่กำหนด โดยรัฐบาลท้องถิ่นที่กำหนดไว้ซึ่งได้กำหนดไว้ขั้นต่ำอยู่ที่ 16% สำหรับองค์กรและ 8% สำหรับบุคคล ดังนั้น โดยทั่วไปแล้วส่วนบุคคลจะต้องจ่ายร้อยละ 8 ของเงินเดือนและองค์กรจะต้องจ่ายร้อยละ 16 ของเงินเดือนของพนักงาน เพื่อสมทบ อย่างไรก็ตาม เมืองที่แตกต่างกัน สาขาอาชีพที่แตกต่างกัน อาจจะจ่ายเบียดชีพชราที่แตกต่างกัน
- 2. ประกันสุขภาพ** องค์กรจ่าย 5-7% และ บุคคลจ่ายไม่น้อยกว่า 2% ทั้งนี้เมืองที่แตกต่างกัน สาขาอาชีพที่แตกต่างกัน อาจจะจ่ายเบียดชีพชราที่แตกต่างกัน
- 3. ประกันการว่างงาน** ให้สวัสดิการการประกันการว่างงานแก่พนักงานและความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องระหว่างการว่างงาน อัตราส่วนการชำระเบียดชีพชราขั้นต่ำสำหรับองค์กรและบุคคลคือ 2% สำหรับองค์กร และ 1% สำหรับบุคคล ตาม "ระเบียบว่าด้วยการประกันการว่างงาน"
- 4. ประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน** รัฐบาลกำหนดอัตราเบียดชีพชราที่แตกต่างกันสำหรับอุตสาหกรรมต่างๆ โดยทั่วไป นายจ้างจะจ่ายอยู่ระหว่าง 0.5% ถึง 2% แตกต่างกันไปตามอุตสาหกรรมและภูมิภาค ตาม "ระเบียบการประกันการบาดเจ็บจากการทำงาน"
- 5. ประกันการคลอดบุตร** ให้เงินช่วยเหลือการคลอดบุตรและบริการที่เกี่ยวข้องสำหรับพนักงาน อัตราส่วนการจ่ายเบียดชีพชราขั้นต่ำขององค์กรประมาณ 1% ตามมาตรการประกันการคลอดบุตรของพนักงานวิสาหกิจ

1. กองทุนที่อยู่อาศัย

ให้บริการสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยและเบิกเงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพเพื่อที่อยู่อาศัยสำหรับพนักงาน ในเมืองที่แตกต่างกัน สาขาอาชีพที่แตกต่างกันมีอัตราที่แตกต่างกัน ตัวอย่าง เช่น ในปักกิ่ง มีอัตราตั้งแต่ 5-12% สำหรับองค์กร และ 5-12% สำหรับบุคคล ตาม"ระเบียบการจัดการกองทุนที่อยู่อาศัย"

ประกอบด้วย

- 1) **อัตรากำไรเงินได้บุคคลธรรมดา** โดยจีนใช้ระบบอัตรากำไรแบบก้าวหน้า อัตรากำไรแบ่งออกเป็น 7 ระดับ ตั้งแต่ 3% ถึง 45% และอัตรากำไรเฉพาะจะปรับตามระดับของรายได้ส่วนบุคคล
- 2) **อัตรากำไรเงินได้นิติบุคคล** คือ 25%
- 3) **ภาษีมูลค่าเพิ่ม** อัตรากำไรมูลค่าเพิ่มสำหรับผู้เสียภาษีทั่วไปแบ่งออกเป็นสามระดับ 16%, 10% และ 6% อัตรากำไรเฉพาะขึ้นอยู่กับประเภทของสินค้าหรือบริการ
- 4) **ภาษีบริโภค**
- 5) **ภาษีบำรุงท้องถิ่น** ผู้ที่มีหน้าที่ชำระภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีรายได้นิติบุคคลต้องเสียภาษีบำรุงท้องถิ่นหากผู้เสียภาษีตั้งอยู่ในเขตเมือง อัตรากำไรคือ 7% หากผู้เสียภาษีตั้งอยู่ในอำเภอเมือง 5% ผู้เสียภาษีไม่ได้อยู่ในเขตเมือง อำเภอเมือง อัตรากำไรคือ 1%

โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลี่ เหมินเหลียง
คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

12 ช่องทาง 45 มาตรการช่วยเหลือ เพื่อแก้ไขความยากจนแบบตรงเป้า โดยประธานาธิบดีสี จิ้นผิง

1) ช่องทางหลุดพ้นความยากจนทางการใช้ชีวิต ผ่านการสร้างหลักประกัน ยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ ขยายกลุ่มเป้าหมาย ผู้ยากจน ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุดเท่าที่จำเป็น รวม 5 มาตรการ รัฐบาลดูแลผู้ยากไร้ มีหลักประกันขั้นพื้นฐาน ส่งเคราะห์ผู้ยากไร้ที่ต้องการความช่วยเหลือ ให้การช่วยเหลือเป็นครั้งคราวตามสถานการณ์ และมีช่องทางขอความช่วยเหลือ ยามฉุกเฉิน

2) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ด้วย 5 มาตรการ ครอบคลุม การให้ความช่วยเหลือสำหรับการป่วยหนักให้ทั่วถึง มีหลักประกันในการรักษาโรครื้อรัง มีส่วนเข้าไปให้ความช่วยเหลือสำหรับผู้ป่วย ทางจิต ดูแลค่าใช้จ่ายทั้งหมดสำหรับการป่วยหนักอย่างกะทันหัน จัดบุคลากรทางการแพทย์เยี่ยมครอบครัวฐานะยากจน

3) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการช่วยเหลือทางการศึกษา ประกอบด้วย 5 มาตรการ การให้ความช่วยเหลือให้เข้าถึง การศึกษาก่อนวัยเรียน ช่วยเหลือค่าครองชีพในช่วงการศึกษาภาคบังคับ อุดหนุนค่าใช้จ่ายในระดับการศึกษามัธยม ตอนปลาย ลดค่าเทอมการศึกษาช่วงอาชีวศึกษา และให้ทุนการศึกษาระดับอุดมศึกษา

4) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่คนพิการ สำหรับคนพิการ คนไร้ความสามารถในการทำงาน จะเข้ามาอยู่ในความคุ้มครองหลักประกันถ้วนหน้า รับเบี้ยยังชีพขั้นพื้นฐาน ทำให้เขาสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และมี 4 มาตรการ ประกอบด้วย นโยบายการจ้างงาน อบรมให้ความรู้เพื่อประกอบอาชีพ ให้การสนับสนุนกองทุนสร้างธุรกิจผู้ประกอบการอิสระ และลดขั้นตอน อำนวยความสะดวกในการดำเนินการต่างๆ

5) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการเพิ่มรายได้จากการสร้างอุตสาหกรรมผลิต ด้วย 6 มาตรการ ประกอบด้วย การส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมด้วยการสนับสนุนเชิงนโยบาย การสนับสนุนสินเชื่อ การอุดหนุน ทุนทรัพย์ การอบรมทักษะการประกอบอาชีพ เข้าให้เข้ากรทรัพยากรที่ดิน ชี้นำอาชีพ เป็นต้น

6) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการสร้างหลักประกันสิทธิประโยชน์ ด้วย 3 มาตรการ ประกอบด้วยประกันที่ดิน เพาะปลูก ประกันสิทธิการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชุมชน ประกันสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับครอบครัวที่ยากจนที่มีที่ดินเพาะปลูกน้อย สำหรับพื้นที่ป่าที่ยังไม่ชัดเจนในเรื่องกรรมสิทธิ์และสำหรับคนที่ยังทำประกันเบี้ยยังชีพไม่เสร็จสมบูรณ์

7) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย ให้ความช่วยเหลือด้านกฎหมาย สำหรับครอบครัวมีกรณีพิพาททางหนี้สิน มีพิพาทเรื่องสมรส ข้อพิพาทเรื่องบุตรเลี้ยงดูบิดามารดา คดีอาชญากรรม สมาชิกครอบครัวสูญหายหรือขาดการติดต่อ เป็นต้น

8) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการเลี้ยงดูคนแก่และเด็ก ด้วย 3 มาตรการ ประกอบด้วยเลี้ยงดูคนแก่ ดูแล เด็กกำพร้าและให้ความช่วยเหลือทางสังคมสำหรับครอบครัวคนเดียว ครอบครัวขาดลูกหลานเลี้ยงดู และสำหรับเด็กพร้า ที่ขาดการเลี้ยงดู

9) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการสร้างเสริมพลังภายใน ด้วย 3 มาตรการประกอบด้วยสร้างเสริมปณิธานและ ปัญหา เพื่อให้รักชีวิต ส่งเสริมคนในครอบครัวและญาติให้ความอบอุ่น ความรักทำหน้าที่พ่อสื่อแม่สื่อเพื่อเชิญชวนสร้างครอบครัว สำหรับคนที่อยู่วัยแรงงานที่เป็นเสาหลักของครอบครัวแต่ขี้เกียจทำงาน ขาดความมั่นใจต่อการใช้ชีวิต ถึงวัยสร้างครอบครัว แต่ไม่ประสงค์แต่งงานมีครอบครัวหรือหย่าหรือเป็นหม้าย

10) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการย้ายที่อยู่อาศัย ด้วย 3 มาตรการ ประกอบด้วยการย้ายถิ่นที่อยู่ สนับสนุน การประกอบอาชีพในต่างถิ่นและส่งเสริมการได้งานทำสำหรับคนที่อาศัยอยู่ที่ถิ่นทุรกันดาร อาศัยอยู่บ้านแบบถ้ำหรือบ้านชำรุด อันตราย

11) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยความช่วยเหลือจากสังคม ด้วย 3 มาตรการ การอบรมเพื่อการได้งานทำการบริจาค จากสังคม และช่วยเหลือจากหน่วยงานที่มีการจับคู่ระหว่างหน่วยที่มีความเข้มแข็งกับหน่วยที่ต้องการความช่วยเหลือ

12) ช่องทางหลุดพ้นจากความยากจนด้วยการยกระดับการบริการสาธารณะ มีการพัฒนาสู่ความเป็นเมืองอย่างค่อยเป็นค่อย ไปสำหรับการยกระดับการบริการสาธารณะ เช่นถนนในหมู่บ้าน น้ำดื่มที่สะอาด ห้องพยาบาลอนามัย และสาธารณูปโภคอื่น

โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หส์ เหมินเหลียง

คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทเรียนประสบการณ์ การจัดความยากจนของจีนใน 40 ปีที่ผ่านมา

โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หลี่ เหมินเหลียง
คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

1) การพัฒนาเป็นมาตรการและวิธีการที่ดีที่สุดของการแก้ไขและบรรเทาความยากจน

ในเวลา 40 ปีที่ผ่านมา ประเทศจีนดำเนินนโยบายเปิดประเทศและปฏิรูป ทำให้เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของจีนได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศมีความแข็งแกร่ง มีงบประมาณเพียงพอในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

2) ต้องพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนผู้ยากไร้

- 2.1) รัฐต้องกำหนดสิทธิประโยชน์พิเศษสำหรับชนกลุ่มน้อย พื้นที่ถิ่นทุรกันดาร สิทธิประโยชน์เหล่านี้อาจจะในรูปแบบมาตรการทางภาษีและมีใช้ภาษี
- 2.2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค โดยอาศัยการลงทุนของภาครัฐ ทั้งการสร้างถนน โรงเรียน น้ำประปา ไฟฟ้า เป็นต้น

3) แก้อันตรงเป้า

- 3.1) ต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน สามารถแยกแยะกลุ่มเป้าหมายคนจนได้จริง
- 3.2) วิจัยสาเหตุที่แท้จริงของความยากจนซึ่งมีความแตกต่างตามสถานการณ์จริง
- 3.3) ต้องสร้างกลไกและมาตรการสามารถแก้อันตรงเป้าและพัฒนาคนจริง
- 3.4) ต้องวางรากฐานโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคและฝึกกำลังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่ว่าการศึกษา สาธารณสุข การคมนาคม ชลประทาน สถาบันการเงิน เป็นต้น
- 3.5) ต้องไม่สนใจแค่ผลประโยชน์เฉพาะหน้า ต้องให้ลูกหลานมีการศึกษา พัฒนาทักษะหยุดการส่งต่อความยากจนจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง
- 3.6) คนที่รัฐบาลส่งไปช่วยแก้อันตรงเป้า ต้องไม่สนใจแค่ผลงานเฉพาะหน้า ต้องจริงจัง กำหนดโครงการที่ส่งผลต่อการแก้อันตรงเป้าอย่างยั่งยืน

4) สร้างนวัตกรรมทางสังคมในการแก้อันตรงเป้า

- 4.1) สร้างนวัตกรรมในการแก้อันตรงเป้าเชิงยุทธศาสตร์ จีนประสบความสำเร็จในการแก้อันตรงเป้าในปี 2020 ด้วยการประกาศนโยบาย “สร้างความเจริญแก่ชนบท” (rural revitalization) แม้จะประสบปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่ด้วยยุทธศาสตร์การแก้อันตรงเป้า และยุทธศาสตร์ “สร้างความเจริญแก่ชนบท” นั้นเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ได้กลับมาจนเหมือนเดิม
- 4.2) นวัตกรรมทางสังคมในการแก้อันตรงเป้าใหม่ๆ เช่น แก้อันตรงเป้าด้วยการค้าอิเล็กทรอนิกส์ การส่งนักวิทยาศาสตร์ประจำหมู่บ้าน จับคู่บ้านพี่เมืองน้อง ซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีใหม่ๆ ที่ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงและเป็นสังคมใหม่

5) ยืนหยัดระบบการแก้อันตรงเป้าขั้นพื้นฐาน

โดยเน้นพรรคและรัฐบาลเป็นผู้นำ ประชาชนผู้ยากไร้เป็นกำลังหลัก และทุกภาคส่วนของสังคมเข้าไปมีส่วนร่วม

6) ยืนหยัดหลักการแก้อันตรงเป้าต้องมีความยั่งยืน

รัฐบาลได้กำหนดและปฏิบัติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งทุกฉบับได้เน้นการแก้อันตรงเป้าและมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การแก้อันตรงเป้า สถานการณ์จริง เพื่อให้เป้าหมายและวิธีการแก้อันตรงเป้าสามารถพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไปได้

ภาคผนวก ข :

สรุปผลการติดตาม ประเมินผลโครงการวิจัยและการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

**แบบสำรวจความก้าวหน้าการติดตาม ประเมินผลโครงการวิจัย
และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
กลุ่มการวิจัยและการพัฒนา กองมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์**

คำชี้แจง : แบบสำรวจดังกล่าวเป็นการรายงานความก้าวหน้าการติดตามโครงการวิจัยในปี 2565-2566 ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ และติดตามการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์สำหรับโครงการที่เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วในปี 2564-2565 (ปิดโครงการแล้ว)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ชื่อหน่วยงาน.....
 ระยะเวลาดำเนินการ.....ปี.....เดือน วันที่เริ่มดำเนินการ.....ถึง.....
 งบประมาณปี พ.ศ.งบประมาณรวมที่ได้รับจัดสรร.....บาท
 ผู้บริหารหน่วยรับงบประมาณ.....

ส่วนที่ 2 การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์สำหรับโครงการที่เสร็จสิ้นสมบูรณ์แล้วในปี 2564-2565 (ปิดโครงการแล้ว)

ปัจจัยนำเข้า (Input)	การวิจัยดำเนินงานวิจัย (Process)	ผลงานวิจัย	การผลักดันผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์			ผลกระทบ (Impact)
			ผู้ใช้ประโยชน์	วิธีการใช้	ผลลัพธ์ที่เกิด (Outcome)	
วัตถุประสงค์การวิจัย	กิจกรรมการวิจัยที่ 1	ผลงานวิจัยตามวัตถุประสงค์กิจกรรมที่ 1	ใครที่จะใช้ประโยชน์ผลงานวิจัย	ถ้าเอาไปใช้จะใช้ส่วนไหน ใช้ อย่างไร	ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ความรู้คือ อะไรบ้าง	กระทรวงพม. / สังคม ชุมชน / ประเทศ จะ เป็นอย่างไรบ้าง
งบประมาณวิจัย	กิจกรรมการวิจัยที่ 2	ผลงานวิจัยตามวัตถุประสงค์กิจกรรมที่ 2				

ส่วนที่ 3 การรายงานความก้าวหน้าการติดตามโครงการวิจัยในปี 2565-2566 ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ

3.1 แผนงาน

ชื่อโครงการวิจัย	ระยะเวลาเริ่มต้น (ระยะเวลาที่ หน่วยงานทำ สัญญากับ โครงการ)	ระยะเวลา สิ้นสุด	งบประมาณ ที่ได้รับจัดสรร	แผนการจ่ายเงิน			หน่วยงานเบิกจ่ายเงินให้แก่แผนงาน			รายจ่ายจริงของโครงการ			คงเหลือที่ หน่วยงานยัง ไม่ได้โอนให้ โครงการ	ร้อยละของ การใช้จ่าย งบประมาณ
				งวดที่ 1 (Q1 + Q2)	งวดที่ 2 (Q3)	งวดที่ 3 (Q4)	งวดที่ 1 (Q1 + Q2)	งวดที่ 2 (Q3)	งวดที่ 3 (Q4)	งวดที่ 1 (Q1 + Q2)	งวดที่ 2 (Q3)	งวดที่ 3 (Q4)		
1.														
2.														
3.														
		รวมทั้งสิ้น												

หมายเหตุ งวดที่ 1 = ต.ค. - มี.ค. (Q1 + Q2) งวดที่ 2 = เม.ย. - มิ.ย. (Q3) งวดที่ 3 = ก.ค. - ก.ย. (Q4)

3.2 แผนเงิน

งวดที่	จำนวนเงินที่หน่วยงาน ได้รับจาก สกสว.	วันที่ได้รับเงินจาก สกสว.	จำนวนเงินที่หน่วยงาน โอนไปยังโครงการ	ร้อยละของการโอนเงิน ไปยังโครงการ	จำนวนเงินคงเหลือจาก การโอนเงินไปยังโครงการ	รายจ่ายจริง ของโครงการ
1						
2						
3						
รวม	(A)					(C)
ดอกเบี้ยรับจากบัญชีธนาคาร	(B)					
เงินคงเหลือ (A) + (B) - (C)						

3.3 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการวิจัย (โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

**สรุปผลจากการสำรวจความก้าวหน้าการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
และปัญหาอุปสรรคที่พบของหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณภายใต้แผน ววน. ในสังกัดกระทรวง พม.ปี 2564 – 2566**

หน่วยงาน	การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ
หน่วยงานสสว. 1-11		
สสว. 1	<p>โครงการสถานการณ์และรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในยุคที่ผ่านพ้นวิกฤติโรคโควิด-19 (Next Normal) เผยแพร่ผลงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยและเฝ้าระวังสถานการณ์ทางสังคม</p>	<p>ปี 2565 เนื่องจากการดำเนินโครงการวิจัยในปัจจุบันต้องผ่านการรับรอง <u>จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์</u> ซึ่งสถาบันการศึกษา รวมถึงหน่วยงานต่างๆ โดยส่วนใหญ่จะรับพิจารณาเฉพาะภายในหน่วยงาน ประกอบกับโครงการวิจัยมีกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัย คือ กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาอย่างละเอียด ใช้ระยะเวลาในการพิจารณาประมาณ 3-4 เดือน ซึ่งส่งผลกระทบต่อขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนเกิดความล่าช้าออกไป</p> <p>ปี 2566 เนื่องจากโครงการวิจัยฯ ได้รับอนุมัติหลักการโครงการ โดยปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้อนุมัติหลักการโครงการ ในวันที่ 29 มีนาคม 2566 ส่งผลให้กิจกรรมการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยการทบทวนเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์กรอบการวิจัย และจัดทำเครื่องมือในการศึกษาวิจัยล่าช้าออกไป ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการเตรียมเอกสารเพื่อขอรับการพิจารณารับรอง <u>จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์</u> และจัดประชุมสร้างความเข้าใจกับทีมงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำวิจัยเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน</p>
สสว. 2	<p>โครงการแนวทางการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายตั้งครุฑในวัยรุ่น</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลการคุ้มครองภาวะสุขภาพทางสังคม การเข้าถึงสิทธิ และสวัสดิการที่ให้การ 	<p>การได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ที่ไม่เป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้</p>

หน่วยงาน	การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ
	<p>ช่วยเหลือตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์จนถึงระยะหลังคลอด ได้แก่ การเข้าถึงสิทธิ และการขอรับสวัสดิการภาครัฐ</p> <p>2. ประสานความร่วมมือกับภาคประชาชน และท้องถิ่น ในการจัดหาสวัสดิการให้กับสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นหรือ มารดาวัยรุ่นหลังคลอดที่ต้องการความช่วยเหลือ</p> <p>โครงการศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการของผู้ดูแลผู้สูงอายุ และคนพิการในพื้นที่ภาคตะวันออก</p> <p>1. การประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลความต้องการด้าน สวัสดิการของผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้ดูแลคนพิการในพื้นที่ ภาคตะวันออก</p> <p>2. การประสานความร่วมมือกับภาคประชาชน และท้องถิ่น ในการจัดหาสวัสดิการให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและผู้ดูแลคน พิการที่ต้องการความช่วยเหลือ</p>	
<p>สสว. 3</p>	<p>โครงการรูปแบบที่เหมาะสมของการจัดบริการทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะเสี่ยงถูกรอบครัว : ศึกษาเฉพาะกรณีในเขต กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง</p> <p>1. นำข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัยเป็นฐานในการออกแบบ ข้อเสนอและกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมพื้นที่ ปฏิบัติการทางสังคม (Social Lab)</p> <p>2. นำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะจากงานวิจัย มาเป็น ข้อมูลในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคมใน ระดับพื้นที่</p>	<p>1. เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เกิดขึ้น ครอบคลุมทั้ง 8 จังหวัดในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ สสว.3 ทำให้เกิดมาตรการของ พื้นที่ศึกษาวิจัย เช่น การห้ามจัดประชุม/สัมมนา, การห้ามบุคคลภายนอกเข้าออก ในพื้นที่ เป็นต้น ส่งผลให้การศึกษาวิจัยไม่สามารถดำเนินการตามแผนเดิมที่วางไว้ได้</p> <p>2. เนื่องจาก สสว.3 ตั้งอยู่ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นพื้นที่ควบคุมสูงสุดและเข้มงวด ซึ่งมีการกำหนดมาตรการงดการเดินทางข้ามจังหวัด</p> <p>3. การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ไม่สามารถดำเนินการขอผ่าน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งมีการทำข้อตกลงกับกระทรวง พม. ไว้ในปี 2564 ได้ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยอื่นๆ รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ไม่มี</p>

หน่วยงาน	การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ
	<p>3. นำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะจากงานวิจัยไปจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการการดูแลผู้สูงอายุ</p>	<p>การเปิดให้หน่วยงานภายนอกขอจริยธรรมการวิจัยฯ ทางสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 3 จึงต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยฯ เพิ่มขึ้น</p>
<p>สสว. 4</p>	<p>โครงการแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นโดยใช้โรงเรียนผู้สูงอายุเป็นฐาน</p> <ol style="list-style-type: none"> นำแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุโดยใช้กิจกรรมของโรงเรียนผู้สูงอายุตามความต้องการของผู้สูงอายุที่ได้จากงานวิจัยเป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมของศูนย์ดูแลผู้สูงอายุช่วงกลางวัน (Day Care) ในพื้นที่ปฏิบัติการทางสังคม (Social Lab) นำผลการศึกษาและข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำแผนบูรณาการนโยบายและแผนผู้สูงอายุจังหวัดบุรีรัมย์ 	<ol style="list-style-type: none"> การขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ไม่สามารถดำเนินการขอผ่าน สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ซึ่งมีการทำข้อตกลงกับกระทรวง พม. ไว้ในปี 2564 ได้ นอกจากนี้มหาวิทยาลัยอื่นๆ รวมถึงหน่วยงานต่างๆ ไม่มีการเปิดให้หน่วยงานภายนอกขอจริยธรรมการวิจัยฯ ทางสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4 จึงต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินการขอจริยธรรมการวิจัยฯ เพิ่มขึ้น การพิจารณารับรองการขอจริยธรรมในมนุษย์สำหรับสถานศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4 ไม่รับพิจารณาของหน่วยงานภายนอก จึงจำเป็นต้องยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งมีหน่วยงานที่รับพิจารณาคือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด นครราชสีมา และโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา แต่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมาปิดปรับปรุงระบบการยื่นขอพิจารณาเป็นเวลา 6 เดือน มีแค่โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาเท่านั้น โดยโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา รับพิจารณาเดือนละ 20 เรื่อง ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายที่ยื่นขอเป็นจำนวนมาก คือ นักศึกษาแพทย์ พยาบาล หรือบุคลากรในสังกัด <p>ข้อเสนอแนะ</p> <ol style="list-style-type: none"> ควรมีการพัฒนาบุคลากรด้านงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง สำหรับนักวิจัยรุ่นใหม่ ที่เข้ามาใน สสว.

หน่วยงาน	การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ
		2. กระทรวงควรทำ MOU กับสถานศึกษาในการพิจารณาการขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เพื่อลดระยะเวลาในการดำเนินการยื่น
สสว. 5	<p>โครงการกระบวนการสร้างคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง</p> <p>สู่การยกระดับชุมชนอย่างบูรณาการในยุค 4.0</p> <p>นำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบาย และแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้</p>	<p>การผลัดเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ส่งผลต่อกระบวนการงานเป็นอย่างมาก ทำให้กิจกรรมตามแผนมีความจำเป็นต้องเลื่อนออกไป เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน ทั้งผู้รับผิดชอบหลักยังขาดความเชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบกระบวนการวิจัยในเรื่องที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ จำเป็นต้องศึกษาระยะเวลาในการศึกษาเรื่องที่ทำ</p> <p>ข้อเสนอแนะ ต้องมีการทบทวนระเบียบวิธีวิจัยเป็นประจำทุกปี และมีการจัดฝึกปฏิบัติหัวข้อรายประเด็นที่กระทรวงต้องทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของวิธีการ เทคนิค แรงบันดาลใจ ในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย</p> <p>ที่ผู้รับผิดชอบต้องทำโดยไม่ได้เป็นผู้ที่สนใจในการทำวิจัยเรื่องนั้น ๆ ให้สามารถวางแผนกระบวนการตามระเบียบวิธีวิจัยได้อย่างมีคุณภาพ</p>
สสว. 6	<p>การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สสว.6 นำเสนอผลการวิจัยใน เวทีวิชาการด้านผู้สูงอายุภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อการพัฒนาสังคมในศตวรรษที่ 21 จัดโดย สสว.5ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ 2. การเผยแพร่เล่มผลการวิจัยในกิจกรรมจังหวัดเคลื่อนที่ของจังหวัดกาฬสินธุ์ และหน่วยงานพม ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของสสว. 3. สสว.6 นำขยายผลจากงานวิจัยมาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายต่อกระทรวง พม. 	-

หน่วยงาน	การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ
	<ul style="list-style-type: none"> ➢ จัดอบรมให้ความรู้กับผู้สูงอายุตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ➢ หาพื้นที่ส่วนกลางในการทำแปลงเศรษฐกิจพอเพียง/ ระบุชุมชน หรือรับบริจาคเมล็ดพันธุ์ การจัดตั้งกองทุน/ คณะกรรมการดูแลบัญชี ➢ ผู้สูงอายุช่วยกันดูแลพืชพรรณในแปลงเศรษฐกิจพอเพียง ➢ นำผลผลิตมาจำหน่ายที่ตลาดนัดชุมชนเกิดรายได้ 	
สสว. 7	<p>โครงการรูปแบบที่เหมาะสมในการเตรียมความพร้อมและความเท่าทันทางการเงินที่เหมาะสมสำหรับคนก่อนวัยเกษียณเพื่อสร้างหลักประกันที่มั่นคงสำหรับการเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ภูมิศึกษาภาคกลางตอนบนและภาคเหนือตอนล่าง</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปใช้วางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมทางการเงินของคนวัยก่อนเกษียณ 2. สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปส่งเสริมให้เกิดการตระหนักด้านการออม 3. สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยไปเป็นแนวทางให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีและลดภาวะการพึ่งพิง 	<p>เนื่องจากได้รับงบประมาณล่าช้า และกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูลประกอบการวิจัยเป็นนักเรียน จึงต้องปรับระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับระยะเวลาการเรียนการสอนในปีการศึกษา</p>
สสว. 8	<p>โครงการแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนโดยความร่วมมือของภาคีเครือข่าย</p> <p>ผลการศึกษาจากความต้องการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ 4 มิติที่ได้รับมาวางแผนกำหนดกิจกรรมขับเคลื่อนผู้สูงอายุ ทั้งมิติสุขภาพ มิติสิ่งแวดล้อม มิติสังคม มิติเศรษฐกิจ</p>	<p>-</p>

หน่วยงาน	การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ
<p>สสว. 9</p>	<p>แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายดูแลผู้สูงอายุในชุมชนเพื่อการยกระดับการรับมือสถานการณ์ภัยพิบัติ เขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน</p> <p>นำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินโครงการป้องกันแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันประจำขององค์กร</p> <p>โครงการแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุเพื่อยกระดับการดูแลผู้สูงอายุในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดำเนินกิจกรรมร่วมกันและมีส่วนร่วมทางสังคม ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นที่ดีงาม โดยนำผู้สูงอายุที่มีองค์ความรู้มาถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. วางแผนกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ ส่งเสริมอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ สร้างความตระหนักรู้ในคุณค่าของผู้สูงอายุ 3. จัดบูรณิทรศการ การทำเกษตรอินทรีย์, ผ้าพื้นเมือง, การทำกระเป๋าผ้า, บูธจัดแสดงผลงานของ ศพอส. 4. การรักษา ป้องกัน และส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ 	<p>มีการเปลี่ยนแปลงผู้วิจัยหลักและผู้วิจัยร่วม เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงหัวหน้าหน่วยงานของสำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 9 และการเชิญคณาจารย์จากหน่วยงานภายนอก (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) การดำเนินการทางเอกสารเพื่อขออนุญาตจากหัวหน้าหน่วยงานของผู้ร่วมวิจัยใช้ระยะเวลาดำเนินการค่อนข้างนาน การเก็บรวบรวมข้อมูลบุคคลจากผู้วิจัยร่วม การดำเนินการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ การลงทะเบียนในระบบ NRIS ทำให้ไม่สามารถดำเนินการยื่นเอกสารเพื่อขอใบรับรองจริยธรรมการทำวิจัยในคนตามกิจกรรมที่ 3 ได้ภายในเดือนสิงหาคม 2566</p>

หน่วยงาน	การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ
<p>สสว. 10</p>	<p>โครงการกลยุทธ์การจัดการชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในบริบทพหุวัฒนธรรมภาคใต้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การใช้ประโยชน์ในการนำไปเป็นฐานในการขับเคลื่อนโครงการให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนชาวเล ชื่อโครงการ “การแข่งขันกีฬาชุมชนไทยใหม่สัมพันธ์” (พื้นที่ตำบลราไวย์) 2. การใช้ประโยชน์จากข้อเสนอแนะจากผลงานวิจัย สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ ๑๐ นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัย เรื่อง “กลยุทธ์การจัดการชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ในบริบทพหุวัฒนธรรมภาคใต้” 3. จัดส่งให้กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ในประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับภารกิจกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ เพื่อประโยชน์ในการเป็นฐานข้อมูลการกำหนดทิศทางการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ รวมถึงเป็นข้อมูลสำหรับการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล 4. การใช้ประโยชน์ในการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ให้แก่ หน่วยงานในระดับกรมในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน่วยงานในระดับจังหวัดที่เกี่ยวข้องตาม มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยการฟื้นฟูวิถีชีวิตชาวเล ในพื้นที่ 5 จังหวัดที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอาศัยอยู่ หน่วยงานในระดับท้องถิ่น องค์กร 	-

หน่วยงาน	การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะ
	<p>เอกชน และมูลนิธิที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเล</p> <p>5. การใช้ประโยชน์ในการเป็นฐานข้อมูลในการของบประมาณด้านการวิจัย ปีงบประมาณ 2567</p>	
<p>สสว. 11</p>	<p>โครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยการมีส่วนร่วมของคนทุกช่วงวัยในครอบครัวและชุมชน</p> <p>นำข้อมูลจากผลการศึกษาวิจัยที่ระบุถึงภาวะความเจ็บป่วยของผู้สูงอายุที่มีความเสี่ยงป่วยติดเตียงมากขึ้น แต่มีปัญหาด้านการดูแลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและผู้ดูแลไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงาน</p>	<p>โครงการวิจัยปีงบประมาณ 2564 ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย มีการกำหนดจัดประชุมเชิงปฏิบัติการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยและจัดทำเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล และ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเวทีพหุภาคีเพื่อนำเสนอผลการศึกษาวิจัย แต่เนื่องด้วยสถานการณ์โควิด-19 ที่มีการแพร่ระบาดอย่างหนักในช่วงระยะเริ่มต้นทำให้ไม่สามารถจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่อยู่ในขั้นตอนเริ่มต้นได้ ตามมาตรการการของจังหวัดสงขลาที่ห้ามมีการชุมนุม/รวมตัวกันเกินกว่า 20 คน ส่วนการจัดประชุมเวทีพหุภาคีในระยะหลังที่สถานการณ์เริ่มคลี่คลาย แต่ในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่มีผู้ติดเชื้อจำนวนมาก ยังคงมีมาตรการค่อนข้างเข้มงวด อีกทั้งผู้ที่จะเข้าร่วมประชุมมีความไม่มั่นใจที่จะเข้าร่วมการประชุมที่มีคนเข้าร่วมจำนวนมาก จึงไม่สามารถจัดประชุมเวทีพหุภาคีได้ ส่วนโครงการวิจัยปีงบประมาณ 2565 และปี 2566 มีความล่าช้าเนื่องจากขั้นตอนการขอรับรองจริยธรรมการวิจัยที่ใช้เวลาในการพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขข้อมูลค่อนข้างนาน ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนที่กำหนด</p>

คณะพัฒนาสังคมและยุทธศาสตร์การบริหาร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์